ANALYSIS LIBRI ARISTOTELIS DE SOPHISTICIS ELENCHIS,

In qua

Singula Capita per Quæſtiones & Reſponſiones perſpicuè & dilucidè exponuntur:

Adhibitis

Quibuſdam ſcholiis ex optimis quibuſque interpretibus deſumptis, in quibus natura & modi Fallaciarum plenè explicantur,

Nec non

Exemplis, partim Sophiſtarum Paralogiſmis, partim Hæreticorum Elenchis illuſtrantur.

Operâ & Studio G. P. OXONIENSIS *confecta, & edita in uſum Juniorum.*

OXONIÆ,

Excudebat *Henricus Hall* Academiæ Typographus. *An. Dom.* 1664.

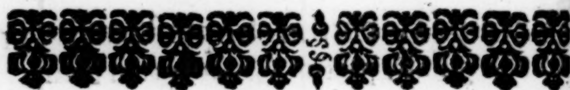

Imprimatur.

Ric: Baylie

Vice-Can: Oxon.

Jun: 23.
1662.

ILLUSTRISSIMO NOBILISSIMOQUE VIRO ac Domino, D. ROBERTO, ESSEXIÆ Comiti, aureæ perifcelidis Equiti aurato, Magistro equorum Regiæ Majestatis, Serenissimæ Reginæ Elizabethæ à consiliis, *totius Angliæ Comiti Mareschallo ac Polemarcho, & Mæcenati suo colendissimo.*

Uatuor effluxerunt anni (Illustrissime Comes) ex quo celsitudinem tuam qualiscunque mei libelli in Analytica Arist. conscripti non tam participem reddiderim, quàm patronum elegerim: Quamvis (ingenuè fateor) si vel ipsius subjecti naturam consideres, vel authoris respicias conditionem, indignus prorsus extiterit, qui vel in tanti viri conspectum veniret, nedùm in patrocinium susciperetur. Sed is est animi tui candor, ut, quamvis magnus reverà sis, tamen ea, quæ parva sunt, non despicias, necnon parva nonnunquam pro magnis, & quæ videntur

magna, pro parvis reputes. Hinc fit, ut maximi quique te revereantur, infimi colant, ament omnes: Hinc fit, ut cuncti ad te tanquam ad tutissimam anchoram & asylum confugiant: qui, velut alter Apollo, non solùm responsa dare, sed omnibus; auxilium implorantibus, auxilium & salutem soles impertiri: sic

Non dubitas cunctis virtutem extendere factis.

Terent. in Adelph.

Sed vereor cum Ctesiphonte apud Comicum *coràm in os te laudare ampliùs, nè id assentandi magis, quàm quod habeam gratum, facere existimes*. Veruntamen, liceat mihi iisdem apud te verbis uti, quibus idem Ctesiphon apud eundem Comicum usus est:

Ibidem.

Quid ego nunc te laudem? satis certò scio,
Nunquam ita magnificè quicquam dicam,
Id virtus quin superet tua.

Ergó,

Macte tua virtute Comes, sic itur ad astra.

Sed, ut eò redeat oratio mea, undè est digressa, En tibi (ter nobilis Comes) alterum libellum, similem priori oratione & stylo nec argumento multùm dissimilem: quem in cunis vagientem & prelo non commis-

sum

ſum ſuperiori æſtate paulò antè quàm exercitum Anglicanum in expeditionem educeres, in manum perquàm benignè accepiſti: ex quo tantus in illo vigor apparuit (ſicut ſcribit Trogus de Cyro infante expoſito, cùm in manum nutricis ſuæ acciperetur) ut relictis incunabulis, & faſciis, quibus tunc fuit involutus, dejectis, jam ferè ex ephebis excedat, & ultrò ad tuam celſitudinem ſine duce confugere expetat vehementer: Qui etiam citiùs ad eandem confugiſſet, ſi ex preli vinculis, quibus fuit detentus, effugere, & ex Typographi manibus & ſeveritate potuiſſet evolare. Hunc igitur ad te confugientem accipe (nobiliſſime Còmes) atque eò magis, quòd jam antè eum accepiſſe ſis dignatus, eúmque cum altero illo repone, ut uterque mei officii erga tuam amplitudinem σημεῖον, necnon obſequii mei erga eandem τεκμήριον extet, & conjunctis viribus huic poſſit ſubſervire. Quod ad me attinet, ſiquid in hac re erraverim (ſicut vehementer me erràſſe fateor) quam humilimè à te contendo, ut illud pro ſolitâ tuâ benignitate æqui boníque conſulere, nec tam valentis vires, quam volentis animum velis ponderare. Quod reliquum eſt, illud ipſum, quod olim Pluto ſemel optavit Tucrito ſeni, ego tibi indies non tam optabo, quàm à Deo, ut fiat, precabor:

Iuſtin. lib. 1.

Euge

Euge, diutissimè vivas, unà & divitiis abundans;

Neque prius moriaris, quàm hostes tuos præmittas.

Deus Opt: Max: tuam celsitudinem Ecclesiæ, Reipubl. & tuis quàm diutissimè in hac vitâ conservet incolumem: in futurâ sempiternam beatitudinem dignetur elargiri.

Oxon: è Coll: Iesu tertio Nonarum Apr. 1598.

Tuæ Celsitudinis studiosissimus,

GRIFFINUS POWEL.

Maridunensis.

Ad Lectorem Academicum.

Habes jam tandem (Lector Academice) id aliqua ex parte præstitutum, quod tibi jampridem sum pollicitus: nempè Analysin lib. Arist. de Sophisticis Elenchis, eamque scholiis munitam, in quibus ea, quæ in illa sunt omissa, comprehenduntur. Quantum oneris in hac Analysi parturiendâ subierim, quantum laboris in ea pariendâ sustinuerim, quantum denique negotii in ea efformandâ & perpoliendâ susceperim, tibi (Lector erudite) non aliis, judicandum relinquo. Fateor me in altera illa Analysi Analytic. Poster. multum levationis & auxilii ex interpretibus accepisse, in hac verò ferè nullum. Nullus enim interpretum (ut benè nosti) contextum ipsius Aristotelis plenè unquam reseravit; explanavit planè nullus. Qui primas in hac re obtinent, sunt Niphus & Pacius: quorum uterque mihi post bellum finitum in subsidium venit: utriusque tamen ope & operâ in quibusdam locis explicandis usus sum. Quod ad reliquos interpretes attinet, fateor naturam locorum sophisticorum sivè Fallaciarum eorum nonnullos rectè explicâsse, contextum autem illorum attigisse neminem, neque exempla sivè captiones, quæ apud Aristotelem reperiuntur, aliqua ex parte ullum illustrâsse. In Analysi versionem sivè interpretationem Julii

Pacii, utpote quæ reliquorum omnibus facile antecellat, præterquam in capitum distinctionibus, sequutus sum. In Scholiis, ex optimis quibusque interpretibus, quos nancisci potui, desumptis, naturam & modos uniuscujusque Fallaciæ satis plene (ut arbitror) & dilucidè explicavi, necnon singulas exemplis sive Elenchis partim Sophistarum, partim Hæreticorum illustravi, adeò ut hic meus labor non solum tyronibus, sed etiam adultis, & iis, qui sacrarum literarum lectioni operam sunt navaturi, si non prodesse, at certe aliquam lucem afferre possit. In his omnibus (lector Academice) tuo judicio me submitto: Quæ cum exposuero, si falsa tibi videbuntur esse, sequar autoritatem tuam, mutabo meam sententiam. Si qua ergo desint ad hujus operis mei consummationem, cum Aristotele à te enixe contendo, ut bonâ cum veniâ velis condonare: si qua recte explicata, si non multâ, tamen aliquâ eo nomine gratiâ me prosequi digneris. Vale.

Cicero in 2. Agrar.

In 2. l. Elench. in fine.

Liber ad Lectorem

A domino multi dudum petiêre, liceret
His, me carminibus condecorare suis;
Sed renuit. Nam si non dignus laudibus ipse
Sim, hos me laudatum reddere posse negat.
Non impostores curo, non curo Sophistas:
Invide nec dentes, Zoïle, curo tuos.
Curo, si possim, Logico prodesse tyroni;
Auribus & doctis me placuisse juvat.

De

De Inscriptione horum librorum.

HI *duo libri vulgò appellantur* libri de Sophisticis Elenchis*: hoc est, in quibus traduntur Elenchi, quibus* Sophistæ *in disputationibus, seu potiùs altercationibus suis utuntur. Hanc inscriptionem satis benè intelligemus, si primò, quid* Sophista , *deindè quid* Elenchus *denotet, explicabitur.* Sophistæ *apud Athenienses olim dicebantur viri sapientes, et eloquentiæ aliarúmque bonarum Artium Doctores: Atque id nomen suàpta naturâ honestissimum fuit, ut* Tyranni*: qui non alius est, quàm Rex aut* Princeps*, qui unus rerum potitur; id quod ex Xenophonte, Isocrate*, Demosthene *atque aliis facilè intelligitur. Tandem, ut fit, quorundam inscitia et improbitas omnibus invidiam peperit: itáque factum est, ut* Sophistæ *appellarentur, qui ostentationis aut quæstus causâ philosopharentur. Hi homines reverà ignari sunt, omnem tamen eruditionem et sapientiam impudenter sibi arrogant et assumunt, cùm neutrius vel scintillulam habeant: verùm quia sapientes imitantur,* Sophistarum *nomen sortiti sunt. Nam* σόφοι *sapientes, et* σοφισταὶ *sapientum imitatores significant. Hinc Theætetus apud* Platonem*.*

Sapientem (inquit) vocare illum ſophiſtam non licet, quandoquidem ignorantem ipſum poſuimus: quoniam verò ſapientem imitatur, cognomentum quoddam illius ſimile ſortietur, ac demum intelligo hunc ipſum prorſus ac reverà Sophiſtam *appellari decere. Hæc Theatetus. Magna Sophiſtarum colluvies extitit Socratis, Platonis, Ariſtotelis & Iſocratis temporibus: quales fuere Protagoras, Gorgias, Hippias, Euthydemus, Dionyſodori fratres, & multi alii, ſicut ex multis Dialogis Platonis conſtat: qui prædictos Philoſophos, ſicut in iiſdem Dialogis apparet, improbis calumniis, ac ſi improbi ac prorſùs ignari fuiſſent, exagitarunt, necnon ſūmum odium illis conflarunt. Iſocrati hos maximè fuiſſe infeſtos, teſtatur ipſe his verbis.* Ego cum honeſtè, ac ſine cujuſquam moleſtia vincere perpetuò ſtuduerim, ab improbis & obſcuris quibuſdam Sophiſtis nullo non tempore ſum calumniis exagitatus: unde, cum alii me non ſatis pernoſſent, talem judicarunt, qualem eſſe ab aliis audierant. *Hinc Iſocrates in Sophiſtas in quadam oratione, quæ inſcribitur* Contra Sophiſtas, *vehementer invehitur, ut qui præter quæſtum nihil propoſitum habeant, & inanium pollicitationum magnificentiâ non alios tantum decipiant, ſed & ſemetipſos, & omnes eruditos in ſummum odium & invidiam adducant. Hinc ſophiſta ab Ariſtotele definitur.* Sophiſta eſt aucupator pecuniarum, ſivè qui quæſtum facit

ex ea ſapientia quæ videtur eſſe, nec eſt. *Hinc etiam Suidas: Sophiſta (inquit) omnis artifex, & qui eloquentiam exercet, & qui in verbis calumniatur voluntariè, eſt autem deceptor, & multa quærit. Plato Sophiſtam ſtatuit eſſe duplicem: Unum ſimplicem quendam imitatorem, qui putat ſe ſcire ea, quæ opinatur: alterum ſimulantem imitatorem, qui timet & ſuſpicatur, quòd ignoret ea, quæ erga alios ſcire ſe ſimulat.* Plura *de Sophiſta vide in Scholiis c. 2. 1. lib. Elench. Quod ad Elenchi vocem attinet, notandum eſt, quòd Elenchus nihil aliud eſt, quàm Redargutio ſivè reprehenſio: à verbo* ἐλέγχω, *quod eſt redarguo & reprehendo.* Elenchus *etiam ſignificat Argumentum.* Elenchus *ab Ariſtotele definitur,* ſyllogiſmus cum contradictione concluſionis: *ſed notandum eſt Elenchum propriè ſumptum ita definiri. Nam* Elenchus *ſophiſticus, ſivè quo Sophiſtæ utuntur, non eſt verè* Elenchus, *ſed æquivocè tantum, & nomine tenus.* Sophiſta *enim ſicut ſyllogiſmos apparentes & non veros concludit: ita &* Elenchum *non verum, ſed apparentem conficit: hoc eſt, videtur Syllogiſmum & Elenchum conficere, quamvis reverà non conficiat. Senſus ergo inſcriptionis horum librorum, eſt, quòd in iis agit Ariſt.* de Elenchis *illis falſis & fucatis, quibus Sophiſtæ & impoſtores in diſputationibus ſuis uti conſueverunt. Sed notandum eſt, quod dicitur* ὁ Ἔλεγχος: & τὸ Ἔλεγχος: *quorum ille Reprehenſionem aut Ar-*

In Sophiſta.

Elenchus.

Li. 1. Elench. cap. 1.

Senſus inſcriptionis horum lib.

gumentum:hoc verò probrum & dedecus ſignificat, ſed τὸ Ἔλεγχος ad noſtrum inſtitutum non ſpectat. Nonnulli volunt inſcriptionem horum librorum, nempè, De ſophiſticis Elenchis ſivè de Reprehenſione Sophiſtarum, *duobus modis poſſe intelligi, nempè active & paſſive: unde duplicem illius ſenſum eſſe ſtatuunt: unus eſt, quòd Ariſtoteles in his libris reprehendit Sophiſtas: Alter eſt, quod in his agit de Elenchis ſive reprehenſionibus, quibus utuntur* Sophiſtæ, *quibuſque alios reprehendunt. Prior ſenſus valdè improprius eſt, & alienus ab hac inſcriptione. Ergo in poſteriori ſenſu hic accipiendam Puto. Nam cùm triplex ſit ſyllogiſmus: Demonſtrativus,*Dialecticus*, (ſub quo Tentativus continetur)& ſophiſticus ſivè litigioſus: cumque de* Demonſtrativo *in lib. de* Demonſt. *de Dialectico in octo lib. Topic. ſatis fuſe egerit: in his duobus lib. de Sophiſtico ſatis copioſè agit: Non enim ſatis eſt, ea quæ ſunt bona & ſalutaria cognoſcere, ſed etiam quæ ſunt mala & nociva, quales ſunt ſophiſtici Syllogiſmi &* Elenchi, *ſcire oportet; non ut omninò recipiantur, ſed ut prorſùs rejiciantur. Malum enim cognitum faciliùs evitatur. Ne ergo decipiamur à Sophiſtis, hîc Ariſt. captioſas eorum argumentationes & Elenchos, quibus ſimplices ac imperitos adoriuntur, unà cum earum ſolutionibus ob oculos proponit. Notandum eſt* Elenchum *tribus modis ab Ariſt. in his duobus lib. uſurpari:*

Primò

Primò propriè pro syllogismo cum contradictione Conclusionis. Ut in cap. 1. lib. Secundò pro prima Meta Sophistarum, nempè pro Redargutione. *Tertiò pro Elencho Sophistico, qui duplex est: unus specialis, qui nihil aliud est, quàm* Paralogismus, *sivè captiosa & sophistica argumentatio, quæ videtur esse Elenchus, sed non est. Alter generalis, qui est locus Sophisticus, ex quo* Paralogismi *deducuntur: in quo sensu sumitur ab Arist, li. 1. cap. 3. ubi ostendit duos esse modos τῦ ἐλέγχειν, per quos intelligit duos generales locos* Sophisticos *sivè Fallacias: quarum una* in dictione, *altera* extra dictionem *consistit.*

De divisione & argumento horum librorum.

QUamvis hic tractatus Arist. De Sophisticis Elenchis (*inquiunt Lovanienses*) *apud Græcos unicus sit liber ac singularis, qui in duas partes solet distribui: Latini tamen commentatores eum in duos libros partiri consueverunt. Quorum ego judicium imitatus, eandem divisionem retinendam censui. Quippe quòd hoc pacto & lectionis tædium aliqua ex parte levabitur, (Continua enim dicendi series, legentis & audientis animum fatigat) & magis perspicua reddentur ea, quæ aliàs obscuriora extitissent.*

In priori libro agit Arist. de officio Sophistæ *Opponentis, & de ratione conficiendi captiosas & sophisticas argumentationes, quibus homines imperitos adoriri & decipere conatur.*

In posteriori libro agit de officio Dialectici Respondentis, & de ratione diluendi hujusmodi fucatas Sophistarum *ratiocinationes.*

Prior *liber in quatuor partes distribui potest.*

In prima parte præmittit Arist. quædam generalia & communia, quæ ad sophisticas captiones declarandas adjuvant: ea tractantur in cap. 1.2. & in principio cap 3. In his enim ostendit esse Sophisticos syllogismos, quid sit Sophistice, quid sit Sophista. *Quot sint Argumentationum*

tationum genera, & quot Sophiſtarum ſcopi: ſicut poſteà dicetur.

In ſecunda parte ad ſpecialem Sophiſticorum Elenchorum explicationem accedit, ubi locos unà cum cauſis & collatione eorundem exponit, idque à cap. 3. uſque ad c. 12.

In tertia parte fuſiùs reliquos Sophiſtarum ſcopos & Metas explicat, & oſtendit quibus modis Sophiſtæ ad has Metas adducere ſoleant imperitos, idque c. 12. & 13.

In quarta parte agit de diſputatione & interrogandi ratione, qua utuntur Sophiſtæ. Idque in c. 14.

Secundus liber quinque partes comprehendit.

Primò oſtendit Philoſophus quæ ſit utilitas hujus tractatus & ratio reſpondendi. Idq; in cap. 1.

Secundò de apparenti Paralogiſmorum ſolutione agit, idque in cap. 2.

Tertiò de vera eorundem ſolutione, idque cap. 3.

Quarto oſtendit quæ argumentationes dignæ ſunt ſolutione, idque in cap. 7.

Poſtremò Epilogum quendam ſubjungit, in quo ſummatim recenſet ea omnia, quæ in his duobus libris, & in octo lib. Topicorum fuſiùs explicantur: ubi etiam Artium & ſyllogiſmorum inventionem exponit.

Ex A. Gellio lib. 18 noctium Atticarum. cap. 13.

Saturnalibus Athenis aleâ quadam festivâ, et honestâ lusitabamus hujuscemodi Ubi convenerarnus complusculi ejusdem studii homines, ad levandum tempus, captiones, quæ sophismata appellantur, mente agitabamus: easque quasi talos aut tesserulas in medium vice sua quisque jaciebamus: captionis solutæ, aut parùm intellectæ, præmium pœnáve erat numus unus H.S. Hoc ære collecto, quasi manuario cœnula curabatur omnibus, qui eum lusum luseramus. Erant autem captiones ad hoc ferè exemplum, tametsi Latina oratione non satis scitè, ac penè etiam illepidè exponuntur:

Quod nix est, grando non est.
Nix autem est alba.
Grando igitur alba non est.

Item aliud non dissimile:

Quod homo est, hoc non est equus.
Homo autem animal est.
Equus igitur animal non est:

Dicere *ergo debebat, qui ad sophisma diluendum ac refellendum ritu aleatorio vocatus erat, in qua parte, quoque in verbo captio foret: quid dari concedique non oporteret, nisi dixerat, numo singulo mulctabatur. Ea mulcta cœnam juvabat. Hæc Gellius.*

ANA-

ANALYSIS LIB. I.

Aristotelis de Sophisticis Elenchis.

CAP. I.

ARGVMENTVM.

ARISTOTELES vim ac naturam Elenchorum, quibus utuntur Sophistæ, expositurus, Naturam (ut solet) imitaturus à primis hujus disputationis veluti elementis exordium sumit; & in hoc cap. ostendit esse Elenchos sivè syllogismos sophisticos & apparentes similitudine quadam ducta ab ipsis rebus. Duæ sunt partes principales hujus capitis: Propositio & Tractatus. In propositione duo continentur. Subjectum sivè materia utriúsque hujus libri: & ordo sive methodus, quæ in hoc subjecto pertractando observatur. In tractatu duo itidem comprehenduntur: primò ostendit Philosophus esse sophisticos seu fucatos elenchos. Secundò duas causas horum exponit: unam ex parte apparentiæ, vel Respondentis: alteram ex parte locorum, vel opponentis.

De quibus agit Aristoteles in libris Elenchorum?

Agit de [a] sophisticis elenchis, & iis, qui cum videantur esse elenchi, reverà tamen sunt [b] paralogismi, non elenchi.

Quem ordinem, seu methodum in his pertractandis observat?

Observat ordinem Naturæ. Nam sumpto initio secundum Naturam à [c] primis de his agit.

Suntné ergo elenchi sivè syllogismi sophistici & fucati, qui cum reverà non sint, esse tamen videntur?

d Maximè. *Quomodo illud probas?*

Argumento ducto ab ipsarum rerum similitudine illud ipsum probo. Nam sicut se habet in ipsis rebus propter quandam similitudinem: ita etiam in ipsis argumentationibus; hoc est, in elenchis & syllogismis accidit. Sed in ipsis rebus quædam verè sunt tales, quales apparent & esse videntur; quædam verò non verè sunt tales, quales apparent. Ergo & in ipsis argumentationibus (hoc est, in Elenchis & Syllogismis) quædam verè sunt tales, quales apparent. Nam apparent esse argumentationes, & verè hujusmodi sunt: quædam verò non verè sunt tales, quales apparent. Nam apparent esse argumentationes & elenchi sivè syllogismi, cum tamen hujusmodi reverà non sint. Et tales sunt sophistici & apparentes elenchi.

Quomodo Minorem propositionem hujus tui argumenti probabis?

Illam tum à rebus animatis, tum ab inanimatis probabo; Primò à rebus animatis, nempè hominibus, hoc
1. modo. Inter homines alii videntur habere habitum corporis benè constitutum, & reverà talem habent; Alii verò hunc habere videntur, cum reipsâ non habeant f instar tribuariarum hostiarum tumefacientes & apparantes semetipsos. Item alii videntur pulchri, & verè sunt pulchri propter ipsam formam & pulchritudinem in ipsis inhærentem; Alii autem per fucum quendam videntur esse pulchri, cum reverà tales non sint, sed adulterinam quandam pulchritudinem præ se ferant.
2. Secundò à rebus inanimatis hoc pacto. g Quædam videntur esse argentum & auru͂, & verè sunt argentum & aurum; quædam verò, cum argentum & aurum non sint, tamen quod ad sensum, hoc est quadam specie judicio sensuum hujusmodi esse videntur Ut h lithargyrina & i stannea videntur esse argentea, & quæ k felle

tincta

tincta sunt, hoc est, quæ flavum habent colorem, videntur secundum externam superficiem esse aurea, quamvis reverà hujusmodi non sint. Ergo tum in rebus animatis, tum inanimatis videre licet quasdam verè tales esse, quales apparent; quasdam non verè tales esse, quales apparent. Eodem modo de Syllogismis & Elenchis dicendum est. Alii enim verè sunt Syllogismi & Elenchi, alii cum non sint hujusmodi, tamen esse videntur; & his utuntur sophistæ.

Quæ est causa hujusmodi deceptionis in hominibus, ut putent eos esse Syllogismos & Elenchos, qui revera non sunt?

Causa hujusmodi deceptionis est hominum ἀπειρία, hoc est,[l] imperitia in re Dialectica. Nam [m] imperiti homines, quasi procul distantes, contemplantur; hoc est, similes sunt iis, qui procul & à longè (ut loquuntur) res prospiciunt, qui rei naturam aut magnitudinem non cognoscentes facillimè decipiuntur.

Ratio sic colligi potest. Eadem est ratio imperitorum, quæ est eorum qui procul res prospiciunt; sed hi facillimè decipiuntur Ergo & illi.

Quid sit Syllogismus, quid Elenchus breviter expone.

[n] Ὁ συλλογισμὸς ἐκ τινῶν ἐστὶ τεθέντων ὥστε συνάγειν ἐξ ἀνάγκης ἕτερόν τι τῶν κειμένων, διὰ τῶν κειμένων: id est: Syllogismus oratio est ex quibusdam sic positis, ut necessariò aliquid ab iis, quæ sunt posita, diversum colligatur, ob ea, quæ posita sunt. Ἔλεγχος δὲ συλλογισμὸς μετ' ἀντιφάσεως τοῦ συμπεράσματος; id est; Elenchus est syllogismus cum contradictione conclusionis.

Num sophistæ Syllogismum & elenchum faciunt?

Nequaquam; sed facere tantum videntur.

Quibus de causis sophistæ syllogismum & elenchum facere videntur?

Multis quidem de causis; sed unus est vulgatissimus, & latissimè patens locus, nempè, qui ex rerum [o] nominibus, hoc est, ex Homonymia & Amphibolia ducitur. Cum enim ad disputationes res ipsas, de quibus disputamus, afferre non possimus, sed nominibus, & vocabulis, quæ sunt [p] signa & notæ rerum, uti cogamur, hinc fit, ut idem usu veniat in disputationibus, quod in supputationibus,

 sive

ſivè in ſubducendis per calculos rationibus ſæpenume rò contingit, nimirum, ut putemus id, quod in nominibus evenit, in rebus etiam evenire, hoc eſt, ut nominum ſivè verborum ac rerum eandem omninò rationem eſſe exiſtimemus.

Nonné ſimilis ac eadem eſt ratio nominum ac rerum?

Res dicuntur infinitæ comparatione tantum habita ad ipſorum nomina: vel dicuntur infinitæ quoad nos, quia certum earum numerum non comprehendimus.

Nequaquam. Nomina enim & orationes, quibus res deſignamus, finita ſunt, & certo numero (ſaltem in eadem lingua) comprehenſa: res autem numero infinitæ ſunt; unde neceſſariò efficitur, ut una & eadem oratio, nec non unum idémque nomen multas pluréſque res ſignificet, nec ſingula nomina ſingulis rebus ſint impoſita. Et quemadmodum (ut in præfata ſimilitudine inſiſtam) in ſubducendis per calculos rationibus rudes & imperiti, qui uſum calculorum neſciunt, nec quid ſuo quique loco valeant calculi, tenent, aut cognoſcunt, à ſcientibus, & ab iis, qui in ſupputandi arte ſunt periti, facilè circumveniuntur: ita & in diſputationibus, qui nominum, & orationum vim, poteſtatem & ſignificationem non aſſequuntur, facilè paralogiſmis decipiuntur, ſivè illi diſputent, ſivè alios audiant diſputantes. Ergo & ob hanc cauſam, & ob eas, quæ poſteà ſuo loco exponentur, ſophiſtæ imperitam multitudinem paralogiſmis, ac ſi veri eſſent ſyllogiſmi, decipiunt.

Intelligit reliquos locos ſophiſticos ſivè fallacias, de quibus agit in c.3. & 4.

SCHOLIA in CAP. I.

Duæ quæſtiones.

1. a HIc duas quæſtiones movent interpretes: prior eſt: *quid Ariſt. intelligat per* Sophiſticos elenchos, & eos, qui videntur eſſe elenchi, ſunt paralogiſmi, non elenchi: *quos hîc appellat, nomine* τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων, καὶ τῶν φαινομένων ἐλέγχων, ὄντων δὲ παραλογισμῶν

2. *Altera eſt: cur Philoſophus in numero plurali dicit ſe acturum de* Sophiſticis

phisticis elenchis,&c. *Quod ad priorem quæstionem attinet nonnulli respondent vitiosos syllogismos seu elenchos, quibus utitur Sophista, in duplici esse differentia: alios peccantes in Materia, nempè cum altera, vel utraque præmissa est falsa: alios peccantes in Forma, cum scil. in Modo & Figura non concluduntur. Dicunt ergo Arist. nomine* τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων *intellexisse syllogismos sive elenchos peccantes in Materia: nomine verò* τῶν φαινομένων ἐλέγχων *intellexisse syllogismos sivè elenchos Peccantes in Forma. Paralogismus enim propriè est syllogismus, cujus Forma est vitiosa. Lovanienses verò existimant quòd nomine* τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων, *&* φαινομένων ἐλέγχων *sivè* παραλογισμῶν *iidem syllogismi veniunt intelligendi, nempe ii, qui videntur esse syllogismi aut elenchi, sed reverà hujusmodi non sunt: ac proinde posteriorem partem putant esse explicationem prioris. Alii denique respondent Sophisticum syllogismum esse duplicem: unum, qui immediatè peccat contra elenchum: & talis vocatur* Sophisticus elenchus: *alium, qui non peccat immediatè contra elenchum, licet reductivè: & talis non est* sophisticus elenchus, *sed videtur elenchus esse; & est* paralogismus: *hoc est, non solum vitiosus est elenchus, sed etiam vitiosus syllogismus: unde illam particulam,* Et *vel divisivè (ut loquuntur) vel conjunctivè & expositivè poterimus interpretari. Ego puto non magni esse momenti, utrum divisivè an conjunctivè & expositivè sumatur: sed*

Solutio prioris quæstionis.

Prima opinio.

Secunda opinio.

Tertia opinio.

 operæ

peræ precium duxi has opiniones, annotasse, ut lector, quam velit, amplectatur. Quid autem Elenchus sit, quot modis dicatur, & quomodo à Syllogismo distinguatur, partim explicatum est, partim posteà explicabitur. Quod ad secundam quæstionem, spectat, respondet Albertus Philosophum plurali, & non singulari numero usum fuisse, quia plures sunt tales Elenchi sophistici, nec una ratione dicuntur. Substantia enim (inquit) & esse rei & boni ex una tota & sola causa est: ideò *unum efficit & bonum: corruptio verò est omnifariam, ut dicit Philosophus: & ideò Esse sivè essentia Elenchi est uno modo, quia necesse est eum esse illativum, probativum, & contradictorium, sed corruptio ejus est in uno aliquo istorum: quia deficiens in illatione est Elenchus sophisticus: similiter in probatione & contradictione, sicut posteà fusius explicabitur. Denique notant interpretes Aristotelem in hac prima propositione tres causas, nempe efficientem, materialem & formalem attigisse. Causam efficientem tangit, cum dicit in prima persona* dicamus. *Est enim verbum Aristotelis, qui ut (inquit Albertus) hunc librum edidit.*

Solutio secundæ quæstionis.

Philosophus in prima propositione tres causas tangit.

1. *Quamvis enim Zeno quædam de sophisticis Elenchis tradiderit, non tamen ita ad scientiam & artem redegit, quemadmodum Aristoteles,*

2. *Causam materialem tangit, cum dicit* De sophisticis elenchis &c. *Unde sophistici sivè apparentes Elenchi sunt materia, circa quam hi duo libri versantur, & totius hujus tractatus subjectum dicitur*

Dicitur autem magis de Sophisticis Elenchis, *quam*
de sophisticis syllogismis: *quia scopus sophistæ*
est, non solum syllogismum, sed etiam Elenchum
conficere. Causam formalem tangit, cum ait: 3.
Sumpto initio secundum Naturam à primis:
Quibus verbis (ut in analysi cap. dictum est) ordinem sive methodum proponit, quam in his sophisticis Elenchis pertractandis est observaturus: Methodus autem alicujus tractatus vulgò nuncupatur Forma, sivè causa formalis ipsius. Cur autem causam finalem omiserit Philosophus, nonnulli hanc assignant rationem, quia, cum finis & bonum sint idem, finis autem Sophistices non est per se bonus: undè propriè finem, seu causam finalem non habet. Alii respondent causam finalem hîc omissam esse, quia posteà in initio ca. 2. *eum tradit, ubi ostendit finem sophistæ esse, ut cupias videri sapiens potiùs, quàm esse, & non videri.*
b *Paralogismus propriè dicitur ratiocinatio, cujus forma est vitiosa: unde & nomen sumpsit.* παρὰ *enim significat* præter, & λογισμὸς *rationem, sivè ratiocinationem denotat: quasi sit falsa & fucata ratiocinatio, quæ videtur esse, & non est. Unde verbum* παραλογίζομαι, *falsa nempè ratiocinatione uti, & eâdem aliquem decipere, sivè falsis rationibus decipi: sed hoc verbi ad omnem vitiosam & fallacem conclusionem transferri posse asserit Alexander.*

Finis sophistices & sophistæ non est per se bonus; sed finis hujus tractatus de sophisticis elenchis est bonus. *Docet* enim quomodo captiones sophisticæ sint dissolvendæ.

c Prima *non omnes eodem modo exponunt. Quidam per* prima *intelligunt Metas sophistarum,* 1.

quæ sunt fines: et quamvis Meta, in quantum est
finis sit ultimum quidem in executione: tamen est
primum in intentione: primum autem in intenti-
one est primum secundum naturam. Alii per pri-
2. ma intelligi volunt syllogismos sophisticos peccan-
tes in Forma: quia hi secundum Naturam sunt
primi, eò quod per eos etiam cognoscuntur syllogis-
3. mi peccantes in Materia. Alii prima exponunt
locos sophisticos: quia hi sunt quædam principia
ad elenchos sophisticos, & ipsos secundum Natu-
4. ram precedunt. Quidam per prima intelligunt
constitutionem syllogismi sophistici, quæ docetur in
priori libro: in secundo autem de ejusdem resolu-
tione agitur: constitutio autem sivè compositio n
5. prior est ejusdem resolutione. Nonnulli prima ex-
ponunt communiora, quæ sunt principia doctrinæ
priora secundum Naturam, hoc est, secundum na-
6. turalem modum cognoscendi nostrum. Alii deni-
que per prima intelligi volunt quæstionem, An sit,
quæ cæteras quæstiones Naturâ sivè naturæ or-
dine præcedit. Statim enim post ostendit Philo-
sophus esse elenchos sophisticos & apparentes. Ego
existimo Arist. per prima non tantum quæstio-
nem An sit intellexisse, sed etiam quæstionem quid
sit, & alia nonnulla: quia postquam ostenderit in c.
1. esse syllogismum sivè elenchum sophisticum: in
eodem cap. etiam quid syllogismus sit & elenchum
definit. Et in c. 2. definit sophisticen & sophistam.
Unde non tantum quæstionem an sit eum intelle-
xisse perspicuum est. Namtum non dixisset à primis

sed

sed à primo: *quia quæstio* An sit, primum quiddam *in numero singulari dicitur, non* prima *in numero plurali. Quare per* prima *arbitror Aristotelem quædam communiora & generaliora, quæ specialibus Naturâ priora sunt, intellexisse, quæ præmittit in* c. 1. 2. *& in initio* 3. *antequam ad specialem elenchorum Sophisticorum tractationem accedit.* d *Veterum nonnulli autumabant (inquiunt Lovanienses) quicquid alicui apparet, verum esse: & perinde omnem apparentem syllogismum & elenchum reverà esse syllogismum & elenchum: ideo ad horum opinionem convellendam ostendit Philosophus non omnẽ syllogismum & elenchum esse verum, sed aliquem fucatum & adulterinum. Horum etiam sententiâ confutat Arist. l. 4. Met. c. 6.* e *Lovanienses per* habitum *intelligunt habitum scientiæ & virtutis, qui est animi habitus: per* pulchritudinem *intelligunt habitum corporis nativum, hoc est externum decorem sivè venustatem. Alii per* habitum *intelligunt habitum corporis etiam: in qua sententia Grouchius & Pacius sunt. Hi enim ambo, cum in contextu* habitus *tantùm legatur, adjiciunt* corporis: *quorum opiniones in ea. analysi sequutus sum. Sed huic interpretationi illud refragari videtur, quod, si* habitus corporis *hîc intelligatur, superfluè posteà subjungit Aristoteles* pulchritudinem: *quia pulchritudo etiam est habitus corporis. Respondeo, quòd aliud est* ἕξις, *id est, habitus corporis: aliud est pulchritudo corporis. Ille enim corporis con-stitutionem,*

Illa commu-niora hæc sunt. An sint elenchi so-phistici & apparentes: Quid sit syl-logismus, quid elen-chus: Quid sophistice, quid sophi-sta: Quæ sunt officia scientis: Quot sunt Metæ sophi-starum: Quot sunt genera ar-gumentatio-num. His absolutis ad specialem elenchorum sophistico-rum tracta-tionem ac-cedit.

Objectio.

Solutio.

stitutionem, hæc ejusdem venustatem significat. Unde aliud est habere bonam corporis constitutionem: aliud est habere pulchritudinem & venustatem. Raro enim in uno & eodem homine reperiuntur. *Alii distingunt* habitum *in habitum internum, qui est corporis constitutio: & in habitum externum, qui est externa ipsius forma & pulchritudo:* per habitum *intelligunt internum habitum,* per pulchritudinē *vero intelligunt externum habitum: unde superflue* pulchritudinem *non adjecit philosophus, ‡ Græcè legitur* φυλετικῶς φυσήσαντες. *quæ verba nonnulli vertunt* tribualiter inflantes. *Alii* ex tribu tumentes: *quidam* quasi pomparum more se comentes *Pacius sic transfert*. instar tribuariarum hostiarum tumentes: *Gronchius non tam versorem & interpretem, quàm commentatorem hac in re se præbet. Sic enim legit*: Tumor quidem talis, qualis esse hostiarum solet in sacris curialibus per æmulationem curiarum. *Ad pleniorem hujus loci explicationem notandum est populum Atheniensem (quem hic intellexisse videtur philosophus) divisum fuisse in quasdam partes, quæ Græcè* φυλαὶ, *hoc est tribus sivè curias appellant: unde* φυλετικῶς, *id est, tributim, tribualiter, ex tribu, sive more tribuum. Unaquæque tribus sive curia (inter cœteros Deorum cultus) hostias immolare, & sacrificia facere solebat, quæ inde dicuntur tribuariæ hostiæ, sive sacra curialia quippe quod ab his curiis, & tribubus fieri, solebant. Nonnulli illud* φυλετικῶς φυσήσαντες *sic accipi volunt*

Habitus corporis duplex. l. 2.

Tribus (inquit Plutarchus in vita Romuli) tres curias continet: unde cum populus divisus fuerit in triginta curias, curia est decima pars populi Romani huic consentit, q(uo)d Æschines habet: φυλὴ (inquit) Athenis est decima pars urbis.

volunt, acsi immolantes inflarent, & tumefacerent illas hostias, quas immolabant. Alexander & alii non ad hostias, sed ad ipsos immolantes hæc referunt, ac si illi seipsos tumefacerent. Si priorem opinionem amplecti velimus, hunc sensum esse existimo: Inter illas curias sive tribus quædam pingues & opimas immolabant hostias: aliæ verò, pauperiores puta, tenuiores, macras & macilentas immolabant, quas, ut opimæ & speciosæ viderentur, inflato quasi spiritu, & inspirato flatu tumefaciebant, non aliter, quam nunc solent improbi lanii qui carnes strigosas & macie confectas immisso flatu distendunt & tumefaciunt, ut pingues & benè saginatæ videantur, quò faciliùs eas extrudant & divendant. φυσάω enim est spiro, spiritu inflo, spiritum immitto, flatu distendo, tumefacio. Alexander illud φυλετικῶς φυσήσαντες non ad hostias, sed ad ipsos immolantes, hoc est ad ipsas tribus, nempè homines refert: quam, cum malè se haberant, per quædam artificia circa corpus æmulantur eos, qui reverà benè se habent, parantes seipsos, ac pinguibus indumentis se componentes & impinguantes. Sed cur hoc faciebant? Alexander autoritate Athenæi & Proculi (sicut refert Niphus) asserit eos id facere, quæ tribus faciebant ad rerum sacrarum presentationem. Unusquisque n. eorum, qui ad hujusmodi festum accedebat, enitebatur alterum habitu corporis superare. Non enim licebat omnibus ad hujusmodi festum & congregationem, in qua fiebant oblationes in altaribus, accedere: sed

eis,

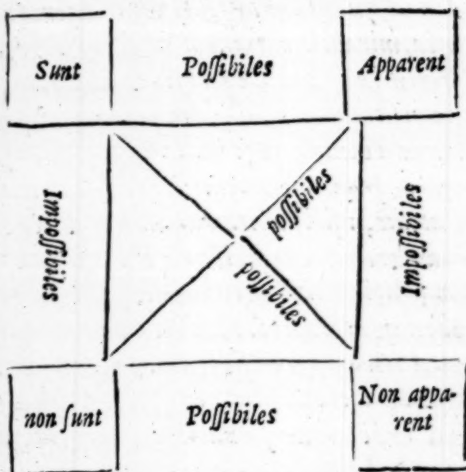
eis, qui ex tribu sani bonaque habitudin erant. Ideò qui malè se habebant, æmulando eis qui bene se habebant, se parabant, reddebántque se pinguiores indúmentis & aliis, quæ faciebant eis videri tales. Huic opinioni suffragatur Mathisius, qui vocat τὰς φυλετικῶς φυσήσαντες *eos dici, qui instar curialium hostiarum (de quo apud Athenæum in sophistarum convivio) se comebant, & ornabant, ut egregium corporis habitum, qui naturâ deerat, hoc modo exprimerent: Hanc opinionem existimo multò propius ad mentem Philosophi accedere: quippe qui illud* φυσήσαντες *non ad hostias, quasi ipsæ essent tumefactæ, sed ad tribus, id est ad ipsos homines referat: quòd ex eo constat, qd statim subjungat* καὶ ἐπισκευάσαντες ἑαυτούς, *id est apparantes semet ipsos. Ubi manifestum est* ἑαυτοὺς *non ad sacra vel ad hostias, sed ad homines referri debere.*

Niphus.

Res dicuntur quatuor modis
1. *Aliæ sũt & apparẽt: ut luna terrâ minor.*
2. *Aliæ sunt, & non apparent: ut: sol terrâ major.*
3. *Aliæ non sunt, & non apparent: ut luna terrâ major.*
4. *Aliæ non sunt, & apparent: ut: sol terrâ minor.*

Fieri non potest, ut aliæ sint, & non sint (saltem simpliciter, & eodem modo) nec ut aliæ appareant & non appareant. In quatuor enim terminis semper sex fieri possunt conjugationes: quarum duæ sunt impossibiles: quatuor autem possibiles, sicut testatur Arist. 2. lib. Topic.

Sunt

Lithargyros quid?

h *Lithargyrus sivè lithargyrium exponitur lapis argenteus* λίθ@ *enim lapidem:* ἄργυρ@ *argentum significat: quia hic lapis argenti speciem & similitudinem præ se fert: inde adjectivū* λιθαργύρει@, *&* τὰ λιθαργύρεια *in plurali numero, quæ vox hîc reperitur. Hunc lapidem nonnulli vocant Coticulā & Heraclium, sivè Lydium lapidem. De hoc lapide Plinius sic scribit, auri argentique mentionem comitatur lapis, quem Coticulam appellant, quondam non solitus invenire, nisi in flumine Tmolo, ut autor est Theophrastus, nunc vero passim, quē alii lydium vocant, sunt autem modici, quaternas uncias longitudinis, binásq; longitudinis non excedentes. Quod à sole fuit in his, melius, quàm quod à terra. His coticulis periti, cum è vena ut lima rapuerint experimentum protinus dicunt, quantū auri*

Lib. 33. Natural. hist. c.8.

auri ſit in ea, quantum argenti vel æris, ſcrupula differentia, mirabili ratione, non fallente. Argenti duæ differentiæ: Batillis ferreis candentibus, ramento impoſito, quod candidum permaneat probatur. Proxima bonitas rufo nulla nigro. Sed experimento quoq; fraus intervenit: ſervatis in virorum urina Batillis, inficitur ita ramentum obiter dum uritur candoremque mentitur. Eſt aliud experi-
2. *mentum politi & in halitu hominis, ſi ſudet protinus, nubémq; diſcutiat. Hæc Plinius. Aliqui dicunt quod Lithargyrus ſit ſpuma argenti, & medicamentum metallicum non ſponte quidem naſcens, ſed in ſecundis fornacibus emergens, dum plumbum vel ejus arena argento aut auro ſecernitur. Alii dicunt, quod non ſit ſpuma argenti*
3. *ſed admixti plumbi. Eſt duplex Lithargyrium auri, & argenti: poſterius hic intelligitur.*

i *Stannum eſt metallum ſimile argento: Anglice*
Lib.34.c.17. *vocatur* Tinne *ſtannum (inquit Plinius illitum æneis vaſis, ſaporem gratiorem facit, & compeſcit æruginis virus, mirumque, pondus non auget. Specula quoque ex eo laudatiſſima Brunduſii temperabantur, donec argenteis uti cœpere & ancillæ. Nunc adulteretur ſtannum addita æris tertia portione candidi in plumbum album. Fit & alio modo, mixtis albi plumbi nigrique libris. Hoc nunc aliqui argentarium appellant. Idem & tertiarium vocant, in quo duæ nigri portiones ſunt, & tertia albi. Et in cap.16. Plumbi nigri (inquit) origo duplex eſt. Aut enim ſua provenit vena, nec*

quicqua

quicquam aliud ex se parit. Aut cum argento nascitur, mixtisque venis conflatur. Ejus qui primus fluit in fornacibus liquor, stannum appellatur: qui secundus, argentum: qui remansit in fornacibus, galena, quæ portio est tertia addita venæ. Hæc rursus conflata dat nigrum plumbum, deductis partibus duabus. Hæc Plinius.

k Quod de felle tinctis dicitur, accipit Albertus de iis, quæ infecta sunt croceo felle canino. Fel (inquit Plinius) nihil aliud est, quam purgamentum pessimi sanguinis: & ideò in materia ejus est. Si aliquod corpus, præsertim metallicum, felle tinctũ & infectum sit, videtur aureum: hinc Plinius loco citato: Taurorum felle aureus ducitur color. Lib. 11. c. 37.

l Syllogismus sivè Elenchus sophisticus sumit causam suæ apparentiæ seu deceptionis vel ex parte Respondentis, atque hæc est ipsius imperitia: vel ex parte opponentis: & hæc omnes locos sophisticos sivè Fallacias comprehendit, præcipuè vero Homonymiam & Amphiboliam. De hac causa loquitur Philosophus posteà, ubi asserit Syllogismum & Elenchum multis de causis oriri, sed præcipuè ex rerum nominibus: ubi causas nonnulli exponunt Modos.

m Imperiti homines assimilantur iis, qui procul rem prospiciunt, Hi enim naturam rei visæ semper non percipiunt, nec veram ipsius quantitatem cognoscunt, nec multa deniq; alia, quæ rem consequuntur, animadvertunt. Ergo sicut in ipsis rebus distantia & intervallum: ita in ipsis argumentatio-

nibus

nibus imperitia hominum in re Dialectica est causa deceptionis, nempè ut syllogismus vel elenchus videatur esse, cum revera non sit.

Συλλογισμὸς quid.

n Συλλογισμὸς *nihil aliud est, si vim verbi spectes, quam collectio, quæ ratiocinando fit: propriè est vox Arithmetica. Nam* συλλογισμὸς *in Arte Arithmetica est computatio, qua subductis calculis summa colligitur, sivè qua ex duobus pluribusve numeris unam summam colligimus: undè similitudine quadam ad Dialecticam transfertur: Et est* συλλογισμὸς *oratio, in qua positis duabus propositionibus, ac certo Modo ac Figura dispositis certum aliquid (nimirum conclusio) veluti summa colligitur, propter ea quæ posita sunt. Latinè Argumentatio, & Ratiocinatio, sed usitatiùs servato primo idiomate Syllogismus appellatur. Hinc* συλλογίζομαι, *colligo, seu ratiocinatione colligo, ut ii qui calculis subductis, summam conficiunt. Apud Dialecticos itidem significat colligo & concludo, id est, ex duabus propositionibus seu præmissis, quasi subductis calculis summam propositionis efficiu*[nt]. συλλογισμὸς & παραλογισμὸς *contraria sunt.*

o *Per hunc locum nonnulli Homonymiam tantum intelligunt quia Philosophus dicit hunc locum ex* nominibus, *hoc est, ex vocabulis, sivè simplicibus vocibus ortum habere. Sed certum est Aristotelem hîc non solum voces simplices, sed etiam complexas, hoc est, orationes intellexisse: quia statim subjungit in contextu:* Nomina sunt finita, & orationum multitudo: res autem numero infinitæ

sunt

sunt. *Et iterum.* Necesse est, ut eadem oratio unumq; nomen plura significet. *Unde colligo Philosophum & Homonymiam & Amphiboliam hoc in loco intellexisse. Hi duo loci inter locos internos, sivè qui* in dictione *consistunt, dicuntur vulgatissimi, tum quia in his reperitur Multiplex actuale, in reliquis verò Multiplex potentiale & phantasticum: tum etiam quòd Sophistæ sæpius ex hisce duobus locis paralogismos deducunt, quibus imperitos decipiunt. Sunt qui hìc unâ cum Homonymia fallaciam Figuræ dictionis contineri dicunt.*

p. *Nomina sunt* σύμβολα, *hoc est notæ & signa rerum, & eorum etiam, quæ sunt in animo, hoc est affectionum. Hinc Arist. lib.* 1. περὶ ἑρμηνείας, *sivè de Interpretatione* c. 1 *sic scribit.* Ἔστι μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ φωνῇ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα, *id est, quæ sunt in voce, sunt notæ passionum, quæ sunt in anima &c. Huc pertinet quod de Stoicis scribit Cicero. Atque (inquit) ut reliqui fures earum rerum, quas ceperunt, signa commutant: sic illi, ut sententiis nostris pro suis uterentur, nomina, tanquam rerum notas, mutaverunt. Ex hoc loco patet non res ipsas, sed voces (rerum notas, primæ tamen impositionis,) in Prædicamentis reponi. Non enim res ipsæ, sed voces prædicantur. Hinc lepidè quidam: Bos (inquit) non est per caudam trahendus, & in Prædicamento reponendus.* Li. 5. de Finib.

ANALYSIS

CAP. 2.

ARGUMENTUM.

CUm in capite præcedenti oſtendiſſet Philoſophus eſſe ſyllogiſmum ſivè Elenchum Sophiſticum & apparentem,& per conſequens eſſe Sophiſticen: jam oſtendit quid ſit Sophiſtice, & quid ſophiſta: obiter tamen tanquàm aliud agens. Præcipuus enim ſcopus ipſius in hoc cap. eſt, ut oſtendat Sophiſtas non cupere, ut ſapientis officia præſtent, ſed ut præſtare tantum videantur. Duæ ſunt partes præcipuæ hujus *cap.* 5. Primò oſtendit duo eſſe ſapientis officia,quæ Sophiſta reverà præſtare non cupit, ſed præſtare tantum videri: ubi exponit quod genus argumentationum expetant Sophiſtæ, ubi etiam tria proponit, de quibus dicturus eſt in ſequentibus. Secundò quatuor eſſe Argumentationum genera declarat.

Suntné homines,quibus è re magis eſt, quibuſq; majus operæ precium eſt videri ſapientes quàm eſſe,& non videri?

(a) Sunt reverà: iique appellantur Sophiſtæ.

Qui illud probas?

Ex definitione tum ipſius Sophiſtices, tum etiam Sophiſtæ.

Quid eſt Sophiſtice, quid Sophiſta?

Sophiſtice ſic definitur, Ἔστι ἡ σοφιστικὴ φαινομένη σοφία οὖσα δὲ μή,hoc eſt,Sophiſtice eſt ſapientia,quæ videtur eſſe, cū reverà non ſit,ſivè apparens & ſimulata ſapientia non exiſtens,vel vera, (b) ὁ σοφιστὴς ἐστὶ χρηματιστὴς ἀπὸ φαινομένης σοφίας, ἀλλ' οὐκ οὔσης,hoc eſt, Sophiſta eſt aucupator pecuniarum, ſivè qui quæſtum facit ex ea ſapientia, quæ videtur eſſe, nec eſt.

Sophiſtice plenius definitur c. 10. hujus lib. hoc modo; σοφιστικὴ ἐστι χρηματιστική τις ἀπὸ σοφίας φαινομένης, id eſt,

Nonné Sophiſtæ ſunt ſapientes, & ſapientum officia præſtant?

Nequaquam. Nam ſicut hi homines eo ingenio nati ſunt

ut se operæ precium majus facturos existiment, si sapientes videantur, nec sint, quàm si essent, nec viderentur: Ita magis cupiunt, ut sapientis officia præstare videantur, quam ut præstent, nec videantur.

Sophistice est facultas quædam lucrum captans ex ea quæ videtur sapientia. Ratio sic colligitur. Sophistæ magis cupiunt videri sapientes quam esse. Ergo magis cupiunt ut videantur præstare officia sapientis quam ut præstent. Hoc est, quod in contextu dicitur: Cujus proære sim habet.

Quæ sunt hominis scientis sivè sapientis officia?

Hæc duo 1. (c) Non mentiri in iis, quæ novit. 2. Posse mentientem patefacere; quorum alterum in argumentationis concedendæ; alterum in sumendæ facultate positum est, hoc est, alterum ad Respondentem, alterum ad Opponentem spectat.

Quod genus argumentationum debet is, qui Sophisticè cavillari, & sophistæ munere fungi velit, exquirere?

Illud argumentationum genus, de quo dictum est in cap. 1. nempe Sophisticum, & quod videtur esse, sed non est. Nam hoc plurimum Sophistam adjuvat; & hujusmodi facultas argumenti inveniendi, hoc est, Sophistice facit, ut sapiens videatur Sophista, cujus rei valde studiosus & appetens est. Esse igitur ejusmodi quoddam argumentorum genus, nempe Sophisticum, & hujusmodi facultatem eos expetere, quos Sophistas vocamus, manifestum est.

Quæ præterea restant dicenda?

Hæc tria præcipuè. 1. (d) Quot sunt species argumentationum Sophisticarum. 2. Quot numero sunt ea, ex quibus hæc facultas constat. 3. Quot sunt partes hujus tractationis & si qua sunt alia, quæ ad hanc Artem conducunt.

Antequam accedamus ad Argumentationum Sophisticarum species, paucis mihi expedias quot sunt omninò Argumentationum genera, hoc est, quot sunt species Argumentationum in genere, quibus in disserendo homines utuntur?

Quatuor, nempe λόγοι	1 Διδασκαλικοὶ 2 Διαλεκτικοὶ 3 Πειραστικοὶ 4 Εριστικοί.	*hoc est, Argumentationes.*	*Doctrinales* *Dialecticæ* *Tentativæ* *Litigiosæ.*

Quæ sunt didascalicæ sivè doctrinales?

Didascalicæ argumentationes sunt, quæ ex propriis, cujus-

cujusque disciplinæ sivè scientiæ principiis, non ex Re-spondentis opinionibus concludunt. Oportet enim di-centem credere his principiis.

Quæ sunt Dialecticæ?

2. Dialecticæ sunt, quæ ex probabilibus aptæ sunt ad con-cludendum, hoc est, quibus utraque pars contradictionis ex communibus principiis concluditur.

Quæ sunt Tentativæ?

3. Tentativæ sunt, quæ concludunt ex iis, quæ Respon-denti videntur, & quæ necesse est eum scire, qui sibi sci-entiam arrogat. Quo autem modo hoc sit faciendum in aliis libris, nempè in Topic. dictum est.

Quæ sunt litigiosæ sivè contentiosæ?

4. Litigiosæ sunt, quæ ex iis, quæ videntur probabilia, cùm revera talia non sint, aptæ sunt ad concludendum.

Num de omnibus his quatuor Argumentationum generi-bus agit Arist. in lib. de Sophisticis Elenchis?

Nequaquam. Nam de Didascalicis & Demonstrativis egit in Analyticis posterioribus, hoc est, in libris de Demonstratione; de Dialecticis & Tentativis in aliis libris, nempè Topic. De litigiosis autem in libris de So-phisticis Elenchis tantum agit.

Quare libri de *Demon*stratione dicantur *Ana*lytica, scripsi in Prolegomenis ad lib. *De*monst.

SCHOLIA IN Cap. 2.

a *Hic notandum est (inquit Mathisius) inso-lens & jactabundum hominum vanissi-morum ingenium, quibus pluris est & majus, sa-pientiæ titulus & venditatio, quàm sine titulo & venditatione veræ sapientiæ possessio. De horum hominum genere vide A. Gellium lib. 10. cap. 22. & Gorgiam Platonis.*

b *In definitione Sophistæ duo cõprehenduntur.* Fi-

nis,

nis, & Modus, *sivè* Media. *Finis est* quæstum facere: *Modus, sivè media, quibus hunc finem assequitur, est* simulata sapientia, non vera. *Finis in illa voce* (χρηματιστὴς) *comprehenditur*: *Modus sivè media in his verbis*: ἀπὸ φαινομένης σοφίας, ἀλλ' οὐκ οὔσης. Χρηματιστὴς *cum significat, qui colligendæ aut comparandæ pecuniæ deditus est, aut qui artem pecuniæ comparandæ novit*: *à verbo* χρηματίζομαι, *quod significat pecuniam colligo. Thema, unde hoc derivatur, est* χρῆμα, *id est pecunia, bona fortunæ, facultates: quam vocem nonnulli deducunt* παρὰ τὸ χρῆσθαι *ab usu. Multi sunt modi mediaque multa comparandæ pecuniæ: sed modus, quo sophista pecuniam comparat, est simulata quædam sapientia. Seu apparens, quædam & fucata rerum cognitio. Sophistæ enim reverà sunt prorsus ignari, & ad omnem tum inveniendi tum judicandi facultatem penitus inepti: sed tamen sapientes, necnon in qualibet re eruditos se esse putant, aut tales videri magnopere cupiunt; unde & nomen suum sortiti sunt.* σοφία *enim est sapientia, &* σοφοὶ *sapientes: & hi Sophistæ appellantur, quia, cum reverà ignari sint, tamen sapientes imitantur, Hinc Theætetus apud Platonem.* In Sophista in fine. *Sapientem, quidem (inquit) vocare illum Sophistam non licet, quandoquidem ignorantem ipsum posuimus: quoniam verò sapientem imitatur, cognomentum quoddam illius simile sortietur, ac demum intelligo hunc ipsum prorsus & reverà* Sophistam *appellari decere. Hæc Theætetus. Octo* In Sophista.

 desi-

definitiones Sophistæ à Platone *enumerantur quæ definitioni nostri Philosophi ex parte correspondent: quarum prima hæc est. Sophista est, qui virtutis ostendendæ gratia conversari se profitetur, & mercede pecunias exigit: unde Sophistica facultas appellanda est ars, quæ in conciliando comparandoque versatur, animaliumque gressibilium & terrenorum domesticorumque venatio est, hominum* viz. *privata captura ob nummorum mercedem, & juvenum, divitum atque nobilium opinione virtutis disciplinæque irretitio. Secunda definitio hæc est. Sophista est acquisitor, commutator, Emptor; venditor, & mercator, qui animi disciplinas venundat ad sermones institutaque virtutum præcipuè pertinentes. Tertia definitio: Sophista appellatur is, qui in acquirendo versatur, commutat scil. & emit venditque cauponando sivè sua inventa sive aliena circa virtutis studia vendat. Quarta definitio: Sophista nihil aliud est, quam genus illud quæstuarium artificiose litigando acquirere solitum: unde verum est, quod dicitur: varium hoc animal esse, atque proverbio fertur, non altera manu duntaxat apprehendendum, sed utraque uti oportet. Has quatuor definitiones paulo post repetens subjungit Plato: primâ (inquit) investigatione apparuit Sophista juvenum ac divitum mercenarius esse venator. Secundâ mercator quidam circa animi doctrinas. Tertiâ circa hæc eadem caupo. Quartâ circum doctrinas suorum venditor in-*

Prima definitio Sophistæ.

Secunda definitio.

Tertia definitio.

Quarta definitio.

ventorum,

ventorum. Quinta definitio Sophistæ hæc est: Sophista est certator quidam circa sermones & artificiosus nimium litigator. Sexta: Sophista purgator quidam animæ visus est, opiniones extirpans omnes, quæ doctrinis impedimento sunt. Septima definitio: Sophista est præstigiator quidam verarúmque rerum imitator. Octava Sophistæ definitio in fine Dialogi à Platone traditur: ubi hæc habentur verba. Is demum Sophistam verè definiet, qui generationem ejus & stirpem esse istam asseverabit: Sophista (inquam) est, qui in sermonibus disputantem cogit contradicere sibiipsi, qui & ironici pars est, ab imitatore opinoso veniens, phantastici item generis, ab imaginaria facultate profluens, non divinæ sed humanæ effectionis determinata progenies, ex eorumque numero, qui verbis, quasi quibusdam præstigiis, mirum in modum decipiunt auditores. Hæc Plato. Hæ omnes definitiones cum Aristotelis definitione quadrare videntur. Continent enim finem Sophistarum, qui est, pecuniam comparare, & mercedem exigere, cum adversario non disputare, sed litigare: continent etiam modum, quo hunc finem assequuntur. Non enim veris & legitimis utuntur rationibus, sed imposturis quibusdam & præstigiis homines simplices & ignaros fallunt, & qui, ut aliquid lucri extorqueant, pollicentur quemvis, qui ab eis erudiri velit, brevi eruditionis compotem se reddituros, sicut in Euthydemo scribit Plato: qui etiam (ut refert Aristoteles)

Quinta definitio.

Sexta definitio.

Septima definitio.

Octava definitio.

10. Ethic. ca. ult. pollicentur res civiles docere, cum tamen ipsi ni-
hil agant, néque filios suos, aut amicorum ullos
idoneos ad gubernandam rempublicam efficiant. Et
Paulò post. Quapropter iis (inquit) qui de re ci-
vili cupiunt scire, experientia insuper opus esse
constat: Sophistæ autem ii, qui facultatem hanc
profitentur, tradendi viam ignorant. Néque
enim quale quid est, néque circa quæ versetur,
omnino sciunt. Hæc Aristoteles. Hinc rectè
Marsilius Ficinus: Prætereà (inquit) quòd
In argumento Euthydimi Platonis. præstigiatores (Sophistas intelligit) ejusmodi
virtutem, quam pollicentur, néque præstant un-
quam, néque ad ipsam alicubi exhortantur, sed
ad consuetas verborum cavillationes ubique re-
fugiunt, eásque quasi res serias studiis aliis quasi
ludis proculdubio anteponunt, tria potissimum
1. nobis significat: primum eos, qui virtute ipsi or-
nati non sunt, eam nunquam vel ratione, vel
2. exemplo posse docere. Secundum, homines ver-
borum nimium curiosos, res bonas nunquam vel
consequi vel afferre. Tertium, eos, qui facillimè
3. plurima pollicentur, minimè omnium promissa
servare. Hactenus Ficinus. Hîc omittendum
Lib. 28. cap. de Cancro. non est, Ægyptios Sophistam cancro assimilâsse,
sicut refert Pierius Valerius: cujus verba hæc
sunt. Ejusdem subterfugii causâ sophistam sig-
nificare qui volunt, Cancrum pingunt. Eos
enim huic animali admodum persimiles Plato
dicit, quos ubi validiori aliqua ratione devictos
comprehensosque putes, tunc retrò fugaci cursu

elaps

elapsi per diverticula atque subterfugia majorem priore tibi laborem intentant, si vilem ac inanem prorsus curam eos consectandi susceperis. Hinc est quòd Plato (sicut dictum est) ait hoc animal varium esse, & non altera manu duntaxat apprehendendum, sed utrâque uti pro viribus oportet, sed unum cavendum est, (inquit ibidem) ne prædam hanc dimittamus. Fermè namque sophistam veluti verriculo quodam irretitum ratiocinando comprehendimus. Ægyptii etiam ranis, quæ in Ægypto pluerint, sophistas comparabant, sicut idem Valer. ostendit his verbis. Est & in sacris nostrorum literis mystica de ranis Ægyptiacis mentio per quam frequens, quæ jugiter in Ægypto pluerint. Sophistarum nugas & Dialecticorum garrulitatem per eas Doctores quidam intelligunt, sivè ob nullius significantiæ vocem tam argutam, támque pertinacem, sive quòd in luto voluptuosa sit eorum habitatio: quorum utrúmque Sophisticis attribuitur. Hæc Valerius. Lib. 29. c. de rana.

Sophista quis dicitur vel
- 1 Cognitione & habitu, nempè qui cognoscit Sophisticas & contentiosas rationes contexere easq; diluere: & sic Dialecticus potest, imò debet esse Sophista: aliâs captiosis argumentationibus citò decipietur.
- 2 Professione & praxi sivè usu, qui scil. Sophisticis & fucatis relationibus ad captandam inanem gloriam & congerandam pecuniam utitur: & sic Dialecticus non debet esse sophista. Nam non debet alios fallere 1. Top. 14. Hinc interpretes distinguunt.

Sophistice

Sophistice est duplex:
1 Docens, nempè quæ Sophisticarum cavillationum apparentiam & defectum ostendere easq; diluere docet atq; hæc eadem est cum Dialectica.
2 Utens. quæ sophismatum & captionum structuram non tam docet, quam iis constructis ad homines fallendos, & ad pecuniam ab iis extorquendam utitur: & hæc non est Dialectica, sed ei ex diametro repugnans.

Lovanienses Sophisticen trifariam accipi putant.
1. Primò *pro cognitione per Argumentationem Sophisticam aggenerata, quæ apparet esse habitus scientificus, cujusmodi non est, sed potiùs deceptorius: & proinde rectè dicetur Sophistica esse apparens scientia & non existens.*
2. *Secundò pro habitu quodam per exercitium parto, quo quis promptus redditur ad afferendas quaslibet ratiocinationes deceptorias propter quod eum habens, apparet esse sapiens & omnia cognoscere, qualis non est.*
3. *Tertiò pro scientia in hoc opere tradita, quæ dividitur in docentem & utentem; quarum illa est verè scientia, hæc verò apparens.*

Sophista sumitur duobus modis:
1 Primò ut opponitur Demonstratori: sic Dialectici dicuntur Sophistæ: sicut patet ex 1. cap. & c. 6. 1. de Demonstrat.
2 Secundò ut opponitur Dialectico: & sic hoc in loco sumitur.

c *Sicut duo sunt officia prudentiæ moralis respectu boni & mali: nempè* eligere bonum: & fugere malum: *ita duo sunt officia sapientiæ respectu veri & falsi.* 1. Non mentiri. 2. Mentientem patefacere. *Sed utrum horum ad opponentem, & utrum ad Respondentem pertineat, dissentiunt interpretes.*

terpretes: Nonnulli enim, ut Grouchius & Lovanienses, prius illud ad Respondentem: posterius ad Opponentem pertinere affirmant: unde Mentiri in iis quæ novit *exponunt Lovanienses, non admittere falsas propositiones, quas scit falsas, aut eas negare, quas scit esse veras: quod quidem ad Respondentem spectat. Alii, inter quos est Faber* Sta- *pulensis, prius illud ad Opponentem: posterius ad Respondentem referunt. Hæc interpretum contrarietas oritur ex verbis ipsius Arist. quæ sic se habent :* ταῦτα δ' ἐστὶ, τὸ μὲν, ἓν τὸ δύνασθαι δοῦναι λόγον: τὸ δ' ἓν λαβεῖν: *id est, quorum alterum in argumentationis concedendæ, alterum in sumendæ facultate positum est: ubi perspicuum est* τὸ δοῦναι λόγον *ad Respondentem,* τὸ λαβεῖν *ad Opponentem referendum esse. Concedere enim argumentationem, est respondere: sumere autem argumentationem, est opponere. Sed utrum* τὸ δοῦναι λόγον *ad prius illud, nempè* non mentiri: *an ad posterius, nempè* mentientem patefacere *sit referendum, incertum est. Ego cum plerisque interpretibus in ea sum sententia, ut existimem prius illud ad Respondentem: posterius ad Opponentem spectare: Et prius illud* non mentiri *exponendum puto,* non tueri falsam aut improbabilem Thesim. *Respondens enim veram, aut saltem probabilem thesim sivè quæstionem defendere debet : sicut Opponens tenetur probabili aliqua ratione illius thesim convellere, & errorem Respondentis notum & manifestum auditoribus reddere. Et sic eum ab errore*

revocare,

revocare, quò aliis possit persuadere ne in istius errorem incidant. Non tamen negarim, quin etiam ad Respondentem possit pertinere, ut Opponentem mentientem patefaciat. Debet enim Respondens falsas propositiones Opponentis, si quæ fuerint, rejicere: & si ipsius argumentatio in Forma fuerit vitiosa, debet illius vitium patefacere, & defectum ostendere: unde existimarem hæc duo Dialectici officia, si diversis modis exprimantur, ad Opponentem & Respondentem simul referri posse. Nam Opponens non debet mentiri, hoc est non debet falsas propositiones suis argumentationibus immiscere nec falsò aut fucatè locos, vel autoritatem allegare: Respondens non debet mentiri: id est, non debet falsam aut improbabilem thesim sivè quæstionem defendere. Eodem modo, Opponens debet mentientem patefacere & redarguere, hoc est, Debet falsam positionem Respondentis falsumque ipsius responsum refutare, & ipsius errorem manifestum auditoribus reddere: Respondens etiam debet mentientem patefacere & redarguere, hoc est, debet falsam Opponentis argumentationem coarguere, & indicare vitium, si quod sit vel in Materia, vel in Forma & utrum directò rem propositam confirmet.

Nota. *Hic etiam notandum est Aristotelem non omnia sapientis opera seu officia enumerare, sed ea tantum, quibus ad alium sese habet diversimodè aut opponendo aut respondendo, & quæ ipsi sunt accommoda in disputatione contra sophistas & homines litigiosos. Aliud*

etiam officium Dialectici recenset Arist. 2. Top. c.1. nempè à vocabulis tritis & usitatis non recedere, sed hoc ei competit, non quatenus cum Sophista congreditur.

Objectio.

Omnes homines scire desiderant li.1. Metaph.c.1. Ergo sophistæ non magis cupiunt, ut videantur scire, quàm ut sciant, nec videantur.

Solutio.

Omnes homines scire desiderant desiderio sivè appetitu naturali, sed non animali. Vel nonnulli distingunt voluntatem in eam, quæ est ordinata & regulata ratione. Et in eam, quæ est inordinata & à ratione deflectens. Secundum illam (inquiunt) omnes scire desiderant, secundum hanc non omnes scire cupiunt. Voluntas duplex. 1. 2.

d *Per primum ex his tribus, nempè* species Sophisticarum argumentationum *dicunt nonnulli Aristotelem intellexisse duo prima genera locorum Sophisticorum sivè Fallaciarum: quorum unum in verbis, alterum in rebus consistit: per secundum, istorum generum partes sivè species, quæ sunt tredecem Fallaciæ quibus hæc omnis facultas (quod ad tractationem Sophisticæ reprahensionis attinet) absolvitur. Per tertium nempe* partes hujus tractationis *intellexisse divisionem hujus tractatus. Hic enim dividitur in duas partes (sicut dictum est in prolegomenis) in priori agitur de officio & munere opponentis Sophistæ: in posteriori de dialectici Respondentis officio.* 1.

cio. Porro quod sequitur in contextu: ac de aliis conducentibus ad hanc artem *accipiunt nonnulli de cautelis aliisque id genus, quæ utriusque partis, & Opponentis & Respondentis informationi institutionique admodum prosunt. Alii per* 2. Lovanienses. *illud primum asserunt Arist. intellexisse Metas Sophistarum, de quibus in sequenti capite, & à quibus veluti terminis & finibus deduci putant Sophisticæ argumentationis species seu modos: per secundum, intellexisse numerum Fallaciarum: quæ in genere duo sunt, in specie tredecem, de quibus postea. Utræque opiniones probabiles sunt: ego autem existimo priorem opinionem esse probabiliorem: sed res est exigui momenti.*

De quatuor Disputationum generibus.

e *Eadem sunt disputationum genera, quæ sunt argumentationum: unde plerique latini interpretes præsertim antiquiores, verba Philosophi* Ἐσ δὲ τῶν ἐν τῷ διαλέγεσθαι λόγων γένη τέτταρα *hoc modo verterunt*: Sunt ergo genera disputationum quatuor: *cum Pacius & alii, idque rectius, sic legant*: sunt igitur argumentationum, quarum in disserendo usus est, genera quatuor. *Quamvis Argumentatio idem videatur esse cum Disputatione: tamen existimo ea multum à se invicem discrepare. Nam Argumentatio est instrumentum, quo Opponens adversus Respondentem in disputando utitur: Disputatio autem dicitur mutuus ille congressus & conflictus Disputantium*

Quamvis verbum διαλέγομαι usitate & propriè significet disputare ex probabilibus tamen hic διαλέγεσθαι significat Syllogizare (ut loquuntur) vel vere vel apparenter. Namqui de.

tium, nempè qui habetur inter Opponentem & Respondentem: unde Argumentatio respicit tantum Opponentem, Disputatio verò respicit utrumque. Nam Disputatio dicitur, & cum Opponens interrogando telum quasi in Respondentem conjicit, & cum Respondens hoc telum vel evitat, vel in Opponentem retorquet: unde Opponentis interrogatio & Respondentis responsio dicuntur Disputatio: Hinc ab Aquinate sic definitur: Disputatio est actus syllogisticus unius ad alterum ad aliquod propositum ostendendum. In qua definitione interpretes quatuor causarum genera contineri dicunt. Nam cum dicitur Actus, *tangitur Disputationis materia, sive genus, quod proportionem habet materiæ.* Syllogisticus, *hîc tangitur forma sivè differentia, quæ rationem habet formæ; quæ vox instrumentalem etiam causam sivè instrumentum denotat, nempè Syllogismum, sub quo veluti perfectiori subintelligendæ videntur cæteræ argumentationis species tanquam imperfectiores: hac quoque parte separetur Disputatio à cæteris actionibus corporalibus & voluntariis, cujusmodi sunt,* currere, comedere, amare, *&c. Est enim omnis Syllogismus rationis actus & operatio. Particula subsequens* unius ad alterum *denotat Disputationis causam efficientem, quæ est Opponens & Respondens: & indicat omnem disputationem proprie inter duos consistere: unde excluditur illa disputatio, quam quis habet cum seipso, vel cum multis inter se contendunt. Postrema particula*

monstrat; non disputat, sed syllogizat: & Sophistæ syllogizare videntur.

Disputatio quid?

Lovanienses.

cula ad aliquod propoſitum oſtendendum, *Di*
notat cauſam finalem ſivè effectum Diſputati
nis. Finis enim cujuſlibet diſputationis eſt, aliqui
probare, vel refellendo vel confirmando idque ver
vel apparenter. Sophiſtica enim Diſputatio n
verè aut probabiliter, ſed apparenter & ſpecie t
1. *nus rem probat. Argumentatione doctrinali ut*
tur magiſter, cum diſcipulum docet, quid in qu
2. *que ſcientia ſit verum & certum. Dialecticâ*
titur is, qui ad aliquam theſim ſeu probandam ſ
3. *refellendam probabili ratione utitur. Tentati*
utitur is, qui periculum facit de alicujus ſcient
4. *aut eruditione. Sophiſticâ utuntur homines lit*
gioſi ad inanem gloriam captandam, ſeu pecuni
Nota. *comparandum. Notandum eſt Argumentation*
non univocè his quatuor ſpeciebus attribui. A
gumentatio enim Sophiſtica verè non eſt arg
mentatio, preſertim ea, quæ in Forma eſt vitio
ſed æquivocè & nomine tenus dicitur Argum
Diſputatio duobus modis ſumitur. *tatio. Latini interpretes dicunt Diſputation*
duobus modis poſſe ſumi. Uno modo quoad qua
1. *tatem vel etymologiam nominis, in quo ſenſu (i*
quiunt) primo de Diſputatione Sophiſtica & lit
gioſa dicitur, quia hoc modo Diſputatio, dicit
quaſi duorum diverſa Putatio; ſed hoc maxi
convenit huic generi diſputationis, eo quod Op
nens Sophiſta nititur gloriam contra Reſponde
tem conſequi: & Reſpondens renititur & conat
quò minus eam conſequatur. Secundò dicitur
Tentativa; Tertiò de Dialectica Quartò de D

ctrinal

ctrinali. Alio modo sumitur Disputatio quantum ad id, cui nomen imponitur. Et sic primò dicitur de Doctrinali: Secundo de Dialectica: Tertio de Tentativa: Quartò de Sophistica & litigiosa.

Tentativus syllogismus non re & naturâ differt à syllogismo Dialectico, sed fine tantum. Finis enim Dialectici est, fidem & opinionem ingenerare: finis verò Tentativæ est, alicujus scientiam seu cognitionem examinare, & periculum facere de ipsius eruditione. Unde Peirastice est pars quædam Dialecticæ, ut refert Philosophus c. 10. lib. 1. in initio ob eamque causam (inquit) tota in eo posita est, ut quid de quaque re sentiant non illi, qui verè docti sunt, sed qui rerum sibi arrogant cognitionem, cum sint illarum imperiti, observet atque exquirat. In omnibus ferè Dialogis Platonis habentur disputationes tentativæ. Socrates enim multis in locis Sophistam, qui rerum omnium cognitionem sibi arrogat, exagitat examinatque.

Notandum est Argumentationum species hoc in loco non desumi ex earum materia, aut forma, sed tantum ex earum finibus, qui sunt, docere, fidem facere, periculum facere, & inanem gloriam aucupari, seu pecuniam comparare. Quos fines nonnulli ad duos in genere reducunt: unde hanc divisionem quadrimembrem ad bimembrem revocant. Finis ergo ejus, qui argumentatur, vel est habitum generare: vel sumere experimentum de habitu Respondentis. Si habitum generet, *vel intendit generare habitum firmum & fixum, qui est necessarius: & sic est Argumentatio Doctrinalis: vel habitum nutantem & infirmum, qui est cum formidine & cum opposito: & sic est Dialectica Argumentatio, quæ ge-* Nota.

nerat opinionem, quæ est assensus alicujus conclusionis, cum formidine de opposito: vel intendit generare habitum apparentem, qui videtur, & non est: & sic est Litigiosa. Si intendit experimentum sumere, tum est Argumentatio Tentativa.

Objectio.

Est quinta species Argumentationis, nempe Syllogismus pseudographus seu ignorantiæ 1.Top.c.1. 1.Demonst. c.2. & 13. Ergo non sunt tantum quatuor.

Solutio.

Syllogismus pseudographus etiamsi differat à Demonstrativo & Doctrinali quoad materiam, non tamen differt quo ad finem. Eundem enim utrumque habet finem, nempe generare scientiam. Quamvis enim pseudographus non generat scientiam positivè (ut loquuntur) cum non habeat vera principia, tamen intendit generare scientiam æquè atque Demonstrativus.

Objectio.

Demonstratio aliquando procedit ab effectis ad causam lib.1. Demost. c.10. Ergo argumentatio doctrinalis non semper ex propriis disciplinæ principiis concludit.

Solutio.

Duplex est responsio: una: Demonstrationem potissimam & à priori hîc definiri, non istam à posteriori, quæ ex effectis concludit. Altera; effecta etiam dici propria principia in cognoscendo, licet non in essendo respectu rei conclusæ. Consule quæ scripsi in 2. c. lib.1. Demonst.

ANA

ANALYSIS.

CAP. III.

ARGVMENTVM.

EXpositis argumentationum generibus: jam ad quartum genus, quod præcipuè in his libris tractaturus est Arist. explicandum accedit. Hîc tria potissimum agit. Primò quot sunt argumentationis litigiosæ seu Sophisticæ Metæ & fines recenset. Secundò quot sunt loci sophistici seu Fallaciæ in genere proponit. Tertiò speciatim locos Sophisticos seu Fallacias, quæ in *Dictione* consistunt, enumerat, eásque sigillatim pertractat, & exemplis illustrat.

Nam Sophistæ non argumentantur, sed contendunt, nec revera vincunt, sed vincere student.

Quot sunt ea, ad quæ collimant ii, qui in disputationibus contendunt ac vincere student: hoc est, quot sunt scopi aut (a) *Metæ Sophistarum, ad quas in disputationibus respondentem ducere nituntur?*

Quinque	1 Ἔλεγχος	id est	1 *Redargutio.*	
	2 Ψεῦδος		2 *Falsum.*	
	3 Παράδοξον		3 *Inopinabile.*	
	4 Σολοικισμὸς		4 *Solœcismus.*	
	5 Ἀδολεσχία		5 *Nugatio.*	

Num sophistæ has Metas aut scopos reverà assequuntur, & adversarium Respondentem ad has semper adducunt?

Nequaquam: sed hæc sibi proponunt, ut aut reverà assequantur, aut ut assequi videantur. Præcipuè enim & (*b*) primò præeligunt & elaborant ut videantur Elencho redarguere adversarium, qui cum disputant. (*c*) Secundò, ut de aliqua re mentiri cum ostendant, hoc est, ut ad falsum concedendum perducant (*d*) Tertiò, ut ad inopinabile eum trahant. (*e*) Quartò, ut eum faciant solœcismum committere, hoc est, ut efficiant Respondentem barbarè, hoc est, incongruè loqui. (*f*) Postremò ut eum cogant sæpius idem dicere, & ad ineptam ejusdem verbi iterationem adducant.

Hoc est quod ait in contextu: *aut quod non est, sed videtur esse quod vis horum.*

Quot sunt Modi Elenchi sivè Redargutionis, quibus u- tur sophistæ, hoc est, quot sunt loci Sophistici sivè Fallaciæ genere, ex quibus captiosas suas rationes deducunt?

Duo sunt, nempè τρόποι { 1 Παρὰ τὴν λέξιν / 2 Ἔξω τῆς λέξεως } id est { *Intra Dictionem* / *Extra Dictionem* }

Quot sunt Fallaciæ intra Dictionem, quæ videntur redarguere?

Sex sunt nempè { 1 Ὁμωνυμία / 2 Ἀμφιβολία / 3 Σύνθεσις / 4 Διαίρεσις / 5 Προσῳδία / 6 Σχῆμα λέξεως } id est { *Æquivocatio.* / *Ambiguitas.* / *Compositio.* / *Divisio.* / *Accentus.* / *Figura dictionis.* }

Quomodo fidem facies, sivè probabis sex tantum Fallacias intra Dictionem?

2. (h) Duobus argumenti generibus: nempè inductione & Syllogismo: Inductione. Nam si singulos percurras paralogismos, qui probabilitatis suæ speciem *ex dictione* sumunt, nullos poterimus invenire, qui ad has fallacias revocari non poterint. Syllogismo illud probari potest hoc pacto: Quot modis nominibus (simplicibus) & orationibus secundum materiam iisdem non idem significamus, tot sunt fallaciæ intra dictionem: sed sex modis & non pluribus, nominibus iisdem & orationibus non idem significamus: Ergo sex sunt fallaciæ intra dictionem. Minor probatur inductione.

Exempla harum Fallaciarum in medium ut proferas velim, ac primo, Fallaciæ Homonymiæ.

Fallaciæ Homonymiæ sivè æquivocationis quatuor exempla apud Aristotelem: quorum primo colligitur qui docti sunt & scientes, μανθάνειν, sive discere hoc p...

1. (i) *Grammatici ea, quæ memoriter recitantur, μανθάνουσι*
Grammatici sunt docti & scientes.
Ergo qui docti sunt & scientes, μανθάνουσι

Conclusio est falsa: Resp: Verbum μανθάνειν Homonymum est, & duo significat, nempè *intelligere* & *discere*, priore significatione sumitur in Majori: in posteriori

initur in conclusione: undè non est Syllogismus, quia constat ex quatuor terminis. Nam verbum μανθάνουσι non unus est terminus, sed duo termini.

Secundo exemplo ostenditur mala esse bona tali argumẽto.

Τὰ δέοντα sunt bona.
Mala sunt τὰ δέοντα.
Ergo mala sunt bona.

Vel latine hoc pacto.

Quæ expediunt, sivè oportet facere, sunt bona.
Mala autem expediunt, sivè oportet facere.
Ergo mala sunt bona.

Conclusio est absurda: τὸ δέον duplex est. Nam vel sumitur pro honesto sivè decenti & quod officio est consentaneum: & sic sumitur in Majori, vel pro necessario; & sic sumitur in Minori: In hoc enim sensu ad mala plerumque extenditur. Est enim malum quippiam (*k*) necessarium, quia necessitate quadam, non simplici & absoluta, sed conditionali contingit.

Tertium & quartum exemplum conjunguntur ab Arist. ego vero majoris perspicuitatis gratia ea sejunxi.

Tertio exemplo ostenditur eundem simul stare & sedere, sivè sedentem stare, in hunc modum.

Qui sedebat, stat.
Sedens surgebat.
Ergo sedens stat

Conclusio est falsa.

Quartum exemplum simile est tertio, quo colligitur eundem simul ægrotare & valere sivè ægrotantem sanum esse, hoc pactò.

Qui convalescebat, valet.
Ægrotans convalescebat.
Ergo Ægrotans valet.

Vel *Qui sanabatur, sanus est.*
Ægrotans sanabatur.
Ergo ægrotans sanus est.

Conclusio similiter falsa est. Resp. in his duobus paralogismis (l) *sedens & ægrotans* vel significant eum qui prius sedebat aut ægrotabat, in quo sensu sumuntur in Minori; vel pro eo, qui jam sedet aut ægrotat; in quo sen-

 su

2. su sumuntur in conclusione: unde in alterutro sunt quatuor termini.

Afferas exempla Amphiboliæ.

Fallaciæ Amphiboliæ sive Ambiguitatis quinque reperiuntur exempla apud Philosophum: quorum primo ostenditur aliquem velle se capi ab hostibus: hoc modo.

Vellem hostes me capere.

Ergo vellem, ut hostes me capiant.

Conclusio videtur falsa. Resp. Ambigua est Antecedens propositio. Nam secundum duplicem Grammaticalem constructionem duplicem habet sensum, eúmque diversum. Si enim constructionem spectes, potest hoc pronomen *me* præcedere verbum *capere*, hoc modo:

Vellem hostes capere me, id est, ut hostes me capiant.

Potest etiam subsequi, hoc pacto.

Vellem me capere hostes meos, id est, ut ego hostes capiam.

Prior sensus verus est: posterior falsus: in posteriori sensu sumitur in Antecedente; non in priori. Nam si in priori sensu sumeretur, ex ea inferetur vera conclusio.

Major propositio addi potest, quæ hæc est: Quoscunq; vellem me capere, vellem ut me capiant, at hostes vellem me capere, ergo vellem ut hostes me capiant.

Secundo exemplo probatur lapidem cognoscere sive cognitionem habere; hoc modo;

Quod quis cognoscit, hoc cognoscit.

Lapidem quis cognoscit.

Ergo lapis cognoscit.

Conclusio est absurda; Resp. Ambiguitas est in Majori. Hæc enim duplicem habet sensum secundum duplicem constructionem. Nam pronomen *hoc* vel est Accusativi casus, vel est Nominativi; si sit Accusativi sensus hic est.

Quod quis cognoscit, hoc cognoscit, id est ipse cognoscit hoc ipsum, & huius habet cognitionem.

Sin verò sit Nominativi casus, sensus hic est,

Quod quis cognoscit, hoc cognoscit: id est, hoc quod cognoscitur, habet cognitionem.

Unde *Hoc* vel ad cognoscentem refertur, in quo sensu vera est illa propositio; vel ad rem cognitam, in quo sensu falsa est; in posteriori sensu sumitur in Majori. Nam si in priori sumeretur, ex ea colligeretur vera conclusio nempè

nempè quod quiſpiam habeat lapidis cognitionem.
Tertium exemplum ſimile eſt præcedenti, quo probatur columnam videre; in hunc modum.

(m) *Quod quis videt, hoc videt.*
Columnam quis videt.
Ergo columna videt.

Concluſio ſimiliter falſa eſt; Reſp. Hîc Major propoſitio eſt ambigua. Nam *Hoc* vel eſt Accuſativi caſus, vel Nominativi; Et refertur vel ad videntem, vel ad rem viſam: in priori ſenſu vera eſt, ſed ſic hoc in loco non ſumitur, in poſteriori verò falſa eſt, quo modo hîc accipitur. Vide ſolutionem præcedentis Paralogiſmi. *Quod quis cognoſcit* &c. Nam eodem modo hic Paralogiſmus, quo ille ſolvitur. Quartum exemplum latinè rectè colligi non poteſt; Græcè autem ſic habetur.

(n) Ὃ σὺ φῂς εἶναι, τοῦτο σὺ φῂς εἶναι.
Φῂς δὲ λίθον εἶναι.
Σὺ ἄρα φῂς λίθος εἶναι.

Quintum itidem exemplum omni ex parte latinè exprimi non poteſt; colligitur autem hoc modo.

Quem contingit ſilere, contingit dicere.
(o) *Σιγῶντα contingit ſilere.*
Ergo σιγῶντα contingit dicere.

Concluſio eſt falſa. Impoſſibile enim eſt tacentem, dum tacet, loqui. Reſp. Ambiguitas eſt in concluſione. Nam σιγῶντα vel eſt Accuſativus maſculini generis ſingularis numeri: atque tunc σιγῶντα dicere idem eſt, quod τὸν σιγῶντα dicere, hoc eſt tacentem loqui: in quo ſenſu falſa eſt concluſio: vel eſt Accuſativi neutrius generis pluralis numeri, & tunc idem valet, quod τὰ σιγῶντα dicere, id eſt, tacentia ſivè ſilentia dicere, hoc eſt, dicere de rebus tacentibus ſivè mutis, in quo ſenſu vera eſt concluſio.

Quot ſunt modi Fallaciarum Homonymiæ & Amphiboliæ?
Tres ſunt; (p) unus, cum oratio vel nomen propriè multa 1.
ſignificat; ut Aquila ſignificat avem, & aſtrum. Canis 2.
ſignificat quadrupedem & piſcem. (q) Secundus, cum ſoliti

liti sumus ita loqui, hoc est, cum nomen vel oratio propriè unam habet significationem; impropriè verò & ex usu ac consuetudine loquendi aliam habet significationem; quales sunt voces Metaphoricæ, sivè translatitiæ. (r) Tertius quando nomen vel oratio conjunctim plura significat, separatim verò simpliciter accipitur, hoc est; unum tantum significat. Ut hæc oratio; *scire literas*, vel significat quod ipsæ literæ habent scientiam sivè cognitionem alicujus rei, in quo sensu falsa est; vel quod quispiam habet scientiam & cognitionem literarum, in quo sensu vera est; partes tamen hujus orationis nempè (s) *Scire* & *literas* separatim sumptæ nullam omninò habent ambiguitatem. Ergo modi quibus Homonymia ac Amphibolia continentur, hi sunt

3. (margin, beside "Tertius")
3. (margin, beside "nempè")

Recense Paralogismos Fallaciæ Compositionis?

Fallaciæ Compositionis quatuor sunt Paralogismi apud Arist. quorum primus sic colligi potest.

Sedentem possibile est ambulare.
Ergo possibile est, ut sedens ambulet.

Maior propositio addi potest hoc pacto: quemcunque possibile est ambulare, possibile est ut ambulet.

Conclusio est falsa. Resp. Antecedentis duplex potest esse sensus; conjunctus & divisus; conjunctus, si *sedentem* & *ambulare* conjungantur, & ad idem tempus referantur, ita ut significet, eum, qui sedet, eodem tempore, quo sedet, ambulare; in quo sensu falsa est; Divisus, si non ad idem tempus, sed ad diversa tempora referantur; *sedentem* nempè ad præsens, *Ambulare* ad futurum, ut significet posse eum, qui nunc sedet, posteà ambulare: in quo sensu vera est; sed tunc ex ea non sequeretur falsa illa conclusio. Hîc in sensu conjuncto & composito, non in diviso sumitur.

Secundus paralogismus similis est præcedenti, qui hunc in modum colligitur.

Non scribentem possibile est scribere,
Ergo possibile est, ut non scribens scribat.

Conclusio similiter est falsa. Antecedens itaque duplicem sensum habet; unum compositum, alterum divisum; compositum, si *non scribentem scribere* conjungantur & ad

idem

idem tempus referantur; divisum, cum diversa tempora respiciunt. Hîc in priori sensu, in quo est falsa, sumitur, non in posteriori; unde in hujus argumentationis, sicut in præcedentis conclusione plus est, quam in præmissis.

Tertius paralogismus sic colligi potest.

Quicunque scit literas nunc didicit eas.
Antiquus Grammaticus, quas prius didicit, scit literas.
Ergo quas prius didicit, nunc didicit.

Conclusio est falsa. (*b*)Major propositio duplicem habet sensum; conjunctum, si conjungatur *nunc* cum verbo *didicit*, ita ut sensus hic sit, qui falsus est.

Quicunque scit literas, nunc didicit eas.

Divisum, si ab eodem sejungatur, & referatur ad verbum *scit*, ita ut sensus hîc sit, qui verus est.

Quicunque scit literas nunc, didicit eas.

Hic in sensu composito, non in diviso sumitur, nempè si comma post *literas* subjungatur, & non post *nunc*.

Quartus Paralogismus sic colligitur.

Quicunque potest unum & unum ferre, potest multa ferre.
Qui unum solum potest ferre, unum & unum potest ferre.
Ergo qui unum solum potest ferre, multa potest ferre.

Conclusio est falsa. Majoris propositionis duplex potest esse sensus; compositus, si *multa ferre* conjunctim & simul sumatur, ita ut sensus sit.

Qui unum & unum, id est, unum post unum potest ferre, potest multa simul ferre.

Divisus, si *multa ferre* divisim, hoc est, successivè accipiatur, ita ut sensus sit.

Qui potest unum & unum ferre, potest multa ferre successivè licet non simul.

In sensu composito, qui falsus est, non in diviso, qui verus est, hîc sumitur,

Qui sunt paralogismi Fallaciæ Divisionis.

Paralogismi Divisionis quatuor sunt apud Arist. 4.

Quæcunque sunt duo & tria, item paria & imparia sunt duo distincti numeri.

Nonnulli sic colligunt, quæ sunt duo & tria sunt pa-

Quinque

Quinque sunt duo & tria, item paria & imparia.
Ergo quinq; sunt duo distincti numeri.

Conclusio est falsa, Minor propositio duplicem habet sensum: compositum, si *duo* & *tria*, item *paria* & *imparia* conjungantur, hoc est, unum faciant prædicatum, ita ut sensus hic sit.

Quinq; sunt duo & tria item paria & imparia simul & conjunctim sumpta.

In quo sensu vera est: Divisim, nempè si separentur, & duo quasi prædicata efficiant, ita ut sensus hic sit.

Quinq; sunt duo, & quinq; sunt tria. Item.
Quinq; sunt paria, & quinq; sunt imparia.

In quo sensu falsa est: Hic in Diviso, non in composito accipitur.

tia & imparia: quinque sunt duo & tria ergo quinque sunt paria & imparia.

Secundus paralogismus in hanc formam reduci potest.

Majus dicitur, qd est tantum quantum alterum, & amplius.
Ergo quod majus est, tantum erit, quantum alterum. itaque æquale.

Conclusio est falsa. Antecedentis propositionis duo sunt sensus; compositus, si *tantum* & *amplius* conjungantur & unum efficiant prædicatum (ut dictum est in præcedenti paralogismo) ita ut hic sit sensus.

Majus dicitur tantum quantum alterum, & etiam amplius simul sumpta;

Qui sensus verus est. Divisus, si hæc dividantur, & duo efficiant prædicata, ita ut sensus sit.

Majus dicitur tantum, quantum alterum: & majus dicitur aliquid amplius.

Et hic sensus falsus est, in quo hic sumitur.

Vel sic colligitur. Quod est tantundem, est æquale, at quod est maius, est tantundem, & aliquid amplius. Ergo quod est majus, est æquale.

Tertius paralogismus hunc in modum colligitur.

Ego te reddidi servum existentem liberum.
Ergo tu, cum sis servus, liber es.

Conclusio falsa est. Antecedens propositio duplicem habet sensum; unum compositum, nempe si *existentem* & *servum* conjungantur, & comma post *servum* apponatur hoc modo.

Ego te reddidi servum existentem, liberum, hoc est, cum servus fueris, feci te liberum.

Videtur esse versus Menandri, à

Et hic ſenſus verus eſt: alterum Diviſum, ſi hæc ſeparentur à ſe invicem, & comma poſt *ſervum* adjiciatur hoc pacto.

Ego te reddidi ſervum, exiſtentem liberum, hoc eſt, cum anteà fueris liber, ego te ſervum feci.

Et hic ſenſus falſus eſt; in quo hic ſumitur.

Quartus paralogiſmus hoc pacto in formam redigitur.

Ex quibus relinquuntur centum, ea plura ſunt, quàm centum.

Quinquaginta è viris centum liquit divus Achilles. Ergo quinquaginta plura ſunt, quàm centum.

Concluſio eſt abſurda; Minoris propoſitionis duplex eſt ſenſus; conjunctus nempe ſi *liquit* & *quinquaginta* conjungantur, ita ut ſenſus ſit.

Divus Achilles liquit quinquaginta è viris centum:

Et hic ſenſus verus eſt: Diviſus, ſi hæc ſeparentur & *liquit* referatur ad *centum*, ita ut hic ſit ſenſus.

Divus Achilles liquit centum è quinquaginta viris:

Et hic ſenſus falſus eſt. Hoc in loco illa propoſitio in ſenſu Diviſo, non in compoſito accipitur.

In quibus locum habet Fallacia Accentus, num in oratione voce prolatâ, an potiùs in ſcripta oratione?

Locum habet potiùs in oratione ſcripta. Nam ut (inquit Ariſt.) παρὰ δὲ τὴν προσῳδίαν, ἐν μὲν τοῖς ἄνευ γραφῆς διαλεκτικοῖς, οὐ ῥᾴδιον ποιῆσαι λόγον ἐν δὲ τοῖς γεγραμμένοις καὶ ποιήμασι μᾶλλον. Hoc eſt, Ex Accentu verò in non ſcriptis diſſertationibus (Sophiſticis) haud facile eſt efficere argumentationem: ſed in ſcriptis & poëmatis potius.

Quot ſunt Paralogiſmi hujus Fallaciæ?

Duo ſunt Paralogiſmi hujus fallaciæ apud Philoſophum: quorum neuter latinè exprimi poteſt: propoſitio, ex qua alter conficitur, Græcè ſic habetur.

(*u*) Τὸ μὲν οὐ καταπύθεται ὄμβρῳ.

Paralogiſmus oritur ratione particulæ οὐ. Nam pro diverſo Accentu diverſam habet ſignificationem: ſi ſignetur circumflexo tono, & aſpero ſpiritu hoc modo οὗ, tum eſt genitivi caſus à relativo ὅς, ἥ, ὅ. & ſignificat *cujus*, ut ſenſus ſit:

Terentio in Andria ſic expreſſus ſcena 1. *Ut eſſes libertus mihi*: quamvis verba Menandri dubia ſint; vel enim ſignificant: *feci te ex ſervo liberum*: vel *feci te ex libero ſervum*. Pacius.

Quintilianus l.7. c.9. ſic habet Quinquaginta ubi erant centum inde occidit Achilles. Quis fuerit hujus carminis author, incertum eſt. Nota hic διαλεκτικοῖς pro σοφιστικοῖς accipi.

(x) Τὸ μὲν ὃ καταπύθεται ὄμβρῳ. *id est, cujus aliquid seu pars putrescit imbre.*

Si verò acuto tono, & leni spiritu denotetur hoc pacto ὄ, tum adverbium est negandi, & idem est quod *non*, ita ut sensus sit:

Τὸ μὲν οὐ καταπύθεται ὄμβρῳ, *id est, hoc non putrescit imbre.*

Vide Scholia in V. Quare patet hanc particulam pro diverso Accentu diversa significare. Paralogismus sic colligi potest.

Qui dicit de aliqua arbore, τὸ μὲν ὃ καταπύθεται ὄμβρῳ, *dicit eam, aut aliquam ejus partem imbre putrescere.*

Sed Homerus dixit de picea arbore τὸ μὲν ὃ καταπύθεται ὄμβρῳ.

Ergo Homerus dixit piceam arborem imbre putrescere.

Conclusio falsa est. Nam picea imbre non putrescit: ut postea videbitur.

Propositio, ex qua secundus Paralogismus confici potest, talis est:

2. Δίδομεν δὲ οἱ εὖχος ἀρέσθαι:

Ambiguitas latet in verbo δίδομεν, quod pro diverso Accentu diversa significat. Nam si acutus tonus sit in antepenultima, hoc modo δίδομεν, tum est prima persona pluralis numeri Modi Indicativi, & significat *Damus sive concedimus*, ita ut hic sit sensus.

Δίδομεν δὲ οἱ εὖχος ἀρέσθαι i. *concedimus illi, nempe Agamemnoni, ut voti sui fiat compos.*

Ac si hæc verba Jupiter in sua persona protulisset. Si verò acutus tonus sit in penultima, hoc pacto διδόμεν, tum est Infinitivus Ionicus, & idem est quod διδόναι hoc est, dare sivè concedere, ut sensus sit, quod Jupiter mandavit somnio.

Διδόμεν δὲ οἱ εὖχος ἀρέσθαι *id est, concedere, sive concederet Agamemnoni, ut voti sui fieret compos.*

Et in hoc sensu videtur Aristoteles illud verbum hoc loco accepisse. Nam (inquit) non ipse Jupiter dixit.

Δίδομεν δὲ οἱ εὖχος ἀρέσθαι, *id est, damus illi, ut fiat voti compos.*

Sed somnio mandavit

Διδόναι id est, dare sive concedere illi, ut fieret voti compos.

Quando oriuntur captiones ex Figura Dictionis?

Cum quis similiter & eodem modo interpretatur, quod 3.
non idem est, hoc est, cum quis eandem rationem vocum similium esse existimet, ita ut quicquid uni attribuitur, alteri etiam attribuendum propter quandam similitudinem arbitretur, quod reverà non est attribuendum.

Quot species paralogismorum hujus Fallaciæ ab Arist. traduntur?

Duæ, una est: cum eadem affectio sivè proprietas Grammatica vocibus similibus attribuitur, quæ reverà iis non 1.
est attribuenda. Ut si quis nomen Masculinum putet esse Fœmininum, aut Fœminium esse Masculinum, aut putet Neutrum esse alterum horum propter nominum similitudinem quoad finalem terminationem exempli causa.

Eadem est ratio ipsius poeta *&* musa.
Sed musa *est Fœminini generis.*
Ergo & poeta. Item.
Eadem est ratio ipsius poema *&* poeta.
Sed poeta *est Masculini generis.*
Ergo & poema.

Secunda, cum eadem affectio sivè proprietas Dialectica 2.
vocibus similibus attribuitur, quæ reipsâ attribui non debet; ut si quis putet Quantitatem esse Qualitatem, aut è contra, Qualitatem esse Quantitatem; aut Faciens putet esse Patiens, hoc est, Actionem esse Passionem, aut denique cum putet Affectum sive Qualitatem esse Actionem aut aliquam aliam Categoriam, exempli causa.

Eadem est ratio valere *quæ est* secare *vel* ædificare.
Sed secare *&* ædificare *ponuntur in Actione. Ergo &* valere.

Conclusio falsa est. Nam *valere* potiùs Qualitatem, & affectionem quandam significet. Eodem modo & in aliis se res habet. Qui igitur ex *Dictione* Elenchi ducuntur, his modis fiunt.

SCHO.

SCHOLIA IN CAP. 3.
De Metis Sophistarum.

QVemadmodum Natura in rebus producen-dis omnia propter finem agit : & sicut Ars quæ Naturam imitatur, in rebus jam productis efformandis & perpoliendis scopum quendam intendit, in quo omnes ipsius actus & operationes conquiescunt: ita Sophisticè, quæ artem, imò sapientiam imitatur, finem quendam proponit, qui actuum ipsius, hoc est contentionum & altercationum terminus censetur. Hic finis metaphoricè vocatur Meta, *ad quem scil. Sophistæ non aliter quàm sagittarii, venenosa sua tela & damnosas sagittas, hoc est, captiosas suas rationes dirigunt & immittũt. Est ergo Meta* Sophistices *(ut inquit Aquinas in opusculo de Fallaciis) aliquod inconveniens, seu alicujus inconvenientis admissio, ad quod* Sophista *ducere innititur* Respondentem. *Quinque sunt Metæ* Sophistices *sivè* Sophista-*rum*, Ἔλεγχος, ψεῦδος, παράδοξον, σολοικισμὸς, καὶ ἀδολεσχία. *Hoc est*, Redargutio, *Falsum, Inopinabile*, Solœcismus *& Nugatio, quarum numerus ab interpretibus hinc comprobatur. Tale inconveniens vel est ex parte sermonis sivè vocis, vel ex parte rei : si sit ex parte sermonis, vel est ex parte substantiæ sermonis, & sic est Nugatio: vel ex parte accidentium, quibus vox cum voce ordinatur, & sic est Solæcismus : si sit ex parte rei,*

Meta Sophistices quid?

vel est ex parte rei absolutè, & sic est Meta Falsi: vel per respectum ad aliud: & hoc bifariam, vel per respectum ad Respondentis positionem, sivè ad scientiam vulgi & sapientum, & sic est Inopinabile: vel per respectum ad præconcessum vel prænegatum, & sic est Redargutio. Notandum est Sophistas non semper assequi has Metas, sed hoc maximè contendere, ut assequi videantur, quippe qui veritati opinionem hominum in omnibus antepo-nant. Ergo omnis eorum cura in ea posita est, ut non verè, sed apparenter (ut loquuntur) hos Fines consequantur; sicut id unum student (ut dictum est) ut sapientis & Dialectici officia præstare magis videantur, quam ut præstent, nec videantur. Aquinas existimat has Metas respicere diversas Disciplinas, nempè Redargutionem esse contra Metaphysicam: Falsum esse contra Physicam & Mathematicas scientias: Inopinabile contra Dialecticam: Solœcismum contra Grammaticam: Nugationem contra Rhetoricam. Sed *ego existimo has omnes solam Dialecticam posse aliqua ex parte respicere.* Nota.

Objectio.

Unicus est finis Sophistæ, *nempè quæstum facere. Ergo non sunt quinque.*

Solutio.

Unicus est finis ultimus ipsius, sed plures sunt fines intermedii, quales hæ Metæ sunt, quibus ultimum illum finem consequitur.

Objectio.

Sophista aliquando vi argumentationis suæ captiosæ

tiosæ cogit Respondentem tacere. Ergo videtu quod silentium sivè taciturnitas sit Meta soph starum: unde non sunt tantum quinque.

Solutio.

Quotiescunque Sophista cogit Respondentem t cere, tunc Respondens implicitè & occultè in dit in aliquam Metam harum quinque, ne vi atur expressè aliquod inconveniens concedat Quare Respondens quispiam in Metam inci vel explicitè vel implicitè: si implicitè tac do aliquod inconveniens concedat, habet Soph sta, quod expectat.

---

1. De Meta Redargutionis.

Plura de his Metis vide c. 12. & 13. hujus lib.

Redargutio quid? Vel: Redargutio est, qua Sophista intendit Respondentem cogere, ut affirmet, quod prius negavit, aut neget quod prius affirmavit.

b PRimum & maximè contendunt Sophi *(inquit Arist.)* ut redarguere Resp *dentem videantur: undè Redargutio, ut ordi prima est, ita virtute, & affectu* Sophistæ *prin palis & præcipua censetur Meta. Hac enim R pondens maximè sibi contrarius videbitur. Aquinate sic definitur. Redargutio est præc cessi negatio, vel prænegati concessio vi argum tationis Sophisticæ in eadem disputatione: est, quando Respondens cogitur vi argume tionis Sophisticæ vel affirmare illud, quod pr negavit, vel negare illud, quod priùs affirmav vel si Respondens negaverit se carnes crudas medisse, contra ipsum instabit Sophista hoc p*

Quicquid emisti, comedisti.

Cam

Carnes crudas emisti.
Ergo carnes crudas comedisti.

Si hoc ergo vi argumentationis Sophisticæ concesserit, in Redargutionem incidere cogitur, in Redargutionem (inquam) non simpliciter & absolutè, sed respectu sui tantum: at si non in eadem disputatione, aut non vi argumentationis So-*phisticæ, sed in diversis, vel sponte nempe ut ostendat scientiam, aut ingenium, contradictoria defendendo exerceat, concesserit quod priùs negavit, aut negaverit quod priùs concessit, in Redargutionem non attrahitur.*

Objectio.

Concedens duo contradictoria non necessariò negat præconcessum, nec necessariò concedit prænegatum. Ergo definitio Redargutionis non valet.

Solutio.

Quamvis concedens duo contradictoria non pernegat aliquid primò & per se, tamen ex consequenti pernegat, quia concedendo unum contradictorium, negat aliud præconcessum.

Objectio.

Dialecticus redarguit adversarium. Ergo Redargutio non est Meta Sophistæ.

Solutio.

Dialecticus verè redarguit: Sophista *verò non reipsa redarguit, sed videtur redarguere: unde Redargutio* Sophistæ *verè non est Redargutio. Nam sicut* Syllogismum *non conficit: ita nec Elenchum concludit.*

2. De Meta Falsi.

Falsum quid? Vel: Falsum est, quo Sophista studet cogere Respondentem ut aliquid concedat quod est manifestè falsum.

c SEcundo in loco (*inquit Philosophus*) *co tendunt Sophistæ ut ostendant Respond tem mentiri, seu falsum dicere. Falsum est m nifesti falsi concessio, vi argumentationis Sop sticæ, hoc est, quando Respondens cogitur vi arg mentationis concedere quod manifestè falsum Vt si quis sydus cœleste esse latrabile tali arg mentatione concedere cogatur :*

Omnis canis est latrabilis.
Sydus cœleste est canis.
Ergo sydus cœleste est latrabile.

Conclusio est manifestè falsa. Dicitur hæc M ta (inquiunt Colonienses) esse manifesti falsi co cessio, quia si Respondens concedat falsum occ tum, non dicetur in hanc Metam trahi : quoni per hoc Opponens non consequitur aliquam glo am contra Respondentem: quia sine multo dedec re talia esse falsa contingit quempiam ignora Exempli causa : si quis concedat Solem non majorem totâ, terrâ concedit falsum ; quia co trarium tenent omnes Astronomi, & revera se res habet: verum quia hoc omnibus non vi tur falsum (vulgus enim Solis quantitatem ex guam, vuluti bipedalem, esse suspicatur) hinc incidit in Metam Falsi, si astanti multitud & vulgo concesserit Solem non esse majorem to terrâ. Vnde Falsum hic sumitur non pro quod in natura rei falsum est, sed pro eo, quod om nibus videtur esse falsum.

3. D

3. De Meta Inopinabilis.

INopinabile est alicujus, quod est contra opinionem, concessio vi argumentationis Sophi*sticæ: hoc est, quando Respondens cogitur vi argumentationis* Sophi*sticæ illud affirmare vel concedere, quod licet non sit manifestè falsum, tamen apud illos, qui intersunt disputationi, habetur pro falso, aut pro non probabili: quia cum communi opinione pugnat: ideóque judicatur absurdum: Et potest Meta Absurdi appellari: ut si quis aliquem regem divitem confitetur esse miserum tali argumentatione.* Inopinabile quid? Vel, inopinabile est, cum studet Sophista adversarium eò perducere, ut aliquid contra opinionem astantium loquatur.

Quemcúnque contingit ab aliquo vinci, hic miser est,
Regem divitem contingit ab aliquo vinci,
Ergo rex dives est miser.

Inopinabile & Falsum eodem modo differunt, quo verum *&* probabile. *Sicut enim Falsum Vero: ita Inopinabile Probabili opponitur. Probabilia dicuntur, teste Philosopho li.* 1. *Top. c.* 1. *quæ videntur omnibus, vel plurimis, vel sapientibus: atque his, vel omnibus vel plerisque vel clarissimis. Ergo etiam & Inopinabile tot modis dicitur, nempè, quod sit contra opinionem omnium, vel plurimorum, vel sapientum: atque horum, vel omnium vel plærorumque vel clarissimorum. Unde nec omne Falsum est Inopinabile, nec omne Inopinabile est Falsum. Fieri enim potest, ut quod natura suâ falsum est, nonnullis illud* Inopinabile & falsum quomodo differunt?

probabile & verum videatur. Et è contra, quod nonnullis probabile videatur, in naturâ sit falsum. Unde multa inopinabilia possunt vera: ut inopinabile est solem esse majorem, terrâ, sed tamen verum. Ergo si quis hoc conc serit apud multitudinem, in Metam Inopina lis incurrit; si verò apud Philosophos neget, militer in hanc Metam incidit. Unde patet diversitate auditorum Respondentem in h Metam trahi: Quare callidi Sophistæ sem respiciunt auditores, & cogere conantur Resp dentem, ut contra illorum opinionem aliquid c cedat. Ad hanc etiam Metam pertinent non lum contrariæ opiniones, sed etiam contrarie Voluntatis & Sermonis hominum, & contra tas etiam Naturæ & Legis, sicut habet Philo phus cap. 12. hujus lib. Ubi vide quot modis quis ad Metam Inopinabilis adduci solet.

Objectio.

Omnis propositio vel vera est, vel falsa. Ergo est aliquod medium inter has, nempè propos probabilis vel inopinabilis.

Solutio.

Propositio consideratur vel
- *1 In naturâ suâ: sic omnis propositio vera est, vel falsa, hoc est, verum vel Fal significat.*
- *2 Respectu personæ opinantis: sic non om propositio est vera, vel falsa, sed aliqua babilis, aliqua improbabilis sivè inop bilis.*

4. De Meta Solœcismi.

(e) *Solœcismus est alicujus orationis incongrua concessio vel admissio vi argumentationis sophisticæ, hoc est, quando Respondens cogitur ut argumentationis Sophisticæ admittere aliquam propositionem, in qua est orationis incongruitas, seu artis Grammaticæ vitium quoad Syntaxim. Ut, si cogatur admittere hanc propositionem, Mulier est candidus, tali argumento.*

Vel Solœcismus est, cum Sophista conatur, ut adversarius incongruè loquatur.

Omnis homo est candidus
Mulier est homo
Ergo mulier est candidus.

Asinius Capito (teste Gellio) Solœcismum sic definit. Solœcismus est impar & inconveniens compositura partium orationis: Appellatur ab eo, ejusdemque ætatis aliis Imparilitas: *A vetustioribus latinis* stribligo *dicebatur, à versura viz & pravitate tortuosæ orationis, tanquam sterobiligo quædam. Hæc Gellius. Duo sunt vitia latini, hoc est, perpoliti sermonis, quæ maximam habent affinitatem: Solœcismus, & Barbarismus, sicut Author ad Herenninum testatur, qui hunc in modum scribit: Vitia in sermone, quominus is latinus sit, duo possunt esse: Solœcismus & Barbarismus. Solœcismus est, cũ verbis pluribus consequens verbũ superiori non accommodatur. Barbarismus est cum verbũ aliquod, vitiosè effertur. Toxites hunc locum exponens, sic loquitur. Solœcismus in verborum connexione fit cũ accidentia*

Lib. 5. c. 20.

Lib. 4. Duo vitia latini sermonis.

Solœcismus Barbarismus

Vide Quintilianum lib. 1. *partium orationis, genera, casus, tempora, mo-*
persona,&c: perturbantur. Barbarismus est
pronunciatione vitiosa, cùm aut corripimus, a-
producimus syllabam, vel non producendam, v-
Cap. 5. *non corripiendam. Hæc Toxites. Unde patet So-*
læcismum contra Syntaxin, Barbarismum con-
1. *tra Prosodiam vitium esse. Lovanienses & Ce-*
rius existimant Solæcismum hoc in loco & p-
Barbarismo communiter accipi, quòd probant L-
Cap. 3. *vanienses ex contextu Philosophi, qui sic sc-*
bet, τοῦτο δ᾽ ἐστὶ, τὸ ποιῆσαι, τῇ λέξει βαρβαρίζειν
τοῦ λόγου τὸν ἀποκρινόμενον, *hoc est, efficiant arg-*
mentatione, ut Respondens barbarè loquatur: u-
de ex hoc vocabulo βαρβαρίζειν, *colligunt Lova-*
enses Solæcismum hîc etiam pro Barbarismo a-
2. *cipi oportere. Ad Arist. quod attinet, Respon-*
Vide Strabonem l.14. *Mathisius in hunc modum. Nota verò hîc*
βαρβαρίζειν *verbum impropriè accipi. Neq-*
enim idem quod σολοικίζειν *valet, cum* σολοικισμ-
in orationis compositione & structura prop-
versetur: Βαρβαρισμὸς *verò spectetur in verb-*
singulis. Hanc opinionem, ut veriorem, -
Lib.7. de vita Philosoph. *cipiendam puto. Solœcismus enim (ut ait D-*
natus) est vitium in contextu partium or-
tionis contra regulam Artis Grammaticæ: -
(ut ait Laertius) Solæcismus est oratio inco-
gruè constructa· & in hoc sensu Solœcismum h-
sumi patet ex Arist. c.13. hujus lib. At-
Solæcismi etymon & origo. *hæc de Solœcismi naturâ dicta sufficiant. Qu-*
ad hujus vocem etymon & originem attinet, -

randum est, quod Σόλοικοι ii dicebantur, qui Solis, in urbe Ciliciæ habitarunt: unde & nomen sortiti sunt. Σόλοι enim Solos, illam urbem, οἰκέω, habito significat. Peculiariter Σόλοικοι appellati fuerunt ii, qui cum Solis habitassent, Attici tamen essent, aliquantum ab elegantia & venustate sermonis Attici discesserant, & linguâ ex Attica & Solica mixtâ loquebantur. Hoc testatur Laertius, A Crœso (inquit) in Ciliciam profectus Solon, urbem condidit, atque ex suo nomine Solos appellavit, in qua Atheniensium aliquot statuit, qui tractu temporis, cùm patriam vocem corrupissent, σολοικίζειν dicti sunt. Hæc Laertius. Generaliter autem Barbari omnes, i. Barbare ac vitiosè loquentes nominati fuerunt σόλοικοι. Hinc σολοικίζω, refero Solœcos in loquendo, non loquor ut probatus loquendi mos: unde σολοικισμὸς, Solœcismus. Generaliter hoc nomine appellatur quicquid perperam fit, nec rectè, nec ordine suo. Propriè autem ita dicitur λόγος ἀκαταλλήλως τεταγμένος, id est, oratio incongruè vel inconcinnè constructa: in quo sensu hîc sumptum esse dixi: sed tum tantum, cum hoc accidit vi argumentationis Sophisticæ. Negat A. Gellius has voces Solœcismum & Barbarismum apud Græcorum idoneos se unquam invenisse: verba ipsius hæc sunt lib. 5. c. 20. Cum Græcum vocabulum sit Solœcismus, an Attici homines, qui elegantiùs locuti sunt, usi eo sint, quæri solet. Sed nos neque Solœcismum, neque, Barbarismum Apud Græcorum idoneos ad-

Scapula.

Lib. II. in vita Solonis. Plutarchus scribit (in vita Solonis) hanc civitatem non à Solone fuisse conditam, sed a Philocypro rege Cypri, & in gratiam Solonis ab eo Solos nuncupatam. Idem scribit hanc civitatem in Cypro sitam fuisse, & prius Epenam dictam fuisse. Vide Plutarchum ibidem.

adhuc invenimus. Nam ſicut βάρβαρον, *ita* σολοικον *dixerunt. Noſtri quoque antiquiores* Solœcis *facile, Solœciſmum haud ſcio an unquam dixerint. Quod ſi ita eſt, neque in Græco neque in Latino Solœciſmus probè dicitur. Hæc Gellius. Sed pace Gellii,* Σολοικισμὸς *apud Ariſtotelem hoc loco reperitur, quem nemo Græcorum idoneum fuiſſe negabit: & Solœciſmus lib. 4. ad Herennium, & lib. 1. c 5. apud Quintilianum legitur. De Barbariſmo & Solœciſmo plura vide apud Strabonem lib. 14. Geographiæ & apud Quintilianum lib. 1. c. 5.*

Solœciſmus ſivè Barbariſmus fieri poteſt.
- 1 *In ſermone ſcribendo, qui peccat contra Orthographiam.*
- 2 *In ſermone pronunciando, qui peccat contra proſodiam.*
- 3 *In ſermone contexendo, qui peccat contra ſyntaxin, in quo ſenſu hic ſumitur.*

5. De Meta Nugationis.

Nugatio quid? Vel inopinabilem eſt cum Sophiſta nititur eo adverſarium ducere ut idem inutiliter repetat.

f *VLtimo loco (inquit Philoſophus) contendunt Sophiſtæ ut adverſarium ſæpius idem dicere cogant, & ad ineptam ejuſdam verbi iterationem adducant: quæ Meta dicitur Nugatio. Eſt ergo Nugatio unius & ejuſdem vocis in eadem orationis parte inutilis & inepta repetitio, quando ſcil. Reſpondens cogitur vi argumentationis Sophiſticæ idem inutiliter repetere: ut ſi Reſpondens cogatur fateri naſum eſſe ſimum naſum ſimum tali armentatione.*

No

Nonnè iſte naſus eſt ſimus?
Nonnè ſimum eſt naſus ſimus?
Ergo iſte naſus eſt ſimus naſus ſimus.

In hac argumentatione ſimus *ſæpè & inutiliter cogitur Reſpondens repetere.* In eadem orationis parte, *hoc additur: quia ſi unum idemque repeteretur à parte ſubjecti & prædicati non eſſet Nugatio. Quintilianus* ταυτολογίαν *& Nugationem pro eodem ſumit, & ſi non ſemper in vitio illam haberi velit, uti à ſummis autoribus ſubinde frequentatam. Repetitio enim inter Rhetorum ornamenta non minimum locum obtinet. Hæc Meta vocari poteſt Meta coccіſmi,* κοκκυξ *enim cuculũ ſignificat. Quoties poſterior dictio declarat priorem, non eſt Nugatio, ne ſi (inquit Glareanus) genus quidem ſequatur ſpeciem: ut lupus piſcis. Vnde non qualibet repetitio dicitur Nugatio, ſed quæ inutilis eſt, & quæ provenit ratione Argumentationis Sophiſticæ.* Lib. 8. c. 3.

De Modis Redarguendi, ſivè de Locis Sophiſticis & Fallaciis.

(g) P*Ropoſita generali hujus operis diſtributione, nunc ad primæ partis ſpecialem explicationem ſe accingit Philoſophus, docens in duo genera omnem Elenchum ſive Reprehenſionẽ Sophiſticam diſtributam eſſe: ubi notandum eſt Sophiſtã eſſe veluti ſimiam ipſius Dialectici, & totam ipſius*

Mathiſius haſtenus Ariſt. de primis illis, ſcilicet communioribus: jam ad ſpecialia id eſt Sophiſticos Elenches explicandos accedit.

us operam in eo esse positam, ut illum in argum[en]tationibus contexendis imitetur, aut saltem im[i]tari videatur: sicut refert Plato in Sophista. Qu[em]admodum ergo Dialecticus suos habet locos, [e] quibus tanquam ex communi Thesauro sua ar[gumenta] vel ad rem confirmandam, vel refellen[dam] depromat: sic & Sophista suos habet locos, [e] quibus captiones ad irretiendos & fallendos ho[mi]nes deducat: Et sicut loci Dialectici in inter[nos] & externos dividuntur: sic etiam loci Soph[i]stici partim sunt interni, partim sunt extern[i]. Sed in hoc differunt, quòd loci Dialectici sunt a[d] convincendum fortes, ad expugnandum nervo[si] & ad probandum veluti lydius lapis: Sophistic[i] verò sunt ad superandum debiles, ad redargue[n]dum languidi, & ad feriendum veluti pumice[us] lapis. Hi loci Sophistici appellantur ab Arist. τρ[ό]ποι τȣ̃ ἐλέγχειν, hoc est, Modi Redarguendi, si[ve] species Redargutionis Sophisticæ: vulgo appella[n]tur Fallaciæ. Argumentationes verò, quæ istiu[s]modi struuntur Fallaciis (teste Cæsario) nunc So[]phismata, nunc Paralogismi à Græcis dicuntu[r] nominibus profectò accommodatissimis, quippe qu[æ] à verbis deducuntur σοφίζεσθαι καὶ παραλογίζειν, qu[æ] verba apud Latinos interpretantur imponere. *A[b]eò enim his cavillationibus atque argutiis decip[i]tur imperitus quispiam, ut credat id esse, quod n[on] est, vocantur etiam ab Arist.* c. I. *hujus li. Sophist[i]ci & apparentes Elenchi. Hi loci sive Fallaciæ in genere dividuntur in Fallacias* intra dictio[nem]

nem παρὰ τὴν λέξιν, ſicut in locos internos: Et in Fallacias extra dictionem ἔξω τῆς λέξεως, tamquam in locos externos. Ubi per dictionem non ſolum venit intelligenda vox ſimplex, ſed etiam vox complexa nempè oratio,ſicut ſuo loco patebit. Vocantur autem Fallaciæ intra dictionem quia Paralogiſmi,qui ex his deducuntur, ſumunt, apparentiam ſivè probabilitatis ſuæ ſpeciem ex dictione, hoc eſt, voce ſimplici, vel complexa, & tota eorum vis ex ipſis verbis,aut oratione enaſcitur. Appellantur Fallaciæ extra dictionem,quia Paralogiſmi, qui ex his fiunt,accipiunt apparentiam ſive probabilitatis ſuæ ſpeciem non ex verbis, ſed ex rebus perperam intellectis & accommodatis. Undè definitio utriuſque ſatis nobis poteſt innoteſcere. Quæ autem ſit definitio Fallaciæ in genere,non conveniunt interpretes inter ſe. Aliqui enim eam ſic definiunt; Fallacia eſt idoneitas,hoc eſt,aptitudo decipiēdi faciens credere de non ente quod ſit ens, & de ente quod non ſit ens, mediante phantaſtica viſione. Alii hoc modo eam definiunt. Fallacia eſt deceptio, qua aliquis opinatur id, quod eſt verum eſſe falſum: vel id,quod eſt falſum,eſſe verum. Ego puto fallaciam ſic definiendam eſſe. Fallacia eſt ſedes & domicilium Argumenti Sophiſtici. Nam ſicut locus Topicus ſivè Dialecticus eſt ſedes Argumenti Dialectici ſivè probabilis:ita etiam locus Sophiſticus, quem confundimus hoc in loco cum Fallacia,eſt ſedes argumenti Sophiſtici,ex qua ſcil. Sophiſta illud depromit. Et ſicut argumentatio

Diviſio fallaciarum.

Loci Sophiſtici partim in verbis partim in rebus conſiſtunt: quia Sophiſtæ cupiunt nullius omninò neque verborum neque rerum ignari videri. Nam non minus verborum & orationū Sophiſtis quam ipſarum rerum cura incumbit: ut-pote qui eloquentiæ pariter ac ſapientiæ profeſſores ſe ac magiſtros ab omnibus haberi volunt. Machiſius.

Fallaciæ definitio.

Prima definitio.

Secunda definitio.

Tertia definitio.

tio Dialectica differt à loco Dialectico: sic Argu-mentatio Sophistica differt à Fallacia sivè l[oco] Sophistico. Argumentatio enim ex loco deducit[ur]. Loci Sophistici sivè Fallaciæ in specie sunt tre[de]cem: sex intra dictionem, *&* *septem* extra dic[ti]onem: *quæ in cap. 3 & 4. Analysi tradita sun[t]. Hæ Fallaciæ adjuvandæ memoriæ causâ his d[u]obus versiculis continentur.*

Numerus fallaciarum.

Æquivocans, Amphi, Componit, Divi: d[ic]
Ac. Fig.
Acci, Quid, Ignarus, Petit, Infert, Causa, R[o]-
gat plus.

Quod sex sint Fallaciæ intra dictionem prob[ari] potest (inquit Arist.) Inductione & Syllogism[o], hoc est (inquiunt Lovanienses) Syllogismo, cu[jus] Minor propositio Inductione probatur: H[ujus] *Syllogismi Major tantum propositio in contex[tu] reperitur, ex qua construendus est Syllogism[us] de quo in Analysi cap. dictum est. Unde hi null[am] volunt Inductionem à Syllogismo distinctam [à] Philosopho allatam fuisse, qua hunc numer[um] Fallaciarum probet. Eos sic sensisse puto; quia[m] verè pro Inductione reperiuntur in contextu [h]æc tantum verba:* ἄντι λήψῃ τις ἄλλος: *id est, si [su]matur quis alius. Pacius hunc locum add[itis] aliis quibusdam verbis integrum & perfect[um] reddit hoc pacto:* Cum quia, si sumatur al[ius] quispiam modus, ad aliquẽ ex his referri po[te]rit: *Ex quibus verbis, inductio confici potest: sic[ut] dictum est in Analysi cap. 3. Ego hanc Pa[cii] expositionem*

expositionem sequutus sum. Notant plærique interpretes, quamvis quidam non probent, omnem Fallaciam intra dictionem *oriri propter aliquod Multiplex, quod in ea continetur. Multiplex (inquiunt) est dictio, vel ratio una aut verè aut apparenter multa significans.*

Fallaciæ intra dictionem unde? Multiplex quid?

Multiplex dividunt in
- 1 *Actuale, quod est dictio vel oratio eadem prorsus permanens secundum materiam & formam, plura significans. Ut.* Canis: arare littus *&c.*
- 2 *Potentiale, quod est dictio vel ratio eadem secundum materiam, diversa secundum formam plura significans, ut,* populus, quicquid vivit semper est.
- *Phantasticum sivè apparens, quod est dictio (vel oratio, ut aliqui volunt,) quæ propter similitudinem, quam habet cum alia, videtur aliquam proprietatem cum ea habere, quam reverà non habet. ut,* planeta *videtur esse Fœminini generis, quia* musa *est ejusdem generis.*

Multiplex
- 1 *Actuale est in* { *Æquivocationis*, *Amphiboliæ* } *Fallacia*
- 2 *Potentiale est in* { 1 *Compositionis*, 2 *Divisionis*, 3 *Accentus* } *Fallacia.*
- 3 *Phantasticum est in Fallacia figuræ dictionis.*

Consistunt Fallaciæ
- { 1 *Æquivocationis.* 2 *Accentus* 3 *Figuræ dictionis* } *In dictione sivè in simplici voce.*
- { 1 *Amphiboliæ* 2 *Compositionis* 3 *Divisionis* } *In oratione sivè in voce complexa.*

Nonnulli existimant Fallaciam Figuræ dictionis *etiam in oratione locum habere, sicut posteà patebit.*

Dictionis vel orati.
- 1 *Materia, sunt literæ, syllabæ, dictiones.*
- 2 *Forma, est ejusdē accentus, sivè proferendi mo-(dus*

Hinc

Hinc eadem quoad materiam & formam di[ctio] *dicitur, quæ iisdem literis & syllabis scribitur,* [&] *eundem habet proferendi modum. Ut* canis. *Si*[mi]*liter eadem secundum materiam & formam* [ora]*tio dicitur, quæ ex iisdem dictionibus constat,* [&] *eundem habet proferendi modum. Ut* vellem hostes capere. *Eadem quoad materiam tantum,* [&] *non quoad formam dictio dicitur, quæ iisdē li*[teris] *scribitur, sed non eundem habet accentum.* U[t] populus, malum &c. *Similiter eadem oratio* [quo]*ad materiam tantum, quæ ex iisdem vocibus co*[m]*ponitur, sed non eodem modò profertur. Ut:* po[ssi]bile est sedentem ambulare. Quicquid vi[vit] semper est &c.

In omni fallacia duplex causa. Glareanus.

In omni Fallacia duplex est causa: una apparen[tiæ] *quæ efficit, ut Argumentatio videatur esse bo*[na] *cum non sit: & est veluti principium motivum,* [ut] *aliquis ei credat & assentiatur: Altera est ca*[usa] *defectus sivè non existentiæ, quæ latet sub ca*[usa] *apparentiæ, quæque facit ut reverà Argumen*[ta]*tio non sit bona, quamvis videatur esse bona. Exe*[m]*plum à Natura habemus in ipsis rebus. Orich*[al]*cum videtur esse aurum, cum non sit: causa ap*[pa]*rētiæ est color & splendor: causa defectus est gra*[vi]*tas in auro & alia multa ab Orichalco differen*[tia].

Fallacia sumitur bifariam

1 *Activè, & est habilitas decipiendi, u*[t ali]*quis credat id esse, quod non est, vel i*[d non] *esse, quod est, mediante phantastica visio*[ne:] *hanc eandem esse volunt cum loco Sophi*[stico.]

2 *Passivè pro deceptione, qua Responden*[s de]*cipitur argumentatione Sophistica, profecta* [ab] *argumentatione Sophistica; & hæc est su*[bje]*ctivè in ipso Respondente.*

Nonnunquam sumitur Fallacia pro ipsa Argumentatione Sophistica. Nota.

Objectio.

Habilitas decipiendi est naturalis potentia. Sed Fallacia non est naturalis potentia. Ergo non est habilitas decipiendi. Minor prob. quia naturalis potentia non est vituperanda.

Solutio.

Habilitas decipiendi est duplex.
1 Una, quæ est ex parte intellectus opponentis, & illa est naturalis potentia, nec est vituperanda, sed potiùs actus & operatio illius.
2 Alia est ex parte rerum, vel vocum, quæ est principium, quo intellectus decipit; & hæc non est naturalis potentia; talem statuunt Fallaciam esse.

(i) *Hoc exemplum ex Platonis Euthydemo traductum, etsi paululum immutatum. Ibi enim sic legitur. Quid porrò O Clinia (inquit Dionysodorus sophista) cum aliqua Grammmaticus recitavit, quinam pueri μανθάνουσι, sapientesne sivè scientes, an ignorantes? Sapientes, inqui Clinias: Ergo sapientes μανθάνουσι, non ignorantes. Hæc Dionysodorus. Ubi μανθάνειν in priori loco significat* intelligere: *in posteriori* perdiscere. *Nonnulli (inquiunt Lovanienses) arbitrantur μανθάνειν esse anceps apud Græcos, sicut* cognoscere *apud Latinos. Cognoscit enim, qui novit, & cognoscit iudex, qui discit causam: sic opinor Græcis μανθάνειν dicitur præceptor, qui exigit prælecta pueris, & pueri, quibus prælegitur. Hæc Lovanienses.*

(k) *Ea (inquiunt Lovanienses) hoc in loco dicuntur*

tur necessaria, quæ ineluctabilia sunt, aut devit- nequeunt sine quibus, etsi absolutè in natura mala sint, quia aut dolorem adferunt aut inco- moda, determinato tempore nequeamus bonum nem assequi. Qua in significatione necessaria que expedientia dicuntur esse, putridi mem resectio ad tuendam totius corporis salutem: m cium in mare projectio, ad submersionem e tandam: & iusti viri mors ad fælicitatis æter assequutionem. Hæc Lovanienses. Huic eti quadrare videtur, quod servator noster habet M 18. Necesse est (inquit) ut eveniant offendicu veruntamen væ homini, per quem scanda venit. Sic Paulus dicit oportere Hæreses & sch mata esse, ut, qui probati sunt, manifesti fiant. lia sunt, quæ per se non expetuntur, sed quæ ob majoris mali metum, vel ob aliquod bonum guntur, de quibus consule Arist. lib. 3. Eth. ca

Objectio.

(l) Sedens & ægrotans *sunt participia præs temporis. Ergo non significant eum, qui priu debat & ægrotabat, sed eum tantum, qui jam & ægrotat: unde homonyma non sunt.*

Solutio.

Hæ latinæ voces proculdubiò sunt participia sentis temporis, sed Græcæ voces, quas Arist. dit, sunt participia præsentis temporis & pr riti imperfecti: quæ sunt ὀχλαθέμενοι, & ὁ κα *Omnia enim participia in os, quæ à præsenti pore Indicativi Modi formantur, & etiam p*

ipia in ων apud Græcos sunt presentis & præte-
iti imperfecti temporis. Notant interpretes, quod
edens & ægrotans & hujusmodi participia
on merè sunt æquivoca, nec prorsus diversam
abent significationem respectu ipsius rei, sed tan-
um respectu temporis. Unde Aquinas ait unum
ſſe modum hujus Fallaciæ, qui provenit ex di-
versa significatione, quæ quidem attenditur se-
undum accidentia partium orationis, nempe nu-
erum, casum, genus, tempus &c. Et instat in
is participiis.

(m) *Talem Paralogismum conficit Euthydemus sophista apud Platonem, qui est hujusmodi.* In Euthydemo.

Vident homines, quæ possunt videre.
Vident autem nostras vestes.
Ergo nostræ vestes possunt videre:

(n) *Erasmus in convivio poëtico hos Paralogis-mos exponens, in hunc modum scribit. Verum hæc (intelligit tres Paralogismos precedentes Fallaciæ Amphiboliæ) utcunque reddi poterant latinis vocibus: quod sequitur, nullo modo reddi poterat:*

Ἆρ' ὃ σὺ φῂς εἶναι, τοῦτο σὺ φῂς εἶναι.
Φῂς δὲ λίθον εἶναι.
Σὺ ἄρα φῂς λίθος εἶναι.

Quod illi (intelligit quosdam latinos interpretes) sic reddiderunt:

Putas, quod tu dicis esse, hoc tu dicis esse.
Dicis autem lapidem esse.
Tu ergo lapis dicis esse.

Obsecro (inquit Erasmus) quis omninò sensus hu-

F *manus*

manus ex his verbis percipi possit? Ambigui[tas] enim partim pendet ex idiomate Græci sermo[nis] quæ est in Majore & Minore: quanquam in M[a]jore est & alia ambiguitas in duabus dictioni[bus] ὃ & τέω, quæ si capiantur Nominandi casu, [sen]sus erit.

Quicquid te dicis esse, hoc tu es.

Sin Accusandi, sensus erit.

Quamcunque rem tu dicis esse, eam d[icis] esse.

Et ad hunc sensum subsumit, λίθον φῄς εἶ[ναι]: *ad priorem colligit conclusionem,* σὺ ἄρα φῄς λί[θος] εἶ). *Græci sermonis proprietatem semel ausu[s] imitari Catullus, cum ait*

Phaselus iste, quem videtis hospites,
Ait fuisse navium celerrimus.

Hæc Erasmus. Ausus est etiam Lucanus L[ib.] 10. eandem imitari, cum ait

Tutúmque putavit
Jam bonus esse sacer.

In Euthydemo.

(o) *Simile est, quod Dionysodorus apud Pla[to]nem habet. Quid (inquit, Ctesippum rogans) c[um] de lapidibus infers sermonem, de lignis & fer[ro] nonné σιγῶντα dicis ?*

(p) *Paralogismi primi modi hi sunt. Ac pri[mo] Homonymiæ.*

Aquila volat.
Sydus est aquila.
Ergo sidus volat.

Item. Canis latrat.
Sydus est canis

Ergo sydus latrat.

In Majore prioris syllogismi Aquila *sumitur pro volucre: in Minori pro signo cœlesti: In Majore posterioris syllogismi* Canis *sumitur pro animali, in Minore pro stella: unde neuter est syllogismus, cum constet uterque ex quatuor terminis.*

Paralogismi Amphiboliæ hi sunt.

Omnis liber Aristotelis possidetur ab Arist.
Hic tuus liber est Aristotelis.
Ergo hic tuus liber possidetur ab Arist.

Hæc oratio liber Aristotelis *ambigua est. Nam vel significat librum conscriptum ab Aristotele: in quo sensu sumitur in Minore: vel librum, quem in bonis habet & cujus censetur dominus: & in hoc sensu sumitur in Majori.*

Item. Pecunia Cæsaris, est ipsius possessio.
Hæc tua pecunia est pecunia Cæsaris.
Ergo hæc tua pecunia est ipsius possessio.

Pecunia Cæsaris *in Majori sumitur pro pecunia, quam in bonis habet: in Minori sumitur pro ea, quæ habet imaginem & inscriptionem Cæsaris. Unde non est Syllogismus.*

Talis est & hic Paralogismus.

Quæ sunt Cæsaris, tradenda sunt Cæsari.
Omnis pecunia in toto imperio est Cæsaris.
Ergo omnis pecunia in toto imperio tradenda est Cæsari.

(q) *Secundi modi Paralogiſmi hi ſunt: ac pri-*
Homonymiæ.

Quicquid ridet, habet os.
Pratum ridet.
Ergo pratum habet os.

Ridere *propriè ſumitur in Majore: impropriè Metaphoricè in Minori, pro fæcundo ſcil. & fertili.*

Item. Lupus eſt animal quadrupes.
Tyrannus eſt lupus
Ergo Tyrannus eſt animal quadrupes.

Lupus *impropriè ſumitur in Minori, nempè pro homine rapaci: propriè verò in Majori.*

Paralogiſmi Amphiboliæ hi ſunt.

Quiſquis arat littus, terram proſcindit aratro.
Sed qui operam perdit, arat littus.
Ergo qui operam perdit, terram proſcindit aratro.

Hæc oratio arare littus *propriè ſumitur in Majore: proverbialiter in Minori.*

Item. Quæ profers, verba ſunt.
Profers Achillem occidiſſe Hectorem.
Ergo Achillem occidiſſe Hectorem verba ſunt.

Hæc oratio verba ſunt *propriè ſumitur in Majore. proverbialiter in concluſione: verba ſunt, falſum eſt.*

(r) *Tertii modi Paralogiſmi hi ſunt: ac pri-*
Homonymiæ.

Quicqu-

Quicquid est invisum, est odiosum.
Sed omnes Angeli sunt invisi.
Ego omnes Angeli sunt odiosi.

Invisum *in Majori sumitur pro* exoso: *in Minori pro* invisibili, *aut pro eo, quod videri nequit, cum partes hujus dictionis, nempè* in & visum, *nullam habeant ambiguitatem.*

Item. Quicquid est investigabile, potest investigari.
Viæ Dei sunt investigabiles.
Ergo viæ Dei possunt investigari.

Investigabile *sumitur in Majori pro* scrutabili: *in Minori pro* inscrutabili.

Paralogismi Amphibbliæ.

Quemcunque contingit scire, contingit ut sciat.
Lapidem contingit scire.
Ergo contingit ut lapis sciat.

Tale est exemplum Philosophi.

Quodcunque contingit scire, contingit ut sciat.
Litteras contingit scire.
Ergo contingit ut literæ sciant.

Ambiguitas est in his orationibus lapidem scire & literas scire. *Nam vel significant aliquem habere scientiam* lapidis & literarum, *in quo sensu sumuntur in* Majori: *vel significant ipsum lapidem & ipsas* literas *habere scientiam alicujus rei, in quo sensu sumuntur in* Minori, *qui sensus falsus est.*

Erasmus pro literas *legit* sæculum. *Sic enim* ha-*bet. Rursum illud admiror, quod mox in gen. Ambiguitatis, quæ nascitur ex pluribus dictionibus conjunctis, mutârint Græci vocem* sæcu *in* literas, τὸ ἐπίστασθαι γράμματα, *cum latini* co-*ces habeant*, scire sæculum. *Hic enim dupl sensus nascitur: vel ut ipsum sæculum sciat* a-*quid: vel ut aliquis sciat sæculum. Verum* h-*mollius est in* αἰῶνα, *sivè in* κόσμον, *quam in* γρά-*μματα. Nam literæ absurdè dicuntur scire qui*-*piam: verum nihil absurdi sit, siquis dicat* a-*quid nostro sæculo notum esse, aut aliquem n-suum sæculum. Hæc Erasmus. Sed pace Erasm si asserat, quòd sæculum possit rem aliquam sci-tum non esset paralogismus hujus tertii mo-sed potius secundi modi. Nam in hujusmodi* p-*ralogismis propositio ambigua debet esse vera uno sensu, falsa in in alio sensu.* Ergo *in utroq sensu vera esse non debet. Sed si* sæculum *hic le-tur, in utroque sensu vera erit: unde & vera conclusio:* Ergo *non erit paralogismus. Ut.*

Quicquid contingit scire, contingit ut sci-
Sæculum contingit scire.
Ergo sæculum habet scientiam.

Objectio.

(t) *Quælibet Græca dictio accentu suo sem designatur.* Ergo *Fallacia Accentus non ha locum in scripta oratione.*

Solu-

Solutio.

Ex hoc loco patet Græcos tempore Aristotelis non magis dictiones accentibus designasse, quam nunc Latini designare solent. Quidam tradunt Divum Hieronymum primum adhibuisse accentus.

v) In versu illo Homerico nonnulli dicunt οὖ malè notari tono circumflexo, & aspero spiritu, sed potius notandum dicunt tono acuto & leni spiritu, hoc modo: οὔ: quasi Homerus perperàm dixerit Abietem vel piceam imbre putrescere: Illiad. Ψ.

Ἕστηκε ξύλον αὖον ὅσον τ' ὄργυι' ὑπὲρ αἴης Alberius
Ἢ δρυὸς, ἢ πεύκης, τὸ μὲν οὗ καταπύθεται ὄμβρῳ.

id est

Stat lignum aridum, quantum ulna super terram.
Sivè quercus, sivè peceæ, cujus pars quidem putrescit imbre.

Hippias enim Thasius legit τὸ μὲν οὔ, καταπύθεται ὄμβρῳ, id est, quæ quidem non putrescit imbre. Aiunt enim piceam neque imbribus, neque fontanis aquis, sed marinis putrescere. Et sic communiter legitur. Picea arbor (inquit Plin.) non floret. De hac arbore vide eundem Plinium lib. 16. c. 10. c. 24. & 26. l. 17. c. 12. & 24. c. 7. Hic locus non extat in Homeri editione, quã nunc habemus. Ex hoc loco (inquit Pacius) & multis aliis Aristotelis locis apparet Aristotelem esse usum aliâ editione. Nam ipse quoque Homerum edidit: nec dubium est, quin ad suam editionem respiciat, quam non habemus. Cæterum cum Aristoteles loquatur de mandato Jovis, quo præ-

cepit somno, ut Agamemnonem falleret: certum est hanc sententiam extare apud Homerum lib Iliad. Itaque non longè ab initio libri, id est, versu postremo prolato à Jove, ubi nostræ editio habent.

Ἥρη λισσομένη, τρώεσσι δὲ κήδε' ἐφῆπται.

id est.

Juno supplicans, Trojanis verò dolores i minent.

Conjicio Aristotelem legisse.

Ἥρη λισσομένη, διδόμεν ἢ δ' οἱ εὖχος ὀρέσθαι:

Utut sit, quidam legebant δίδομεν *i: damus, reprehendunt Homerum, quasi non servaret corum, quia faceret* Jo*vem mentientem. Sen enim verborum est, Damus ipsi, id est, Agam noni, ut gloriam reportet, cum tamen Agamen inferior futurus: &* Ju*piter id ageret, ut sup retur à Trojanis: alii vero, ut Homerum defen rent, dixerunt accentum non est ponendum in ma syllaba, sed in penultima, nec legendum di μεν, sed* διδόμεν, *ut sit verbum infinitum, & sig cet* Dare. *Nam Doricè atque Æolicè dicitur* διδόμεναι *pro* διδόναι: *Iones autem per apocopen* διδόμεναι *faciunt* διδόμεν. *Itaque non dicet* Ju*p se aut Deos concedere victoriam Agamemn sed mandat somno, ut hoc renunciet Agamem ni:* Jo*vem illi victoriam concedere, adeò ut Iupiter somno mentiatur, sed somnus Agam noni. Hæc quoque solutio fuit Hippiæ Thasii, Aristoteles. Testatur lib. de Poëtica. Porro*

simi

simile hemistichium extat apud Homerum Iliad lib 21. vers. 297. nempè.

Δίδομεν δέ τοι εὖχος ἀρέσθαι.

Tamen ad id Aristotelem in præsentia non respicere perspicuum est. Ibi enim Neptunus & Minerva Hectorem alloquuntur, & gloriam ei pollicentur.

Pro his duobus Grecis *exemplis subjecerunt Latini Interpretes, linguæ* Græcæ *ignari, hæc exempla ex Latinis* Poetis *desumpta: alterum desumitur ex Horatio, Ode. 25. quod est hujusmodi.*

Metuo longas pereunte noctes.
Lydia dormis.

Ubi ambiguitas est in metuo. *Nam si una sit dictio, tum sensus hic est.*

Metuo, 1. timeo, quod tu Lydia dormis.
Longas noctes, me (amico tuo) pereunte.

Sin autem dividatur in duas dictiones nempè in me & tuo, *tum mutatur proferendi modus & sensus etiam, qui talis est.*

O Lydia tu dormis longas noctes,
Me tuo (amico) pereunte.

Quamvis & hæc oratio in alio sensu, ad Fallaciam Compositionis referri possit. Nam longas noctes *vel potest cum verbo* dormis *conjungi, vel ab eo sejungi, & referri ad participium* pereunte.

Alterum exemplum ex Virgilio desumptum, hoc est.

Heu quianam tanti cinxerunt æthera nimbi.

Ubi

Ubi quia nam vel interrogativè ponitur, & i
est quod quare; vel causaliter ponitur, & idem
quod quoniam; unde mutatur proferendi mo

De Fallaciis intra dictionem ac primò de Homonymia, seu de Æquivocatione & ejus paralogismis.

UT vis & natura uniuscujusque Falla
melius innotescat, operæ precium duxi, n
nulla, quæ apud interpretes reperio, in medi
preferre: ut sic, siquid apud Arist. minus pl
explicatum sit, ab his suppleri quodamodo po
Inter omnes Fallacias, quæ ex verbis oriri cen
tur, Homonymia sivè Æquivocatio princi
locum obtinet: tum quia est inter omnes vul
tissimus & latissimè patens locus decipiendi,
habetur in 1. cap. hujus libri: tum etiam q
in ea reperitur Multiplex actuale; unde per
sæpè multumque falluntur imperiti, juxta il

Erroris mater fuit Æquivocatio semper.

Et quamvis hæc duo etiam in Amphiboliam q
drent, sicut ante dictum est: tamen Homonymi
meritò Amphiboliæ præposuit Philosophus: qui
cut dictio secundum naturam prior oratio
censetur: ita Homonymia prior Amphibolià j
catur: quippe quia illa in dictione, hoc est, in
simplici, hæc in oratione consistat: ὁμωνυμία i
est quod communitas nominis, & ὁμώνυμον sig
cat idem nomen habens tantum, sed non ean
Ομωνύμια significationem. ὁμὸς enim simile vel idē, & ὄ

unde.

omen significat. Homonymia definitur hoc modo. Homonymia sivè Æquivocatio est locus Sophisticus, cum dictio sivè vox simplex eadem secundum materiam & formam permanens plura verè significat. Dictio, ut excludantur Amphibolia, compositio & Divisio, quæ in oratione consistunt. Eadem secundum materiam & formam permanens, ut excludatur Accentus, quia in eo non est eadem forma sivè proferendi modus. Vere, ut excludatur Figura dictionis. In ea enim dictio non verè, sed apparenter plura significat: neque in eo reperitur Multiplex actuale aut potentiale, sed Phantasticum tantum, sicut ante dictum est. Hinc Paralogismus Homonymiæ definitur captiosa & Sophistica argumentatio, quæ provenit ex multiplici sivè diversa significatione unius & ejusdem prorsus dictionis, hoc est unius secundum materiam & formam. Provenit enim ex eo, quod una eademque vox simplex in duabus propositionibus non eodem modo sumatur. Exempli causá.

Homonymia quid?

Paralogismus Homonymiæ quid?

Omnis Canis est latrabilis.
Sydus cœleste est Canis.
Sydus cœleste est latrabile.

Vox Canis Homonymum est, neque in eadē significatione sumitur in Majore & in Minore. In Majori enim sumitur pro animali quadrupede. In Minori verò pro stella ejusdem nominis: unde in hoc paralogismo, sicut in omni paralogismo Homonymiæ, sunt quatuor termini. Nam Canis etsi quoad vocem unicus sit terminus, tamen quoad

rem duos continet: siquidem numerus terminor Syllogismi non ex vocibus, sed ex rebus signific tis, sivè ex significatione desumi debet. Unde ta lis argumentatio non est Syllogismus: quia om nis Syllogismus ex tribus tantum terminis con stat: quorum quilibet bis sumitur, idque in ei dem significatione. Hinc patet, quod si Homony mum sivè Æquivocum in eadem significatio in utrisque propositionibus sumatur, non effic Paralogismum Homonymiæ, sed aliquando ve rum Syllogismum: ut,

Nota.

Omnis canis est latrabilis.
Lycisca est canis.
Ergo Lycisca est latrabilis.

In qua argumentatione nulla est Homonymia. Un de patet æquivocum in Syllogismo non effice Paralogismum Equivocationis, nisi æquivoce, ho est, multis modis sumatur. Preterea cum dupl sit Æquivocum, æquivocans & æquivocatum notandum est Æquivocum æquivocans, hoc e dictionem multa significantem, & non Æqu vocum æquivocatum sivè significationem æqu vocantis paralogismos hujus Fallaciæ conficere. In Paralogismo Homonymiæ ambiguitas al quando est in Majori *extremo, sicut in primo Pa ralogismo, qui est apud Arist.*

Grammatici μανθάνουσι.
Grammatici sunt scientes.
Ergo scientes μανθάνουσι.

Aliquando in Medio *termino: ut in secundo Pa ralogismo nempe.*

τὰ δέοντα sunt bona,
Mala sunt τὰ δέοντα.
Ergo Mala sunt bona.

Aliquando in Mi: extremo: sicut in tertio & quarto.

Qui surgebat stat.
Sedens surgebat.
Ergo sedens stat.

Omnis Homonymia (inquit Danæus) in voce inest vel

- *1. Ex prima impositione hominum, idq; vel ex*
  - *1 Consilio hominum, qui rem posteriùs inventam alii rei priùs factæ similem videntes, eam eodem nomine cum priori illa appellabant; Sic statuam hominis propter similitudinem cùm homine, appellabant* hominem.
  - *2 Casu & contingentia quadam, cum sine ullo consilio res diversæ uno & eodem nomine primùm & propriè sunt appellatæ: ut* canis *appellatur & piscis & animal latrabile.*
- *Ex transumptione & Metaphora, quam induxit usus hominum, idque vel propter*
  - *1 Rei analogiam: sic analogiâ quadam vocationis Johannes Baptista vocatur Elias, Malac. 4.5. Luc. 1.17. Sic dicitur Elias propheta, currus Israel. 2 Reg. 2. 12. &c.*
  - *2 Orationis elegantiam: Et hæc species dicitur Homonymia ex Tropo & Metaphora dictionis: Itaq; omnia dictionum σχήματα & figuræ Rhetoricæ, qualis est Antonomasia, Metaphora, Metonymia ad hujus Fallaciæ locum & genus pertinent.*

Hinc

Hinc duo ſunt generales modi huius Fallaciæ (quamvis Ariſt. tertium adjiciat, qui tamen tanquam minus communis ſub priori continetur) quatuor verò ſpeciales: quorum primi hoc ſit exemplum.

Omne animal vivit.
Quod autem pictum eſt, eſt animal.
Ergo quod pictum eſt, vivit.

Animal *in Majori ſumitur univocè, nempè pro corpore ſenſibili: in Minori verò æquivocè accipitur, nempe pro eo quod effigiem & ſimilitudinem animalis habet: unde illa ratiocinatio ex quatuor terminis conſtat.*

Simile eſt illud.

Omnis ſerpens eſt corpus animatum.
Quod erectum fuit in deſerto, erat ſerpens. Num. 21.
Ergo quod erectum fuit in deſerto, erat corpus animatum.

Item Omnis vitulus eſt vivens.
Quod factum eſt ab Ægyptiis ex auro, erat vitulus. Exod. 32.
Ergo quod factum eſt ab Ægyptiis ex auro erat vivens.

In harum Argumentationum Ma: Serpens & vitulus *ſumuntur univocè: in Mi: verò æquivocè, pro iis quæ habent effigiem ſerpentis & vituli.*

Secundi modi exempla.

Secundum exemplum hoc ſit.

Omnis lupus vorat oves.
Quidam piſcis eſt lupus.
Ergo quidam piſcis vorat oves.

Lupus *in Ma: significat animal terrestre vorax: in Mi: significat animal marinum. Tali cavillo olim usus est Apollo divus vates, ut est apud Herodotum. Nam cum Crœsus Lydorum rex Apollinis oraculum consuluisset de eventu belli, quod cum Cyro Persarum rege habiturus esset, tale responsum ab Apolline accepit.*

Perdet Crœsus Halyn transgressus plurima (regna.

Sed in illo bello Crœsus eversus est cum omnibus suis copiis: nec tamen illum decepit Apollo. Perdo *enim est homonymum & significat vel* amitto, *in quo sensu accepit Apollo: vel* destruo, *in quo sensu intellexit Crœsus: sed vapulabat, quòd malè sit argumentatus. Sic enim ratiocinabatur.*

Qui perdet plurima regna, victoriam reportabit.
Sed Crœsus perdet plurima regna.
Ergo Crœsus victoriam reportabit.

In qua argumentatione Perdo *in Ma: significat* destruo: *in Mi: verò significat* amitto. *Notat Cæsarius hunc versum apud Herodotum Græcè integrum non legi, sed apud Suidam aliundè haud dubiè repetitum:*

Κροῖσος ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει

Quem Cicero 2. de Divinat. lib. ita vertit, ac latinum reddit. Hoc exemplum habet Arist. lib. 3. Rhet. ad Theodect. cap. 5.

Crœsus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim.

In quo etiam versu (ut notat Glareanus) Amphibolia sivè Ambiguitas reperitur, qui tamen nascitur ex amphibolo & ambiguitate unius dictionis.

nis. Crœsus enim eversurus erat magnum im-rium, vel Cyri, vel suum. Sed alterum potiùs pud eundem Herodotum oraculum est ejus lo quando Apollo dixit.

Tunc Crœso fugiendum longè, quand
Medis mula regnatura est.

Quod de Cyro verum erat. Nam patre Persa nullo imperio existente, & matre Meda regis fili natus erat, ut pater asinus, mater equa intellig retur. Hæc Glareanus. *Ad hunc modum mult Hæreticorum argumentationes referri possunt qualis est illa, quæ ex Sabellianorum hær sumpta est.*

Vnum non sunt duo.
Danæus. Pater & filius sunt unum *Johan.* 10. 13.
Ergo pater & filius non sunt duo, nem duæ personæ.

ὑποστάσεως nomen adversus Sabellii errorem inventū est: ut οὐσίας ad Arrianorum hæresim jugulandam.

Vnum *dicitur duobus modis.*
1. *οὐσία, id est, essentia: sic sumitur Minori. Nam pater & filius sun num, id est, unus Deus.*
2. *ὑποστάσει, id est, subsistentia sivè p sona: sic sumitur in Majori. Nam personæ non sunt una persona num Sed possunt esse una quoad essentia*

Aliud exemplum est à Marcionitis sumpt qui dicebant Deum esse autorem mali. Ai enim.

Qui facit malum, malus est. *Jo.* 3. 6. *Ma.* 7.
Deus facit malum: Nam non est malum civitate, quod non fecit Deus. *Amos.* 3. 6.
Ergo Deus (quod absit) malus est.

Malum est duplex.
1. *Pœnæ, quod est inflictum pro peccato: sic sumitur in Minori.*
2. *Culpæ, quod est ipsa improbitas: sic sumitur in Majori. Et hoc malum Deus non facit, sed fieri permittit.*

Sic Anabaptistæ, qui parvulorum baptismum à medio tollunt, solent ratiocinari.

Soli iis in quibus est peccatum, sunt baptizandi. Marc. 1.4.
In infantibus non est peccatum.
Ergo infantes non sunt baptizandi.

Peccatum est duplex
1. *Actuale, & hoc non est in infantibus.*
2. *Originale, & hoc est in omnibus. Conclusit enim Deus omnes sub peccato. Rom. 5.12. & hoc intelligitur in Majore.*

Item illud.

Imago Dei, non est Deus.
Christus est imago Dei, 2. *Cor.* 4. *Coloss.* 1.
Ergo Christus non est Deus.

Item.

Quod est in forma Dei, non est Deus.
Christus est in forma Dei. *Philip.* 2.6.
Ergo Christus non est Deus.

Imago, vel forma duplex est.
1. *Externa: & sic sumitur imago & forma in utraque Majori.*
2. *Interna & essentialis: & sic sumitur in Minori. Vide Augustinum. lib. 2. contra Maximinum. cap. 5.*

Quæ nihil sunt, nocere non possunt.
Peccata & idola nihil sunt. 1. *Cor.* 10.19.
Ergo peccata & idola nocere non possunt.

Nihil significat vel
1. *Negationem simplicem.*
2. *Meram privationem omnis existentiæ.*

Quæ sunt nihil hoc posteriori modo privati[...] quia omninò non sunt, nocere non possunt: & it[...] Majore *sumitur* nihil. *At peccatum & idolum[...] nihil negativè, id est, non est, quod esse dicitu[r] fingitur, nempè idolum Deus non est.* Cor. 8[...] *Neque item peccatum est natura conservatio[...] licitasq; nostra, quod putat ἀκόλαστος dum pec[...]*

Item. Qui credunt, sunt beati.

Dæmones credunt. *Iacob*, 3.

Ergo Dæmones sunt beati

Credo *vel significat aliquem.*
1. *Credere esse rem: sic Dæmones c[re]dunt Deum esse.*
2. *Fiduciam in aliquo ponere: sic [...] credit, beatus est.*

Hinc fides sumitur vel pro fide historica, qu[am] Dæmones habent: vel pro fide justificante, qu[am] soli electi habent.

Tertii modi exemplum hoc sit.

Tertii modi exempla.

Elias multis sæculis ante Christum vix[it]

Johannes Baptista fuit Elias. Malac.[...] & Math. 11.

Ergo Johannes Baptista multis sæc[ulis] ante Christum vixit.

Elias *in* Majore *propriè sumitur: in* Minori [ve]*rò analogicè: pro eo, qui venit in spiritu & virtu[te] Eliæ: sic Iohan. Baptista fuit Elias, Luc.* 1. 17.

Quarti modi exemplū hoc sit, ac primo ex Meta[phora]

Quarti modi exempla. 1 Ex Metaphora.

Quicquid ridet, habet os.

Pratum ridet.

Ergo pratum habet os.

Ridere *in* Majori *propriè sumitur: in* Minori M[e]*taphoricè*[...]

aphoricè. Tale est sophisma, quo utuntur Anthropomorphitæ hæretici, qui Deo vivo & immortali corpus affinxerunt, cum sit tamen ipse Spiritus. Johan 4.24. *Sic enim raticcinantur.*

Quisquis habet brachium, oculos, &c. est corpus.
Deus habet brachium, oculos, &c.
Ergo Deus est corpus.

Brachium, oculi &c. sumũtur duobus modis.
1. *Propriè, pro partibus corporis: & sic sumuntur in Majori.*
2. *Impropriè & metaphoricè: & sic sumuntur in Minori. Brachium enim Dei potentiã. & oculus curã paternã significat, idq; per Metaphorã, quæ à Theologis peculariter vocatur ἀνθρωποπάθεια.*

Item.

Quicquid factum est peccatum, est vitiosum.
Christus factus est peccatum. 2.*Cor.c.*5.*v.vlt.*
Ergo Christus (quod absit) factus est vitiosus.

Peccatum sumitur bifariam.
1. *Propriè pro ipsa improbitate: & sic sumitur in Majori.*
2. *Impropriè pro sacrificio, quod offertur pro peccato: & sic sumitur in Minori. Sic Aug. lib. 2. contra Maximin. c. 2.*

Ex Metonymia exemplum hoc sit.

3. Ex Metonymia. Quot sunt modi Metonymiæ: tot erunt species paralogismorum, qui ex ea dicuntur: idem de cæteris tropis dicendum.

Omne sanum, habet vitam.
Urina est sana.
Ergo urina habet vitam.

Item. Omne sanum habet vitam.
Medicamentum est sanum.
Ergo medicamentum habet vitam.

Sanum *in Majore propositione utriusque argu-*

mentationis accipitur propriè pro eo quod ſani-
tis verè & formaliter capax eſt. In Minori *ve*
Metonymicè. *Nam in* Minori *ſecundæ argume-*
tationis ſumitur effectivè, nempè pro eo, quod f-
cit ſanitatem: in prioris Minori *ſumitur ſigni-*
cativè, pro eo ſcil. quod indicat ſanitatem. Pri-
oris hujus generis eſt illud. (aturam

Nonnulli aſſerunt Ioſephum ſuperſtitione Ægyptiaca contaminatum fuiſſe, cum ſic juraret: quæ opinio eſt valdè probabilis.

Qui jurat per ſalutem alicujus jurat per cre-
Joſeph jurat per ſalutem Pharaonis.
Ergo jurat per creaturam: quod non eſt ver

Item. (ſimi

Qui jurat per pavorem alicujus, malè fac
Jacob juravit per pavorem patris ſui Iſaaci
Geneſ. c. 31. verſ. 53.
Ergo Jacob ea ex parte malè fecit.

Salus & pavor *in* Majori *utriuſque argument-*
tionis propriè ſumuntur: in Minori *vero tropic-*
nempè Pro Deo *qui efficit* ſalutem & pavore-
Sic Spiritus ſanctus aliquando propriè pro tert-
perſona: aliquando pro effectis ipſius ſumitur.

Ex Antonomaſia.

Ex Antonomaſia exempla hæc ſint.

Omnes Pœni nati ſunt Carthagine.
Omnes fœdifragi ſunt Pœni.
Ergo omnes fœdifragi nati ſunt Carthagin-

Hæc vox Pœni *in* Majori *propriè ſumitur: in* Mi-
nori vero Antonomaſicè pro eo, qui fidem viola-

4. Ex Synecdoche.

Ex Synecdoche exemplum hoc ſit.

Qui mortuus eſt, non eſt Deus.
Chriſtus mortuus eſt.
Ergo Chriſtus non eſt Deus.

Chriſtu-

Christus in minori sumitur pro una natura Christi, nempe humana: in conclusione pro utraque natura, humana & divina; quamvis & hic paralogismus ad Fallaciam compositionis referri possit. *Paulus AbEitzen alium modum hujus Fallaciæ assignat, nempe quando una vox, seu phrasis in alia doctrina seu arte accipit aliã significationẽ, Ut:* Quintus modus hujus, fallaciæ.

Verbum est vox evanescens.
Filius Dei est verbum.
Ergo filius Dei (quod absit) est vox evanescens.

In Majori est communis & usitata significatio hujus verbi: in Minori verò est significatio Evangelica & singularis, pertinens ad doctrinam de Trinitate, in qua λόγος seu Verbum *significat personam secundam Divinitatis & filium Dei, essentialem imaginem patris, per quem omnia facta sunt. Hæc ille.*

Hujus Fallaciæ Causa
- *1. Apparentiæ, est communio & unitas dictionis, quæ facit, ut quis credat unam esse ipsius significationem.*
- *2. Defectus, est varia & multiplex, hoc est, duplex illius significatio.*

---

2. De Amphibolia, sivè Fallacia *Ambiguitatis*, & ipsius Paralogismis.

SEcundum locum non immeritò obtinet, Amphibolia sivè Fallacia Ambiguitatis, propter affinitatẽ quã habet cum Homonymia. In utraq; enim est Multiplex actuale: sed in Homonymia latet ambiguitas in voce simplici, sivè in dictione: in Amphi-

Amphibolia verò in oratione: unde Homonymia dictionis: Amphibolia est orationis diversa significatio. Hinc definitur Amphibolia orationis unius & ejusdem secundùm materiam & formam diversa significatio, hoc est, Amphibolia est locus Sophisticus, quando una & eadem prorsus oratio plura significat. Orationis, *hinc excluditur Homonymia, Accentus et Figura dictionis, quæ in simplici voce consistunt.* Ejusdem secundū materiam & formam. *Hinc excluduntur Compositio & Divisio. Oratio enim composita & divisa quamvis secundum materiam sint eadem: tamen secundum formam & proferendi modum sunt diversa, sicut suo loco patebit. Amphibolia deducitur à Græco verbo* ἀμφιβάλλω *id est, circumjicio, circundo, circumpono: etiam dubito, ambigo: Componitur ab* ἀμφὶ, *id est, circum, &* βάλλω, *id est, jacio: hinc* ἀμφίβολος, *qui undique feritur, inde* Metaphoricè *ambiguus, anceps, dubius. Ut:* ἀμφίβολοι λόγοι, *ambiguæ orationes: hinc* ἀμφιβολία *ambiguitas in sermone: appellatur etiam* ἀμφιβολογία, *quasi* ἀμφίβολος λόγος, *id est, ambigua oratio: unde minus accommodatum est illud etymon quod Aquinas tradit. Is enim Amphibologiam deducit, ab amphi, dubium: buli sententia: & logos sermo: quasi dicas, dubiam sententiam sermonis, sensum retinens, sed non etymō.* P*aralogismus Amphiboliæ definitur captiosa & Sophistica argumentatio, qua provenit ex multiplici significatione unius & ejusdem prorsus orationis. Provenit* ...

Amphibolia quid?

Amphibolia unde?

Paralogismus Amphibolia quid?

eo, quod una & eadem oratio non in eadem significatione in duabus propositionibus sumatur: ut:

Qui malè audit, est surdaster.
Omnis improbus malè audit.
Ergo omnis improbus est surdaster.

Malè audire *in* Minori *attribuitur ei, qui non habet perfectum & illæ sum sensum auditus: in Ma: verò illi, de quo homines malè loquuntur. Unde illud:* Male audivit, & tamen non erat surdaster. *Huc pertinet illa argumentatio, quam Pyrrhus Epirotarum rex ex Apollinis responso confecit. Cum enim Pyrrhus oraculum consuluisset de eventu belli, quæ contra Romanos, quos potentes videbat, animo destinaverat,* Apollo *ambiguè respondit, ut testatur Cic. l. 2. de divinat.*

Aio te Æacida Romanos vincere posse.

Hoc responso animatus Pyrrhus, bellum Romanis movit. Ita enim argumentabatur.

Aio te Æacida Romanos vincere posse.
Ego Pyrrhus sum Æacides.
Ergo ego vincam Romanos.

Pyrrhus dictus est, Æacides, quia ab Æaco Achil. lis avo originem duxit: vide ejus vitam apud Plutarchum

Sed ei malè argumentanti malè successit. Periit enim ictu tegulæ percussus, cum Argos cepisset. Responsum Apollinis secundum duplicem Grammaticam constructionem duplicem habet sensum, utrumque planè contrarium. Primo enim sic exponitur.

Æacida, i. Pyrrhe aio te posse (i. quod tu possis) vincere Romanos.

Et in hoc sensu interpretabatur Pyrrhus. 2. *Secundo sic exponitur.* Æacida,

Æacida, aio Romanos posse, id est, q[…]
Romani possint, vincere te.

Et in hoc sensu accipiebat Apollo: unde plu[…] in conclusione quam in præmissis. Ergo ambig[…]tas in eo consistit, quod Accusativus, te, *ut eti[…]* Romanos, *nunc ante verbum* vincere, *nunc […] construi possit. Hujus generis erant oracula[…] responsa Deorũ, quibus homines circũvenieba[…] ut testatur Polydorus Virgilius. Fallebant (inqu[…] prætereà mortales hujusmodi* Dæmones *amphi[…]logiis nodosis, flexiliquis responsis, hoc est, ita a[…]biguis, ut in ambas partes agi possent. Nam […] Crœsus victus est à Cyro rege: ita Pyrrhus à […]manis: quorum uterque se oraculo superiorem f[…] sperabat. Hi erant Cacodæmones, quibus homi[…] humanas hostias immolabant. Notandum […] quod si ambigua oratio in eadem significatione[…] argumentatione accipiatur, non fiet paralog[…]mus. Nam ambigua oratio ambiguè sumpta, […] est, multis modis accepta efficit paralogismũ […]jus Fallaciæ, sicut prius dictum est de ambig[…] voce in Fallacia Æquivocationis. Primus mo[…] hujus Fallaciæ, quem Arist. tradit in context[…] duos speciales modos comprehendit. Alter […] quando ambiguitas oritur propter diversam h[…]bitudinem constructionum: ut.*

Lib. 5. de inventio. c. 8.

Nota.

Vellem me hostes capere.

Alter est cum ambiguitas oritur non propter […]versam habitudinem constructionum, sed prop[…] diversam habitudinem constructorum: ut […]

ratio liber Aristotelis *ambigua est, quia denotat vel habitudinem possessionis ad possidentem, vel habitudinem operis ad autorem.*

Ad secundum modum, quem tradit Aristoteles, pertinet sophisma Marcionitarum, qui negant fore ullam carnis & corporum resurrectionem: sic enim ratiocinabantur.

Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt. 1.Cor. 15.50.

Corpora nostra erunt eadem caro & sanguis, quæ jacuerunt. 1.Cor.15.v.53.

Ergo corpora nostra regnum Dei non possidebunt:& ideo non resurgent.

Hic parolagismus ad Homonymiam potest referri.

Caro & sanguis *propriè significant substantiam carnis & sanguinis: & sic sumuntur in Minori: Impropriè corruptionem, infirmitatem seu conditionem utriusque denotant. Et sic in Majori accipiuntur. Hæc* Danæus. *Tale est argumentum Arrianorum, qui asserunt Spiritum sanctum non esse* Deum.

Qui intercedit pro nobis gemitibus inenarrabilibus,non est Deus.

Sed Spiritus sanctus intercedit pro nobis gemitibus inenarrabilibus Rom.8.26.

Ergo spiritus sanctus non est Deus.

Illa oratio intercedit pro nobis gemitibus inenarrabilibus *in Majori propriè sumitur: in Minori tropicè. Nam idem sonat, quod hæc oratio:* facit nos intercedere gemitibus inenarrabilibus. *Adest enim, & infundendo charitatē nobis*

bis facit nos intercedere gemitibus inenarrabili-bus. Sic Augustinus contra Maximinum. lib.

Item Deus non habet patrem.

Spiritus sanctus habet patrem. Nam in nobis clamat Abba, pater. Galat. 4.

Ergo spiritus sanctus non est Deus.

Illa similiter oratio, Clamat Abba, pater, *nō proprie sumitur in* Minori, *sed tropice, id est, facit nos clamare* Abba, *pater. Vel per quem nos clamamus* Abba, *pater: sicut habetur Rom.* 8. 15. *sic Augustinus in eodem libro.*

Hoc referri potest ad Homonymiam; quia sermo evangelii intelligitur in Majore; sermo legis in Minori.

Item. Qui diligit Christum, sermonem Dei servat. Joan. 4.

Nemo sermonem Dei servat.

Ergo nemo diligit Christum.

Illa oratio, servare sermonem Dei, *in* Majori *significat amplecti doctrinam Christi formâ, fide & conscientia, & eam profiteri & propagare: in* Minori *verò significat perfecte legem* Dei *impleri, quod in hoc vita est impossibile:*

Omnes orationes Allegoricæ ad secundum modum hujus Fallaciæ pertinent, quarum plena est sacra scriptura. Ut.

Qui Camelum glutiunt, humanum guttur non habent.

Sed Pharisæi Camelum glutiunt. Math. c. 23.

Ergo Pharisæi guttur humanū non habent.

Camelum glutire *vel propriè significat: vel improprie & Allegoricè, nempè,* in rebus maximis esse negligentem: *in priori sensu sumitur in* Majori, *in posteriori verò in* Minori.

Item,

Item. Qui ſunt progenies viperarum, viperis & belluis ſunt prognati.

At Phariſæi ſunt progenies viperarum. Mat. c.3.

Ergo Phariſæi viperis & belluis ſunt prognati.

Progenies viperarum *vel propriè ſumitur: vel figuratè & proverbialiter, nempè pro homicidis, & homicidarum filiis: in priori ſenſu accipitur in Majori: in poſteriori vero in* Minori:

In omnibus amphiboli. orationibus duo ſunt ſenſus.

1. *Unus de natura ſermonis & proprietate linguæ, ut in his locutionibus:* vellem me capere te: Dico Joannem vincere Petrum, *ſecundum Naturam linguæ ſenſus de priori Accuſativo verificatur: atque ita ſenſus eſt, vellem me capere te, id eſt, ut ego caperem te, non tu me, Dico Johannem vincere Petrum, i. quod Johannes vincit petrum, non contra.* Glareanus.

2. *Alter coactus & tortus ſecundùm regularitatem* Grammatices, *ſed inuſitatam, qui nonnunquam in autoribus invenitur vel ex negligentia, vel quia alter ſenſus prorſus falſus apparet, ut ſenſus prædictarum orationum eſt: vellem quod tu capies me : Dico quod Petrus vincit Johannem.*

Prior ſenſus vocatur compoſitus, alter verò diviſus: cujus exempla ſunt hæc. Livius l. 7. ab orbe cond. Quia Hiſter Tuſco verbo Ludio vocabatur. i. Ludio vocabatur Tuſco verbo Hiſter. Eſt enim Hiſter Tuſcum verbum, non Ludio. Curtius l. 5. Bion transfuga ad regem pervenit, nuncians murices ferreos in terram in fodiſſe Darium *Juſtinus l. 18. Nam Romanis eadem cauſa mittendi*

auxilia

auxilia Carthaginensibus fuerat. Hæc ille. primus sensus, qui se lectori offert, est, quod Rom miserint auxilia Carthaginensibus: cum aut contrariū dixerit, quod Carthaginenses miseri Romanis auxilia. Hæc Glareanus.*

Hujus Fallaciæ causa, { 1. *Apparentiæ, est orationis unitas, quæ fa ut quis credat unum esse ipsius sensum & s nificationem.* 2. *Defectus est varia & diversa ipsius sig ficatio & sensus.* }

De Compositione & Divisione, sivè Fallac *conjunctionis,* & *Divisionis*, nec non de eorum Paralogismis.

INter Fallacias in quibus reperitur Multipl potentiale, primum locum obtinet Compositi sivè Fallacia Conjunctionis. Nam sicut Nat râ compositio rei prior est ejusdem divisione: s composito vocum seu orationum separatione e rundem prior censenda est. Et quia Compositio explicatio magnam cum Divisione affinitate habet, neque penè se jungi à se invicem hi duo l possint: ideò, quò utriusque natura faciliùs planiùs intelligatur, utrumque hoc in loco co jungendū operæ pretiū duxi. Opposita enim ju se posita magis elucescunt. Notandū est Comp sitionem & Divisionem hoc in loco sumi posse p oratione composita, & oratione divisa: unde co positio hic non sumitur pro conjunctione vocum quatenus constructionem, sed quatenus sens respicit, eumque non verum, sed falsum. Hi

Lovanienses asserunt compositionem & Divisionem bifariam sumi. Primò pro oratione composita & divisa, nulla habita ratione ad alteram earum deceptionum: dicitur autem oratio composita, quæ sensum habet compositum: divisa, quæ divisum sensum habet. Secundo specialiùs, ut congruant constituendis his Fallaciis, & respiciant orationem falsam: quo sensu hîc utramque accipiendam volunt. Compositio definitur unio & conjunctio eorum, quæ uniri & conjungi non debent: hoc est, locus Sophisticus, quo conjunguntur non conjungenda, sivè quo proceditur à sensu diviso vero ad sensũ compositũ falsum. Divisio est separatio eorũ, quæ separari non debent, hoc est, locus Sophisticus, quo separantur non separanda, sivè quo proceditur à sensu composito vero ad sensum divisũ falsum. Paralogismus compositionis est captiosa & Sophistica Argumentatio, quæ provenit ex multiplici significatione ejusdẽ orationis quoad materiam tantùm, eò quod proceditur à sensu diviso vero ad sensũ compositum falsum Orationis. Hinc excluduntur paralogismi Homonymiæ, Accentus & Figuræ dictionis, ut nonnulli volunt, ejusdem secundum materiam tantùm, hinc excluduntur paralogismi Amphiboliæ. A sensu diviso &c. hinc excluduntur Paralogismi Divisionis: Hi enim proveniunt à sensu composito vero ad sensũ divisũ falsum. Paralogismus Divisionis est captiosa & Sophistica Argumentatio, quæ provenit ex multiplici significatione ejusdem orationis

Compositio & divisio bifariam accipiuntur. 1. 2.

Compositio quid?

Divisio quid?

Paralogismus compositionis quid?

Paralogismus Divisionis quid?

nis secundum materiam tantùm, eò quod pr[...] ditur à sensu composito vero ad sensum divis[...] falsum: Quæ definitio eodem modo intellig[...] est, quo definitio Paralogismi Compositionis, [...] quòd in hac dicitur, procedi à sensu compo[...] vero ad sensum divisum falsum: in illa ver[...] sensu diviso vero ad sensum compositum fals[...] Prior Fallacia vulgò appellatur, Fallacia à b[...] nè divisis ad male conjuncta: *posterior aut[...]* Fallacia à benè conjunctis ad malè divisa.

Fonseca ex Aquinate.

Tria sunt genera sensus compositi & divisi, ad quæ siquæ sunt alia, facilè revocari possunt,

1. *Unum in Modalibus Enunciationibus. in quibus reperitur sensus compositus vel divisus.* { *Ex parte Dicti.* / *Ex parte* [...]

2. *Alterum in iis orationibus, quarum pa[...] nectuntur conjunctionibus Et, aut vel, ali[...] eandem habentibus significationem.*

3. *Tertium in iis, in quibus aliqua [...] ctio potest cum diversis vocibus [...] jungi.*

1. De primo genere.

Sensus compositus & divisus ex parte dicti. 1.

Sensus compositus ex parte dicti (*inquit Fonsec[...] est cùm copula* dicti *nectit formalia significa[...] extremorum: Divisus est, cum nectit form[...] significatum prædicati cum materiali significa[...] subjecti: verbi causâ cum dicimus.*

Possibile est sedentem ambulare:

Si dictiones hæ, sedentem & ambulare, *secu[...] dum formalia significata junguntur, ut hæc [...] enuntiationis sententia.*

Fieri potest, ut sedens, cum sedet, ambul[...]

Sensus compositus est, ac falsus: si autem prædicatum (quod semper formaliter accipitur) jungatur cum materiali significato subjecti, ut sensus sit.

Fieri potest, ut qui sedet, aliquando, vel posteà ambulet.

Sensus est divisus & verus. Notandum est, sensum divisum hujus generis non habere locum, nisi in Modalibus, quorum dicta constant subjectis connotatis. Sola enim dicta connotativa habent significationem materialem. Nam significare rem materialiter nihil aliud est, quam illam quasi subjectum formalis significati connotare, quod tamen non est simpliciter significare, sed quodamodo: potest autem sensus compositus hujus generis sic explicari.

In quibus modalibus locum habeat prior sensus devisus.

Possibile est sedentem ambulare,

Id est, hæc propositio est possibilis, Sedens ambulat: *Sensus verò divisus hoc modo explicatur.*

Possibile est sedentem ambulare,

Id est, sedens ambulare potest. *In hoc genere confici possunt hi Paralogismi, primò, in cõposito,*

Quemcunque possibile est album esse, possibile est, ut sit albus.

Sed nigrum possibile est album esse.

Ergo possibile est, ut niger sit albus,

Minor propositio est falsa in sensu composito, ex quo conficitur falsa conclusio. Fieri enim non potest, ut quo tempore aliquis sit albus, eodem sit niger. Secundo, in sensu diviso.

Quemcunque esse nigrum impossibile est, non potest esse niger.

Sed

Sed album esse nigrum est impossibile.
Ergo qui albus est, non potest esse niger.

Minor est vera in sensu composito, quia eo tem-re, quo quis est albus, eodem non potest esse nig in sensu verò diviso est falsa, ex quo sequitur f sa conclusio, quia is, qui jam albus est, potest po esse niger. Sensus compositus ex parte modi *cum Modus simul ac semel jungitur cum om bus dictis, quibus universale dictum exponitur Divisus verò, cum sigillatim adjungitur singuli verbi causa, hac propositio:*

Sensus compositus & divisus ex parte *Modi* quid.

Contingens est aliquod corpus moveri

Si exponatur, contingens est hoc corpus mov ri, aut illud corpus moveri, aut illud &c. *e sensus compositus: siquidem cum omnibus sim exponentibus semel tantum conjungitur Mod si verò exponatur hoc modo:* contingens est h corpus moveri, aut contingens est illud mov ri &c. *est sensus divisus, quia singulis exponen bus seorsim Modus adjungitur. Differunt aut hi sensus, quòd prior est falsus posterior ver Nam cum aliquod corpus necessariò moveatu ut sol, efficitur, ut hac distinctio,* Hoc corpus m veri, *aut,* illud corpus moveri &c. *sit necessa ac proinde non sit contingens. At verò quia c pus aliquod contingenter movetur, ut aqua, eff tur, ut verum sit asserere, contingens esse, hoc c pus moveri, aut contingens est illud corpus mov &c. siquidem, qui ita exponit, non asserit tot disjunctionem esse contingentem, sed aliquam e*

P

partem, quod utique verissimum est. In hoc genere confici possunt hi Paralogismi, ac primò in compositione.

Si contingens sit aliquod corpus moveri, tum falsum est, quod cœlum movetur.
At quoddam corpus moveri contingens est.
Ergo falsum est, quòd cœlum movetur.

Minor est vera in sensu diviso, & falsa in sensu composito: è contra Major est vera in sensu composito, falsa in diviso. Item.

Si contingens sit, aliquod corpus esse album, tunc nullum corpus est necessariò album.
At contingens est corpus esse album.
Ergo nullum corpus est necessariò album.

Conclusio est Falsa. Nam Nix est necessariò alba. Ergo Minor est vera in sensu diviso: falsa in sensu composito: In Divisione hic fit Paralogismus.

Si ad videndum necesse est alterum habere oculum, tunc aut dexter, aut sinister est necessarius:
Sed ad videndum necesse est alterum habere oculum.
Ergo aut dexter, aut sinister necessarius est.

Minor in sensu composito (nempè utrumque oculum conjungendo) est vera. sed in sensu diviso (alterum præcise intelligendo) est falsa; unde falsa conclusio sequitur.

2. De secundo genere.

Alterum genus sensus compositi & divisi cernitur,

tur, ut dictum est, in iis orationibus, quam partes nectuntur conjunctionibus Et, *aut* vel, *isve eandem habentibus significationem. Cum nim jungunt partes unius extremi terminivé p positionis, tunc efficiunt sensum compositum. ut*

Quinque sunt duo & tria.

Item.

Omnis enunciatio est vera vel falsa.

Et, copulatim vel, disjunctim.

Quo quidem modo conjunctio Et, *dicitur acc copulatim: & conjunctio* vel, *disjunctim. C autem jungunt multas categoricas enuncia nes, tunc efficiunt sensum divisum. Ut:*

Quinque sunt duo: Et quinque sunt tr

Item.

Omnis enunciatio est vera; vel, omnis nunciatio est falsa.

Et, copulativè. Vel disjunctivè.

Quo pacto particula Et, *dicitur accipi copula vè: & dictio* vel, *disjunctivè. Paralogism compositione hi sunt.*

Omnis numerus, qui componitur ex d obus & tribus, est duo & tria.

Quinque non sunt duo & tria.

Ergo quinque non componuntur ex d bus & tribus.

Major est in sensu composito prædicati: S hoc sensu falsa est Minor.

Item.

Si non omne animal est rationale vel i tionale, tum non omne animal est ho vel brutum.

Sed non omne animal eſt rationale vel irrationale (cum nec omne ſit rationale, nec omne ſit irrationale)

Ergo non omne animal eſt homo vel brutum.

Minor eſt vera in ſenſu diviſo: ſed eſt falſa in ſenſu compoſito, ex quo ſequitur concluſio falſa.

Paralogiſmi in ſenſu diviſo hi ſunt.

Quæcunque ſunt duo & tria, ſunt duo, Et ſunt tria.

Quinque ſunt duo & tria.

Ergo quinque ſunt duo, Et ſunt tria.

Minor eſt vera in ſenſu compoſito, ſed eſt falſa in ſenſu diviſo, ex quo colligitur concluſio.

Item. Omnis propoſitio eſt vera, vel falſa.

Sed non omnis propoſitio eſt vera.

Ergo omnis eſt falſa.

Major propoſitio eſt vera in ſenſu compoſito, ſed eſt falſa in ſenſu diviſo. Nam non omnis eſt vera, & omnis etiam falſa.

3. De tertio genere.

Tertium genus ſenſus compoſiti & diviſi.

Tertium genus ſenſus compoſiti & diviſi cum dictio aliqua diverſis conjungi poteſt, hoc modo intelligitur: ſi dictio, quæ pluribus vocibus conjungi poteſt, copuletur cum ea, cum qua potiùs videtur jungenda, ſenſus eſt compoſitus: ſin cum ea, cum qua minus aptè videtur connecti, ſenſus eſt diviſus. exempli cauſa.

Quiſquis nunc nata verè dicitur, is hac hora natus eſt.

Tu autem, qui vicessimum fortassis ann[um]
atigisti, nunc verè diceris natus.
Ergo hac hora natus es.

Si particula nunc *in Majori conjungatur cu[m] participio* natus, *est sensus verus, nec ex eo sequ[i]tur falsa conclusio: sin autem ab eo separet[ur] & referatur ad verbum* dicitur, *est sensus fa[l]sus, in quo sensu sumitur in Minori unde [est] paralogismus Divisionis.*

Item. Quicquid vivit semper est.
Socrates vivit.
Ergo Socrates semper est.

Si in Majori semper, *conjungatur cum ver[bo]* vivit, *hoc modo* : quicquid vivit semper, e[st] *tum est sensus verus : sin ab eo separetur, hoc m[o]do*: quicquid vivit, semper est, *sicut sumit[ur] in Minori tum sensus est falsus, ex quo sequit[ur] falsa conclusio. Unde hic etiam Paralogismus [ad] Divisionem spectat.*

Si quando dictio æquè videbitur cũ hac voce a[c] cum illa conjungi, in tua erit optione positum (i[n]quit idem Fonseca) utrum velis sensum orati[oni] tribuere compositũ, an divisũ: ut in hac orati[one]

Testamento quidam jussit poni statuam [au]ream hastam habentem :

In qua, dictio auream, *non videtur magis c[um] verbo* statuam, *quàm cum verbo* hastam, *[aut] contra copulari. Quanquam mihi (inquit) m[agis] placet, ut hujusmodi orationes nullum sen[sum] divisum, sed multos compositos habere dicam.*

enim sensus dicatur compositus, non videtur omninò requiri, ut dictio copuletur cum ea voce, cum qua videtur aptius conjungi: Sed satis fortasse est si cum ea nectatur, cum qua videtur aptè copulari. qua etiam ratione, si qua oratio succurrerit, cujus dictio aliqua æquè malè videtur cum hac, atque cum illa voce conjungi, nullum sensum compositum, sed multos divisos habere judicanda est. Hæc omnia, aut certè pleraque ex Fonseca annotasse operæ precium duxi, qui naturam harũ duarũ Fallaciarũ meliùs & planiùs, quàm reliqui interpretes, attigisse mihi videtur. Ad hoc tertium genus pertinet illud, quo Hieronymum Moronum (ut est apud Polanum) Francisci Ducis Mediolani consiliariũ decepit Diabolus, qui ab Hieronymo consultus deberetnè legatus ire in castra Cæsariana, tale dedit responsum:

Ibis redibis non eris captivus.

Hic dubium est, an adverbium, Non, conveniat verbo redibis, ut sit sensus:

Ibis, non redibus, eris captivus.

An verbo Eris, ut sit sensus:

Ibis, redibis, non eris captivus.

Sed priorẽ sensum verum fuisse eventus ostendit. Nam Hieronymus profectus in castra Cæsariana, captus & crudeliter habitus fuit.

Tale est illud Regem occidere nolite timere bonum est.

In hoc etiam tertio genere Hæretici multa Sophismata contexebant, præsertim Arriani, qui negabant Christum esse verum Deum: quorum unum sophisma hoc est.

 Si

Si pater solus sit Deus, tum Filius non est Deus.

Sed Pater solus est Deus. Johan. 17. ubi Christus sic patrem alloquitur. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum.*

Ergo Filius non est Deus.

Minor propositio duplicem habet sensum. Nam illa vox, solum, *vel conjungitur cum pronomine* te. *ut sensus hic sit,*

Ut cognoscant te solum, Deum verum esse.

Vel cum voce Deum, *ut hic sit sensus.*

Ut cognoscant te, solum Deum verum esse.

In priori sensu illum propositionem accipiunt Arriani, cum sit accipienda in posteriori sensu, unde Pater est solus Deus *verus: sed Pater solus, non est* Deus *verus: quia etiam Filius est* Deus*, & etiam Spiritus Sanctus: sic Augustinus contra Maximum lib.* 3. *cap.* 15. *Tali Sophismate hoc ipsum probare conantur ex* 16 *cap. ad Rom: ubi hæc sunt verba:*

Soli sapienti Deo, per Jesum Christum,

Ubi vocem soli, *Patri similiter conjungunt, cum potius ad vocem* Deo *referenda sit. Similiter depravant illum locum, qui est cap.* 8. *ad Cor. Ubi hæc sunt verba:*

Nobis tamen unus est Deus Pater, ex quo omnia, & vos in illum &c.

Ubi existimant Apostolum loqui de solo Patre, ac si unus seu solus Pater sit Deus, *cum sensus*

Apostoli sit, ut ostendat, Patrem esse unum & solum Deum, *sicut ante dictum est, nec excludat Filium & spiritum sanctum, sed* Deos *Gentilium. In hoc etiam genere illud Sophisma conficitur.*

Fides sine operibus justificat. Rom.4.
Fides sine operibus est mortua. Jacob.2.
Ergo fides mortua justificat.

Illud sine operibus, *in Majore conjungitur prædicato: ut sensus hic sit.* Fides justificat sine operibus, *i. quoad actum justificandi opera non concurrunt cum fide: & hic sensus verus est: in Minori verò subjecto conjungitur: ut sic sensus:* Fides, quæ est sine operibus, justificat. Et *est sensus Falsus: ex quo sequitur falsa conclusio.*

Item. Sola fides justificat.
Sola fides nunquam est.
Ergo id, quod numquam est, justificat.

Vox sola, *in Majori conjungitur cum verbo* justificat, *ut sensus sit,* Fides justificat sola, *id est sine adiumento operum: in Minori verò conjungitur cum voce* fides, *ut sensus sit:* fides, quæ est sola, id est, sine operibus, justificat: *& hic sensus falsus est, ex quo sequitur falsa conclusio.*

Alium modum Compositionis & Divisionis *addunt interpretes, nempe, cum in præmissis voces dividuntur: in conclusione vero conjunguntur, vel contrà. Atque hic modus duplex est: unus* Quartum genus sensus compositi.
cum in præmissis reperiuntur duæ simplices voces seperatæ, quæ in conclusione in modum unius dictionis coalescunt vel è contra: ut: I.

Platæa

Platæa est res.
Platæa est publica.
Ergo est respublica.

Item.

Israelis, sivè Christianorum est respub[lica.]
Ergo res Israelis, sivè Christianorum e[st re-]
publica.

E. *Alius cum in præmissis reperiuntur duæ vo[ces] simplices, quæ in conclusione conjunguntur, n[on] in modum unius dictionis, sed in modum uni[us] significationis ac sensus, quasi unum quodda[m] significent, vel in modum totius, cum in præ-missis ut partes sumantur, vel contra. Ut.*

Apelles est malus.
Apelles est pictor.
Ergo est malus pictor.

Vel. Apelles non est bonus.
Apelles est pictor.
Ergo non est bonus pictor.

Item. Iste canis est pater.
Et est tuus.
Ergo est pater tuus.

Euthydemus sophista concedit hanc argumentationem apud Platonem, concedit enim Ctesippo patrem suum esse; patrem equorum & omnium animalium,

Ad priorem modum pertinet hoc Sophisma.

Paulus damnat ἐθελοθρησκείαν Coloss. 2.2[3.]
Ergo damnat ἐθελοντὴν θρησκείαν.

Per ἐθελοθρησκείαν *significat Religionem volun-tariam & novum cultum, qui scil à* Deo n[on] *præcipitur, hoc est, superstitionem: per* ἐθελοντὴν θρησκείαν *intelligit Religionem veram, quæ lubenti animo suscipitur.*

Item

Item.

Paulus non damnat ἐθελοντὴν θρησκείαν.
Ergo Paulus non damnat ἐθελοθρησκείαν.

Item.

Forma hominis non corrumpitur, nec ipsius materia.
Ergo nec ipse homo.

Item.

Socrates & Plato possunt trahere navim.
Ergo Socrates potest trahere navim.

Quintus modus sensus compositi & Divisi.

Paulus ab Eitzen alium adhuc modum hujus Fallaciæ adjungit, nempè, cum citatur sententia Authoris imperfecta, quam Fallaciam solent Jure consulti Calumninam *vocare*: *ut.*

Johannes Evangelista dicit *c.* 1. Sine ipso factum est nihil.
Ergo Deus est autor peccati, quia sine eò factum non est.

Est Fallacia Divisionis. *Citatur enim sententia imperfecta: Integra sententia hæc est.*

Sine ipso factum est nihil, quod factum est.

Ut excludatur peccatum, *quia factum sivè creatum in rerum creatione non erat. Hunc locum Arriani Hæretici ita depravarunt: sic enim legebant*: sine ipso factum est nihil. *Verba autem, quæ sequuntur*: Quod factum est, *sequentibus verbis conjunxerunt, hoc modo*: Quod factum est, in ipso vita erat: *unde colligunt duplex esse verbum* Dei: *unum quod fuit in ipso, nempe Deo Patre, & fuit conceptum:*

Danæus. *alterum quod fuit in creatione prolatum, et ex tempore demum cæpit esse, quod etiam postea ca... factum est. Illud ipsum est, quod aiunt quid... λόγον esse*

Duplicem {διαθετικόν. / προφορικόν.

Danæus putat hanc argumentationem pertin... ad Accentum. De hoc loco dispungendo vi... *August. lib. 5. de Genes. ad lit. c. 14.*

Nonnulli huc referunt paralogismos, quos ad Ho... monymiam ex synecdoche pertinere suprà dictu... est: quales sunt hi.

Deus est ubique.
Christus est Deus.
Ergo Christus est ubique.

Item. Deus non est mortuus.
Christus est mortuus.
Ergo Christus non est Deus.

In prioris paralogismi Mi. Christus *in sensu di... viso sumitur, nempè quoad* Divinam *Naturam in conclusione in sensu conjuncto accipitur, ne... pè quoad utramque Naturam. Item in posterio... Mi.* Christus *sumitur quoad Naturam huma... nam: in conclusione quoad utramque vel poti...* Divinam. *Sed rectius hujusmodi paralogismi ... Homonymiam referuntur, sicut ante dictum ... Composita oratio (inquit Cæsarius) est, quæ ha... sensum compositum:* Divisa, *quæ divisum. Por...*

Compositus sensus quid? *compositus sensus est, cum in ipsa oratione part... secundum situm magis debitum intelligunt...*

Div...

Divisus verò, cum è contrà. Rursus autem, debitus partiũ in ipsa oratione situs is est, quem idiomatis peritus magis talem adiudicaverit. Quod tamẽ ut faciliùs deprehendatur, tres ad hoc regulæ à Iodoco Clichtoveo traditæ sunt tribus vocabulis à Iacobo Fabro Stapulensi priùs annotatæ: quas proinde hic subscribendas haud abs re existimavi.

Divisus sensus quid?

Vocabula sunt. 1 *Modus.* 2 Determinatio. 3 Determinabile.

Itaque ex his prima regula hæc est: si Modus fuerit aut subjectum, aut prædicatum propositionis, situs partium orationis magis debitus est: ut.

Prima regula.

Sic contra: quando modus determinat verbum, situs orationis est minus debitus, & sensus divisus: ut, hominem possibile est ambulare, Raianus.

Possibile est sedentem ambulare.

Aut. Sedentem ambulare est possibile.

Secunda, si determinatio posita inter duo determinabilia, utrique ex æquo propinqua præcedens determinavit, situs magis debitus est. ut.

Quicquid vivit semper, est.

Quoniam si non ex æquo utrique propinqua fuerit: tunc si propinquius determinaverit, sensus magis debitus intelligitur. ut.

Quicunque scit literas nunc, didicit eas.

Tertia: si determinabile, positum inter duas determinationes utrique ex æquo propinquam, cum præcedenti jungatur, sensus compositus est, & situs partium orationis magis debitus: ut. 3.

Vide imaginem auream vestem habentem.

Ubi (inquit Glareanus) vestem, *est determinabile inter duas determinationes* auream & habentem.

tem. *Sed hæc fortaſſe paulo obſcuriora ſunt, qu[am] ea, quæ priùs ex Fonſeca & aliis annotavi.*

Danæns. *Quoties quæ vel reipſà ſeparari debent à ſ[e] conjunguntur: vel quæ ratione diſtingui oporte[t] confunduntur, atque inde fit Fallacia, eſt à c[om]poſitione. In quo nihil intereſt, ſi quæ in unum [co]agmentantur & connectuntur, reipſà & loco [se]duci poſſunt, ſivè non: veluti duo homines, qui [ſunt] individua, ſeparari poſſunt: vel ſi animo tan[tum] & ratione diſtingui poſſunt, reipſá autem [ne]queant ſejungi: veluti duæ in Chriſto natu[ræ] quæ ſeparari reipſâ non poſſunt, quia in una p[er]ſona unitæ ſunt & coaleſcunt, ratione tamen [di]ſtingui & diſcerni poſſunt.*

Utriuſque hujus Fallaciæ cauſa. { *Apparentiæ, eſt unitas & ſimili[tu]do orationis compoſitæ & diviſ[æ] quæ videntur eadem eſſe.* 2. *Defectus, eſt diverſitas & [dis]ſimilitudo earundem.* }

De Accentu, ſivè fallacia *Accentus* & ejus Poralogiſmis.

F*Allaciam Accentus inter Fallacias, in q[ui]bus reperitur Multiplex potentiale, ideo Ariſt. collocatam eſſe aſſerunt Lovanienſes, q[uo]niam minor ſit in eâ apparentiæ cauſa, quàm [in] reliquis, licet Dictio, circum quam ſit Acc[en]tus, prior ſit oratione compoſita atque diviſa. [Ac]centum, quem Græci* προσωδίαν *appellant, ſic d[efi]niunt Grammatici. Accentus eſt pars Gram[ma]ti-*

ica, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit: ed in hoc sensu ab Arist. non accipitur. Accen-

Accentus quid?

entus ergo, ut hic sumitur, est locus Sophisticus

Accentus quomodo hic accipitur?

doneus ad decipiendum propter varietatem vocis ronunciandæ, quando scil. una & eadem dictio ecundum materiam plura significat: Et Para-gismus Accentus est captiosa & Sophistica ar-umentatio, quæ provenit ex multiplici significa-ione unius & ejusdem dictionis quoad materiã, ropter multiplicem ipsius accentum seu profe-endi modum. Dictionis, hinc excluduntur Para-ogismi Amphiboliæ, compositionis & Divisionis: jusdem quoad materiã, hinc excluduntur Pa-ralogismi Homonymiæ & Figuræ dictionis. Ubi

Homonymia & Accentus quomodo distinguntur.

otandum est, quod, quamvis Homonymia & Ac-entus magnam inter se habeant affinitatem (u-rumque enim ex eo fit, quod una & eadem dictio multis modis in eadem argumentatione accipia-ur) tamen in hoc differunt, quod in Homonymia dictio sit prorsus eadem: eadem (inquam) quoad materiam & formam seu proferendi modum: in Accentu verò dictio sit eadem quoad materiam quia iisdem literis & syllabis scribitur, & non quoad formam, accentum seu pronunciandi mo-dum. Quare si naturam hujus Fallaciæ verè consyderemus, in ea videbimus non unam esse di-ctionem, sed duas distinctas esse dictiones, cum duæ sint distinctæ utriusque formæ & accentus. Ex-empli causa: Malum cum pomum significat, & cum improbitatẽ seu flagitium significat, non ea-dem

dem eſt dictio, ſed duæ diſtinctæ dictiones. Ill enim primam ſyllabam productam habet: jux illud Virgilis Egloga. 3.

Aurea mala decem miſi, cras altera mitta

Hoc vero primam correptam habet, ſecund illud Naſonis.

Cum mala per longas invaluère moras.

Similiter Populus, *cum arborem ſignificat, cum plebem ſeu multitudinem ſignificat, non una & eadem prorſus dictio: cum in priori pri ſyllaba longa ſit; unde Virgilius Egloga.* 7.

Populus in fluviis, abies in montibus altis

In poſteriori vero prima ſit brevis, juxta ill Deu*calionis apud Ovidium* 1. *Metamorphoſe*

O utinam poſſem populos reparare pate
nis Artibus.

Eadem eſt ratio reliquarum vocum, in qui hæc Fallacia locum habet. Quotieſcunque tonus, ſpiritus, tempus, aut modus proferendi dictione mutatur, una & eadem non eſt cenſ da, ſed diverſa. ut.

Malum eſt fugiendum.
Pomum eſt malum.
Ergo pomum eſt fugiendum.

Malum, *in Majori pro improbitate: in Minori fructu arboris accipitur: unde in hac argum tatione non ſolum quoad ſignificata, ſed eti quoad ipſas voces quatuor termini reperiunt*

Item.

Omnis populus eſt multitudo hominum.

Qu

Quædam arbor est populus.

Ergo Quædam arbor est multitudo hominum.

Populus, *in Majore sumitur pro* plebe: *in Minori pro* arbore. *Simile est hoc. Quidam indoctus medicus legebat in Avicenna:* Recipe carnes mali medici: *& inde movebat disputationem: Cur mali medici carnis sunt salubriores carnibus boni medici? Sed deceptio est in verbis* mali medici, *id est, pomi citrini. Hoc exemplum potest quodammodo pertinere ad Amphiboliam, quia tota oratio* carnes mali medici, *est ambigua.* Paulus Ab Eitzen.

In Accentu duo sũt consideranda:
1 Materia dictionis, & multiplex sensus sivè ambiguitas ipsius; & sic videtur idem esse cum Homonymia
2 Forma dictionis & modus proferendi: & sic differt ab Homonymia.

Hujus Fallaciæ sex sunt modi. Primus est, cum in aliqua argumentatione mutatur tonus dictionis. Hujus generis duo sunt Græca exempla apud Arist. Huc etiam illud pertinet. Primus modus.

Quem justum est pendere, justè suspenditur.

Sed tortorem & etiam judicem justum est pendere.

Ergo tortor & judex justè suspenduntur.

Pendère *in Majori habet tonum circumflexum in penultima, & significat* suspendi. *in Minori habet gravem; & significat* pœnam crucis infligere.

Se-

Secundus modus.

Secundus modus est, quando spiritus mutatur.

Omnis ara est in templo.
Stabulum porcorum in hara.
Ergo stabulum porcorum est in templo.

Huc pertinet lepidum illud Catulli epigramma in Arrium quendam:

Vide Quintil. lib. 1. c. 9.

Chomoda decebat, si quando commoda vellet.
Dicere, & Hinsidias Arrius insidias.
Et tum mirificè sperabat se esse locutum
Cum quantum poterat dixerat Hinsidias.

Huc pertinet & illud.

Qui potuerunt pronunciare *Shibboleth*, non fuerunt occisi à Giliaditis. Judic. 12.6.
Sed Ephramitæ potuerunt pronunciare *Sibboleth*.
Ergo Ephramitæ non fuerunt occisi à Giliaditis.

Conclusio est falsa: sicut ibidem apparet.

Tertius modus.

Tertius modus est, cum mutatur tempus, hoc est quantitas syllabæ. ut:

Omnis liber est codex.
Qui non est servus, est liber.
Ergo qui non est servus, est codex.

Liber, *in Majori habet primam syllabam correptam: in Minori verò habet eandem productam.*

Quartus modus.

Quartus modus est, cum vocalis in dipthongum mutatur, vel è contra. ut:

Polanus hujusmodi paralogismos ad Homonymiam ex

Qui habet æquum, habet jus.
Auriga habet equum.
Ergo auriga habet jus.

Item. Omnis equus est quadrupes
Quidem judex est æquus.
Ergo quidam judex est quadrupes.

Orthographia pertinere putat. Hinc illud: iste dixit æquum, sed alter tulit equum.

Quintus modus est, cum dictio nunc dividitur, nunc integra manet. ut.

Quintus modus.

Qui peccat invitè, peccat coactè.
Noah peccavit in vite.
Ergo Noah peccavit coactè.

Invitè *in Majori est una integra dictio: in Minori in duas dividitur.*

Sextus modus fit ex diversitate pronunciationis assertoriæ & ironicæ sivè hypocriticæ, interrogatoriæ & imitatoriæ. Exemplum ironicæ hoc sit.

Sextus modus.

Exemplum Ironiæ.

Qui dicit alicui *Heus bone vir*, illud laudat.
At Pythias apud Terentium dicit Doro: *Heus bone vir Dore.*
Ergo illum laudat, cum reverà illum reprehenderit.

Vox Bone *in Majori sumitur seriò & assertivè: in Minori verò ironicè. Tale est illud.*

Item. Qui dicit Christo, *præceptor, scimus quod verax es, & non curas quemquam, nec respicis personam hominis, sed cum veritate viam Dei doces:* agnoscit Christum, & illum reveretur.
Sed Pharisæi & Herodiani, sic Christo dixerunt. Marc. 12.
Ergo Christum agnoverunt, &c.

Nonnulli hos paralogismos ad fallaciam Figuræ dictionis referunt.

In Majori inest seria assertio: in Minori verò est ironia & hypocrisis.

Item. Qui dicunt Christo, *Salve rex Judaeorum*, agnoscunt Christum.
Sed Pilati milites dicebant Christo, *Salve rex Judaeorum.* Math. c. 27.
Ergo agnoscebant Christum.
Milites Pilati Christo illud dicebant ironicè. *Nam illudebant ei, inquit Evangelista.*
Multa hujusmodi locutiones in sacris literis reperiuntur. Ut illa Dei:Genes. 1. 3. Hic no[...] factus est similis. *Et Marc.* 7. benè rejic[...] praeceptum Dei, ut constitutionem vest[ram] servetis *&c.*

Exemplum interrogationis.

Exemplum interrogatoriæ orationis hoc sit.
Qui dicit Christo, *Tu es rex Judaeorum*, agnoscit Christum esse regem.
Sed Pilatus dixit Christo: *Tu es rex Judaeorum?* Math.c,27.
Ergo Pilatus agnovit Christum esse regem.
Item. Qui dicit Christo: *Tu es ille Christus filius benedicti,* agnoscit Christum.
At summus sacerdos dixit Christo: *Tu es ille Christus filius benedicti?* Marc.14.
Ergo summus sacerdos agnovit Christum.
Minores horum Paralogismorum non in modum assertionis, sicut Majores, sed in modum interrogationis proferuntur.

Exemplum imitationis.

Exemplum imitationis.
Quod Paulus monet, est faciendum.

Monet Paulus; *Ne tangas, ne gustes, ne contrectas, quæ pereunt.* Coloss. 2. 21.

Ergo non tangenda, non gustanda, non contrectanda, quæ pereunt.

Quod Paulus monet ex Dei spiritu, quem habeat, illud est conservandum, neque prætermittendum. Sed quod idem Paulus ait: Ne tangas &c. *non ex sua sed ex superstitiosorum hominum persona ait, & tantum μιμητικῶς, non autem ἀποφαντικῶς, id est, imitative, non adseveranter. Huic simile est illud.*

Dicit Paulus. Edamus, & bibamus, cras enim moriemur. 1 Cor c. 15. 32.

Ergo hoc faciendum est: sicut Epicurei faciunt.

Paulus ibi citat dictum Epicureorum, non suum.

Ad hanc fallaciam illæ locutiones pertinent, quæ aliquo modestiæ causa dicuntur, cum quis scil. sibi ipsi minorem laudem attribuit, quàm reverà meretur: qualem Socratem esse refert Plato.

Qui nihil omninò scit, est penitus rudis & ignarus. Hic Paralogismus ad modum exIronia pertinere potest.

At Socrates dicebat se nihil scire.

Ergo Socrates fuit penitus rudis & ignarus.

Hoc dixit Socrates modestiæ causa, non adseveranter.

Hujus fallaciæ causa:

1 *Apparentiæ est materialis unitas dictionis, quæ facit ut videatur una esse ipsius significatio.*

2 *Defectus, est diversa ipsius forma, hoc est, accentus & proferendi modus.*

De Figura Dictionis, sivè de Fallacia *Figuræ Dictionis*, & ejus Paralogismus.

F*Allacia* Figuræ Dictionis, *inter Fallacias quæ in verbis consistunt, ultimum locum occupat tum quia (ut inquiunt Lovanienses) in ea Multiplex tantum Phantasticum sivè apparens, unde non tanta in ea ambiguitas, quanta in reliquis reperitur: tum quod proximè ad Fallacias* extra dictionem *accedat, adeóque illis sit vicina, ut asseverent multi plurimos (ne dicam omnes) hujus Fallaciæ* Paralogismos *ad* Accidentis *deceptionem pertinere. Hæc Lovanienses. A Figura Dictionis his locus nominatur (inquit Caesarius) quia per eum quicunque fiunt paralogismi causam apparentiæ non aliud habeant, quam vocis sivè dictionis cum alia qualibet sivè voce sivè dictione configuratione, hoc est, ut planius dicam, à consimili dictionis cum alia qualibet dictione desinentia sivè terminatione. Hæc Caesarius. Unde patet* Figuram *hoc in loco non propriè sumi, nempe pro magnitudine, quæ termino vel terminis clauditur, cum secundum hanc definitionem Figura nihil commune cum dictione habeat, sed hic accipi pro* similitudine, *quam una dictio cum alia quadam dictione habet: ita ut sensus hic sit: quod Paralogismi hujus Fallaciæ proveniunt ex similitudine unius dictionis cum alia, aut modi significandi: aut alicujus alterius proprietatis. Quod* Figura *hoc in loco pro similitudine, accipiatur, docet Aristoteles in* c.6.

Cur hic locus dicitur Figuræ dictionis.

Figura quid hic significat

us libri: ubi ostendit hanc Fallaciam oriri propter similitudinem dictionis: verba ipsius hæc sunt. οἱ δὲ παρὰ τὸ σχῆμα, διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς λέξεως: *id est, Qui autem paralogismi ex Figura dictionis, propter dictionis similitudinem oriuntur. Hoc etiam docet lib. 2. c. 3. juxta finem: ubi sic habet.* Εἰ δὲ παρὰ ὁμοιότητα λέξεως, τὸ ἀντικείμενον ἔσται λύσις: *id est, At si ex similitudine dictionis ductum sit argumentum, oppositum erit solutio. Figura dictionis hoc in loco definitur locus Sophisticus idoneus ad decipiendum propter similitudinem unius dictionis cum alia.* Et *Paralogismus hujus Fallaciæ est captiosa & Sophistica argumentatio, quæ provenit ex similitudine dictionis cum alia dictione: propter quam similitudinem videtur aliqua proprietas ei attribuenda, quæ reverà non attribuitur. Ut si quis putet quod* poeta *sit generis Fœminini, quia* Musa *est ejusdē generis. Similē enim utræque dictiones terminationē habēt: sic formari potest Paralogism,*

F guradictionis quid ?

Paralogismus Figuræ dictionis quid ?

Similis & eadem est ratio *Musa* & *Poeta.*
Sed *Musa* est Fœminini generis.
Ergo & *Poeta.*

Similis & eadē est utriúsque dictionis ratio quoad finalem terminationē, sed non quoad genus & reliqua. Notant Lovanienses nomine Dictionis *hoc in loco intelligi etiam &* orationē, *sivè voce proferatur sivè scribatur: eò quòd hæc Figura & Fallacia juxtà & æquè competat dictionibus simplicibus seu incomplexis, & complectionē habentibus.*

Dictio quid hic significat ?

bentibus. Notant etiam ex Neotericis hanc fallaciam generale esse receptaculum, & quasi publicum diversorium omnium Sophisticorum elenchorum, quales quales extiterint: Nam omnis Sophistica argumentatio apparentiam suæ bonitatis habet ex similitudine cum alia quadam valida ratiocinatione: quod an rectè (inquiunt) an secus dictum sit, non duximus discutere.

Similitudo est duplex. { 1 *Rerum.*
2 *Vocum* { 1 *Simplicium.* } *quæ hic capi videtur*
2 *Complexorum* }

Multi sunt modi hujus fallaciæ, quorum duo primi ab Arist. *traduntur. Primus est, cum diversis vocabulis, quia similia sunt, eadem affectio seu proprietas Grammatica tribuitur. ut.*

Fons est Masculini generis.
Ergo *Frons* est Masculini generis.
Item. Habeo est secundæ conjugationis.
Ergo & *Abeo* est secundæ conjugationis.

Secundus modus est, cum propter similitudinem dictionis cum dictione tribuitur aliqua Dialectica proprietas: nempè cum verba, quæ pertinent ad diversa Prædicamenta, videntur ad idem pertinere Hic modus in dus distribuitur. Nam hoc contingit vel quia eodem modo quoad finalem terminationem desinunt: vel quia sæpè proœmiare accipiuntur (Hæc enim est altera vocum similitudo) Ut Homo *&* Sanum: Caro *&* crudum *&c. Ex prioribus verbis levia & manifesta sunt omnia hujus generis Sophismata, & perinde habent*

habent atque ea, in quibus eadem Grammatica proprietas attribuitur propter quandam similitudinem. ut.

Similia sunt *secari* & *operari.*

Sed *secari* est *pati*

Ergo & *operari* est *pati.*

Item. Similia sunt *docere* & *videre.*

Sed *docere* est *Agere.*

Ergo & *videre* est agere.

Conclusio utriusque Argumentationis *est falsa.* Nam operari *est* Agere: & videri *est* pati. *Omnia enim verba sensuum apud Dialecticos sunt passiva & in Passionis Prædicamento reperiuntur. Hi enim non terminationem sed significationem verborum solent considerare.* Ex *posterioribus hujusmodi fiunt paralogismi.*

Quicquid emisti, comedisti.

Crudum emisti.

Ergo crudum comedisti.

In hoc Paralogismo crudum, *videtur Substantiam significare, cum reverà Qualitatem significat: unde fit transitus à Substantia ad Qualitatem. Nam in Majori* quicquid *significat Substantiam, nempè carnem: in Minori transfertur ad Qualitatem, nempè* crudum. *Ergo potius hæc Minor erat assumenda:* sed carnem emisti. *Ergo* carnem comedisti.

Item. Quos digitos habuisti, cùm puer esses, etiam nunc habes.

Sed tantillos seu parvos digitos habuisti, cum puer esses.

 Ergo

Ergotantillos seu parvos etiam nunc habe
In hoc Paralogismo *fit transitus à Substanti*
Quantitatem. Nam in Majori Quos *denot*
Substantiam: in Minori tantillos *denotat Qu*
titatem. Notat Fonseca, cùm de posteriori cl
Sophismatū hujus secundi generis loquimur, n
esse distinguenda Predicamenta *secundum re*
significatam, sed secundum modum significan
Aquinas. *Omnia enim absoluta vocabula censentur hoc l*
co Prædicamenti *Substantiæ, etiamsi* Acciden
significent. Ut: Res, Homo, Candor: *quia*
numquódque eorum significat suum significa
per modum per se existentis: seu per se stantis (u
ajunt) qui quidem est proprius modus existen
substantiarū: omnia verò connotativa censen
pertinere ad Prædicamenta *Accidentiū, etiam*
si substantiam significent: ut Bonum, Album
Aureum, *quia significant sua significata per m*
dum adjacentium, sivè existentium in subjecto
(qui quidem proprius modus est existendi Acci
dentium) ac proinde per modum quantitatis, qu
litatis &c. unde fit, ut in hac Argumentatio

Quicquid heri vidisti, vides hodiè.
Candorem vidisti heri.
Erga candorem vides hodiè.

Nullus credatur fieri transitus à Substantia
Qualitatē: quia vox illa Quicquid *seu* Quæ
cunque rem, *quia est absoluta, putatur substan*
tialis, etiamsi sit transcendens. Sic verbum can
dorem *est substantiale, etsi qualitatem signific*
Si autem hoc modo quis argumentetur. Que

Quemcúnque hominem vidisti heri, vides & hodiè.
Sed album vidisti heri.
Ergo album vides & hodiè.

Erit Fallacia Figuræ Dictionis, quia fit transitus à Substantia ad Qualitatem. In hac ratiocinatione,

Qualis erat hic annulus heri, talis est hodiè.
Sed aureus erat heri.
Ergo aureus est hodiè.

Nullus censetur transitus à Qualitate ad Substantiam. Nam etsi Aureum *Substantiam significet, tamen hoc in loco potiùs Qualitatem denotat, eò quod Substantiam quasi adiacentem figuræ significet, nec aliter quàm per modum Qualitatis.*

Tertius modus est, cum dictio, quæ significat quale aliquid, *hoc est, rem universalem, videtur significare hoc aliquid, id est, rem singularem: aut è contra: sivè eò quòd vocabula rei universalis & singularis eodem modo desinunt: ut* equus & Xanthus: *sivè quia sæpè pro eadem re accipiuntur: ut* Homo & Socrates: *quò fit, ut, quicquid de altero affirmatur aut negatur, videatur etiam de altero affirmandum aut negandum. Hinc ducuntur hujusmodi Paralogismi.* Tertius modus.

Equus est species.
Xanthus sivè Bucephalus est equus.
Ergo Xanthus sivè Bucephalus est species.

Item. Socrates non est species.
Socrates est homo.
Ergo homo non est species.

Eadem

Eadem est ratio in vocabulis rerum magis universalium & minus universalium. Ut sunt: vivens & sentiens, Animal *et* homo. *Unde hujusmodi fiunt Paralogismi.*

Vivens latiùs patet, quàm animal.
Sentiens est vivens.
Ergo sentiens latiùs patet, quàm animal.

Item. Animal est genus.
Homo est animal.
Ergo homo est genus.

Sed hæc, et alia plurima sophismata hujus loci ad captionem Accidentis *alia ratione pertinent. Hactenus Fonseca rectè annotavit.*

Alius modus hujus fallaciæ est (inquit Paulus Ab Eitzen) cum ἀκυρολογία, *hoc est, absurda & impropria locutio in Argumentatione reperitur. Ut.*

Quicquid non amisisti, habes.
Cornua non amisisti.
Ergo cornua habes.

Ἀκυρολογία *in verbo* amisisti *facit ambiguitatem. Significat enim hoc:* Quicquid non amisisti, sivè id adfuit, sivè id non adfuit: *sequitur ergo falsa conclusio. Danæus asserit hanc Fallaciam non solùm propter vocis, sed etiam orationis phrasin & similitudinem committi. Unde ad hanc Fallaciam hunc Paralogismum pertinere ait.*

Loquitur Scriptura : *Fac bonum, & fuge à malo.* Psal. 34. 15.

Ergo in nobis situm est facere bonum, & malum fugere.

Decipit (inquit) incautum Figura dictionis, quia similes loquendi formulæ, quæ per Imperativum & hypotheticum, ut vocant, modum concipiuntur, videntur indicari esse in nostra potestate, illud quod imperatur, quod non est tamen. Est enim Deus, qui facit, ut faciamus bonum, qui dat & Velle, *&* Perficere. Hebræ. 13.21. Philip. 2.13. *Itaque ii soli bonum faciunt, quibus dat dominus, ut faciant. Sic qui existimat personam* patris *&* Spiritus Sancti *in Trinitate confundi, quia de utroque dicitur* 'ἐξ οὗ. De patre 1. Cor. 8. 6. *De* Spiritu Sancto Johan 3. 5. & 6. *fallitur Figura dictionis. Sic etiam qui putant esse in potestate hostium Ecclesiam, quando, & quantum volunt, persequi, quia dictum est,*

Tunc tradent vos in afflictionem & occident vos. Math. 24 9.

Falluntur: quia hac forma loquendi non permittit Ecclesiam hostium furori, sed ex sui natura propter doctrinam de Providentia Dei limitatur quando et quantum Dominus ipse voluerit 1. Co. 16.7. Isaiæ 31. *Fallit autem forma ipsa loquendi,* Tradent vos, *quasi sit in potestate infidelium, quid, velint, statuere, & agere de nobis, nec sit attendenda* Dei *voluntas, quæ hæc omnia moderatur, & iis, tanquam instrumentis, utitur quantum vult, ultra quam progredi non possunt. Hæc Danæus.* Eodem

Eodem (inquit idem Danæus*) hoc vitii genere & morbo laborant, qui literarum ordini & syllabarum, aut verborum situi ita religiose sunt adstricti, ut ad sensum & mentem scripturæ non attendant, malintque sententiam sacræ scripturæ contrariam in eo verborum ordine defendere, quàm à syllabarum & vocum situ, vel hylum, recedere, cum id tutò, & meliùs facere possint. Hi penè in* Scripturæ *interpretatione Judaizant, cum mordicùs verbis inhæreant & sensum non sequantur. Hoc vitii genere laborant, qui sic arguunt.*

Johannes loquitur hoc ordine de pœnitentia & fide: *Pœnitentiam agite, quia est in propinquo regnum cælorum*, Matth 3.3.

Ergo pœnitentia præcedit fidem & internam mentis nostræ illuminationem, quæ fit à Dei spiritu.

Item Ait Christus: *Docentes baptizate in nomine* Patris, *& Filii, & Spiritus Sancti,* Matth. 28.19.

Ergo prædicatio Evangelii, item etiam fides & doctrina debet præcedere in omni homine baptismum.

Peccant etiam hoc eodem vitio (ut idem Danæus *testatur) qui præcisè iisdem & totidem literis & syllabis scriptum extare volunt, quod docemus congruenter & convenienter analogiæ fidei & menti* Scripturæ. *Par est enim quid in* Scriptura

ra verbis expressis extare, vel quid in ea dici confirmaríque per æquipollens. Qui itáque hæc tam expressa scripta requirunt, ex Figura dictionis, cui nimium tribuunt, falluntur. Tale est Anabaptistarum sophisma, qui negant pædobaptismum, sivè parvulorum baptismum. Aiunt enim.

Nusquam legitur his verbis expresse dictum in scriptura, *parvulos infantes esse baptizandos.*

Ergo non docet Scriptura eos esse baptizandos.

Aliquid continetur in scriptura dupliciter
- 1 *Verbis expressis.*
- 2 Per ἰσοδυναμίαν, *id est, æquipollentiam.*

Eodem modo solvendi sunt Arrianorum Paralogismi *de hac voce* Trinitas: *Item Sabellianorum de hac voce* ὑπόστασις *sivè* persona: *item Ariomanitarum de hac voco* οὐσία *sivè substantia: Item Arrianorum de hac voce* ὁμόουσιος, *cum quærunt, extentnè in scriptura.*

Hujus Fallaciæ causa
- 1 *Apparentiæ, est similitudo dictionis cum dictione, propter quam quicquid uni convenit, putatur & alteri convenire.*
- 2 Defectus, *est earum dissimilitudo.*

ANALYSIS.

ANALYSIS.

CAP. IV.

ARGUMENTUM.

Explicatis locis Sophisticis, *intra dictionem* nem[pe] qui in verbis consistunt & causam suæ apparen-tiæ *ex voce* accipiunt: jam ad locos Sophisticos *extra dictionem*, qui scil: ex rebus oriuntur, explicandos acce-dit Arist. Ubi duo potissimum agit. Primò hos locos sivè Fallacias enumerat. Secundò sigillatim unam-quamque Fallaciam pertractat.

Quot sunt genera sivè species Paralogismorum si[ve] Fallaciarum extra dictionem?

Septem sunt		id est	
	1 Ἓν, παρὰ τὸ συμβεβηκός.		*Unum ex Acciden[te]*
	2 Δεύτερον, τὸ ἁπλῶς ἢ μὴ ἁπλῶς, ἀλλὰ πῆ, ἢ ποῦ, ἢ ποτὲ, ἢ πρός τι λέγεσθαι.		Secund*ũ, quia simpli-citer vel non simplici-ter sed quadantenu[s] vel alicubi, vel aliqua[ndo] vel ad aliquid di-citur.*
	3 Τρίτον, τὸ παρὰ τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν.		*Tertium ob elenchi ig-norantiam.* (qui[a]…)
	4 Τέταρτον παρὰ τὸ ἑπόμενον.		*Quartum ex conse[quente]*
	5 Πέμπτον, τὸ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν.		*Quintum, quia sum[i]-tur quæ initio quæs[i]-tum fuit.*
	6 Ἕκτον, παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον τιθέναι.		*Sextum quia non cau-sa ut causa ponitur.*
	7 Ἕβδομον, τὸ παρὰ τὸ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν.		*Septimum quia mult[æ] interrogationes pro u[na] accipiuntur.*

Quomodo ducuntur Paralogismi ex Accidente.

Cum

Cum quidvis postulatum fuerit æquè rei subjectæ & Accidenti in esse:hoc est,quando subjecto & Accidenti eadem omnia attribuuntur. Cum enim multa in eodem subjecto, cui accidunt, inhæreant, non est necesse & attributis sivè prædicatis, hoc est, Accidentibus,et rei subjectæ eadem omnia convenire. Nam sic omnia erunt eadem,sicut sophistis placet: quo quid absurdius? Exemplum hoc sit.

Si Coriscus est diversus ab homine, est à seipso diversus: Coriscus enim homo est.
Sed est diversus ab homine, nempe à Socrate.
Ergo est diversus à seipso.

Vel *Si Coriscus est diversus à Socrate, est diversus ab homine, quia Socrates est homo.*
Sed Coriscus est diversus à Socrate.
Ergo est diversus ab homine.

Censent Sophistæ aliquid differre ab aliquo quia differt ab eo, cui illud accidit: ut quia Socrates differt à Corisco putant eum differre ab homine, qui accidit, id est, attribuitur Socrati. Nam verbum *accidere* late sumitur pro *attribui*? Conclusio potius hæc erit. Ergo est diversus ab illo homine, qui est Socrates.

Quomodo ducuntur Paralogismo à Dicto secundum quid *ad* Dictum simpliciter: *vel è contra,* à Dicto simpliciter *ad* Dictum secundum quid?

Ex hoc loco seu Fallacia oriuntur Paralogismi, cum id,quod in parte dicitur,ut simpliciter dictum sumitur: hoc est, quando ita accipitur, quod ex aliqua tantum parte verum est, quasi omnino ac simpliciter verum esset. Exempli causâ.

Aureus mons est in opinione.
Ergo aureus mons est.

Vel è contra. *Aureus mons non est.*
Ergo non est in opinione.

Item. *Aliquod ens, nempè* lapis, *non est homo.*
Ergo aliquod ens non est.

Respondeo: non idem valere, *Rem esse aliquo modo, sivè aliquid tale*: Et *Rem esse simpliciter & absolutè.* Nam illud quod non est, aliquo modo tamen dicitur esse, nempè in hominum opinione & in animo cum simpliciter et reverâ in rerum naturâ non consistat. Non enim quicquid animus sivè intellectus humanus

nus cogitando sibi fabricat, statim actu & reveri
rerum natura cohæret. Deinde non idem valent: R
non esse hoc aut illud. Et, *Rem non esse simpliciter.* N
lapidem non esse hominem est *dictum secundum q*
& ex parte: lapidem verò non esse, est *dictum simplici*
Unde illud in Antecedente: hoc in conclusione po
tur. Jam quia maxima est affinitas & similitudo in
ista: *Rem esse aliquo modo*: Et, *Rem esse simpliciter*: R
esse hoc aut illud. Et, *Rem esse omninò ac absolutè*,
ut vix à seinvicem possint distingui, idcircò unum
alio rectè colligi, si non cautè animadvertat, fac
quis, ut credat, adduci poterit. Similiter Paralogis
ducuntur ex eo quò quadamtenus & simpliciter
quid dicitur, hoc est, quando id, quod in parte sol
aliqua & quodamodo verum est, ita accipietur, qu
simpliciter & omni ex parte verum esset. Exempli cau

Indus, cum sit niger toto corpore, est albus denti
Ergo est albus & non est albus.

In hoc Paralogismo malè colligitur *Indum* esse albu
quia est albus dentibus. Non enim sequitur

Indus est albus dentibus.
Ergo est albus.

Nam *album esse dentibus* est *Dictum ex parte, non si*
pliciter: unde hoc ex illo non rectè concluditur. sed p
tiùs hoc concludi debet:

Indus est albus dentibus.
Ergo est albus quadamtenus, vel ex parte.

Necesse est enim ut *album* in utráque propositi
eodem modo sumatur. Nam aliàs non unus est ter
nus, sed duo. Committitur etiam hæc Fallacia, qua
arguitur à duobus contrariis, quæ ex parte insunt,
in conclusione colligitur ea simpliciter inesse in ali
subjecto. Ut

Pica est alba in pectore.
Est nigra in cauda.
Ergo est alba & nigra.

Conclusio est falsa. Nam duo contraria non pos

inci

inesse simul in eodem subjecto. Respondeo, malè colligi, *picam* esse albam & nigram simpliciter & secundum se totam, ex eo quod sit alba & nigra ex parte. Ergò sic potiùs colligi debet.

Pica est alba in pectore, & nigra in cauda.

Ergo est alba & nigra secundum diversas has partes

Nam si sic concludatur, nihil absurdi eveniet. Contraria enim accidentia possunt inesse simul in eodem subjecto, sed non in eadem parte subjecti.

Num ejusdem generis sunt omnes Paralogismi hujus Fallaciæ, cum concluditur vel contradictoria vel contraria accidentia inesse in eodem subjecto, sicut concluditur in præcedentibus Paralogismis?

Nequaquam. Quidam enim sunt manifesti & faciles cognitu: quidam verò occulti & difficiles intellectu: hoc est, in quibusdam facile est discernere inter *Dictum secundum quid*, Et, *Dictum simpliciter*: in quibusdam verò arduum & difficile. Prioris generis est hic Paralogismus.

Æthiops, cum niger sit, est albus dentibus:

Ergo est niger & non est niger.

Hanc argumentationem vitiosam esse quivis facilè animadvertere potest; quia malè colligitur Æthiopem non esse nigrum simpliciter, ex eo quòd sit albus & non niger dentibus. *Æthiopem enim esse nigrum, est* Dictum simpliciter: sed *Æthiopem esse album, vel non esse nigrum dentibus*, est dictum *secundum quid*; unde ex hoc malè illud colligitur. Ergo sic potiùs concluditur.

Æthiops cum sit niger, est albus dentibus.

Ergo non est niger secundum aliquam ipsius partem.

Quot modis contingit, ut difficile sit paralogismos hujus Fallaciæ perspicere?

Duobus modis; primò hoc contingit in iis, in quibus, cum quadantenus dicitur, consequi videtur, ut etiam simpliciter dicatur, hoc est, cum ex *dicto secundum quid* rectè colligitur *dictum simpliciter*: ut. 1

Socrates est crispus capillis.
Ergo est crispus.
Item, *Vulcanus est claudus pede.*
Ergo est claudus.

2 Secundò contingit, cum aliqua ita alicui conveni ut difficile sit perspicere utrum ex illis simplicite omninò ei attribuendum sit.

In quibus secundum hoc locum habet.

In iis locum habet, in quibus opposita, hoc est, contraria accidentia pariter insunt. Tum enim utrúmque aut neutrum simpliciter inesse sivè attrib videtur, à quo illud subjectum denominetur: Ut dimidium totius cujusdam sit album, & alterum midium sit nigrum; sitne illud nigrum potiùs an bum, an utrúmque aut neutrum appellandum, pro incertum videtur.

3 *Quomodo oriuntur paralogismi ex Fallacia* secund ignorationem Elenchi?

Ex eo, quod non est definitum, quid sit syllogism vel quid Elenchus: hoc est, ex eo oriuntur, quod ign ratur definitio *Elenchi*, aut aliqua ipsius pars omitti

Quid est Elenchus?

Elenchus est contradictio unius & ejusdem non no nis sed rei; ac nominis non synonymi, sed ejusde quæ ex concessis necessariò colligitur, non connu rato eo, quod in principio quæsitum fuit: & sum secundum idem, & ad idem, eodémque modo, & eo tempore. Eodem autem modo & mentiri de aliquo co tingit, id est, contingit, ut videatur quis Elenchum co ficere, cum reverà non conficiat.

Num committitur hæc Fallacia ex ignoratione El chi *quando omittitur aliqua quæcunq; pars hujus de nitionis?*

Nequaquam; sed tantum cum omittitur una ex q tuor ultimis particulis; nempe *ad idem, secundum id eodem modo, & eodem tempore.*

Ad idem omittitur in hoc paralogismo.

Duo ad unum sunt dupla, hoc est, bis unum superant.
Ad tria verò non sunt dupla.
Ergo duo sunt dupla & non sunt dupla.

Secundum idem omittitur in hoc sophismate.
Hic liber secundum longitudinem est æqualis illi libro:
Sed secundum latitudinem non est æqualis.
Ergo est æqualis & non æqualis.

Eodem modo omittitur in hac Argumentatione.
Socrates est sponte doctus.
At non est necessariò doctus.
Ergo est doctus & non est doctus.

Eodem tempore in hoc paralogismo negligitur.
Plato disputat ante prandium.
Non disputat post prandium.
Ergo disputat & non disputat.

In harum conclusionibus videtur esse Elenchus, & contradictio cum reverà non sit, quia termini, qui videntur esse contradictorii, reverà tamen hujusmodi non sunt; quia non sumuntur ad idem, secundum idem, eodem modo & eodem tempore, sicut dictum est.

Quibus & quot modis fiunt paralogismi, qui ducuntur ex eo, quod sumitur quæsitum initio propositum? hoc est, *qui ex Fallacia* petitionis principii ducuntur? 4

Iisdem & tot modis fiunt, quibus accidit *petitio principii:* de quibus alibi dictum est.

Num hi paralogismi verè redarguunt?

Nequaquam: sed videntur tantum redarguere.

Qua de causa videntur redarguere?

Quia discerni non potest, quod est idem, & quod diversum.

Unde oriuntur paralogismi Fallaciæ, consequentis?

Inde oriuntur, quia nonnulli putant consequentiam, hoc est, Antecedens & consequens reciprocari, & eodem modo argumentum sequi ab Antecedente ad consequens, quo à consequente ad Antecedens sequitur, & è contra; 5

Hoc estquod in textu ait, *Quando enim si illud sit, necessario hoc est &c.*

contra: cum reverà non ita se res habeat. Non enim sicut posito Antecedente ponitur Consequens: ita contra posito Consequente ponitur Antecedens, sicut nonnulli putant.

Quot genera Argumentationum traduntur ab Arist. quæ fiunt in hac Fallacia?

Tria: primò illæ argumentationes, in quibus ex sensuum perceptione deceptiones fiunt. Secundò oratoriæ, quæ ex signis ducuntur. Tertiò probationes Syllogisticæ, nempè, quæ videntur legitimè conclusæ, cum tamen non sint. Primi generis duo sunt exempla apud Philosophum; quorum prius sic colligi potest.

Si mel est, flavum est.
Ergo si flavum est, mel est.
Vel sic.

Mel est flavum.
Fel est flavum.
Ergo fel est mel.

Secundum sic colligitur.

Si pluit, terra est madida.
Ergo si terra est madida, pluit.

In priori paralogismo deceptio oritur, quia quis putat *Mel* quod est Antecedens, & *flavum*, quod est ipsius Consequens, inter se reciprocari. In Secundo verò oritur deceptio, quòd quis existimet Antecedens, *pluere*, & consequens, *terram esse madidam*, esse terminos convertibiles: cum *flavum* ad plura, quàm *mel*, & *terram esse madidam* ad plura etiam quàm *pluere* extendatur. Multa enim sunt flava, quæ non sunt *mel*; & multis modis potest *terra esse madida* preterquam pluvia nempe nivè & aliquo alio liquore superfuso.

Secundi generis est hic paralogismus.

Mæchus sivè adulter solet esse accuratiùs comptus, aut noctu oberrare.

Ergo qui est accuratiùs comptus, aut noctu oberrat, est mæchus sivè adulter.

Ex quo argumento oritur deceptio, quia hæc consequentia, *accuratius comptum*, & *noctu oberrare*, solum adultero convenire putantur, cum aliis etiam conveniant. In tertio genere est Argumentatio Melissi, quo probare conatus est universum, hoc est, Ens, ex quo fit universum, nempè Mundus, esse infinitum: Colligitur hoc modo.

Quicquid genitum est, habet principium.

Ergo quod genitum non est (ut Ens) principium non habet.

Hinc collegit illud non habere finem; & per consequens esse infinitum. Universum esse ingenitum sic probabat. Si genitum est, tum vel ex ente, vel ex non ente: non ex non fit ente (quia non ens nihil est: et ex nihilo nihil fit) non ex ente; quia tum non esset principium.

Hic fuit Melissi discursus; in quo primum illud Enthymema vitiosum est. Nam in eo sumit *genitum esse*, & *habere principium* esse terminos convertibiles, *cum habere principium* latiùs pateat, quam *genitum esse*. Est enim *principium Temporis*, & *principium Rei:* unde quidquid genitum est, habet principium; sed non è contra, quicquid habet principium, genitum est: undè Argumentum Melissi non magis sequitur, quam hoc;

Si quis febricitat, sivè febri laborat, calidus est.

Ergo si quis calidus est. febricitat.

Quomodo oriuntur Paralogismi Fallaciæ ex non causa ut causa? 6.

Cum assumpta fuerit non causa, quasi ob eam fiat Elenchus, hoc est, in præmissis tale aliquid ponitur, quod videtur esse causa conclusionis Elenchi, cum re verà non sit ipsius causa.

In quibus Syllogismis accidit, ut, non causa, pro causa *locum habeat.*

In Syllogismis, qui ducunt adversarium ad impossibile. Quoniam in his necesse est refellere aliquid eorum quæ posita sunt, hoc est, unam ex præmissis, quæ vide-

tur eſſe cauſa concluſionis Elenchi, cum tamen no
ſit. Si igitur in neceſſariis interrogationibus ſivè pr
miſſis ante concluſionem acceperis illud, unde imp
ſibile vel incommodum ſequitur, illa ſepè videbi
eſſe cauſa Elenchi, quæ tamen non eſt. Exempli cau
ſi probare velit Sophiſta, quod non ſint idem *Anima*
vita, ſumet probationem ex eo, quod non eſt cauſa, h
modo,

Nonne Anima & vita ſunt idem?

Hypotheſis falſa. Fingamus enim per hypothe
Animam & vitam eſſe idem.

Impoſſibile ſive abſurdum.

Nonnè interitui ortus eſt contrarius?
Nonnè quidam interitui quidam ortus e
contrarius?
Nonnè mors eſt interitus quidam?
Cumq; mors ſit contraria vitæ, nonnè, ſi m
eſt interitus quidam, vita eſt ortus qu
dam?
Ergo vita erit ortus, & vivere *erit* oriri *ſ*
generari, *quod eſt abſurdum & imp*
bile.
Nam tum ſequeretur, quod quamdiu viv
mus, tamdiu generaremur.

Animam & *vitam* non eſſe idem ex eo intelligimus quod *Anima* ſit actus primus ſivè entelechia prima teſte Philoſopho 2. de Anima; vita autem non ſit entelechia prima, ſed ſecunda proveniens ex conjunctione corporis & animæ.

Hac profectò ratione non concluſit Sophiſta qu
volebat. Nam abſurda illa concluſio non efficitur
falſa illa hypotheſi, qua *Anima* & *vita* idem eſſe ſu
ponebatur. Si enim inter præmiſſas illa falſa hy
theſis, *Anima & vita ſunt idem*, non annumeretur, n
hilominus tamen ſequitur abſurda illa & impoſſib
concluſio, nempè *vitam* eſſe *ortum*; & *vivere* eſſe ge
rari. Nam ex reliquis illis præmiſſis ſequitur. E
hypotheſis illa falſa, qua *Anima* & *vita* idem eſſe p
nuntur non eſt cauſa illius abſurdæ concluſionis, q
nihilominus ſequeretur illâ ſublatâ, quod non ſie
ſi vera eſſet ipſius cauſa, cum concluſio ſine præmi
quæ eſt ipſius cauſa, non ſequatur.

Num hujuſmodi Argumentationes omninò a
ſiqu

liquid efficiendum sive ad concludendum sunt inepta.

Nequaquam; sed propositum non concludunt; hoc est, etiamsi Syllogismi nonnumquam sint, tamen non erunt Elenchi.

Quosnam latent hujusmodi paralogismi: hoc est, quinam iis decipiuntur?

Non solum iis decipiuntur Respondentes, sed etiam Interrogantes, & Opponentes. Atque hæc sufficiant de captionibus, quæ ex *consequente* et ex *non causa* ducuntur.

Quomodo fiunt paraligismi secundum plures interrogationes? 7

Cum quis non putat plures esse interrogationes, quæ proponuntur, et ob id quasi ad unam interrogationem unam accommodat responsionem.

Nam plures Interrogationes sunt unius & ejusdem generis?

Nequaquam; quædam enim sunt ita manifestæ, ut quivis possit perspicere eas esse plures; ideò non esse unicam responsionem illis esse accommodandam. Veluti;

utrum terra est mare, an cælum?

Facilè enim quivis animadvertit hîc duas esse interrogationes, quia duo sunt hîc diversa prædicata; ut;

utrum terra est mare?
Et, Vtrum terra est cælum?

Secundum vulgatam editionem sic profertur hoc exemplum. In ea enim est ἢ οὐρανὸς *vel cælum.* Sed in quodam manuscripto legitur cum articulo. ἢ ὁ οὐρανὸς: quam lectionem sequitur Alexander, qui ita profert hoc exemplum: *utrum terra sit mare, an utrum cælum sit mare.*

Quædam verò sunt occultæ, quæ cum reverà plures sint, videntur una solum esse; ideò Respondens, quasi unica sit interrogatio, unicam dat responsionem, et admittit hujusmodi, quia nihil habet, quod rectè ad interrogatum respondeat, undè meritò à Sophistis Elencho redarguitur. Ut si sophista, duobus hominibus demonstratis, interroget,

Num hic & hic est homo?

Huic si Respondens unicam responsionem, nempè affirmando, accommodaverit, tum statim insurget sophista & inferet,

Ergo qui hunc & hunc verberat, hominem non homines, verberat.

Conclusio est falsa. Unde non rectè simpliciter respondit ad eam interrogationem. Ergo potiùs respondendum erat cum distinctione, hoc modo;

Hic est homo.

Et:

Hic est homo.

Rursum, si Sophista duobus ostensis, nempè virtutibus & vitiis, interroget,

Num hæc sunt bona, vel non sunt bona?

Huic etiam interrogationi siquis simplicem & unam responsionem sivè affirmando, sivè negando accommodaverit, in absurdum incidet, ob quod meritò reprehendi videbitur. Nam si affirmet esse bona, statim concludet,

Ergo vitia sunt bona.

Si rursus neget esse bona, statim inferet;

Ergo virtutes non sunt bona.

Ergo potiùs cum distinctione erat respondendum, hoc modo;

Hæc, nempè virtutes, sunt bona.

Et.

Hæc, nempè vitia, non sunt bona.

Fierine potest, si alia quædam assumantur, quàm ea quæ dicta sunt, ut verus & Dialecticus efficiatur Elenchus, quo quis, ad plures interrogationes respondendo, redargui possit.

Albertus. Maximè; Quod tum contingit, cum quis concesserit unum et multa eâdem ratione dici alba, nuda, cæca, hoc est, si concesserit multa (in plurali numero) eadem ratione dici alba, nuda, cæca, qua unum (in singulari numero) dicitur album, nudum, cæcum. Ut cæcum (in singulari numero) illud dicitur, quod non habet aspectum, cum sit naturâ comparatum, ut habeat, sive qd non videt

eo tempore, quo naturâ videre debuit; etiam cæca (in plurali numero) ea dicuntur quæ non habent aspectum, cum naturâ sunt comparata, ut habeant, sivè quæ non vident eo tempore, quo naturâ videre debent. Ergo si quis duobus demonstratis, quorum unum videt, alterum non videt, interroget;

Num hæc sunt videntia an cæca?

Huic interrogationi siquis simplicem et unam dederit responsionem, vero et Dialectico Elencho redarguitur. Nam inferet opponens: Ergo ambo erunt videntia, vel ambo cæca; quorum utrúmque est impossibile. Ergo cum distinctione respondendum erat, hoc pacto.

Hoc est videns.

Et:

Hoc est cæcum.

SCHOLIA IN CAP. 4.

1. De Fallaciis *extra* Dictionem.

SEptem enumerantur à Philosopho loci sophistici sivè fallaciæ extra Dictionem, *quæ nempè probabilitatis suæ speciem non ex vocibus, sed ex ipsis rebus accipiunt. Quorum nomina hæc sunt.*

Fallacia
1. *Accidentis.*
2. *A dicto secum quid ad dictum simpliciter, vel è contra.*
3. *Ex ignoratione Elenchi.*
4. *Petitionis principii.*
5. *Consequentis.*
6. *Ex non causa ut causa.*
7. *Secundum plures interrogationes.*

Tot

Tot esse fallacias extra dictionem *probat Aq-nas hoc pacto. Accipiuntur (inquit) hæ sep- Fallaciæ secundum quasdam entium genera- conditiones. Nam* Enti *competunt esse per se, esse per accidens: perfectum & imperfectum: positum & non oppositum: idem esse, ac diver- sum: prius & posterius: unitas atque multitu- Ex eo quod est per se & per accidens, desumi- Fallacia* Accidentis: *ex perfecti & imperfe- ratione Fallacia.* A dicto secundum quid- dictum simpliciter. *Ex oppositi & non oppo- consideratione desumitur Fallacia.* Ex igno- tione Elenchi: *Ex eodem & diverso ori- Fallacia* petitionis principii: *Et* Consequen- *Ex priori & posteriori Fallacia* ex non ca- ut causa: *Ab unius verò & plurium contem- tione Fallacia* Secundum plures interroga- nes. *Danæus in opusculo, qui inscribitur,* Ele- chi Hæreticorum, *tot esse Fallacias, quæ ex- bus nascuntur, hac ratione confirmat. Cum- re (inquit) vitium accidit, illud fit tribus m- potissimum & ex universum de causis: mi- rum,*

Vel quod
- 1 *Vitiosè interrogant.* — Hic Elenchus dicitur Plures interrogationes [...] una.
- 2 *Vitiosè sumitur. Quod fit quatuor modis. Nam sumitur vel*
  - 1 *Accidens pro substantia*
  - 2 *Non causa pro causa*
  - 3 *Principium, id est, illud ipsum, de quo quæstio est.*
  - 4 *Consequens pro consequ-*

Viti-

3 *Vitiosè concludit, quod sit vel*
1 *A dicto simpliciter ad dictũ secundum quid: vel è contra.*
2 *Quod diversi respectus sensus, distinctiones, sive rationes confunduntur; id qd ab Arist. Ignoratio Elenchi dicitur.*

I De Fallacia *Accidentis* & ejus Paralogismis.

INter fallacias, quæ ex ipsis rebus probabilitatis suæ speciem accipiunt, Fallacia Accidentis primum locum obtinet, tum quod latiùs, quàm reliquæ patet & extenditur; (Fallaciam enim Consequentis tanquam ipsius partem comprehendit, &, ut nonnulli volunt, omnes etiam Paralogismos, qui in Modo & in Figura non concluduntur) tum quod omnium Fallaciarum deterrima & periculosissima censetur: ideóque primò & præ aliis evitanda. Hac enim (inquit Aristoteles) viri docti & scientia quadam præditi ab imperitis hominibus redarguuntur. Fallacia Accidentis est locus Sophisticus idoneus ad decipiendum, ex eo quòd quis putat idem & subjecto, & Accidenti convenire: Et, Paralogismus Accidentis est captiosa & sophistica argumentatio, quæ provenit ex ratione identitatis vel convenientiæ Accidentis & subjecti, ob quam putatur, quicquid attribuitur uni, etiam alteri attribuendum esse, vel quicquid ab uno removetur, etiam ab altero removendum. Exempli causa. Cap. 5. Fallacia Accidentis quid? Paralogismus Accidentis quid?

Tu es à me diversus.
Ego sum homo.
Ergo tu non es homo.

Albertius. *In hoc Paralogismo, quod ego sum homo, &* *versus à te, tibi, à quo diversus sum, acci* *Neque enim quod ego sum homo, tuam natu* *constituit, hoc est, etiamsi à me sis diversus,* *hilominus eris tu homo. Tale sophisma apud* *lum Gellium reperitur, quo quidam Dialecti*

Lib. 18. c. 13. *ex Platonis Diatriba probare conabatur Di* *nem non esse hominem: sic enim ratiocinaba*

Quod ego sum, tu non es.
Ego autem sum homo.
Ergo tu non es homo.

Huic Dialectico *ad hoc Sophisma facte ad* *dum respondit: Hoc quidem (inquit* Dioge *nempè conclusio, falsum est: & si verum id* *ri vis, à me incipe. Ac si dixisset, si per Maj* *simplicem conversionem argumenteris,* *modo:*

Quod tu es (Diogenes) ego n
sum.
Tu autem es homo.
Ergo ego non sum.

Probabis teipsum esse belluam. Natur *hujus Fallaciæ interpretes non eodem modo e* *plicant, quia* Accidentis *nomine non idem in* *telligunt.*

Quid *Accidens* hoc in loco significet? Prima opinio. *Quidam existimant* Accidens hoc *in loco sumi tantummodò pro Accidente propr* *dicto, nempè quod opponitur* Substantiæ: *unde*

putan

putant hanc Fallaciam tum locum habere, cum non distinguitur inter Substantiam & Accidens, sed putatur omne illud, quod prædicato sivè Accidenti convenit, etiam subjecto hujus Accidentis convenire: unde Accidens & substantiam confundunt. Alii arbitrantur Accidens hîc latius sumi, nempè non solum pro eo, quod opponitur Substantiæ, sed etiam pro eo, quod est extraneum rei, hoc est, non est de essentia rei, sivè illud sit Accidens sivè Substantia: unde hi putant hanc Fallaciam tum locum habere, cum non distinguitur inter id, quod alicui rei, convenit, ut Accidens, & illud quod eidem convenit, ut ipsius essentia aut essentiæ pars. Alii adhuc latiùs Accidentis nomen hîc sumptum esse arbitrantur, nempè pro eo, quod non solum non sit de essentia rei omninò, sed etiam pro eo, quod etsi sit de essentia rei, tamen est illi extraneum, quatenus illa res cum aliquo tertio confertur. Unde hi statuunt

Secunda opinio.

Tertia opinio.

Lovaniense.

Accidens tribus modis accipi.

1 Primò pro eo, quod opponitur Substantiæ, quodq; ei post ipsius complementum advenit: & in hoc sensu comprehendit novem ultima Prædicamenta.

2 Secundò pro eo, quod rei advenit, & ad ipsius essentiam non pertinet; in quo significatu omne Inferius respectu Superioris potest dici Accidens, quamvis reverà sit Substantia.

3 Tertiò pro eo, quod extraneum est alteri, & non est de ipsius essentia, quatenus ad tertium refertur; in quo sensu non solum

Inferius

ferius Superioris collatione est Accid[...]
sed etiam Superius respectu Inferioris[...]
sic Accidens hoc in loco sumendum[...]
tant.

Nam sicut duo amici, si mutuum eorum[...] rem, quâ amici sunt, respicias, summâ a[...] rum consensione in omnibus conspirant, tam[...] eorum unus alicui tertio, alteri non faventi,[...] aliqua adhaeserit, in hoc non omninò conveni[...] sed penitus dissentiunt: sic, quamvis Superi[...] de essentia Inferioris, qua ex parte cum eo[...] sentit, tamen respectu tertii extranei, Acci[...] ipsius & penitus dissentiens esse solet. Exem[...] causa: Animal est de essentia Hominis, tam[...] ad Quadrupes referatur, est extraneum Ho[...] ni. Nam homo non est animal, quatenus ani[...] est quadrupes, aut rationis expers: sed quat[...] est bipes & rationis capax. Exempli causa.

Animal est quadrupes.
Homo est animal.
Ergo homo est quadrupes.

In quo Paralogismo, sicut in omnibus hujus fa[...] laciae Paralogismis, tres sunt termini.

Scilicet { 1 Accidens. 2 Subjectum. 3 Attributum.

Accidens est Animal: Subjectum est homo: A[...] tributum est quadrupes. Hoc enim Anim[...] attribuitur, non quatenus animal est homo, s[...]

Aquinas. quatenus ab eo est diversum. In hac opinione[...]

itus est *Aquinas.* *Cujus verba, quamvis* *olixiora, ad dilucidiorem tamen hujus Falla*-*iæ & ipsius naturæ explicationem, subjungere* *eretprecium duxi. Sciendum est (inquit) quod* ccidens *hîc accipitur secundum quod Inesse* *ividitur per* inesse per se, *& per* inesse per ccidens. Per se *dicitur aliquid inesse alicui,* *uod inest ei secundum rationem propriæ defini*-*onis: quod autem præter hoc inest, dicitur inesse* *r* Accidens: *unde ad hoc, quod est inesse* per se, *n* per accidens,

Tripliciter potest aliquid se habere.

1 *Quædam enim sunt, quæ omninò sunt idem secundum rationem substantiæ: ut:* vestis *&* indumentum: *Et in istis est solumodò* per se, *& non* per accidens.

2 *Quædam sunt, quorum unum est omninò extraneum à ratione alterius; ut* album *&* homo; *Et in his est* per accidens, *& non* per se.

3 *Quædam sunt quorum unum quodammodo pertinet ad rationem alterius, licet non sint eadem definitione; ut* superius *&* inferius. *Nam* superius *ponitur in definitione inferioris, sed non est eadem utriusq; definitio. Et in his quodammodo est* per se *& quodammodo* per accidens, *ea ex parte qua conveniunt & differunt.*

am in iis, quæ primo modo se habent, necesse est, *t quicquid est verum de uno, sit verum de alte*-*o, eo quòd talia sint penitus eadem definitione,* *& differant solum nomine: unde in his non con*-*ingit esse* Fallacia Accidentis *Sed in reliquis* *duobus non est necessarium, quòd quicquid est*

verum

verum de uno, sit verum de altero? Et ideò si e hoc, quod est verum de uno, concludatur esse verum de altero, est Fallacia Accidentis. Contingit autem aliquando, ut, quod est verum de uno sit verum de alterò, quando scil. aliquid attribuitur uni, secundum quod est idem alteri: tunc enim ei & alteri convenit: Si verò attribuitur uni, secundum quod est ab altero diversum, non convenit alteri: sicut si Album *attribuitur* Animali, *in quantum est idem* homini, *tunc oportet quòd conveniat* homini: *Si autem est diversum ab* homine, *non convenit* homini: *& si concludatur* homini *convenire, est Fallacia* Accidentis: *ut si concludatur hoc modo:*

Animal est quadrupes.
Homo est animal.
Ergo homo est quadrupes.

Non sequitur: quia quadrupes *non prædicatur de animali secundum quod* animal *est idem* homini, *sed secundum quod est ab* homine *diversum. Unde patet, quòd in illo argumento Medium diversimodè accipitur. Nam in Majori sumitur, quà est diversum ab homine: in Minori verò, quà est idem homini. Et ideò quando est Fallacia Accidentis, semper est diversa acceptio Medii.* Dicitur *autem diversa acceptio Medii, quando Medium, quà convenit cum una extremitatum, est diversũ ab alia. Hac Aquinas.* De *modis hujus Fallaciæ variæ sunt interpretum opiniones; hos tamen tamquam præcipuos esse statuunt,*

sunt, ad quos reliqui, siqui sint, facilè reduci poterint. Primus modus est quando proceditur à Subiecto ad accidens, vel è contra. Ut.

Primus modus. Huc referri potest quælibet argumentatio in qua ab uno prædicamento ad aliud proceditur.

Cognosco Coriscum.
Coriscus est veniens.
Ergo cognosco eum venientem, hoc esse quod venit,

Non sequitur. Quia non cognosco Coriscum quatenus est veniens: Sed quatenus externa ipsius effigies mihi perspecta est.

Item. Cognosco venientem, hoc est, quod quis venit.
Peregrinus, quem nunquam vidi, est veniens,
Ergo peregrinum, quem nunquam vidi cognosco.

In hoc primo modo conficiuntur hi etiam Paralogismi.

Omnis homo est creatura Dei.
Aliquis homo est malus.
Ergo aliquod malũ est creatura Dei.

Item. Omnes nostræ actiones procedunt à Deo.
Aliquæ nostræ actiones sunt peccata.
Ergo aliqua peccata procedunt à Deo

In utroque Paralogismo proceditur à Substantia sive natura rei ad Accidens. Nam homini, qui est creatura Dei, *accidit, ut sit malus: similiter accidit nostris actionibus, quæ á* Deo *procedunt, ut sint peccata. Non enĩ homo, quatenus est malus,*

lus, est creatura Dei: *hoc enim à se habet: Ne actiones nostræ ab eo procedunt, quatenus sunt peccata, sed hoc à nobis sumunt.*

Secundus modus. *Secundus modus est, quando malè argumentamur à divisis ad conjuncta. Ut,*

Porphyrius est malus.
Et est Philosophus.
Ergo est malus Philosophus.

Tertius modus. *Tertius modus est, quando mutatur genus suppositionis, quod fit cum à vocibus ad res, vel contra proceditur. Vel cum voces in una propositione ponuntur significanter, in altera materialiter. Ut,*

Animal est genus.
Homo est Animal.
Ergo homo est genus.

Item. Mus rodit caseum.
Mus est syllaba.
Ergo syllaba rodit caseum.

In prioris Paralogismi Majori, Animal, *sumitur pro voce, quatenus de pluribus affirmatur: in Minori verò pro ipsa re. Sic in posteriori Majori* Mus *significativè ponitur: in Minori verò materialiter.*

Quartus modus. *Quartus modus est, cum id quod convenit superiori, eodem modo putatur convenire inferiori, vel è contra. Ut,*

Proprium animalis est, esse sensibile.
Homo est animal.
Ergo proprium hominis est, esse sensibile.

Item.

Proprium trianguli eſt, habere tres angulos duobus rectis æquales.
Figura eſt triangulus.
Ergo propriũ Figuræ eſt, habere tres angulos duobus rectis æquales.

Quintus modus (vt volunt nonnulli) eſt generalis, quoties aliqua Argumentatio in modo aut figura non concluditur. Vt. Quintus modus.

Cujuſlibet contradictionis altera pars eſt vera.
Sed hæc propoſitio, *Homo eſt lapis*, eſt contradictionis altera pars.
Ergo eſt vera.

In hac Argumentatione nulla eſt univerſalis propoſitio. Major enim, quæ videtur eſſe univerſalis, eſt indefinita: quia ſignum univerſale, Cujuſlibet, *non refertur ad principale ſubjectum illius propoſitionis, quod eſt pars: quod in omni univerſali propoſitione obſervari debet.*

Item.

Qui dicit te eſſe animal dicit verum.
Qui dicit te eſſe aſinum, dicit te eſſe animal.
Ergò, qui dicit te eſſe aſinum, dicit verum.

Fonſeca *ſcribit tria Sophiſmatum genera ex Accidente deduci. Vnum eorum, quæ ideò decipiunt, quod credatur, quicquid convenit aut non convenit prædicato eſſentiali, convenire aut non* I.

convenire subjecto, & è contrariò. Alterum *rum, quæ idcircò fallunt, quod credat quis, quod convenit, aut non convenit Accidenti prio convenire aut non convenire subjecto, & contra. Tertium eorum, quibus idcirco capiuntur homines, quod putent quicquid convenit, non convinit Accidenti communi, convenire, non convenire subjecto, unumquodque horum trium generum octo species formasve colligit sub se complectitur.*

1. *Quicquid affirmatur de prædicato, videtur affirmandum de subjecto: ut, venientem cognosco. Socrates est veniens. Ergò Socratem cognosco.*

2. *Quicquid negatur de Prædicato, videtur negandum de Subjecto: ut, Animal non est Species infima: homo est animal. Ergò, &c.*

3. *Quicquid affirmatur de subjecto, videtur affirmandum de prædicato: ut, Homo est species. Homo est animal. Ergò, &c.*

aut enim

4. *Quicquid negatur de subjecto videtur negandum de prædicato: ut, Homo est genus. Homo est animal. Ergò, &c.*

5. *De quocunque affirmatur prædicatum, videtur affirmandum subjectum: ut, Homo est animal. Equus est animal. Ergò, &c.*

6. *De quocunque negatur prædicatum videtur negandum esse subjectum: ut, Homo est animal. Homo non est quadrupes. Ergò, &c.*

7. *De quocunque affirmatur subjectum, videtur affirmandum esse prædicatum: ut, animal est genus. album est animal. Ergo, &c.*

8. *De quocunque negatur subjectum, videtur negandum esse subjectum. Homo est animal. Equus non est homo. Ergò, Equus non est animal.*

Aquinas duo præterea, quæ dicta sunt, in hac Fallacia notatu digna subjungit. Alterum est, Quod nullum inconveniens sequatur, si Paralogismi hujus Fallaciæ pertineant ad Fallaciam Figuræ dictionis. *Nam quatenus provenit.*

Deceptio.
1 *Ex dictionis similitudine, est Fallacia Figuræ dictionis.*
2 *Ex rerum inconvenientia, sivè dissimilitudine, erit Fallacia Accidentis.*

2. *Alterum est: quod Paralogismi Accidentis non solum fiunt ex propositionibus cátegoricis, sed etiam ex hypotheticis: ex eo, quòd Medium diversimodé sumitur, & ad unam extremitatum comparatum diversum est ab altera, Ut:*

Si nullum tempus est, dies non est.
Si dies non est, nox est.
Ergo si nullum tempus est, nox est.

Hujus Fallaciæ causa.
1 *Apparentiæ est apparens dibita unio, aut separatio extremitatum cum Medio.*
2 *Defectus est insufficiens unio aut separatio extremitatum cum medio respectu conclusionis, quæ colligitur.*

De Fallacia *A dicto secundum quid ad dictum simpliciter:* & è contra, & de ejus Paralogismis.

UT natura hujus Fallaciæ faciliùs perspiciatur, exponendum est, quid sit Dictum simpliciter:

pliciter: *quid* Dictum secundū quid: *sed ant*[...] *quàm ad utriusque definitionem tradendam* [...] *cessero, primum omnium sciendum est eorum,* [...] *de alio enunciantur, quædā purè & simplici*[...] *enuntiari, quædā secundū quid, hoc est, ex par*[...] *certe quodam modo, & certa tantū ratione. Pu*[...] *& simpliciter de alio enuntiantur, quæ toti su*[...] *jecto & simpliciter accommodari possunt:* ut, Se[...] sibile *purè de Animali enuntiatur & simplic*[...] *ter.* Secundū quid *de aliquo enunciātur, quæ* [...] *de aliquo subjecto enunciantur, tamen vel non* [...] *toto, vel non simpliciter, sed certa ratione,* [...] *consideratione, quâ detractâ, falsa apparebit,* [...] *erit oratio. Ut,* Album *de Æthiope enuncia*[...] *secundum quid, & ex parte, non simpliciter* [...] *absolutè. Hinc* dictum simpliciter (*secund*[...] *Aquinatem*) *definitur dictum quod nullo ad*[...] *to dicitur: hoc est, quod absolutè sine adjecti*[...] *ne, circumstantia, conditiane, determinatio*[...] *modo, aut limitatione dicitur. Ut,* Album e[...]

Danæus.

Dictum simplciter.

Dictum secundum quid.

Dictum secundum quid *est quod aliquo ad*[...] *to dicitur: hoc est, quod cum adjectione, circu*[...] *stantia, conditione, determinatione, modo, aut* [...] *mitatione dicitur: ut,* Album esse dentibus. [...] *utrumque hîc pro loco sophistico accipitur. U*[...] *notandum est unum idemque dictum, si ad div*[...] *sa referatur, aliquando vocari Dictum simplic*[...] *ter: aliquando Dictum secundum quid. Exem*[...] *causa:* Animal album, *si referatur ad* Anim[...] *est dictum secundū quid: si verò referatur ad* [...]

Nota.

nimal album dentibus, *est dictum simpliciter.*
Paralogismus hujus Fallaciæ est captiosa & sophistica argumentatio, quando proceditur à Dicto simpliciter ad Dictum secundùm quid: vel è contra, à Dicto secundùm quid ad Dictum simplicitèr: unde etsi hæc Fallacia una sit ex tredecem, duplicem tamen locum & Fallaciam (sicut Fallacia Compositionis & Divisionis) complectitur. Alter enim est, cum sophista procedit à Dicto *simpliciter ad Dictum secundum quid, hoc est, cum ex eo, quod simpliciter & absolutè dicitur, id colligit in conclusione, quod dicitur secundum quid & cum adjectione tantum, idque vel affirmando vel negando: affirmando: ut:* 1.

Paralogismus hujus fallaciæ quid?

Arma deposita sunt restituenda Domino.

Ergo sunt restituenda Domino furioso.

Negando.

Bona non sunt in mare jactanda:

Ergò non sunt in mare jactanda, cum timetur naufragium.

Alter est cum è contrà procedit Sophista à Dicto secundum quid ad Dictum simpliciter, hoc est, cum ex eo, quod particulariter, & cum adjectione intelligitur, id infert in conclusione, quod universaliter, & sine adjectione dicitur: idque vel affirmando, vel negando. Tales fiunt Paralogismi, si duo illi priores commutentur & invertantur hoc modo.

Negando.

Arma depoſita non ſunt reſtituenda Domino furioſo.

Ergo non ſunt reſtituenda domino.

Affirmando.

Bona ſunt in mare jactanda, cum timetur naufragium.

Ergo bona ſunt in mare jactanda.

Ariſtoteles in 2 l. Top: c. 1. aſſerit tria prædicata, nempe Definitionem, Genus & Proprium non ex parte, ſed ſimpliciter & abſolutè ineſſe vel non ineſſe ſuis ſubjectis: Accidens nonnunquam ſimpliciter, nonnunquam ex parte ineſſe ſuo ſubjecto: veluti Albedinem & Juſtitiam. *Non ſatis eſt (inquit) probare ineſſe Albedinem aut Juſtitiam, ut probetur quis eſſe albus vel juſtus: quia fortaſſe ex parte albus vel juſtus eſt. Ex quibus verbis conſtat hanc Fallaciam non habere locum in tribus illis prædicatis, aut in aliquibus aliis, quæ ſimpliciter & neceſſariò ſuis ſubjectis inſunt: ſed ſolummodò in accidentibus, non tamen omnibus, ſed in iis tantum, quæ ſecundum quid ſuis ſubjectis conveniunt, aut non conveniunt: neque in his omnibus, ſicut patet ex 2 lib. Top: cap: ultimo. Ubi Philoſophus hunc locum eſſe* Dialecticum *conſtituit. Ut ergò intelligatur in quibus locum habeat, illud memoriâ tenendum eſt, quod Aquinas de hac re ſcribit, Hoc (inquit) quod additur (intelligit* Dictum *ſecundum quid) dupliciter ſe habet ad illud, cui additur Nam*

In quibus locum habet hæc fallacia?

Nota.

Quandoque

Quandoque {
1 *Non diminuit de ratione ejus, cui additur: & tunc poteſt procedi ab eo quod eſt ſecundum quid, ad id quod eſt ſimpliciter: ut cum dicitur;* Iſte currit velociter. Ergo iſte currit. *Velocitas enim nihil diminuit de ratione curſus; & eſt in prædicto Argumento locus à* parte in modo.

2 *Diminuit aliquid de ratione ejus, cui additur; ut cum dicitur.* Æthiops eſt albus dente. *Nam hæc determinatio* Dente *diminuit aliquid de ratione ejus, quod eſt album. Non enim poteſt dici albus, niſi qui vel totus albus eſt, vel ſecundum plures & principaliores partes; & ideò ſi concludatur;* Æthiops eſt albus dente, ergo eſt albus; *eſt locus Sophiſticus, & Fallacia ſecundum quid & ſimpliciter.*
}

Præterea notandum eſt, illud quod additur, ſive Dictum ſecundum quid, in duplici eſſe differentia. Quoddam enim tollit omninò ſignificata earum vocum, quibus conjungitur, & hoc non tam diminuit, quam penitùs privat. Ut, Fonſeca. 1.

Hoc cadaver eſt homo mortuus.

Ergo hoc cadaver eſt homo.

Quoddam verò non omninò tollit, aut privat, ſed ponit quodammodò, ſed tamen ex parte, ut in iis exemplis, de quibus antè dictum eſt. 2.

Denique notandum eſt Accidentia, quæ in parte inſunt, aliquando totum denominare. Ut, Nota.

Vulcanus eſt claudus pede.

Ergo eſt claudus.

Unde hîc non committitur hæc Fallacia. Sed ut intelligatur, quæ ſunt illa Accidentia, in quibus locum non habet hæc Fallacia, memoriæ mandanda eſt ea diſtinctio, quàm Glareanus habet. Glareanus.

Accidentia sunt duplicia.

1. *Quædam determinant certam in subjecto partem; ideoq; cum illi insunt, sufficiunt ad denominationem totius: ut,* claudum, crispum, simum, mancum, cæcum *& hujusmodi: Et in his non habet locum hæc Fallacia. Rectè enim sequitur.* Catilina est crispus capillis. Ergo est crispus, &c.

2. *Quædam non terminant certam subjecti partem: ideoq; si illi insint, non denominant totum subjectum: ut,* Æthiops est albus dentibus. Ergo est albus. *Et in his Accidentibus locum habet hæc Fallacia.*

Omnis denominatio fit vel
1 *A parte determinata.*
2 *A parte majori et principaliori,*
3 *A parte principaliori, etsi minori. Ut si quis sit niger facie, denominatur niger.*

Nota. *In his tribus locum non habet hæc Fallacia.*

Thomas Aquinas. Primus modus. *Hujus Fallaciæ modi hi sunt. Primus est, quando determinatio addita habet oppositionem ad id, cui additur, ut,*

Cæsar est homo mortuus.
Ergo est homo.

Vel.

Johannes non est homo mortuus.
Ergo non est homo.

Non sequitur: quia esse hominem, *&* esse mortuum, *opposita sunt prevativè. Homo enim vitam habet: mortuus verò eâdem caret.*

Item

Item.

Bargulus eſt juſtus latro.
Ergo eſt juſtus.

Vel:

Bargulus non eſt juſtus.
Ergo non eſt juſtus latro.

Huc refertur modus, quando aliqua determinatio addita ſignificat eſſe in potentia: ut, ovum eſſe animal potentia. Ergo ovum eſt animal.

Secundus modus provenit ex eo, quòd determinatio addita pertinet ad actum Animæ, qui circa entia & non entia verſatur: ut: Secundus modus.

Aureus mons eſt in opinone.
Ergo aureus mons eſt.

Vel:

Aureus mons non eſt.
Ergo non eſt in opinione.

Item.

Homerus eſt in hominum memoriâ.
Ergo Homerus eſt.

Vel:

Homerus non eſt.
Ergo non eſt in hominum memoriâ.

Tertius modus eſt, quando determinatio addita ſignificat partem. Ut: Tertius modus.

Æthiops eſt albus dentibus.
Ergo eſt albus.

Vel:

Æthiops non eſt albus.
Ergo non eſt albus dentibus.

Quartus modus eſt, quando determinatio addita ſignificat aliquā circumſtantiam. Circumſtantiarum autem multa ſunt genera, ſicut docet Quartus modus.

Ariſt.

Arist. 3. *lib. Eth. cap.* 1. *A* Danæo *septem numerantur.*

Nimirum, { 1 *Tempus.* 2 *Locus.* 3 *Res.* 4 *Persona.* } { 5 *Instrumentum.* 6 *Comparatio.* 7 *Modus.* }

Temporis exempla hæc sunt.

Expedit merces in mare projicere, cùm periclitamur, & naufragium timemus.

Ergo expedit merces in mare projicere.

Vel

Non expedit merces in mare projicere.

Ergo illud non expedit, cum periclitamur.

Loci exempla hæc sunt.

Licet mercaturam exercere.

Ergo licet mercaturam exercere in templo.

Vel.

Non licet mercaturam exercere in templo.

Ergo non licet mercaturam exercere.

Rei & subjecti exempla hæc sunt.

Bonum est sitienti bibere.

Ergo bonum est ei bibere pharmacum, vel acetum.

Vel

Non est bonum sitienti pharmacum vel acetum bibere.

Ergo

Ergo non est bonum sitienti bibere.

Personæ exempla hæc sunt.

In platea currere licet.

Ergo hoc licet magestratui.

Vel

Magestratui in platea currere non licet

Ergo in platea currere non licet.

Instrumenti exempla hæc sunt.

Pædagogo licet discipulum verberare.

Ergo hoc ei licet fuste & gladio.

Vel.

Pædagogo non licet discipulum verberare fuste & gladio.

Ergo ei non licet discipulum verberare.

Comparationis sivè respectus exempla hæc sunt

Fur est melior homicidâ.

Ergo fur est bonus,

Modi exempla hæc sunt.

Laduandus est, qui alios docet.

Ergo laudandus est, qui alios malè docet.

Deniq; quæcunq; (inquit Danæus) restringendi, explicandi, docendive tantũ gratiâ dicuntur, si purè et simpliciter enunciata esse interpretemur fit Fallacia ex hoc loco. Unde fit ut omnis penè falsæ interpretationis vitiũ, ex quo hæresis & error in fide inducitur, ad hunc locũ pertineat, debeatq; ex hoc loco solvi Fallacia. Sitnè aliquid autem purè & simpliciter prolatũ in Scriptura, an verò secundũ quid, & certa tantũ ratione & consideratione docti & eruditi Theologi est judicare.

dicare. Hæc Danæus. Ad hanc Fallaciam pertinent hi paralogismi.

Deus fecit Christum peccatum. 2. *Cor.* 5.
Ergo Deus fecit Christum.

Item.

Lex non est imposita justo: scil. ad condemnationem.
Ergo Lex non est imposita justo, nempè ad obedientiam.

Item.

Christus non potuit virtutem ullam, hoc est, miracula edere in patria sua propter auditorum incredulitatem.
Ergo Christus non potuit virtutem ullam sivè miracula edere.

Item.

Christus est ubique, quà Deus est.
Ergo Christus est ubique.

Item.

Paulus voluit anathema fieri propter fratres suos secundum carnem: & Moyses voluit deleri ex libro vitæ, potiùs quam Israel periret.
Ergo Paulus voluit anathema fieri; & Moyses voluit deleri ex libro vitæ:

Item.

Judas habuit fidem pro tempore.
Ergo habuit fidem. Ergo justificatur.

Item.

Qui persecutionem patiuntur propter justitiam

ſtitiam, conſequentur regnum cœlorum. Ergò, qui perſecutionem patiuntur, conſequentur regnum cœlorum.

Notat Fonſeca nullum locum ſophiſticum eſſe, quo Cacodæmon frequentiùs, quàm hoc ad capiendos homines utatur. Ex eo enim quod bona hæc caduca & brevia quodam loco, aut tempore, aut apud quoſdam ſunt utilia, jucunda aut magni æſtimata, concludit ille ea eſſe ſimpliciter bona, atque omninò amplectenda. Cujus ſophiſmata nemo eludet, niſi qui defixis oculis in omnem futuram æternitatem, vana hæc, & nullius momenti deſpexerit. Hæc Fonſeca.

Hujus Fallaciæ cauſa
1. *Apparentiæ, eſt unio & ſimilitudo* Dicti ſimpliciter, & Dicti ſecundum quid, *quâ quis credit utrumq; omninò eſſe unum & idem.*
2. Def*ectus, eſt eorundem diverſitas & diſſimilitudo.*

---

3. De Fallacia ex *ignorantione Elenci*, & ejus Paralogiſmis.

Hæc Fallacia faciliùs intelligetur, ſi priùs definitio Elenchi explicetur. Duæ definitiones Elenchi ab Ariſt: traduntur: prior, eáq; breviſſima, in cap: 1. hujus libri tradita, hæc eſt. Elenchus eſt Syllogiſmus cum contradictione concluſionis: Poſterior in hoc c 4. habetur prioris brevitatem hujus longitudine compenſat, utpote Prior definitio Elenchi.

quæ

Posterior definitio. *quæ prioris expositionem complectatur.* Definitio *hæc est: Elenchus est contradictio unius & ejusdem, non nominis sed rei: ac nominis, non synonymi, sed ejusdem: quæ ex concessis necessariò colligitur, non connumerato eo, quod in principio quæsitum fuit: & sumitur secundum idem, & ad idem, eodemque modo, & eodem tempore, Qua quidem definitione, certum est, nusquam ab Aristotele longiorem traditam esse, idque (ut reor) propter importunitates sophistarum, quorum magna turba florebat Socratis, Platonis nec non Aristotelis temporibus: Cujusmodi fuère Protagoras, Gorgias, Hippias, Euthydemus,* Dionysodori *fratres multique alii sicut ex multis* Diologis *Platonis constat. Hac enim definitione explosæ sunt omnes omnium sophistarum cavillationes: Cujus definitionis explicatio hæc est.* Contradictio, *id est, conclusio contradictoria positioni, quam Respondens defendit; vel Syllogismus inferens conclusionem contradictoriam ei, quod à Respondente defenditur.* Unius & ejusdem: *scil. subjecti & prædicati secundum nomen & secundum rem ejusdem.* Non nominis, sed rei. *Id est, non nominis tantum, sed etiam rei. Nam non satis est ostendere, quòd Elenchus sit contradictio ejusdem vocis, sed etiam ejusdem rei per eandem vocem significatæ.* Ac nominis non Synonymi, sed ejusdem: *oportet Elenchum esse contradictionem non solum ejusdem nominis quoad æquipollentiam, sed e-*

Cæsarius.

Raijanus.

jusdem

ejusdem prorsùs etiam quoad vocem. Unde si de Tunica *aliquid esset concludendum, non esset illud (inquit Arist.) sub nomine* vestis *concludendum, quamvis fortasse* tunica & vestis *eandem rem significent, sed sub eodem ipso nomine* tunicæ. Ex concessis, *id est, præmissis, quæ concessæ sunt ab adversario Respondente*. Non connumerato eo, quod in principio quæsitum fuit: *Ut evitetur petitio principii. Cæteræ particulæ notæ sunt.* De *ratione Elenchi*, Cap. 5.

Glareanus.

Tria sunt.
- 1 *Illatio.*
- 2 *Probatio.*
- 3 *Contradictio.*

Hoc est, ut sit Syllogismus verus, dialecticus, & contradictorius. Ratione primæ particulæ ponitur illud in definitione Elenchi, Ex concessis: *Ratione secundæ conditionis ponitur,* Non connumerato necessario: *Ratione tertiæ ponuntur quatuor ultimæ particulæ, nempe,* ad idem, secundùm idem, eodem modo, & eodem tempore. *Ratione autem omnium modorum ponuntur ab initio reliquæ particulæ* unius & idem, &c. *Elenchus igitur primò debet concludi in Modo & Figura:* Deindè *præmissæ debent probare conclusionem*. Deniq. *Elenchus verè contradicere debet Respondenti. Notandum etiam est quod*

Fallacia ex ignoratione
1. *una generalis, quando omittitur aliqua particula definitionis Elenchi, quæcunque demum illa sit. Et hæc continet omnes Fallacias, sicut habet Arist. c. 5.*
2. *Altera est specialis, quando omittitur*

Elenchi duplex est. { *vel ignoratur una ex quatuor ultimis particulis definitionis Elenchi: nempè ad idem* secundum idem, *&c. Et sic hæc fallacia* *cæteris disjuncta est, quo sensu hic sumitur.*

Paralogismus hujus fallaciæ quid? *Unde Paralogismus hujus Fallaciæ est captiosa & Sophistica argumentatio, quæ provenit ex ignoratione sivè omissione unius ex quatuor ultimis particulis definitionis Elenchi, nempè* ad idem, secundum idem, eodem modo, & eodem tempore: *Unde quatuor sunt modi hujus Fallaciæ.*

Primus modus. *Primus est, quando ignoratur, vel omittitur particula* ad idem. *Ut.*

Ænæas est pater Ascanii, & non est pater Anchisæ.

Ergo Ænæas est pater & non est pater.

Videtur hìc esse Elenchus Dialecticus, *quia contradictio ponitur in conclusione: sed dicendum est non esse Elenchum omninò, nec aliquam contradictionem reperiri in conclusione. Nam hi termini* pater, *&* non pater *non sunt contradictorii, quia non referuntur ad idem.* Pater *enim refertur ad Ascanium:* non pater *ad Anchisen.*

Secundus modus. *Secundus modus est, quando ignoratur, vel omittitur particula* secundum idem. *Ut:*

Circulus æquinoctialis & Zodiacus sunt æquales secundum longitudinem, non sunt æquales secundum latitudinem.

Ergo sunt æquales & non sunt æquales.

Tertius

Tertius modus est, quando omittitur particula eodem modo. ut: Tertius modus.

Socrates disputat sponte, non disputat coactè.

Ergo disputat & non disputat.

Quartus modus est, quando ignoratur, vel omittitur particula eodem tempore. *Ut.* Quartus modus.

Socrates in juventute incalescit, in senectute non incalescit.

Ergo incalescit & non incalescit.

In primo modo cōficitur illud Sophisma Praxeæ heretici, qui negat Filium esse Deum. Ait enim,

Dicit Deus. *Ego cælum extendi solus.*

Ergò unus & solus est Deus pater.

Dictum illud, Deus solus extendit cœlum, *non refertur ad Filium Dei semovendum à creatione cœli, sed ad excludendos falsos Gentium Deos. Unde Pater solus est Deus, si referatur ad falsos Deos: sed Pater solus non est Deus, si referatur ad Filium & Spiritum Sanctum: quia uterque etiam est Deus.* Danæus.

Item. Nobis unus est Deus, qui est Pater ille, 1 Cor. c. 8.

Ergò Spiritus Sanctus non est Deus.

In secundo modo hic Paralogismus conficitur.

Christus secundū humanitatem habet matrem, sed secundū Deitatem non habet.

Ergò Christus habet matrem, & non habet matrem.

In tertio modo fit hoc Sophisma.

Fide justificamur, operibus nõ justificamur.
Ergo justificamur & non justificamur.

In quarto modo fit hic Paralogismus.

Fideles tempore legis credebant Christum venturum.
Fideles tempore Evangelii non credebant Christum venturum.
Ergo credebant & non credebant Christum venturum.

Differt hic locus ex ignoratione(*inquit Danæus*) *à loco superiori*, à dicto secundum quid ad dictum simpliciter: *Quod in superiori Fallacia & Elencho aliquid latiùs vel affirmatur vel negatur in conclusione, quàm erat in præmissis. At in hoc eadem omninò & æquè videntur concludi de eodẽ, quæ erant in prioribus enuntiatis & propositionibus, sed tamen non eadem ratione.*

Hujus Fallaciæ causa
1 *Apparentia, est apparens similitudo contradictionis, seu apparens observatio quatuor ultimarum particularum definitionis Elenchi.*
2 *Non existentiæ, est contradictionis defectus vel omissio sivè ignoratio illarum particularum.*

---

4. De eo, quod in principio petitur, sivè de Fallacia *petionis principii*, & ejus Paralogismis.

N*On multus est Arist. in hac Fallacia discutienda, tùm quod alibi eam fusiùs explicaverit,*

verit, nempè in 2.l.prior.c.12.& 8.Top.c.(juxta Pacium)13.tùm quod nulla Fallacia sit hac inanior et ineptior. Idem enim saxum, sicut Sysiphus, semper volvit, & eandem cantilenam, non aliter quàm cuculus, semper canit, hoc est, idem per idem in differendo probat; hinc vulgo vocatur hæc Fallacia ταυτολογία et Κοκκισμὸς, hoc est, crebra, & inanis ejusdem repetitio, & Cuculi cantus: quam homines, non secus quã Crambem bis coctam, debent evitare. De inscriptione, seu nomine, quo hæc Fallacia appellatur, interpretes non conveniunt. Quidam enim eam vocant Fallaciam secundùm petitionem principii: Alii, 1.
Fallaciam ejus, quod est in principio petitum: 2.
Alii deniq; eam appellant Fallaciam ejus, quod 3.
est ex principio. Et quamvis non multum referat, quæ inscriptio ex his tribus huic Fallaciæ attribuatur, modò natura ipsius rectè intelligatur: tamen si exactè has inscriptiones velimus perscrutari, videbimus secundam Philosopho magis consonam fore. Habet enim Arist. c. 4. hujus li:c.12.lib.2. Prior &c. 18.8. Top. τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν, hoc est, petere & sumere quod est in principio, sivè in quæstione positum & probandum: & non τὴν ἀρχὴν αἰτεῖν καὶ λαμβάνειν, hoc est, petere & sumere principium. Petere aut sumere quod in principio quæsitum fuit, nihil aliud est (teste Philosopho) quàm non demonstrare propositum, hoc est, sumere rem pro concessa, quæ controver-

Petere id quid in principio quæsitum fuit quid?

Danæus. *ſa eſt: quod fit, cum quis probat aliquid per id, quod per ſe neq; manifeſtum adhuc neq; conceſſũ eſt, ſed vel obſcurũ vel dubium. Unde per prin-* Principium quid? *cipium hic intelligendum venit* principale pro- poſitum, *quod erat probandũ, hoc eſt,* Concluſio, *quæ in initio proponitur, ut ad eadem dirigatur probatio. Hinc* Paralogiſmus hujus Fallaciæ quid? Paralogiſmus *hujus Fallaciæ, eſt captioſa & ſophiſtica Argumentatio, quæ ex eo provenit, quod illud petitur ſivè ſumitur, quod in principio propoſitũ fuit, ad aliquid probandũ, quia illud, de quo controvertitur, ſumitur pro conceſſo ad rem aliquam confirmandam vel refellendam.*

Danæus.

Quod petitur poſtulaturq; cõcedi ad rei, de qua quæritur, probationem, illud eſt vel
- *Idipſum, de quo agebatur, quod tamen ſumitur, vel*
  - 1 *Iiſdem omninò verbis.*
  - 2 *Mutatis verbis.*
- *Aliud & diverſũ, nempè vel*
  - 1 *Verbis tantũ, re tamen idem: id quod fit, ſi petitur vel*
    - 1 *Equipollens rei, de qua agitur.*
    - 2 *Totum ejus concedi, cujus res propoſita & controverſa, pars eſt.*
  - 2 *Re & verbis aliud & diverſum. Sed tamen id petitur concedi, quod eſt vel*
    - *Obſcurum* — *Æquè plus quam quæſtio ipſa.*
    - *Incertum.*
    - *Poſterius naturâ* — *Æquè plus quam quæſtio ipſa.*

Ariſt. in 2. poſter: cap: 18. aſſerit poſtulari ſivè peti id, quod eſt in principio, quatuor modis,
1. *Quando omninò non concluditur.*
2. *Quando per ignotius concluditur.*
3. *Quando concluditur per æquè ignota.*
4. *Quando concluditur per poſteriora.*

Ubi, per omninò non concludi *Faber Stapulensis intelligit, cum non Syllogismus, sed asyllogistica & incollectilis ratiocinatio fuerit. Albertus verò cum suis sectatoribus arbitratur tum* omnino non concludi, *cum idem sub eodem prorsus nomine ad sui probationem adfertur: quam quidem principii petitionem vocat* petitionem Statim, *hoc est, apertissimam: unde Aquinas existimat hanc Fallaciam non peccare contra vim illativam, sed contra probationem argumenti: ut si quis hoc modo ridiculè ratiocinetur.*

Omnis homo est homo.
Sed omnis homo est homo.
Ergo omnis homo est homo.

Secundi modi exemplum hoc sit, quod Albertus tradit.

Stellæ miridionales secundum majorem circuli portionem supra horizontem apparent, quam Aquilonares.
Ergo Stellæ meredionales Aquilonaribus sunt velocioris motus. Nam hoc illo est notius.

Tertii modi exemplum hoc sit.

Omnis equus est hinnibilis.
Ergo omnis homo est risibilis.

Quarti modi exemplum hoc est.

Omne risibile est capax disciplinæ.
Ergo omnis homo est capax disciplinæ.

Primò, & manifestissimè, cum idem ad sui probationem adfertur, & hoc contigit bifariam: vel

1 Cum nomine & re idem ad sui probationem adfertur: atque hic minùs latet.

2. Cum idem re, sed non nomine ad sui probationem sumitur: ut, gladius est instrumentum bellicum. Ergo & ensis.

2 Secundò, cum id, quod in parte probari debet, universaliter aliquis petit vel sumit. Ut si quæstio sit, an ægri & sani sit eadem scientia? & aliquis sic ratiocinetur. Contrariorum est eadem scientia. Ergo ægri & sani est eadem scientia.

3 Tertio, cum quis in parte postulat, quod universaliter probare instituerat. Ut, Nonné ægri & sani est eadem scientia? Ergo contrariorum est eadem scientia.

4 Quartò, cum problema dividitur, & seorsim utrumque membrum divisionis postulatur. Ut, si quæstio sit, an Medicina sit scientia salubrium & insalubrium? & quis petat, Nonné Medicina est scientia salubrium? Nonné Medicina est scientia insalubrium? Is postulat, quod initio quæsitum fuit.

5 Quintò, si quis alterum eorum, quæ reciprocantur, postulet ad probandum alterum. Ut, si quæstio sit: An latus quadrati habeat communem mensuram cum Diametro ejusdem? & quis hic petat, Nonné Diameter quadrati habet communem mensuram cum latere? idem petit.

Aristoteles 8. lib. Top: ait id, quod in principio, peti quinque modis.

His modis alium adjicit Paulus Ab Eitzen: quando scil. citatur autoritas quæ fallere potest. Ut Heraclytus dixit omnia moveri. Ergò hoc verum est.

Ubi notandum est hos quinque modos ad quatuor illos enumeratos posse reduci. Nam primus ex his reducitur ad primum: secundus, tertius, & quartus ad secundum: quintus ad quartum.

Objectio.

Objectio.

Definitio ad confirmationem definiti in Demonstratione *accipitur: sæpè etiam ex toto partes, sæpè ex partibus totum, & ex altero Relatorum alterum concludimus in argumentationibus* Dialecticis. *Ergo aut hi modi petitionis principii non efficiunt reverà syllogismum sophisticũ, aut certè multæ* Demonstrationes *multiq; syllogismi* Dialectici *in sophisticis numerãtur.* Fonseca.

Solutio.

Non omnibus hisce modis petitur principium ex natura rei, sed solùm cum synonyma ad confirmationem synonymorum accipiuntur. Nam, quòd ad reliquos attinet modos, Definitio *notior est re, quæ definitur, itemque totum quadam ratione notius est suis partibus: Alia verò ratione partes notiores sunt quàm totum, & ea, quæ sese mutuò respiciunt, quodammodo seinvicem declarant & patefaciunt. At verò apud eum, cum quo disputatio transigitur, sæpenumerò datur vitio, quòd hisce modis conclusio probatur, cum viz. ipse Respondens significat, nota sibi esse rei definitionem, totum &c. Ex hoc enim efficitur, ut cum* Dialecticus *ex datis ab altero argumentari debeat, meritò dicatur* principium petere, *qui aliquo ex his modis apud ejusmodi hominem argumentatur. Adeò enim est importuna hujusmodi probatio, ut, quod sic concludit, conclusionem ipsam gratis petere videatur. Itáque hi modi petendi principium non sunt vitia ex* ipsa

ipsa argumentationis natura, *sed ad* hominem, *ut dici solet*, *hoc est*, *apud eum Respondentem*, *qui ita affectus est*, *ut diximus. Hæc Fonseca.*

Lovanienses.

Hujus Fallaciæ causa
1. *Apparentia, est apparens diversitas, vel major cognitio assumpti & illati.*
2. Defectus, *est unitas, aut minor vel æqua cognitio assumpti et illati in legitima argumentatione facta.*

Nota. *Ubi notandum est Paralogismos hujus Fallaciæ non peccare quoad illationem, sed tantum quoad probationem deficere.*

---

5. De Fallacia *Consequentis* & ejus Paralogismis.

Q*Uamvis Sophista videatur* Dialecticum *imitari*, *tamen non evadit* Dialecticum. *Hic enim aptè & appositè antecedentia cum consequentibus*, *& è contrà*, *consequentia cum antecedentibus conjungit: eáque*, *si opus fuerit*, *accommodatè separat & sejungit: Hoc ipsum conatur Sophista, sed nequit præstare. Nescit enim modum hæc ritè conjungendi: nescit rationem hæc eadem distinguendi. Hinc loco à* Consequente, *à quo aliàs* Dialecticæ *& legitimæ differendi rationes deducuntur, pravè & perperàm abutitur; ex quo fucatas ratiocinationes ad imperitos homines irretiendos depromit: quarum natura faciliùs intelligetur, si* Antecedentis

dentis & Consequentis *definitio ob oculos proponatur. Antecedens est (inquiunt Lovanienses) quod ex necessitate, probabilitate, aut suspicione quadam aliud inferi: Consequens est, quod simili modo infertur. Hoc est, Antecedens est, quo posito aliud (1. consequens) ponitur, sed quod non ponitur, alio posito: Consequens est, quod ponitur alio (1. Antecedente) posito, sed quo posito, aliud non ponitur. Nam posito Antecedente ponitur Consequens: sed non è contra. Unde omne illud, quod est priùs Natura, & à quo non retrò commeat consecutio, dici potest* Consequens. *Sed hîc pro loco Sophistico accipitur, nempè, cum quis male à Consequente ad Antecedens, vel è contra ratiocinatur. Et Paralogismus hujus Fallaciæ est captiosa & Sophistica Argumentatio, quæ provenit ex eo, quod malè quis ratiocinatur à Consequente ad Antecedens, & è contra: hoc est, quod putat Antecedens & consequens inter se reciprocari, ideóque eandem rationem esse utriusque, & eodẽ modo Argumentũ sequi à Consequente ad Antecedens, quo sequitur ab Antecedente ad Consequens: Ut:*

Antecedens & Consequens quid?

Hæc Fallacia dicitur *Consequentis fallacia*, quia vel à consequente, vel ad Consequens procedunt ipsius paralogismi.

Quicquid est homo, est animal.

Ergo quicquid est animal, est homo.

Ut hujus natura pleniùs innotescat, animadvertendum est, locum à Consequente *esse* Dialecticum, *si rectè & debito modo intelligatur. Nempe si quis affirmativè ab Antededente ad Consequens, vel negativè à Consequente ad*

Antecedens

Antecedens ratiocinetur: locum autem esse Sophisticum, si affirmativè à Consequente ad Antecedens: vel negativè ab Antecedente ad Consequens argumentetur. unde, quod ad hunc locum attinet, Axiomata sophistæ contraria sunt iis, quæ a Dialectico observantur. Axiomata Dialectici duo sunt. 1. Posito Antecedente ponitur Consequens: 2. sublato consequente tollitur Antecedens. Exemplum prioris.

Homo est.
Ergo animal est.

Exemplum posterioris.

Animal non est.
Ergo homo non est.

Axiomata verò sophistæ his contraria sunt. 1. Sublato Antecedente tollitur consequens. 2. Posito Consequente ponitur Antecedens. Exemplum prioris.

Homo non est.
Ergo animal non est.

Exemplum posterioris.

Animal est.
Ergo homo est.

Quare duo sunt modi generales hujus Fallaciæ.

Antecedens & consequens aliquãdo sunt
1. *Simplices voces: ut,* homo, *est Antecedens:* Animal, *autem consequens.*
2. *Complexæ voces: Et tunc Antecedens est propositio Categorica, vel Hypothetica inferens conclusionem. Categorica, ut, homo nõ est. Ergò animal non est: Hypothetica: ut, si homo est, animal est. Ergò si animal nõ est, homo est.*

Quædam

Quidam volunt Antecedens *&* Consequens *hoc in loco sumi in posteriori significatione : alii in utroque, sed in priori tantum, cùm Antecedens & Consequens in propositione collocantur.*

Consequens sumitur tribus modis.

1. *Primò, pro eo quod tempore sequitur : sic* cædes *est consequens* vulneris : *&* partus *est consequens* conceptionis.
2. *Secundò, pro eo quod naturâ sequitur : sic* homo *est consequens* animalis , *quia naturâ est posterior animali.*
3. *Tertiò, pro eo quod in argumentatione alterum sequitur : & hoc est duplex,*
   1. *Unum, quod reciprocatur cum suo antecedente: sic* risibile *est consequens* hominis.
   2. *Alterum, quando non reciprocatur, & hoc est duplex:*
      1. *Unum strictius est & minus commune quã Antecedens: ut,* omnium oppositorum *eadem est* scientia. Ergo & contrariorum. *Ubi vox,*contrariorum , *est consequens, & multò strictior; quam vox* oppositorum, *quæ est antecedens.*
      2. *Aliud latiùs patet & pluribus inest, quam Antecedens. ut,* Animal *respectu* hominis.

Consequens primo & secundo modo reverà est Antecedens in argumentando: & Antecedens illorum consequentium est Consequens. Ut: cædes est: Ergo vulnus est, sivè præcessit. Item: homo est: Ergo animal est. Consequens igitur Nota.

tertio

tertio modo sumptum hoc in loco sumitur, atque illud, quod non reciprocatur cum Antecedente, quódque latiùs patet, quàm suum Antecedens.

Consequentium
- 1 *Quædã prædicantur de Antecedentibus, idque vel*
  - 1 *Essentialitèr: ut, omne Superius in eodem prædicamento respectu Inferioris.*
  - 2 *Accidentalitèr, ut omnia Accidentia communia respectu suorum subjectorum.*
- 2 *Quædam non prædicantur de suis Antecedentibus: ut,* unum *respectu* duorum, parere *respectu* lac habere.

Communiter ad hanc Fallaciam (inquit Paulus Ab Eitzen) referuntur Argumenta, in quibus Consequentia pugnat cum regulis Consequentiarum, hoc est, in quibus est mala Consequentia, quando alia Fallacia non statim perspicitur. Negatur autem consequentia, & additur Regula, cum quo pugnat argumentum: ut, possibile est Pompeium *vincere Cæsarem. Ergo Pompeius vincet Cæsarem. Respondetur: Nego consequentiam, quia à* posse *ad* esse, *sive à* potentia *ad* actum *non valet argumentum affirmativè.*

Ad hanc Fallaciam referuntur hi Paralogismi:

Qui honorat patrem & matrem, erit longævus super terram.
Ergo qui non est longævus super terram, non honorat patrem & matrem.

Item. Omnis homo est mendax.
Ergo omnis mendax est homo.

Item.

Item.

Qui custodit mandata Dei: habet vitam æternam.

Ergo qui habet vitam æternam, custodit mandata Dei.

Item.

Scriptum est: *Fac hoc, & vives.*

Ergo si hoc non facies, non vives.

Hujus Fallaciæ causa
1 *Apparentiæ, est similitudo, & identitas Antecedentis & Consequentis.*
2 *Defectus, est dissimilitudo & diversitas eorundem.*

---

6. De Fallacia ex *non causa* ut *causa*, & ejus Paralogismis.

Hic etiam locus Sophisticus seu Fallacia similitudinem quandam & speciem habet loci Dialectici. Sicut enim Dialecticus à causis ad effecta, & è contra, ab effectis ad causas in argumentando procedit, nec non veras causas, aut saltem probabiles quorumlibet effectorum excogitat: ita Sophista videtur à causis ad effecta, & ab effectis ad causas argumentum rectè deducere, & veras causas cujuslibet effectus exprimere, cum tamen neutrum reverà præstet, nec possit præstare. Sicut enim circuli centrum non est cujuslibet (teste Philosopho) sed periti Geometræ reperire: ita causas rerum non quilibet, qui 2. Eth. c. 9.

sapien-

sapientiam profitetur, sed is, qui verè sapiens est, & is, cui Dii *ipsi benè favent, cognoscit: juxta illud*

Fœlix, qui potuit rerum cognoscere causas.

Cum ergo Sophistæ causas rerum investigare nequeant, non causas pro causis semper, aut sæpenumerò adducunt: hinc est, quod toto cælo (ut aiunt) in disserendi facultate errent, & alios errare faciant. Nam sicut imperiti Medici sæpè decipiuntur, existimantes esse causam morbi eam, quæ causa morbi non est, & sic ignoratione causæ errant in tota medicatione: ita Sophistæ, homines reverà imperiti, sæpe decipiuntur, nec non alios decipiunt, arbitrantes esse causam conclusionis eam, quæ reverà ipsius causa non est. Et cum duplex sit causa, una (ut vocant) in essendo, altera in cognoscendo seu inferendo: causa hîc dicitur (ut inquit Aquinas) quæ est in inferendo causa: in quo sensu præmissæ dicuntur causæ conclusionis. Non causa *ergo est locus Sophisticus, cum non præmissa pro præmissa sumitur. Et Paralogismus hujus Fallaciæ est captiosa & Sophistica argumentatio, quæ ex eo provenit, quod inter præmissas, ex quibus sequitur conclusio, ponitur aliqua propositio, quæ nihil ad conclusionem operatur, & sic non est causa: vel quod absurditas aut falsitas cõclusionis ascribitur alicui propositioni seu præmissæ, quasi ex ea efficiatur: ex qua tamen reverà non efficitur.*

Non causa quid? Paralogismus hujus Fallaciæ quid?

Ex hoc loco (inquit Fonseca) contendunt Sophistæ tollendam esse è medio Eloquentiam, quòd perversi homines eloquentia præditi, multa mala persuadeant, multa bona dissuadeant: itemque exterminandum esse usum pecuniæ, quòd homines avari pecuniæ cumulandæ causâ omnia jura violent. Dicendum *potiùs erat tollendos esse è medio perversos & avaros hoimnes, qui eloquentiæ & pecuniæ contrectatione abutuntur: quandoquidem hi, non eloquentia, aut pecuniæ usus sunt in causa, ut ejusmodi mala perpetrentur. Hæc Fallacia locum habet (inquit Arist.) in iis Argumentis, quæ* ad impossibile, *sivè ad* incommodum *ducunt adversarium. In Syllogismis enim ostensivis, in quibus directè aliquid concluditur, ad nullum inconveniens (teste Aquinate) potest reduci Respondens, si sumatur aliqua propositio, quæ non est causa conclusionis, ac si esset causa. Nihilominus tamen locum habere potest in Syllogismis ostensivis. Paulus Ab Eitzen quinque modos hujus Fallaciæ enumerat, quos, ut juniores hujus Fallaciæ naturam meliùs perspiciant, subjungere operæpretium duxi.*

Quid sit syllogismus ducentes ad impossibile; vide lib. 2. prior c.19, 20, & 21.

Primus modus est, cum illa, quæ causa non est, pro causa ponitur. Ut lupus apud Æsopum sic argumentatur:

Primus modus.

Agnus bibit, me bibente, ex eodem flumine.

Ergo agnus turbat mihi aquam.

Non causa *pro* causa *hîc ponitur. Nam agnus*

 bibit

bibit in inferiori loco de flumine, lupus in superiori. Ergo agnus non potuit turbare aquam lupo bibenti.

Secundus modus. *Secundus modus est, quando causa per accidens ponitur pro vera causa: ut,*

Hic laboravit febri.
Ergo temperantior est factus.

Febris non est vera causa, cur quis factus sit temperantior, sed causa tantùm per accidens.

Tertius modus. *Tertius modus est, quando causa remota pro propinqua ponitur, aut minus principales, partiales, & non sufficientes, ponuntur pro principalibus, totalibus, aut sufficientibus: Ut:*

Est intemperans.
Ergo citò fiet hydropicus.

Quartus modus. *Quartus modus est, quando à valuntario causa ad necessitatem effectus fit argumentatio. Ut:*

Deus est æternus.
Ergo mundus est æternus.

Quintus modus. *Quintus modus est, quādo à fine improprio, sive abusu ad rei malitiā aliquis argumentatur. Ut:*

Ebrietas est mala.
Ergo vinum est malum.

Ad hanc Fallaciam pertinent hi Paralogismi.

Multi audientes Evangelium pejùs vivunt.
Ergo Evangelium est causa mali.

Item.

Deus prescivit Judam futurū proditorem.
Ergo Judas non est reprehendendus.

Item.

Propter Evangelium pater insurget adversus

versus filium, filius adversus patrem: &c.
Ergo Evangelium est causa dissentionis & seditionis.

Item.

Dicit Eva Genes. 3. 13. *Serpens iste secuxit me, & comedi.*
Ergo Eva non est reprehendaend, quòd pomum comederit.

Hujus Fallaciæ causa { 1 *Apparentiæ, est convenientia præmissæ non causa, cum præmissa causa.* 2 *Defectus, est ipsarum diversitas,*

---

7. De Fallacia *secundum plures interrogationes*, & ejus Paralogismis.

V*Ltimus locus Sophisticus appellatur* Fallacia secundum plures interrogationes, *quando scil: plures interrogationes pro una adducit sophista quibus, tanquam uni, unam etiam responsionem adhibet Respondens: unde Paralogismus hujus Fallaciæ definitur captiosa & Sophistica Argumentatio, quæ ex eo provenit, quia opponens plures interrogationes pro una adducit, cui Respondens sine distinctione, ac si una esset interrogatio, unā accommodat responsionē, cum plures adhibere debuisset. Ut si interroget sophista:* Paralogismus hujus Fallaciæ quid?

Estne Socrates & Plato homo.

Si respondens dicat utrumque esse hominem, tunc colliget Sophista:

Ergo qui Socratem & Platonem, verberat,

 hominem,

hominem, non homines verberat.

Sin vero respondeat, non esse hominem, tunc concludet Sophista:

Ergo Socrates non est homo.

Aut:

Plato non est homo.

Unde quamcunque partem Respondens concesserit, in aliquod absurdum incidet, si pluribus interrogationibus, quæ diversas requirunt responsiones, unicam tantùm accommodaverit.

Nota. *Hîc notandum est, Enuntiationem, propositionem, interrogationem & conclusionem re & naturâ non differre, sed tantùm ratione & proferendi modo. Dicitur enim enuntiatio ea ratione, qua significat simpliciter aliquid esse, aut non esse: propositio ea ratione, qua ad alterius probationem sumitur: interrogatio, quatenus ab Opponente interrogatur: conclusio, quatenus ex aliis probatur & colligitur.*

Aquinas. Lovanienses.

Interrogatio Syllogistica, ex qua fieri potest Syllogismus, duplex est.

- 1 *Una, in qua unum interrogatur de uno, nempè unum prædicatum de uno subjecto: ut, Estné homo animal? Et in hac non reperitur hæc Fallacia.*
- 2 *Plures, in qua vel*
  - 1 *Plura de uno interrogantur; ut, Estné terra, mare, vel cælum?*
  - 2 *Unũ de pluribus interrogatur; ut, Num mel et fel sunt dulcia?*
  - 3 *Plura de pluribus interrogantur; ut, Num virtutes & vitia sunt bona & mala?*

Hinc tres sunt præcipui Modi hujus Fallaciæ.

Plura

Plura de uno, aut unum de pluribus, aut plura de pluribus rogantur quinque modis.

1 Implicitè & incomplexè: Ut; sitne latrabile canis? utrum canis latret? an canis sit piscis? Lovanienses.

2 Implicitè & inconjunctim: Ut: Estne Socrates calvus sapiens?

3 Explicitè connexa adinvicem, ut determinabile & determinatio. Ut: Estne Socrates albus homo?

4 Conjunctim. Ut: utrum hic & hic sit homo?

5 In plurali numero. Ut: sintne ista bona?

Horum modorum primus est Æquivocationi accommodandus, reliqui autem præsenti Fallaciæ unde nonnulli quatuor Modos hujus Fallaciæ assignant. Nota.

Interrogationes sunt duplices.

1 Quædam sunt manifestæ, adeo ut quivis perspicere possit multas esse interrogationes, ideoque non unicam responsionem illis esse accommodandam. Ut: utrum terra est mare an cœlum?

2 Quædam occultæ: quæ cum reverà plures sint, tamen non facilè possunt dijudicari, sed una tantum esse videntur.

Hujus posterioris generis est illud, quod apud A. Gellium legitur, Desierisné facere adulterium, an non? si responderis, quod desines, adulterii reum te facis: si dixeris, quod non desines, pœna te dignum judicas Verba ipsius Gellii, quoniam multùm ad hanc Fallaciam explicandam conferunt, subjungere operæ precium duxi: quæ sic se habent. Legem esse aiunt disciplinæ Dialecticæ (inquit) si de quapiam re quæratur, dis- Lib. 16. c. 2.

puteturq;: atq; ibi quod rogêre, ut respondeas: tum ne amplius quid dicas, quàm id solũ, quod es rogatus: aut aias, aut neges, eamq; legem qui non servent, & aut plus, aut aliter, quam sunt rogati, respondeant, existimantur rudes indoctiq; esse, disputandíque morem atque rationem non tenere. Hoc quidem quod dicunt, in plerisq; disputationibus proculdubiò fieri oportet. Indefinitus namq; inexplicabilisq; sermo fiet, nisi interrogationibus responsionibusq; simplicibus fuerit determinatus. Sed enim esse quædam videntur, in quibus si breviter, & ad id, quod rogatus fueris, respondeas, capiare. Nam si quis his verbis interroget, postulo ut respondeas: Desierisne facere adulterium, an non? *Utcunq; Dialectica lege responderis, (hoc est,) sivè aias, sive neges, hærebis in captione, tàm si te dicas adulterum, quàm si neges. Sed quod minus est in interrogatione, id est, addendum. Nam qui facere aliquid non desinit, non id necessariò etiam fecit. Falsa igitur est species istius captionis: & nequaquam procedere ad id potest, ut colligi concludíq; possit, eum facere adulterium, qui se negaverit desiisse. Item illud.* Quicquid non perdidisti habeásne, an non habeas? *postulo ut aias, aut neges. Utcunq; breviter responderis capietur. Nam si non habere se negaverit, quod non perdidit: colligitur oculos, eum non habere, quos non perdidit, sin verò habere se dixerit, colligitur eum habere cornua, quæ non perdidit. Rectius i-*

gitur

igitur cautiúsque ita respondebitur. Quicquid habui, id habeo, si non perdidi. *Sed hujuscemodi responsio non fit eâ lege, quam diximus. Plus enim, quam quod rogatus est, respondes. Et propterea id quoque ad eam legem addi solet, non esse captiosis interrogationibus respondendum. Hæc Gellius. Ad hanc Fallaciam pertinent hæ interrogationes.*

Estne Christus Filius æternus Dei, & homo ex Maria virgine natus?

Si affirmes, concludet hæreticus, Christum, quà Deus est, ex Virgine natum esse: si neges: colliget Christum, quà homo est, non esse natum. Ergo cum distinctione respondendum erat: Christum scil: quà Deus est, non esse natum à Virgine, sed quà homo est. Item Arriani sic interrogabant.

Num credis in Christum, an in ὁμέσιον?

Si sine distinctione respondeas, & dicas te in Christum credere, colligunt illi: Ergo non credis in ὁμέσιον*: si dicas te credere in* ὁμέσιον*: concludunt: Ergo non credis in Christum.*

Item.

Estne Christus æqualis Deo?

Si affirmes: concludet hæreticus hominem esse æqualem Deo. Si neges: concludet Christum non esse Deum. Ergo cum distinctione respondendum est: Christum quoad Divinitatem esse æqualem Deo: quoad humanitatem non esse æqualem Deo.

Item.

 Utrum

Utrum traditiones humanæ sunt impiæ, & abolendæ?

Si affirmes, capieris. Nam Disciplina *&* εὐταξία *in Ecclesia sine his non possunt conservari: si neges, similiter in absurdum incides. Ergo cum distinctione erat respondendum. Traditiones aliæ sunt institutæ, ut immediatè sint cultus Dei: hæ sunt impiæ & abolendæ. Nam frustra (inquit* Dominus*) colunt me mandatis hominum. Aliæ pertinet sine impietate ad conservationem ordinis,* εὐταξίας *&* Disciplinæ: *hæ non sunt impiæ per se. Hæc Paulus Ab* Eitzen. *Notandum est hanc Fallaciam ad omnes Fallacias & Paralogismos posse quodammodo extendi. Nam cujuslibet Fallaciæ sivè Paralogismi interrogatio, si rectè animadvertatur, multiplex est & plures continet in se interrogationes. Ut in Homonymia hæc interrogatio:* An canis est latrabilis? *in Amphibola.* An, quod quis cognoscit, illud ipsum cognoscit? *in Compositione & Divisione:* Num possibile est sedentem ambulare? *Idem in cæteris observari poterit.*

Traditiones duplices.

Nota.

Hujus Fallaciæ causa

1 *Apparentiæ, est unitas ex parte modi interrogandi, qua plures interrogationes videntur esse una.*

2 Defectus, *est pluralitas interrogatorum, sivè diversitas plurium interrogationum & unius.*

8. De aliis generibus vitiosarum Argumentationum.

INterpretes alia vitiosarum Argumentationum genera, præter ea, quæ ab Aristotele recensentur, hûc solent annumerare: quæ sunt, Sorites, Dilemma, *Pseudomenos,* Βίαιον, *sive Violentum, Crocodelites & Asystaton. Socrates est argumentatio, qua gradibus quibusdam ad conclusionem pervenitur, in qua, quod prædicatum est prioris cujuslibet propositionis, illud est subjectum posterioris, donec tandem in conclusione ultimum prædicatum de primo subjecto enunciatur. Ut:* Sorites quid

Qui benè bibit, benè dormit:
Qui benè dormit, nihil mali cogitat:
Qui nihil mali cogitat, non peccat:
Qui non peccat, salvus erit.
Ergo qui benè bibit, salvus erit.

Hoc genus Argumenti à Chrysippo Stoico est inventum: vulgò appellatur, A primo ad ultimũ: *A Galeno habetur pro quarta Figura. Certum numerum propositionum non habet: sed si ex tribus tantum constet, potest in syllogismũ reduci, si Minor mutetur in Majorẽ, & Major è contrà in Minorẽ: sin ex pluribus constet, quàm tribus, tum plures syllogismos in se comprehendit. Hinc à* σωρεύω *deducitur, quod cumulo, acervo, congero significat: inde* σωρείτης, *syllogismus acervalis, sivè cavillationum congeries quædam.*

Dia-

Dialemma quid?

Dialemma est Argumentum bicorne utrinque adversarium illaqueans: hoc est, quod constat ex duobus membris repugnantibus, quorum utrumvis concesseris, capieris: quale est illud Biantis argumentum:

Si duxeris uxorem formosam, habebis communem: sin deformem, habebis molestam.
Ergo nulla est ducenda.

Deducitur à verbo διαλαμβάνω, *id est, comprehendo, constringo.*

Pseudomenos quid?

Pseudomenos, seu mentiens, est Argumentatio Dilemmati similis, in qua sive hoc, sive illud concesseris, in absurdum incidis: ut, Epimenides dixit, Cretenses esse mendaces: Num verò dixit an falsum? Si verum dixit, & sunt Cretenses mendaces, falsum tamen erit, quoniam ab autore Cretensi, & ipso mendace pronunciatum est: si non sint mendaces: nec Epimenedes mendax, & ei credendum est.

Βίαιον sive violentum quid?

Βίαιον, *sive Violentum, est Argumentatio, quoties adversarius sua ratione, quasi proprio gladio jugulatur: ut,*

Sum filius regis.
Ergo nolo Philosophiæ operam dare.

Responderi potest, imò hoc magis Philosophiæ incumbendum esse, hoc pacto:

Sum filius Regis.
Ergo volo Philosophiæ operam dare.

Crocodelites quid?

Crocodelites est, cum callida circumventi interrogatione

gatione id admittimus, quod mox arreptum ab adversario nobis obest. Fingunt hoc Argumentum à Crocodilo bellua inventum: verius à Crocodilo Tyranno. Hic enim matri raptum filium reposcenti, ita respondit. Reddam tibi filium, si verum mihi respondeas: Quid ais igitur reddam annon? Tum illa, non reddes (inquit) atque id id æquum est (inquit) ut reddas, quia verum dixi: Cui ille: atqui si redidero, non dixisti verum, & ideò non reddam: nec si me rediturum dixeris, reddam: quoniam falsum dixeris. Poterat hoc dixisse mulier Tyranno, in manu ipsius fuisse, efficere, ut verò aut falso responderet. Quemadmodum in Apologis de Phœbo legimus. Adiit quidam Apollinem periculum facturus num omnia præsciret. Dic (inquit) Phœbe, animatum, an inanimatum in manu proferam? si inanimatum dixisset, vivum produxisset passerem: sin animatum, passerem mortuum digitorum compressu necatum ostendisset. Phœbus prescius, vitavit utrumque hoc pacto: penes te est (inquit) o inepte vivumne an mortuum velis producere. Asystaton, sive non consistens est Argumentatio quæ constat ex debili propositione, quæ consistere nequit: ut si quis tacere se dicat, vel mentiri, vel nihil scire: et quærat: taceátne an loquatur &c. ex his ita perficiuntur sophismata. Ergo qui tacet, loquitur: qui mentitur, verum dicit; & qui nihil scit, aliquid scit.

Setonus.]

Asystaton quid?

Quod ad has Argumentationum species attinet: existi-

existimo earum nonnullas omni ex parte vitiosas esse, quales sunt Pseudomenos, Crocodelites & Asystaton, et partim ad Fallaciam ex Dicto secundum quid, ad Dictum simpliciter, *partim ad Fallaciam* secundum plures interrogationes *posse reduci: nonnullas verò omni ex parte vitiosas non esse: Quales sunt* Sorites & Dilemma: *si verò à veritate aliquando deflectant, vitium non in Forma, sed in Materia, quia ex falsis constant propositionibus, situm esse: quo etiam vitio laborat βίαιον, sivè Violentum. Quod ad* Dilemma *spectat, dicendum est illud vitosum esse, cujus vel altera pars, vel utráque potest in adversarium retorqueri: quod genus Solutionis appellatur Antistrephon, sivè conversio, quod nonnulli vocant Reciprocum, Ut:*

Si duxero uxorem formosam, erit jucunda: sin deformem, erit casta. Ergo ducenda est uxor.

Quamvis si rem rectè perpenderimus, hoc propriè non est Antistrephon, sicut docet Pha-[Lib. 5. c. 11.] *vorinus apud Aulum Gellium: quia inter membra, quæ videntur repugnantia, sit aliquid interjectum, veluti Media Forma,*

Stata quid. *quam Ennius* statam, *appellat. Stata dicitur, quia néque κοινὴ futura sit, néque ποινὴ, quam formam modicam, & modestam* Phavorinus *non inscitè appellat. Ennius in Menalippa eas ferè fœminas ait incolumi* pudici-

tia

ia esse, quæ stata forma forent. Hæc Gellius. Periculosum est & lubricum hoc argumentandi genus, & captiosum: Quale est illud Ἀντιστρέφον apud eundem Gellium de Protagora Sophista & Euathlo discipulo: quorum ille inexplicabilem hanc proposuit captionem: Lib. 5. c. 10.

Aut contra te, aut secundum te pronunciabitur: si contra te, debebis ex sententia: si secundum te, debebis ex pacto. Vide Gellium ibidem.

Ergo utroque modo debebis.

Euathlus hoc Protagoræ argumentum tali inversione dissolvit, & in præceptorem retorquet.

Aut pro me, aut contra me pronunciabitur: si pro me, nihil ex sententia: si contra me, nihil ex pacto debeo:

Ergo neutro modo debebo.

Simile est illud Aristophanicum. Vapulat à patre filius: hic quærit causam, cur liceat patri verberare filium: respondet ille pater,

Pater benè vult filio.

Ergo licet patri filium verberare.

Invertit filium:

Filius benè vult patri.

Ergo licet filio verberare patrem.

ANALYSIS.

CAP. 5.

ARGUMENTUM.

PErtractatis singulis locis Sophisticis seu Fallaciis jam omnes revocat ad unum quendam locum seu generalem fallaciam, quæ vocatur Fallacia *ex ignorantia Elenchi*. Omnes enim Fallaciæ & Paralogismi ex eo oriuntur, quòd à definitione Elenchi deflectant. In hoc ergò capite Arist. ostendit primò Fallacias *intra dictionem* adversus definitionem Elenchi peccare: Secundò Fallacias *extra dictionem* contra definitionem ipsius confici ostendit: unde duæ sunt principales partes hujus capitis.

Num omnes Fallaciæ & Paralogismi possunt reduci ad unam generalem Fallaciam, quæ sit omnium principium & fundamentum.

Possunt: nempè ad [a] Fallaciam ex *ignoratione Elenchi*. Nam(ut inquit Arist:) *Aut igitur sic dividendi sunt, qui videntur syllogismi: aut omnes revocandi ad ignorantiam Elenchi, hæc principio sumptâ. Licet enim omnes dictos modos resolvere in Elenchi definitionem:* Quorum quidem verborum sensus hic est: Paralogismorum sivè Sophisticorum Elenchorum aut tot sunt loci, qui sunt tredecem illæ Fallaciæ, de quibus dictum est: aut si malimus unum quasi omnium locum & principium constituere, revocandi sunt omnes ad unam Fallaciam ex ignoratione Elenchi, quia contra Elenchum, aut aliquam partem definitionis elenchi omnes Paralogismi peccant

deprehenduntur.

Quibus rationibus probare possis omnes Paralogismos peccare contra Elenchum, aut aliquam partem definitionis Elenchi.

His duabus rationibus: nempè Syllogismo & Inductione. Primò enim in genere probari potest omnes Paralogismos peccare contra verum Elenchum & ipsius definitionem, hoc syllogismo: Omnes Argumentationes, quæ sunt ineptæ ad concludendum, & in quibus conclusio necessariò ex premissis non sequitur, peccant contra Elenchum & ipsius definitionem: sed omnes Paralogismi sunt inepti ad concludendum; nec in iis conclusio necessariò ex præmissis sequitur. Ergò omnes Paralogismi peccant contra Elenchum & ipsius definitionem. Minor patet. Major probatur: illud enim positum est in definitione Elenchi cap. 4. *Ut, conclusio ex iis, quæ posita sunt, necessariò efficiatur.* 1.

Secundò hoc probari potest Inductione. Nam si percurramus omnes Paralogismos & Fallacias tàm *intra dictionem*, quàm *extra dictionem*, videbimus unumquéque Paralogismum peccare contra aliquam partem definitionis Elenchi. Quod, ut magis nobis fiat manifestum, in memoriam revocanda est definitio Elenchi quæ supra in cap. 4. tradita est. Elenchus est contradictio unius & ejusdem, non nominis sed rei: ac nominis non synonymi, sed ejusdem: quæ ex concessis necessariò colligitur, non connumerato eo, quod in principio quæsitum fuit, & sumitur secundum idem, ad idem, eodemque modo, & eodem tempore. Quam definitionem si rectè perpendamus, videbimus aliquam ipsius partem in quolibet Paralogismo esse omissam. 2.

Ut initium sumamus à Fallaciis intra dictionem: *contra quam partem definitionis Elenchi peccant hæ tres Fallaciæ, Homonymia, Amphibolia, &* b *Figura dictionis* 1. 2. 3.

Hæ tres Fallaciæ peccant contra hanc partem definitionis, scil. *contradictio unius & ejusdem rei.* In his enim

nim est contra dictio unius tantum nominis, sed non ejusdem etiam rei. Nam paralogismi in his confecti, (ut inquit Arist.) ex duplici nempè significatione oriuntur., hoc est, ex eo oriuntur, quòd sub uno nomine sivè oratione non una res, sed duæ diversæ significentur. Solent enim (inquit) ista omnia, quasi unum quippiam significarent, ita usurpari. Unde in his est unum idemque nomen, sed non una & eadem significatio, aut res intelligitur. Quare relinquitur in iis contradictio nominis, sed non rei

Græcè legitur τὸ δέ τι σημαίνειν: Pacius hunc locum ita restituit: τὸ διπλὸν σημαίνειν.

Contra quam partem definitionis Elenchi peccant hæ tres Fallaciæ: Compositio, Divisio, & Accentus?

4. Hæ tres peccant contra hanc partem: *Contradictio uni-*
5. *us & ejusdem nominis* : In his enim, etsi sit contradi-
6. ctio ejusdem rei, tamen non est contradictio ejusdem nominis sivè orationis. Nam oratio conjuncta et divisa non sunt eadem, saltem quoad Formam, seu proferendi modum; neque nomen hôc accentu, et illô accentu signatum est idem nomen, sed diversum; sed ut verus fiat Elenchus, aut omninò Syllogismus, oportet, sicut eadem res est; ita eadem esse nomina et orationes; atque ita eadem, ut si *Tunica* concludi debeat, non oportet *vestem* concludi, sed hoc idem nomen *tunicam*. Quamvis enim si *vestis* concludatur, verum sit æque ac que si *tunica* concluderetur; tamen non adhuc est Syllogismo conclusum, quod propositum erat, sed adhuc interrogatione est opus, ut idem significare assumatur, Erga quærentem, quid ita? hoc est, sed illa interrogatio debet accedere; nonne idem unum valeat atq; alterum? si modo velis ei, qui causam rogaverit, unde illud sequeretur, quod concludis, justa ratione satisfacere.

Accedamus ad Fallacias extra dictionem: *Quomodo ergò Fallacia* Accidentis *peccat contra definitionem Elenchi?*

1. Fallacia *Accidentis* peccat contra definitionem Syllogismi. Ergo peccat contra definitionem Elenchi. Argumentum patet; quia eadem est definitio Elenchi, quæ

est syllogismi, nisi quod in definitione Elenchi adjicitur *contradictio*. Elenchus enim est syllogismus contradictionis, hoc est, inferens contradictorium in conclusione, ut supra dictum est in c. 1. Ergo si peccat contra definitionem syllogismi, peccat etiam contra definitionem Elenchi: et si non sit syllogismus, non erit Elenchus. Antecedens prob. Nam in Fallacia Accidentis conclusio non necessariò sequitur ex iis, quæ posita sunt, sive ex præmissis. Ergo peccat contra definitionem syllogismi, unde non erit syllogismus: sicut his duobus exemplis manifestum est, quorum prius Physicum est, alterum Mathematicum: Prius ita se habet,

Homo est necessariò Animal.
Animal est album.
Ergo *homo est necessariò albus.*

Vel.

Necesse est hominem esse animal.
Animal autem est album.
Ergo *necesse est hominem esse album.*

Cujus Paralogismi conclusio propter Syllogismum non sequitur, nec necessariò infertur: primò, quia medius terminus malè disponitur. Est enim prædicatum in Majori: subjectum in Minori. Secundò, quia si rectè disponeretur, præmissæ non sunt causæ conclusionis: unde neque secundum Formam, neque secundum Materiam ex Præmissis sequitur conclusio.

Posterius exemplum.

Omne (c) *Triangulum habet tres angulos duobus rectis æquales tanquam propriam passionem.*
Triangulum est figura, vel primum vel principium.
Ergo figura, vel primum vel principium habet tres angulos &c.

Hæc ratiocinatio, quamvis fortasse, si Formam respicias, dici possit quodammodo syllogismus: tamen si

Materiam consideres, non erit Syllogismus, nempe talis, qualis videtur. Nam videtur esse Demonstrativus, sive Demonstratio, eáque universalis & potissima, in qua propria passio videtur demonstrari de suo subjecto primo & adæquato: quod tamen verum non est. Hæc enim affectio, *habere tres angulos*, non demonstratur de *Figura* tanquam de suo primo subjecto, neque per se, sed per accidens. Non enim convenit figuræ, quà est figura, sed quà est *triangulum*. Unde *triangulum*, non *figura* est primum subjectum hujus affectionis, de qua demonstratur?

Quinam hac Fallacia decipiuntur?

Non solum homines imperiti, sed etiam artifices, hoc est, eruditi, qui vel arte aliqua, vel omninò scientia quadam præditi sunt ab indoctis & imperitis sophistis hac Fallacia decipiuntur. Ducunt enim Syllogismos & argumenta ex Accidente, quæ contra sapientes objiciant, quæ, quoniam docti alioqui homines distinguere non valeant, propterea ab illis interrogati, aut concedunt, aut etiam quæ non admiserunt, ea se concessisse opinantur.

Contra quam particulam definitionis Elenchi peccat Fallacia a Dicto secundum quid, ad Dictum simpliciter, *vel è contra*?

Contra illam, *contradictio ejusdem*. Nam in hac Fallacia affirmatio & negatio, hoc est, contradictio non est de eodem. Dictum enim secundum quid, et dictum simpliciter non sunt idem; quæ tamen Sophista accipit pro eodem. Unde ei, quod quadamtenus sive secundū quid album est, id contradicit, quod quadamtenus et secundum quid non est album: ei verò, quod simpliciter est album contradicit id, quod non simpliciter est album. Si igitur quod ex aliqua parte album esse dederit quispiam Respondens, ita opponens accipiat, acsi omninò album esse concessisset, eo modo nunquam illum vero Elencho reprehendet, sed videtur reprehendere, quoniam ignoratur quidnam sit Elenchus, sive Reprehensio,

Quomodo

Quomodo contra definitionem Elenchi peccat Fallacia ex ignoratione Elenchi? 3.

Perspicuum est hanc Fallaciam peccare contra definitionem Elenchi. Oritur enim ex ignorata aliqua ipsius definitionis parte: unde & hoc nomen sortita est. Appellatur enim Fallacia ex *ignoratione Elenchi*, quia in ea ignoratur, vel omittitur aliqua pars definitionis Elenchi, nempè una ex quatuor ultimis, *ad idem, secundum idem, eodem modo, eodem tempore.* Nam ob omissionem alicujus harum, fit, ut Elenchus videatur, cum reverà non sit. Neque in hac tantum Fallacia, sed in omnibus, si dividantur eo modo, quo jam aggressisumus, hoc commune est nempè ut Elenchus videatur ob definitionis Elenchi defectionem.

Contra quam particulam definitionis Elenchi peccant hæ duæ Fallaciæ, nempè Fallacia petitionis 4.
principii: *& Fallacia ex non* causa *ut* causa? 5.

Fallacia ex non causa ut causa peccat contra illam particulam: *Quæ ex concessis necessario colligitur.* Oportet enim concusionem Elenchi evenire propter ea, quæ posita sunt, hoc est, propter premissas, tanquam ipsius causam: quod quidem in hac Fallacia non fit. Fallacia verò *Petitionis principii* peccat contra illam particulam, *Non connumerato eo, quod in principio quæsitum fuit.* Hæc enim non observatur in hac Fallacia.

Quomodo probat Fallaciam Consequentis *peccare contra definitionem Elenchi?* 6.

Hac ratione: Fallacia *Accidentis* peccat contra definitionem Elenchi, ut dictum est, Ergo & Fallacia *Consequentis.* Argumentum patet: quia fallacia *Consequentis* est pars Fallaciæ *Accidentis.*

Quomodo differt Consequens ab Accidente, hoc est, Fallacia Consequentis à *Fallacia* Accidentis.

Accidens sivè Fallacia *Accidentis* (c) in uno tantum cernitur. Ut puta idem esse flavum & mel, nec non album & cygnum: Consequens verò sivè Fallacia *Consequentis* semper in pluribus intelligitur. Nam quæ uni & ei-

dem sunt eadem, etiam inter se eadem esse postulamus: unde oritur Elenchus, qui ex *Consequenti* appellatur.

Num illud postulatum sivè pronunciatum: Quæ uni & eidem sunt eadem, inter se sunt eadem, *semper verum est?*

Nequaquam. Nam fieri potest, ut aliqua eidem sive in uno & eodem sint eadem secundum accidens, quæ tamen secundum se non sunt eadem: ut si cygnus & nix cum albo sint eadem, hoc est, sunt alba secundum accidens: non tamen sequitur ea per se esse alba. Paralogismus sic colligi potest.

Nix est alba.
Cygnus est albus.
Ergo cignus est nix.

De hoc exemplo ante dictum est.

Rursum, sumatur argumentatio Melissi. Ipse enim putabat hæc idem esse: nempè, *Genitum esse*, & *principium habere*, quia eadem sunt in *Finito*. Similiter incidit in Fallaciam *Consequentis*, qui putat *Æqualia esse*, & *habere eandem magnitudinem*, esse eadem. Nam illud latiùs patet quam hoc, quia ad Quantitatem continuam & discretam extenditur: hoc verò ad continuam tantum restringitur. Quoniam ergo Elenchus, sivè Fallacia *Accidentis* ad ignorationem definitionis Elenchi reducitur, manifestum est, & Fallaciam *Consequentis* ad eandem referri: quamvis etiam & alio modo ad eam possit reduci.

Quomodo probas Fallaciam secundum plures interrogationes *peccare contra definitionem Elenchi?*

Hanc Fallaciam non esse omninò Elenchum, ac proindè peccare contra Elenchum, & ipsius definitionem hinc fiet manifestum. Omnis Elenchus est syllogismus: Fallacia *secundum plures interrogationes* non est syllogismus. Ergo non est Elenchus. Major patet. Minor prob. Omnis syllogismus constat ex propositionibus simpliciter. Hæc Fallacia non constat ex propositionibus simpliciter, Ergo non est syllogismus.

Minor prob. Hæc Fallacia non constat ex propositionibus, quarum unaquæque est una. Ergo non constat ex propositionibus simpliciter. Argumentum patet: quia idem est, esse unum, et esse simpliciter: et eadem est definitio unius tantum, et simpliciter rei, ut *hominis & unius* tantum hominis secundum speciem: similiter se res habet in aliis rebus. Antecedens probatur: Hæc Fallacia non constat ex propositionibus, in quarum unaquæque unum scil. prædicatum prædicatur de uno subjecto. Ergo non constat ex propositionibus, quarum unaquæque est una. Argumentum patet: quia definitio rei et natura rei eadem est: una autem est definitio propositionis Unius et simpliciter: quæ est, *oratio in qua unum de uno* * *prædicatur*. Antecedens prioris Enthymematis prob. Hæc Fallacia constat ex iis propositionibus, quarum unumquæque est plures (ut ita loquar) et multæ. Nam vel plura de uno, vel unum de pluribus, vel plura de pluribus in his, vel in harum aliqua prædicatur. Ergo non constat ex iis quarum unaquæque est una. Quare siquis responsionem dederit, quasi ad unam interrogationem, Elencho redarguitur: sin verò non dedit, sed videtur dedisse, videbitur Elencho reprehendi. Atque sic patet omnes Fallacias, Fallaciarumque Paralogismos in Elenchi ignorantiam incidere: illas, quæ sunt *intra dictionem*, quia in iis videtur esse contradictio, quod sit proprium Elenchi, & quod à Syllogismo distinguitur, cum nulla tamen in iisdem reperiatur: Reliquas propter Syllogismi definitionem, quia in iis est Syllogismi defectio, hoc est, ignoratio alicujus partis definitionis Elenchi, quà syllogismus est, non quà contradictio.

* Affirmando vel negando.

SCHOLIA IN CAP. 3.

(a) Fallacia ex ignoratione Elenchi est duplex.

Una specialis, quando ignoratur, vel omittitur una ex quatuor ultimis particulis definitionis Elenchi: atq; hæc constituit tertiam Fallaciam extra dictionem à cæteris omnibus distinctam.

Altera generalis, quando ignoratur, vel omittitur aliqua omnino particula definitionis Elenchi, quæcunque demum illa sit: Atq; ad hanc reducuntur omnes Paralogismi. Hæc enim omnibus locis Sophistis communis est.

Nota. *Quidam tamen (inquit Albertus) asserunt ignorationem Elenchi semper esse contra omnes conditiones Elenchi, sed diverso modo: quia uno modo ignorantia Elenchi est contra conditiones Elenchi, secundum se: Alio modo contra conditiones Elenchi, quæ sunt ex consequenti conditiones ipsius. Quando est contra conditiones Elenchi secundum se, tunc est specialis Fallacia, ad quam aliæ non reducuntur: quando autem est ignorantia Elenchi ex consequenti, tunc est generalis Fallacia. Dicitur autem aliquis ignorare Elenchum secundum se, quando ignorat aliquam, vel aliquas conditiones contradictionis: Dicitur verò ignorare Elenchum ex consequenti, quando credit rem esse unam, sicut nomen est unum: & ex consequenti putat nomen esse unum & rem unam, credit Medium syllogismi esse unum re & nomine: & quia hoc*

putat

putat, ex consequenti credit syllogismum esse unum & verum, & sic Elenchum esse unum: & sic ex consequenti ignorat Elenchum. Hæc annotasse operepreciam duxi.

b Fallacia Figuræ dictionis ideo conjuncta est Homonymiæ & Amphiboliæ, quia his tribus commune sit, servatâ eâdem Materiâ & Formâ, plura aut verè aut apparenter significare: et si illis respondeat Multiplex actuale, huic autem duntaxat Multiplex phantasticum, Lovanienses.

Objectio

c Triangulo non accidit, ut sit Figura, quia Figura est genus ipsius. Ergo malè contrarium asserit Arist. in contextu: nec illa argmentatio, in qua Figura concluditur habere tres angulos &c, Est paralogismus Accidentis.

Solutio.

Quamvis Figura non accidat Triangulo, quatenus est triangulum, quia est genus ipsius: tamen ei accidit, nec ipsius genus est, quatenus cum aliquo tertio confertur, nimirum quatenus habet tres angulos &c. Ex hoc loco perspicuum est Superius dici posse Accidens Inferioris, quatenus alterum eorum cum aliquo tertio confertur. Nota.

d Causa, cur docti ab indoctis sophistis hoc captionis genere decipiantur est, quia non satis exercitati sunt, nec distinguere internoscunt, ut habet Philosophus: Quamvis nonnulli asserant Mathisius.

Doctos *hîc intelligi, qui circa nonnulla sapientes sunt, & aliorum ignari: vel quia scientiam universalium possident, & ignari sunt particularium & minùs communium, quorum syllogismos nequeunt distinguere, an boni sint, an mali.*

e *Hic locus ex* Consequente *differt à loco ex* Accidente: *quia Accidens in uno tantum subjecto: Consequens autem unum idemque in pluribus subjectis sumitur: Itaque in Paralogismo* Accidentis *Accidens cum uno tantum subjecto: in Paralogismo verò Consequentis cum duobus distinctis subjectis confunditur. Verbi gratia, cum dicimus,*

Hic canis est pater,
Et est tuus,
Ergo est pater tuus,

Accidentia hæc pater & tuus, *quæ* Cani *accidunt, cum uno tantum subjecto, nempè cum* cane *confunduntur: At cum dicimus,*

Mel est flavum,
Fel est flavum,
Ergo fel est mel,

Accidens, quod est flavum, *cum pluribus subjectis, nempè cum* melle & felle *confunditur. Alberius,*

ANA-

ANALYSIS.

CAP. 6.

ARGUMENTUM.

CUm in omni Paralogiſmo duo ſint cauſæ, ut in 1. c. hujus lib. explicatum eſt: Una ex parte Opponentis, qui eſt locus Sophiſticus, ex quo captiones deducit: Altera ex parte Reſpondentis, quæ efficit, ut ratiocinatio appareat legitima, quæ tamen non eſt: cumque de priori illa cauſa hactenus abundè dictum ſit: jam ad poſteriorem hanc cauſam declarandam accedit Philoſophus. Cauſa ergò deceptionis in ipſo reſpondente eſt *imperitia* ſivè *ignoratio diſtinctionis:* quod Inductione probat Ariſt. in ſingulis Fallaciis. Primò in fallaciis *intra dictionem*: ubi probat ex harum numero eſſe Fallaciam figuræ dictionis. Secundò in Fallaciis *extra dictionem.*

Sicut Medicus quærit cauſam morbi, ut poſſit adhibere commodum remedium: ita etiam Ariſt. quærit cauſam deceptionis, quo facilius poſſit huic malo mederi. Pacius.

Quæ eſt (a) *cauſa, cur paralogiſmis & ſophiſticis captionibus decipiamur?*

Cauſa cur his decipiamur, eſt *ignoratio diſtinctionis.*

Quomodo illud probas?

Inductione. Nam ſi ſingulas Fallacias, in quibus Sophiſtæ captiones contexunt, percurramus, in ſingulis videbimus ignorantiam diſtinctionis cauſam eſſe, cur talibus decipiamur. Unde quia diſtinguere neſcimus, in Sophiſticos laqueos incidimus.

Percurramus igitur ſingulas Fallacias, ac Primò Fallacias intra dictionem, *& videamus an hoc verum ſit. Cur ergo fallimur Paralogiſmis* Homonymiæ & Amphiboliæ?

Amphiboliam hoc in loco vocat Ariſt. Orationem.

Paralogiſmis utriuſque hujus Fallaciæ fallimur, quia neſcimus diſtinguere illud, quod multifariam dicitur, hoc eſt, diſtribuere multiplicem vocem, & orationem ambiguam

ambiguam in sua significata & in suos sensns. Nam etsi multas ambiguas voces facile sit distinguere: quædam tamen sunt, quorum multiplicitatem explicare non est facile: cujusmodi sunt, *Ens*, *Unum*, *Idem*.

3. *Quare fallimur Paralogismis* Compositionis &
4. Divisionis?

Quia non possumus distinguere inter orationem conjunctam, & orationem divisam. Putamus enim nihil inter has interesse, quemadmodum reverà in(c)pluribus nullum est discrimen.

5. *Quare fallimur Paralogismis* Accentus?

Quia similitur nescimus distingere inter vocem contentam & vocem remissam. Aut enim in nulla re, aut saltem non in multis videtur idem significare contentum &
6. remissum verbum.

Quare fallimur Paralogismis Figuræ dictionis?

Quia ignoramus distinguere inter idem & diversum; inter ea, quæ eodem, & quæ diverso modo dicuntur: hoc est, quia non perspicimus in qua re voces sunt similes, in qua re sunt dissimiles. (Ferè enim qui potest hæc facere, propè est, ut quid, in quaque re verum sit, cognoscat, maximè scit annuere, hoc est, concedere quæ concedenda sunt.) Quicquid enim alicui attribuitur, sivè de aliquo prædicatur, nos statim existimamus illud esse hoc aliquid, & quasi unum quiddam accipimus, hoc est, ita hujusmodi accipimus, quasi individuum sit, & unam numero Naturam significet. Nam *uni* & *substantiæ* maximè videtur consequens esse *hoc aliquid*, & *ens quoddam singulare*, cum tamen reverà & naturâ suâ non hoc aliquid, sed quale quid, id est, non Naturam singularem, sed universalem & multis communem significat. Quia itaque ignoramus hujusmodi distinguere, adeò facilè, & sine ullo negotio in hanc Fallaciam præcipites incurrimus. Quocirca hæc Fallacia meritò in iis, quæ in *dictione* consistunt, annumeranda est.

Quomodo

Quomodo probas Fallaciam Figuræ dictionis *oriri (d)* propter dictionem, *hoc est, in verbis potiùs, quàm in rebus consistere?*

His tribus rationibus illud probare possum. Primò, 1.
quia per hanc Fallaciam magis decipimur, dum aliquid cum(e) altero tractamus, quam cum apud nosmetipsos eandem ipsam rem perpendimus. Ergo hæc Fallacia in verbis, non in rebus consistit. Argumentum patet: quia cum aliquid cum altero tractamus, per sermonem hoc ipsum instituimus; quod verò apud nos taciti cognitione perpendimus, non tam ad verba, quam ad rem ipsam pertinet. Ergò si magis decipiamur, dum cum altero rem tractamus, quam cum animo apud nosmet ipsos eandem revolvimus, ex *verbis*, non ex *rebus* oritur hæc Fallacia.

Secundò, si contingit nos per hanc Fallaciam decipi, 2.
cum taciti animo apud nosmet ipsos rem perpendimus, hoc fit, cum rebus considerandis sermo adhibetur, hoc est, non cum ipsam rem simpliciter sumptam consideramus, sed cum ea consideramus sermonem et verba tanquam ipsius signa. Ergo hæc Fallacia in *verbis* non in *rebus* consistit, Deceptio enim oritur propter similitudinem sermonis seu dictionis.

Sermonem hic intelligo non tam externum, quam internum, vel tius in genere, sive sit sermo internus sive voce prolatus, sive scriptis comprehensus. Pacius.

Tertiò, omnes Paralogismi hujus Fallaciæ oriuntur 3.
ex similitudine non in re significata, sed in dictione rem significante. Nam similitudo Dictionis, quam vocant similem dictionis figuram: facit ut falsò putemus esse eandem rem. Ergo hæc Fallacia in Dictione consistit.

Jam accedamus ad Fallacias, quæ in rebus consistunt:

Quare decipimur Paralogismis Accidentis? 1.

Quia non possumus distinguere quod est idem, quod diversum: quod est unum, quæ sunt multa: quibus attributis, sivè prædicatis convenire oportet, quæ rei sivè subjecto insunt, et quibus minimè.

Quare fallimur Paralogismis Consequentis? 2.

Ob eandem causam, ob quam Paralogismis *Acciden-*

tis decipimur, cum hæc sit illius pars, sicut ante dictum est in cap. præcedente. Decipimur etiam Paralogismis hujus Fallaciæ, quia ignoramus distinguere inter *Consequens* & *Antecedens*. Nam sicut sublato consequente tollitur Antecedens: ita putamus, sublato Antecedente, tolli etiam & Consequens, quod tamen falsum est.

3. 4. *Quare decipimur Paralogismis Fallaciæ ex* ignoratione Elenchi, *& Fallaciæ ex* Dicto secundum quid ad Dictum simpliciter, *& è contra*?

Quia non possumus distinguere res parum inter se distantes: quæ in posteriori Fallacia sunt *Dictum secundum quid*, & *Dictum simpliciter*; in priori verò *idem* & *diversum*. Nam quasi nihil plus significet, *esse quidpiam, aut quadam ex parte*, quàm *esse omnino*, aut verò *esse quodammodo* aut *hoc tempore*; ita in *toto genere*, ac *simpliciter* concedimus.

Hoc est quod ait in c. x. Universaliter enim concedimus, quasi hæc nihil adsignificent, simpliciter quodammodo, Nunc.

5. 6. 7. *Quare fallimur Paralogismis harum trium Fallaciarum, nempe* Petitionis principii, *Ex* non causa ut causa, *&* secundum plures interrogationes?

Quia similiter non possumus distinguere inter res, quæ exiguum videntur habere discrimen, quia scil. non satis subtiliter, & acurate definitionem Propositionis, & Syllogismi consideramus ob eam, quam suprà diximus, causam.

SCHOLIA IN CAP. 6.

Paralogismorum duæ sunt causæ.

(a(*IN omni Paralogismo duæ sunt causæ: una defectus, quam vocant causam non existentiæ: Altera apparentiæ sivè deceptionis; atq; hæc provenit vel ex parte Opponentis, sivè locorum;*

torũ, vel ex parte Respondentis. Illa omnes locos Sophisticos seu Fallacias comprehendit: hæc verò est imperitia Respondentis, distinguere nescientis. Illa dici potest causa originis: *hæc verò* causa deceptionis, *seu* apparentiæ. *De hac posteriori in hoc capite agitur.*

b De horum verborum explicatione vide Aristotelem cùm alibi, tùm 1. Top. cap. 6. & 14. Metaphys. cap. 9.

c Multæ possunt assignari orationes conjunctæ & divisæ. quæ idem significant, & eundem sensum retinent, nihilque discriminis veritatis aut falsitatis admittunt. Qualis est hæc oratio: Qui currit nunc currit: *& in his non habent locum hæ duæ Fallaciæ.* Lovan.

d Zeno (inquiunt Lovanienses) Fallaciam Figuræ dictionis locis Sophisticis extra dictionem *annumeravit. Refert Albertus Aristotelem potiùs in Fallacia Figuræ dictionis, quàm in ullis cæterarum instare, quia majorem habet similitudinem & convenientiam (ut loquuntur) cum Fallaciis extra* dictionem, *quàm cæteræ: quæ quidẽ convenientia præcipuè est in duobus. Primò quia, sicut in Fallaciis* extra dictionem *præmissæ frequenter sunt veræ, & non est aliquis defectus in eis, velnti in hoc Paralogismo Accidentis:*

Animal est genus.
Homo est Animal.
Ergo homo est genus:

Ambæ

Ambæ præmissæ sunt veræ, & defectus est solum in comparando præmissas ad conclusionem: ita in Fallacia Figuræ dictionis non est defectus in præmissis, sed in comparandis præmissis cum conclusione: ut,

Iste dat unum solum denarium.
Sed non habet unum solum denarium.
Ergo dat, quod non habet.

2. *Secundò, in Paralogismis Figuræ dictionis accidunt loci Sophisti* extra dictionem: *ut* Accidens *&* Consequens: *& ideò Zeno hanc Fallaciam inter locos Sophisticos extra dictionem annumeravit.*

(e) *Quamvis in sermone, quo disputamus cum alio, fiat omnis fallacia, secundùm quod sermo est instrumentum, quo in disputando utimur: sermo tamen non semper est causa Fallaciæ, seu deceptionis: sed in Fallacia* extra dictionem *causa & motivum ad decipiendum est res, quamvis sermone tanquam instrumento ad rem illam exprimendam utamur. Ex hoc loco duplicem disserendi & exquirendi, seu veri, seu falsi rationem nota: Altera est, cum ipsi tacitè nobiscum rem expendimus: Altera, cùm sermonem cum adversario miscemus: in hunc locum vide lib.* 1. *Top. cap.*2, *&* 8. *Top. cap.*1. Mathisius.

ANAL-

ANALYSIS.

CAP. 7.

ARGUMENTUM.

Cum duplex sit vitiosus Syllogismus, unus apparens, qui videtur esse Syllogismus, sed non est: Alter sophisticus sive falsus: cumque hactenus ex quibus locis prior ille colligatur, exposuerit: in hoc cap. exponit, ex quibus locis seu principiis hic posterior oriatur. Oritur igitur ex iisdem locis, ex quibus prior ille, scil. ex tredecem Fallaciis. Tres sunt partes hujus cap. Primò ostendit ex iisdem locis fieri Sophisticos Elenchos & syllogismos, ex quibus fiunt apparentes syllogismi: dein Sophisticum Syllogismum & Elenchum dividit in Syllogismum peccantem in Forma, & peccantem in Materia. Secundò ratione confirmat utrumque Syllogismum ex iisdem locis deduci. Tertiò ostendit Sophisticum Elenchum non esse simpliciter & absolutè Elenchum.

Ex quibus locis fiant Syllogismi apparentes, qui videntur esse syllogismi nec sunt, ex iis, quæ dicta sunt, tenemus: Nunc hoc mihi expedias velim; Num his cognitis, tenemus ex quibus etiam fieri possunt Sophistici Syllogismi & Elenchi?

Maximè. Nam ex locis suprà expositis, nempè tredecem Fallaciis, & ex ignoratione Elenchi colliguntur non solum ii, qui videntur Syllogismi & Elenchi, sed etiam falsi & Sophistici, unde Syllogismi apparentis, & etiam Sophistici eadem est origo, & eadem principia.

Quid vocas Sophisticum Elenchum & Syllogismum?

Voco Sophisticum Elenchum & Syllogismum, non solum eum, qui falsa quadam specie videtur esse Syllogismus,

gismus, qualis est, qui peccat in Forma; sed etiam qui reverà est Syllogismus vel Elenchus, sed falso videtur esse proprius rei, de qua agitur; qualis est, qui peccat in Materia. Tales sunt, qui non ex re ipsa adversarium redarguunt, nec manifestam faciunt ipsius imperitiam quod erat Pirasticæ sivè Tentativæ facultatis proprium. Parastice enim est pars Dialecticæ, quæ potest falsum concludere propter imperitiam & ignorantiam ejus, qui hujusmodi argumentationem concedit.

Ergo Sophistici Elenchi, non sunt tales, quales sunt Elenchi, qui ex Parastice ducuntur.

Non sunt. Nam Elenchi, qui ex (*a*) Parastice ducuntur ignorantem detegunt, ut dictum est. Sophistici autem Elenchi, etiamsi concludant contradictionem, tamen non faciunt manifestum, an adversarius sit penitùs ignarus & imperitus; quoniam non solùm ignorantem, sed scientem & eruditum hisce argumentationibus Sophistæ impediunt, eique tenebras offundunt; quod quidem Pirasticæ Facultatis Elenchi non præstant. Hi enim non scientem, sed ignorantem tantum decipiunt.

Quomodo probas Syllogismos Sophisticos eâdem methodo haberi, qua apparentes & Sophistici Elenchi habentur, hoc est, utrosque ex iisdem locis sivè principiis (sicut ante posuisti) originem ducere?

Hac ratione illud probo. (*b*) Ex quot quibusque causis solet videri auditoribus ex iis, quæ interrogata sunt, benè, & necessariò rem confici, iisdem et tot Respondenti idem illud videri consentaneum est. Ergo et illis, quos exposuimus, locis (hoc est Fallaciis) aut omnibus, aut certè nonnullis Sophistici Elenchi et Syllogismi originem ducunt. Antecedens prob. Nam quod non interrogatus quispiam, hoc est, auditor se admisisse existimat, idem profectò interrogatus, id est, Respondens etiam admitteret; quamvis in nonnullis Elenchis et Syllogismis Sophisticis accidit, ut simul

ac

& interrogantur, ea quæ ad perficiendam conclusionem deerant, falsitas statim detegatur ac appareat: quales sunt paralogismi, quæ in dictione consistunt, & ii qui adversarium ad Solœcismum perducunt. Argumentum patet: quia Syllogismi contradictionis, id est, qui peccant in Materia, in eo consistunt, quòd videtur Elenchus, cùm non sit. Quare si ex iisdem locis, solet videri auditoribus & Respondenti conclusum esse, cum non sit, falsi etiam Syllogismi, hoc est, qui peccant in Materia ex iisdem locis, ex quibus Syllogismi peccantes in Forma Originem ducunt, nempè ex eo, quòd uterque videatur Elenchus, cum tamen neuter sit Elenchus.

Quare uterque Syllogismus non est Elenchus?

Quia in utroque aliqua pars definitionis Elenchi ignoratur, vel omittitur.

Qua ratione illud ostendis?

Inductione Nam si paralogismos uniuscujusq; Fallaciæ percurramus, hoc ipsum patebit. Ex eo enim quod conclusio non evenit propter argumentationem, hoc est, non colligitur ex iis quæ sunt posita, oritur ille Paralogismus, qui ducit ad impossibile, hoc est, Paralogismus *ex non causa ut causa*. Paralogismus *secundum plures interrogationes* accidit, eò quod natura propositionis (quæ est Elenchi pars) non rectè perspiciatur. Qui ex *Accidente* ducitur, et qui hujus pars est, nempè Paralogismus *Consequentis* inde oriuntur, quod pro eo quod per se est, id sumitur, quod est per accidens. Illi Paralogismi quorum conclusio non ad rem, sed ad nomen et sermonem pertinent, manifesto peccant contra definitionem Elenchi, quia in iis non est contradictio unius et ejusdem rei, quales sunt Paralogismi *Homonymiæ & Amphiboliæ*. Præterea adversus id, quod diximus, oportere contradictionem esse universaliter, & secundum idem, & non idem & eodem modo, omnes captiones peccant, quæ contra aliquod horum, aut unumquodque horum peccat

Quamvis singulæ hæ particulæ, quas hic recenset Ari. expresse non ponuntur in definitione Elenchi; tamen necessario veniunt intellegendæ.

cat: Quales sunt Paralogismi à *Dicto secundum quid, ad Dictum simpliciter*, & è contra: & Paralogismi ex *ignoratione Elenchi*. Postremò adversus illam particulam definitionis Elenchi *non connumerato eo, quod in initio quæsitum fuit*, delinquunt Paralogismi *petitionis principii*. Quare omnes locos, ex quibus fiunt Paralogismi, tenemus. Nam iis, quos exposuimus, plures esse nequeunt, & ad eos Paralogismi omnes reduci possunt.

Num Sophisticus Elenchus est simpliciter & absolutè Elenchus?

Non est. Nam neque naturâ suâ, neque specie aliqua est apud omnes Elenchus; sed apud hunc vel illum, qui deceptus credit illum esse Elenchum. Idem dicendum est de Sophistico Syllogismo.

Unde illud constat?

Ex eo, quòd nisi quis putet aliquod Multiplex sive ambiguum, sicut in Homonymia contingit, unam habere significationem, aut quis credat aliquod commune significare solum hoc, i. rem singularem, ut in Fallacia *Figuræ dictionis*, eodémque modo in aliis, illi nullo modo Elenchi aut Syllogismi erunt, hoc est, nec apud omnes, nec apud eum, qui interrogatur, nempè Respondentem: sin autem sumat vocem ambiguam habere unam tantum significationem, aut vocem aliquam communem significare rem quandam singularem; aut hujusmodi sumat, quod sumendum non erat, tum certè erunt Elenchi & Syllogismi adversus eum, qui interrogatur, simpliciter autem, & apud omnes non erunt: quia non sumpserunt, quod unam rem significaret, sed quòd significare videtur, idque ab hoc Respondente duntaxat, quòd impertus esset.

SCHOLIA

SCHOLIA IN CAP. 7.

a Nota discrimen inter Parasticum sive Tentativum Syllogismum, & Sophisticum: Ille in Modo & Figura concluditur: Hic plerumque non concluditur: Ille ignorantem detegit & manifestam facit ipsius imperitiam: sicut videre est in Protagora, Gorgia, et aliis Dialogis Platonis: Hic non item, quia viri Docti hoc decipiuntur.

b Nonnulli rationem Arist: sic colligunt. Iisdem locis ac modis capiuntur in differendo tum ii qui audiunt, tum ii qui respondent: at modi, quibus audientes in differendo capiuntur, sunt apparentes, quibus Respondentes ii sunt sophistici. Ergo apparentes et Sophistici modi idem sunt, iisdémque ex causis et locis promanant: Propositio et conclusio ipsius Arist. verbis proponuntur: Assumptio subintelligitur. Ergo rationem philosophi non eodem prorsus modo collegi, quamvis, si ipsius sensum respicias, non multum intersit. Pacius hunc locum ita explanat. Finge, inquit, in auditorio disputari: ibi est Opponens, Respondens, et Auditores. Respondens posuit certas Theses: unam impugnat Opponens: Hæc impugnatio est Elenchus, quo redarguitur Respondens, non redarguuntur Auditores qui eam Thesim defendendam non susceperunt; et, si est Sophistica impugnatio, est Sophisticus

phisticus Elenchus. Quoniam ergo eadem Argumentatio est Sophisticus Elenchus, seu videtur Elenchus respectu Respondentis, & est tantum Sophisticus Syllogismus, seu videtur Syllogismus respectu Auditorum, qui scil. non magis possent solvere, quàm Respondens: in re autē ipsa nullum est discrimen: hinc manifestum est, eadem methodo inveniri tam illos syllogismos, quàm hos Elenchos, id est, sumi ex iisdem locis, nempè ex illis tredecem, quos ante declaravimus. Et Paulò post: Quod ad formam hujus ratiocinationis (inquit) attinet, paulò aliter ab Aristotele deducitur. Considerat enim Auditorem, respectu cujus non est Elenchus, sed tantum Sophisticus syllogismus: & inquit: Cum hic Auditor decipiatur, quia putat ea esse concedenda, quibus concessis extruitur Elenchus Sophisticus; certè si ipse teneret locum Respondentis, ea concederet, & Elencho redargueretur. Eadem igitur ratiocinatio contra eum non est Elenchus, & eadem contra eundem fiet Elenchus, si suscipiat partes Respondentis. Ergo iidem sunt loci Syllogismorum falsorum, id est, decipientium, & Elenchorum Sophisticorum. Nam quod Auditor non interogatus putat se debere concedere, unde extruitur Syllogismus Sophisticus, id si interrogaretur, putat concedendum. Hæc Pacius.

ANALYSIS.

CAP. 8.

ARGUMENTUM.

Explicatis locis Sophisticis, ex quibus Elenchi Sophistici oriuntur: in hoc cap: agitur de locis Elenchorum in genere, ex quibus scil. non solùm falsi, sed etiam veri deducuntur. Duæ sunt præcipuæ partes hujus capitis: In priori parte ostendit Philosophus non spectare ad Dialecticum omnium Elenchorum locos perspectos habere: quia hoc sine rerum omnium scientia præstari nequit. In posteriori parte exponit quorum Elenchorum locos Dialecticus debeat cognoscere.

Num oportet Dialecticum locos omnium Elenchorum, quibus homines redarguuntur, cognoscere?

Non oportet. Nam hoc sine rerum omnium scientia cognosci non potest: unde nulla est ars una, quæ hoc præstare queat. Quare Dialecticus non debet, nec potest omnium Elenchorum locos perspectos & cognitos habere, cum ferè infiniti sint, nec unius et ejusdem generis.

Quomodo probas Elenchos esse definitos, & non esse ejusdem generis?

Hac ratione. Infinitæ sunt Demonstrationes. Ergo infiniti sunt Elenchi. Antecedens prob: quia infinitæ ferè sunt scientiæ, et unáque suas habet Demonstrationes, suos terminos et sua principia. Argumentum patet: quia omnes Demonstrationes sunt Elenchi, iiq; veri. Nihil enim Demonstratione concluditur, quod idem Elencho confici non possit; neque ulla est Demonstratio, quæ non sit Elenchus, quæ redarguit eum, qui thesim veritati contradicentem posuerit: ut si quis hanc falsam conclusionem defendat.

Diameter habet communem mensuram cum latere.

Poterit quispiam Demonstrationem conficere, qui probabit (*a*) *Diametrum non habere communem mensuram cum latere:* unde vero Elencho cum redarguet. Quare omnium rerum scientiam habere oportet eum, qui omnium Elenchorum locos exploratos habere velit. Alii enim Elenchi ex Geometriæ, aliæ ex Medicinæ, aliæ ex aliarum cujusq; generis scientiarum principiis & (*b*) conclusionibus ducuntur.

Num sicut veri Elenchi sunt infiniti, nec ejusdem generis ita etiam & falsi Elenchi.

Maximè. Nam sicut in omnibus sunt veri Syllogismi & veri Elenchi: ita in omnibus sunt falsi Syllogismi & falsi Elenchi. Ut, in Geometria Geometrici, & Medicina Medici: unde nulla est vera conclusio, quæ Demonstratione concluditur, quam falsigraphus impugnare non conatur, cujusque contradictorium Syllogismo deceptorio, sivè ignorantiæ non concludit. Ergo sicut infiniti ferè sunt veri Elenchi: ita & infiniti sunt falsi: quorum omnium etiam locos cognoscere ad Dialecticum non pertinet.

Dubium.

Quomodo falsi Elenchi possunt esse in aliqua Arte, sivè in scientia, cum in ea veri sint, nec ex iisdem principiis falsi & veri concludantur?

Solutio.

Falsi Elenchi dicuntur esse in aliqua Arte vel scientia, quia sunt secundum illius principia, hoc est, quia habent materiam, hoc est, terminos illius Artis vel scientiæ in qua fiunt veri. Ex iisdem enim terminis fiunt falsi Elenchi, ex quibus fiunt veri, & ex iisdem principiis.

Cum ergo ad Dialecticum non pertineat omnium Elenchorum locos cognoscere: dicas mihi quorum locos exquirere ad eum pertinet?

Eorum tantum locos oportet Dialecticum exquirere, qui ad Dialecticam pertinent. Hi namque communes

sunt

sunt (d) omnibus artibus & facultatibus: unde sicut ad quemlibet scientem & artificem pertinet considerare utrum Elenchus, qui in sua scientia cernitur, hoc est, ex principiis conficitur, videatur tantum Elenchus, an reverà sit, & quamobrem talis sit, explicare: sic ad Dialecticum spectat dispicere, an Elenchus, qui struitur ex communibus principiis, quæ sub nullam unam Artem cadunt, sit verè Elenchus, an videatur tantum, cùm non sit. Ergo ad Dialecticum pertinet cognoscere locos Elenchorum probabilium, sivè eorum qui videntur probabiles: sicut ad scientem pertinet cognoscere locos & principia Elenchorum verorum necessariorum.

Quomodo possumus cognoscere locos, ex quibus Elenchi probabiles, qui ad Dialecticum pertinent, conficiuntur?

Ex locis probabilium syllogismorum. Nam si locos tenemus, ex quibus probabiles syllogismi de qualibet re fiunt, tenemus etiam ex quibus probabiles Elenchi fiunt: siquidem Elenchus est syllogismus contradictionis: quare aut (e) unus, aut duo syllogismi contradictionis Elenchus est. Ex quibus igitur Syllogismi & Elenchi probabiles fiant, intelligimus ex iis, quæ in libris Topicorum exposita sunt: simulque horum solutiones: quoniam horum objectiones sunt eorundem (f) solutiones. Ex quibus verò locis fiant Elenchi apparentes imperitis, ex iis intelligimus, quæ Arist. scripsit in his lib. de Sophist. Elenchis: loquor autem de iis Elenchis, qui videntur Elenchi, videntur (inquam) non cuivis, sed certis quibusdam, nempè imperitis. Nam infiniti sunt loci, si quis consideret ex quibus Elenchi videntur quibuslibet. Quare perspicuum est Dialectici esse notatos habere locos, ex quibus per communia principia oritur, qui Elenchus est, vel qui videtur Elenchus: vel Dialecticus, vel qui videtur Dialecticus vel Pirasticus sive Tentativus.

SCHOLIA IN CAP. 8.

a *Non hîc circuli, sed quadrati Diameter intelligitur, quæ est linea recta ducta ab uno angulo quadratæ figuræ ad angulum oppositum, dividens quadratum in duo triangula æqualia: Hæc linea non communi aliqua mensura cum latere ejusdem mensuratur. Vide quæ scripsi in cap. 2. lib. 1. Demonst.*

b *Demonstratio non solum fit ex ipsis principiis, sed etiam ex conclusionibus priùs demonstratis per principia: sed illa* D*emonstratio dicitur universalis: hæc verò particularis. Vide quæ annotavi in 2. c. lib. 1. de* Demonst.

Principia artium sunt duplicia.

c *Principia Artium sivè scientiarum sunt duplicia: Quædam sunt principia incomplexa sivè simplicia: ut subjectum scientiæ, & ejus partes. Quædam complexa, ut propositiones immediatæ, ex quibus fiunt conclusiones: quæ dividuntur in principia propria, & in principia communia. Cum dicitur in contextu,* qd falsi *E*lenchi sunt in aliqua arte, qd sunt secundū illius principia

1\. *nonnulli per,* principia, *intelligunt principia simplicia, quia scil. falsi Elenchi, sivè falsæ* Demonstrationes *habent idē subjectū et eosdē terminos, quæ veri Elenchi habent: unde Arist. in 9. c. lib. 1. de* Demonst. *ait quæstionem non Geometricam esse Geometricam quoad Materiam, nempè illius terminos, sed non quoad Formam, quia scil. malè terminos conjungit. Alii hic accipi volunt*

sunt principia cōplexa, *sed malè applicata & intellecta. Nam sicut ex principiis Artis verè intellectis fiūt veræ Demōstrationes & cōclusiones, sic ex iisdē malè & perperā intellectis conficiūtur falsæ conclusiones, sicut habet Arist. lib. 1. T. c.* 1. *Fit etiā falsa cōclusio ex oppositis principiis, sicut docet Arist. li.* 1. Demōst. *c.* 3. *in fine.*

d *Principia cōmunia ea dicuntur, quæ ad unam, certā & peculiarem scientiā non pertinent, sed quæ vel pluribus inserviunt: ut illud:* Si ab æqualibus æqualia auferantur, quæ relinquuntur, sunt æqualia, *vel quæ omnibus inserviunt. Hæc utraque principia dicuntur* Dialectica: *quia* Dialecticus *ex iis ratiocinari solet, sicut Demonstrator ex propriis. Principium commune hoc est:* Omne totum est majus sua parte.

Principia communia.

e *Elēchus dicitur contradictionis syllogismus, aut unus aut duo; quia aut uno syllogismo, aut duobus disparatum sive contradictorium concluditur. Lovanienses asserunt, quod si colligatur syllogismo utraque contradictionis pars, duo sunt syllogismi, saltem implicite: si verò duntaxat una pars concludatur, alteram defensitante Respondente, unus erit Syllogismus.*

f *Iisdem solvitur Argumentatio, quibus struitur modis, ut Rodolphus ait lib.* 2. *c.* 21. *Cum ergo omnes* Paralogismi *ex aliquo loco Sophistico deducantur, eodem ipsi loco dissolvuntur, nimirum cum Respondens ostenderit tales Paralogismos ad hunc vel ad illum locum sophisticum*

sticum pertinere, vel saltem non rectè, aut non eo modo, quo debet, ex loco Dialectico deduci.

ANALYSIS.

CAP. 9.

ARGUMENTUM.

HActenus Arist. sententiam suam de Locorum Sophisticorum divisione exposuit: In hoc cap: quandam divisionem Locorum, sivè Argumentorum tradit, quam antiqui excogitarunt, & excogitatam defenderunt: quam, ut vitiosam, rejicit Philosophus. Quinque sunt partes hujus capitis. Primò divisionem ab Antiquis excogitatam proponit. Secundo eandem esse vitiosam docet. Tertiò digressione quadam utitur, in qua alium Antiquorum errorem convellit, nempè quod priùs rationem Elenchi, quàm Syllogismi habuerint. Quartò reprehendit veteres, quod putarint Argumentationes Mathematicas esse *ad intellectum*, & multiplices esse *ad nomen*. Quintò ostendit contra alium errorem Antiquorum non esse munus Respondentis multiplicem sivè ambiguam vocem distinguere.

Quomodo Antiqui Dialectici dividebant Argumentationem?

Antiqui Argumentationes dividebant in Argumentationes πρὸς τοὔνομα, hoc est, *ad nomen*, & in Argumentationes πρὸς τὴν διάνοιαν, hoc est, *ad sententiam*, sivè *intellectum*.

Quid est Argumentatio ad nomen?

Argumentatio ad nomen sivè non ad sententiam est, cum Opponens, qui argumentatur, non utitur nomine aut vocabulo in eadem significatione, in qua est concessum

sum ab interrogato sivè Respondente.

Quid est Argumentatio ad sententiam?

Argumentatio ad sententiam est, cum Opponens intelligit nomen in eadem significatione, in qua Respondens concesserit.

Num hæc Argumentationum divisio est bona necne?

Non est: quia non fit per opposita membra. Nam Argumentatio *ad nomen* & Argumentatio *ad sententiam* non sunt diversæ, sed eædem prorsus.

Quibus rationibus hoc poteris confirmare?

His rationibus: quarum prima hæc est. Eadem Argumentatio potest & *ad nomen*, & *ad sententiam* pertinere. Ergo non sunt diversæ. Antecedens prob. Si fieri potest, ut cum nomen plura significet, Opponens, qui interrogat, & Respondens, qui interrogatur, putent illud unum tantum habere significationem, tum hæc eorum Argumentatio est & *ad nomen*, & *ad sententiam* Respondentis: sed hoc fieri potest. Ergo & illud. Major patet: quia, cum homonymum ponitur in Argumentatione, erit reverà, & naturâ suâ Argumentatio *ad nomen*, & non ad sententiam: cum verò Opponens & Respondens illud homonymum uno tantum modo dici putant, idque in una & eadem significatione sumunt, erit Argumentatio *ad sententiam*. Minor probatur exemplo. Nam (a) Zeno, et is qui cum disputabat *Ens & unum*, quæ homonyma sunt et multiplicia, uno tantum modo dici putabant, ex quo tandem factum est à Zenone Argumentum, quo omnia esse unum concluderet: hoc modo:

Ens est unum.
Omnia sunt ens.
Ergo *omnia sunt unum.*

Quare perspicuum est fieri posse, ut Argumentationes illæ, quæ aliquod multiplex aut ambiguum continent, & *ad nomen*, & *ad sententiam* pertineant.

Secunda ratio: Nulla est Argumentatio, quæ non potest pertinere *ad sententiam*. Ergo hæ duæ species non sunt diversæ, sed eædem. Antecedens prob. Quia illud, nempè

pertinere

pertinere ad sententiam, non consistit in Argumentatione, sed in eo, quod Respondens hoc vel illo modo affectus est ad ea, quæ concessit. Unde Respondens et Opponens possunt efficere, ut illa Argnmentatio, quæ naturâ suâ *ad nomen* pertinet, *ad sententiam* utriusq; accommodetur: quia (ut dictum est) possunt illud quod multiplex est, et ambiguum, perinde sumere, ac si synonymum esset, et unam tantum rem significaret. Quare nulla est Argumentatio, quæ non possit *ad sententiam* pertinere.

Tertia ratio: Nulla est è contrà Argumentatio, quæ non potest esse *ad nomen*. Ergo hæ duæ species non sunt diversæ. Antecedens prob. Quia pertinere *ad nomen* in præsentia nihil aliud est, quàm non pertinere *ad sententiam*. Nisi enim omnes ad hæc duo genera referri possent, tum essent aliquæ aliæ, quæ nec *ad nomen*, nec *ad sententiam* pertinebunt: illi autem, qui hanc divisionem tradunt, dicunt ad alterum horum omnes Argumentationes pertinere, atque ita dividunt, ut omnes vel *ad nomen* vel *ad sententiam* pertinere fateantur, alias autem præter has nullas invenire posse.

Num omnes syllogismi, qui ex multiplici significatione ducuntur, pertinent ad nomen?

Non pertinent: Quamvis hoc ipsum Antiqui asseruerint. Nam absurdum est omnes Paralogismos *intra dictionem ad nomen* pertinere. Ergo absurdum est omnes Argumentationes, quæ ex multiplici significatione oriuntur, *ad nomen* pertinere. Argumentum sequitur: quia omnes Paralogismi *intra dictionem* ob aliquod Multiplex oriuntur, sicut priùs dictum est.

Num omnes Paralogismi, qui in dictione consistunt, ex eo vim habent, quòd Respondens existimet eos esse tales?

Nequaquam. Nam quidam sunt, qui non ex eo vim habent, quod Respondens hoc vel illo modo sit affectus, sed quia ipsa Argumentatio continet talem interrogationem, sivè præmissam, in qua aliquod homonymum sivè Multiplex reperitur.

Num

Num malè & absurdè fecerunt antiqui, qui dum, de Syllogismo & Elencho tractationem instituerint, priùs habuerunt rationem Elenchi, quàm Syllogismi?

Maximè. Nam cum Elenchus sit syllogismus, necesse erat, ut priùs de Syllogismo, quàm de Elencho disputarent, cum nihil aliud sit falsus Elenchus, quàm fallax et fucatus syllogismus. Unde fit, ut omnis captionis vitium vel sit in Syllogismo, vel in Contradictione, hoc est, in Elencho (Nam ad syllogismum oportet accedere, ut fit Elenchus) vel in utróque. Ut autem singulorum exempla subjiciam, illa captio,

(b) *Quem contingit silere, contingit loqui,*
Σιγῶντα contingit silere:
Ergo Σιγῶντα contingit loqui.

Vitium habet non in Syllogismo, sed in Contradictione. Illa autem captio.

Aliquis dat unum solum denarium:
Sed unum solum denarium non habet:
Ergo aliquis dat, quod non habet:

Utróque modo vitiosa est. Nam néque est Syllogismus, néque Elenchus, quia omnis Elenchus est syllogismus: hæc autem captio,

Circulus est figura:
Poema Homeri est (c) *circulus;*
Ergo poema Homeri est figura:

In Syllogismo vitium habet; quia constat ex quatuor terminis. *Circulus* enim, cum sit homonymum, duos terminos continet, quia non in eâdem significatione in Majori et Minori accipitur. Quod si Argumentatio neutro modo sit vitiosa, vera erit et legitima.

Sed ut eò, undè digressi sumus, redeamus: Num rectè dixerunt Antiqui Argumentationes Mathematicas sivè Demonstrativas, quæ in scientiis reperiuntur, ad sententiam *pertinere?*

Nequaquam. Nam fieri potest, ut quis (d) *triangulum* putet esse verbum multiplex, isque interrogatus conce-

dat de eo hanc affectionem, *habere duos rectos angulos sivè tres aequales duobus rectis* demonstrari, non quatenus *Figuram* significet, sed aliquid aliud, puta corpus tali figurâ præditum &c. idem est de aliis hujus generis Argumentationibus dicendum. Ergo Mathematicæ Argumentationes non pertinent *ad sententiam*, sed possunt etiam *ad nomen* pertinere.

Num rectè dixerunt Antiqui Argumentationes, in quibus ponitur homonymum, ad nomen *pertinere?*

Ne id quidem rectè. Nam fieri potest, ut Respondens non intelligat, nec putet id esse homonymum, quod reverà homonymum est. Ergo talis Argumentatio, in qua hujusmodi homonymum ponitur, non *ad nomen*, sed potiùs *ad sententiam* pertinebit.

Quo tandem modo Opponens debet interrogare, ut disputatio sit ad sententiam *Respondentis?*

Exstimabant Antiqui Opponentem oportere interrogando, etiam ambiguam vocem, si quæ in interrogatione esset, distinguere hoc modo.

Sitné *verum σιγῶντα loqui an falsum, an potiùs alio modo verum, alio modo falsum?*

Si igitur Respondens concesserit illam orationem, *σιγῶντα loqui* nullo modo esse veram, & Opponens contra disputaverit: dicebant Antiqui hanc ejus argumentationem *ad sententiam* pertinere, cum reverà non sit *ad sententiam*. Sed *ad nomen* eam pertinere negari non possit. Non est igitur unum quoddam genus Argumentationum, quod *ad sententiam* pertinet, sed quædam *ad nomen* spectant. Nec tales sunt omnes, non dico qui sunt veri Elenchi: sed ne quidem, qui videntur Elenchi: sunt enim & qui *extra dictionem* Elenchi videntur: ut qui ducuntur ex *Accidente*, & alii nonnulli.

Nonné pertinet ad Respondentem distinguere si quid multiplex, aut ambiguum proponat: hoc modo: cum dico σιγῶντα λέγειν, volo intelligas, posse hoc, vel illo modo accipi?

Nequaquam. Nam si oporteret Opponentem distinguere,

gere, hæc absurda indè sequerentur. Primò, si oporteret Opponentem distinguere, tum aliquando contingit, ut illud distingueret, quod non putaret esse multiplex, sed hoc absurdum est. Secundò, quia hoc esset docere Respondentem. Hoc enim modo res, ut est, illi explicatur & declaratur, qui nec animadvertebat, nec sciebat, nec omninò suspicabatur posse id, de quo interrogabatur, alio atq; alio modo accipi. Tertiò, sequeretur, quod illud distingueret, quod multiplex non est, quod tamen ipse putat esse multiplex: sed hoc absurdum est. Ergo & illud. Exempli causa:

Nonne quatuor unitates æquales sunt duobus binariis, qui sunt in quaternario?

Si quis distinguat, velim intelligas, ut binarii partim hoc, partim illo modo insint, distingueret quod non est multiplex. Aliud exemplum hoc sit.

Estne eadem contrariorum scientia?

Si Opponens sivè interrogans distinguat hoc modo: velim ut intelligas contraria esse duplicia; quædam cognita, quædam incognita, absurdè faciet: quia illud distinguit, quod non est distinguendum, saltem hoc modo. Quocirca videtur ignorare, qui ista distinctione utendum esse censet, aliud esse *docere*, aliud *disputare*, & quod oporteat docentem non interrogare, sed manifestum facere id, de quo agitur: disputantem verò, eum modo, qui cum disputatur, interrogare.

SCHOLIA IN CAP. 9.

MUlti fuere hujus nominis, sed hîc quem Arist. nominat, Zeno Eleates fuit, Parmenidis auditor, qui simul cum Perdicca & in Philosophia & in administratione Repub. clarissimus fuit. Hunc *primum* Dialectica *inventorem*

ventorem fuisse tradunt. Quis autem ille fuerit, quem hic Aristoteles Zenoni Respondere scribit, nondum compertum habeo. Fingamus Melessum fuisse.

b *Primus Paralogismus ad Amphiboliam, secundus ad Figuram dictionis, tertius ad Homonymiam pertinet: secundus paralogismus hoc modo etiam colligi potest:*

Nemo dat illud, quod non habet.
Sed unum solum denarium non habet.
Ergo non dat unum solum denarium.

In hoc paralogismo fit transitus à Substantia ad Quantitatem. Nam vox, illud, *in Majori denotat Substantiam: vox,* solum, *in Minori Quantitatem significat.*

Poema cur dicatur dirdulus?

c *Cur poema dicatur circulus, quorundam opiniones recensui in c.9. li.1. Demonst. quæ jam mihi omni ex parte non arrident. Themistius dicit (ut ait Alberius) quod poemata perfecta & absoluta dicebantur esse quasi circuli, & orbes quidam, in quibus* viz. *nihil desiderabatur: Hinc Arist. ait Poema Homeri circulum esse, quia instar circuli (quæ est Figura omnium perfectissima) & congruenter (ut ait Mathisius) & verbis & sententiis concinnatum est.*

d *Sophista* triangulum *non solum pro figura, sed etiam pro* Deltoto *signo cælesti: aut pro numero, ceu ternario aut senario, qui apud Arithmeticos triangula sunt: item pro corpore triangulari sæpenumerò usurpat, cum tamen is, qui fal-*

*graphum Syllogismum conficit, in eadem signi-
ficatione accipiat, qua à* Demonstratore *Geo-
metra accipi solet, nempè pro figura triangulari.*
e *Contrariorum eandem esse scientiam, nihil
aliud est, quàm contraria ad eandem scien-
tiam pertinere, & in eâdem pertractari: sic æ-*
grum & sanum *in Medicina:* bonum & ma-
lum *in Morali Philosophia pertractantur.*

ANALYSIS.

CAP. 10.

ARGUMENTUM.

IN hoc capite Arist. comparationem sivè collationem instituit inter Syllogismum Demonstrativum, Dialecticum, Pirasticum, Litigiosum, Sophisticum & Pseudographum. Quatuor sunt partes hujus cap. primò comparat syllogismum Demonstrativum cum Pirastico, sivè demonstratorem cum Pirasta. Secundò, duas species syllogismi Litigiosi & Sophistici enumerat, & ostendit quomodo à Pseudographo distinguantur. Tertiò, comparat Litigiosum cum Sophistico. Quartò, iterum comparat Litigiosum cum Pseudographo.

Num Demonstrantis est Respondentem interrogare, ut quod interrogatur, ab eo affirmetur, vel negetur?

(a) Nequaquam: sed hoc potiùs est Tentantis & periculum facientis, qui Pirastica utitur. Nam Pirastice est Dialecticæ pars: adeóque sicut ipsa Dialectica per communia principia de omnibus considerat, nec non examinat, non eum qui doctus est, sed eum, qui cum prorsus sit ignarus, rerum tamen sibi arrogat cognitionem. Qui igitur ex principiis non in specie tenus, sed reverà ratiocinatur, (*b*) Dialecticus est: qui verò id facere

videtur nec facit, Sophista.

Quotuplex est Syllogismus litigiosus & Sophisticus, quo Sophista utitur?

Duplex: (c) unus est, qui videtur Syllogismus de iis, in quibus Dialectica Pirastice versatur, etiamsi vera sit conclusio, quia in causa tradenda fallit. Alter est paralogismus, qui, cum non sit secundum rei methodum, tamen videtur secundum Artem esse.

Num falsæ descriptiones sivè falsigraphi Syllogismi sunt litigiosi?

Non sunt: quia hi sunt paralogismi secundum ea, quæ Arti subjiciuntur, hoc est, constant ex propriis alicujus scientiæ principiis, ne si illi falsigraphi verum aliquid concludant: cum litigiosi ex communibus, falsigraphi ex propriis constent principiis. Exempli causa: ratio Hippocratis, (d) qua tetragonismum probare, hoc est, circulum, quadrare per lunulas conabatur, litigiosa non fuit, quia principio Geometrico erat conclusa: sed ratio, qua Bryson circulum quadraturam ostendere moliebatur, fuit letigiosa, & Sophistica, quia non est secundum Artem, hoc est, non propriè est ad illam rem accommodata. Quare quæcunque ratiocinatio ad rem accommodata videbitur, quæ non erat accommodata, etiamsi sit syllogismus, & necessariam habet conclusionem, tamen litigiosa & sophistica erit appellenda, quia videtur esse secundum rem: proinde fallax & injusta.

Quomodo illud probas?

Hac similitudine. Nam quemadmodum injustitia sivè injuria, qua in certaminibus adversarios & antagonistas afficimus, speciem quandam æquitatis præ se fert, & tamen reverà est injusta quædam pugna, & iniqua certandi ratio: sic in contradictione, sive in disputatione cum adversario, argumentatio qua utimur, etsi ad rem accommodata videatur, est tamen litigiosa & injusta. Nam ut in certaminibus, qui quavis ratione victores esse volunt, nihil non movent,

nihil

nihil non tentant & aggrediuntur: ita in disputationibus idem faciunt, qui supra modum sunt litigiosi.

Quod statuis discrimen inter Litigiosos & Sophistas?

Litigiosi & litium amatores ii censentur, qui victoriæ tantum causâ captiosis Paralogismis utuntur: Sophistæ verò appellantur, qui iisdem utuntur ad lucrum faciendum.

Quomodo probas Sophistas eos appellari, qui quæstus causâ his Paralogismis utuntur?

Ex definitione Sophistices. Est enim Sophistice χρηματιστικὴ ἀπὸ τῆς σοφίας φαινομένης, hoc est, facultas quædam lucrum captans ex ea, quæ videtur, hoc est, simulata sapientia. Ergo (argumento à conjugatis) Sophista est, qui lucrum captat ex simulata sua sapientia. Quò fit, ut Demonstrationes quasdam fucatas, quæ specie quadam veras imitantur, potissimum expetant Sophistæ.

Num iisdem argumentis utuntur Litigiosi & Sophistæ?

Iisdem omninò quo ad rem & naturam, sed non quoad finem. Hoc enim distinguuntur. Una enim & eadem argumentatio est Sophistica & litigiosa; verum non eâdem ratione, nec ob eundem finem. Nam quæ victoriæ fucatæ causâ adhibetur, litigiosa est: quæ verò ad opinionem sapientiæ, ex qua lucrum captant, confertur, sophistica: Etenim Sophistice est sapientia quædam, quæ videtur, cum non sit.

Quomodo differunt litigiosus & pseudographus sivè falsigraphus Syllogismus?

Eodem modo, quo Dialecticus, & Geometricus, sivè Demonstrativus. Nam litigiosus eodem modo affectus est ad Dialecticum, quo pseudographus ad Geometricum. Litigiosus enim ex iis vitiosè concludit, in quibus versatur Dialectica, nempe ex principiis communibus: pseudographus verò ex iis fit, ex quibus Geometra suas ducit Demonstrationes; sed hic quidem

non est litigiosus, quia ex principiis & conclusionibus Arti subjectis, hoc est, propriis conficitur: is verò, qui Dialecticæ subjicitur, hoc est, qui ex principiis communibus, in quibus versatur Dialectica, concluditur, aut videtur concludi, litigiosus est. Sicut his exemplis perspici potest. Illa enim ratio Hippocratis, qua per lunulas quadrari circulum posse demonstrabat, non est litigiosa: illa vero Brisonis, est litigiosa.

Quare Hippocratis ratio non est litigiosa, æquè atque Brysonis ratio?

Quia Hippocratis ratio, cùm ex propriis Geometriæ principiis conficiatur, ad nullam aliam Artem, quam ad Geometriam transferri potest: Brysonis autem ratio apud omnes etiam usurpari poterit, qui Geometriæ prorsus sunt ignari, & qui nesciunt quid in quaque re fieri possit, & quid fieri non possit, quia congruet, hoc est, ad singula, quæ adhibebuntur, accommodari poterit. In hoc etiam genere est ratio, qua Antiphon quadraturam circuli ostendere conabatur: & etiam ratio (*e*) Zenonis, qua probabat *non esse bonum post cœnam ambulare*. Non enim ex propriis Medicinæ principiis colligitur, sed ex communibus. Si igitur eodem planè modo affectus est litigiosus ad Dialecticum, quo pheudographus ad Geometriam, non poterit profectò ex principiis propriis constare litigiosus, sivè contentiosus Syllogismus.

SCHOLIA

SCHOLIA IN CAP 10

a *Plerique interpretes initium hujus capitis, superioris capitis fini connectunt. Quomodo Demonstrator soleat interrogare, vide quæ scripsi in c. 9. l. 1. Demonst.*

b *Sicut Dialecticus ex communibus principiis ratiocinatur: ita & Sophista vel ex communibus, vel ex iis, quæ videntur communia, solet argumentari: unde circa idem genus, & circa eandem in genere Materiam versatur. De hac re ad hunc modum scriptum reliquit Arist. Enti (inquit) prout ens est, quædam propria sunt, & hæc sunt de quibus veritatem considerare, Philosophi est. Signum autem est, quod* Dialectici *& Sophistæ eandem quidem, quam Philosophus subeunt figuram. Sophistica enim apparens solūmodo sapientia est:* Dialectici *quoque de omnibus disputant. Ens verò commune omnibus est. Disputant autem de his scil. eo quòd hæc propria Philosophiæ sunt. Circa idem enim genus Sophistica & Dialectica versatur cum Philosophia. Verum Philosophia ab hac quidem modo potestatis, ab illa verò electione vitæ differt. Dialectica autem est Tentativa, de quibus Philosophia est cognitiva: sophistica verò apparens, existens verò minimè: Hæc Arist.* Lib. 4. Metaphis. c. 2.

c *Prior species syllogismi litigiosi & sophistici est, quæ peccat in Forma: unde Grouchius explicatius*

catius hanc definitionem tradidit hoc modo: Ac ratiocinationum quidem contentiosarum & sophisticarum unum genus est, quo omnes continentur, quæ cum ex iis rebus constent, in quibus versatur tentandi ratio, speciem habent syllogismorum, nihil tamen necessariò concludunt, etiamsi id verum sit, quod concluditur. Istarum enim vitium est in verbo medio, in quo vis consecutionis posita est. *Sic Grouchius. Posterior species est, quæ peccat in Materia, & ideò in Materia peccare dicitur (inquit Mathisius) quòd communia principia tanquam propria adhibeat, ex quibus quoque disciplina propositum conficit.*

d *Confert* τὰ ψευδογραφήματα *cum posteriori specie Syllogismi litigiosi: illa sunt, quæ ex principiis cujusque disciplinæ principiis conficiuntur. hæc videtur quidem confici ex iisdem, sed reverà ex talibus non conficitur. Quæ hîc* τὰ ψευδογραφήματα *vocat, paulò infra* τοὺς ψευδογραφικοὺς συλλογισμοὺς *nuncupat. Quamvis* δὲ ψευδογραφικοὶ συλλογισμοὶ *propriè ii dicantur, qui in Geometria conficiuntur, & Demonstrationibus Geometricis opponuntur: tamen nonnunquam (ut in hoc cap.) generatim pro omni Syllogismo deceptorio seu ignorantiæ accipiuntur, sivè in Geometria, sivè in Arithmetica, aut aliqua alia scientia conficiatur. Hinc Fabius Geometriam pro tota Mathesi usurpat, sic scribens. Nam cum sit Geometria divisa in numeros atque*

Mathesius.

Lib. 1. c. 10.

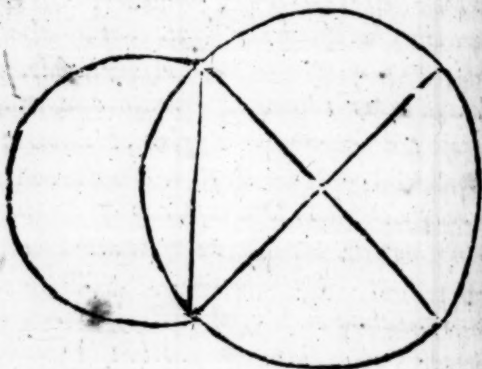
...ue formas: numerorum quidem notitia non ...atori modò, &c.

Circulum quadrare quid?

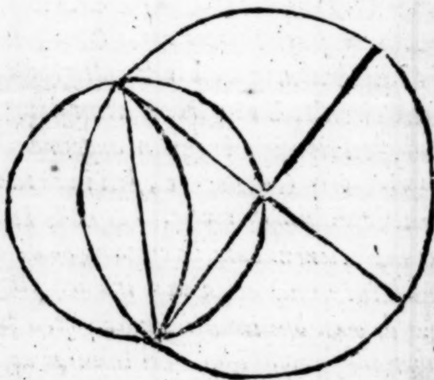
; Circulum quadrare nihil aliud est, quàm quadratam figuram describere, quæ sit æqualis dicto circulo priùs descripto. Tempore Aristotelis nemo potuit circulum quadrare, nec scientia qua circulus quadrari posset, erat ab aliquo inventa: sicut ipse refert in Categoriis cap. de Relativis. Tres tamen in circulo quadrando magnoperè desudarunt. Bryson, Hippocrates Chius, & Antiphon. De Brysone mentionem facit Aristoteles lib. 1. Demonst. cap. 7. & lib. 1. Elenchorum cap. 10. De Hippocrate Chio & Antiphone lib. 1. Physicorum cap. 3, & eodem cap. lib. Elenchorum. Quomodo Bryson circulum quadravit, ostendi in cap. 7. lib. 1. Demonst. Quomodo duo reliqui eundem quadrabant, jam declarandum restat. Hippocrates Chius lunulas primò quadrabat: posteà inde colligebt aquadrationem circuli. Ut legere est apud Simplicium. 1. Physic. Hippocrates igitur argumentabatur ex principiis Geometriæ, sed in eo tantum peccavit, secundum Simplicium, quod cum probasset quadrationem lunulæ certo modo descriptæ supra latus quadrati, deinde ità accepit, ac si probasset de omnibus lunulis; unde posteà sine alia probatione sumpsit quadrati lunulas descriptas supra latera hexagoni. Quoniam igitur non est usus principiis communibus, sed Geometriæ propriis, malè acceptis (Hanc enim propositionem,

nem, lunulas quadrari, *quæ est vera particulariter, accepit tanquam veram in universum* idcirco *ratiocinatio Hippocratis dicitur esse Geometrica et pseudographa, non Sophistica.*

Pacius hoc pacto Hippocratem circulum quadrare asserit.

Ioseph. Scal. hoc modo Hippocratem circulum quadrasse testatur.

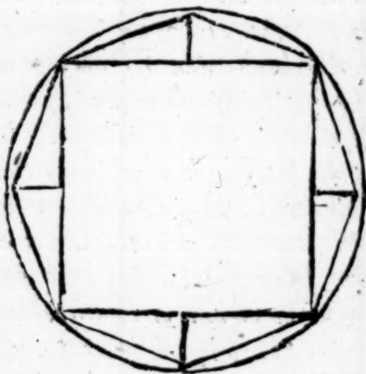

Antiphon dato circulo inscribebat quadratum: deinde singula quadrati latera dividebat in duas

ta partes æquales, & à puncto, in quo singula latera dividuntur, usque ad circumferentiam circuli erigebat lineam rectam: postea à puncto, in quo hæc linea in circumferentiam circuli incidebat, ad punctum, in quo quadratum tangit circulum, ducebat lineam rectam: & ita deinceps faciebat per totum circulum: sic ex figura quadrilatera constituebat figuram octo laterum, ita ut hæc octo latera propriùs ad circumferentiam circuli accederent, quàm latera quadrati. Eodem modo ex hac figura octo laterum efficiebat figuram sedecem laterum; & quia semper latera propiùs ad circuli circumferentiam accedunt, putavit sibi eò usque progrediendum, donec latera essent tam exigua, ut præcisè caderent supra circumferentiam circuli. Nam si hoc fiat, habebimus figuram multilateram circulo æqualem: et quoniam hæc figura est rectilinea, et omnis figura rectilinea potest quadrari, sine dubio quadratum æquale huic figuræ multilateræ erit æquale circulo. Nititur ergo Antiphon principio communi, quod cum possimus per divisionem & multiplicationem laterum propiùs accedere ad circumferentiam circuli, tandem poterimus latera constituere præcisè supra circumferentiam: quod est falsum & impossibile. Nam linea recta, quantumvis parva, non potest cadere supra circularem, sed vel manebit intra circulum, vel extra circulum emanebit: Ergo quia illud principium

est

est commune, ideò syllogismus dicitur litigiosus, non pseudographus. Pacius.

Quadratura circuli juxta Antiphontem.

Josephus Scaliger, quòd ad has Circuli quadraturas attinet, sic scribit. Quare (inquit) cum ille μηνίσκου τετραγωνισμὸς, *id est, lunulæ quadratura nihil ad* κύκλου τετραγωνισμὸν *faciat, quomodo Hippocrates circulum per Lunulam quadrare conatus sit, ampliùs deliberandum. Nam non quadrasse, certum est. Neque veteres verò, neque Aristoteles hoc aperiunt. Tantum colligimus ex primo de Natura eum instituisse principiis Geometriæ in quadrando circulo. Ibidem autem ait hoc fecisse per* τμήματα. *Quare obscurissimum est, quod inde colligimus, Antiphontem non servasse principia, Hippocratem servasse. Nam Hippocrates & Antiphon sumpserunt*

ſerunt γεω-[illegible]τρικῶς quadratum circulo inſcriptum: Hippocrates quidem Lunulas duas quadrato æquales: Antiphon autem ipſum quadratum: Hippocrates, inquit Ariſtoteles, abſolvit τετραγωνισμὸν διὰ τμημάτων; hoc eſt, tandem ſumpſit peripheriam, tanquam hypotenuſæ æqualem. Idem fecit & Antiphon: quod eſt contra Principia Geometriæ. Itaque cum Ariſtote*les dicat alterum Geometricè, alterum non Geometrice rem tractaſſe, difficile eſt certum de toto negotio pronunciare.* Hæc *Scaliger. De circuli quadratura, ſi placet, plura vide apud Adrianum Romanum adverſus Joſephum Scaligerum.*

f *Ratio, qua probabat Zeno* non eſſe melius, vel bonum poſt cœnam ambulare, *hæc fuit. Moveri ſive motum eſſe eſt impoſſibile. Ergo poſt cœnam ambulare impoſſibile eſt.* Minor prob. *quia ſpacium inter terminos motus, à quo ſcil. incipit, & ad quem tendit, infinitum eſt.* Ergo *pertranſiri non poteſt. Ratio ergo, qua Zeno illam concluſionem probat, non eſt deducta à principio aliquo ipſius Medicinæ, ad quam pertinet illa concluſio, ſed ex principio extraneo. Nempe quod motus non ſit. Vide plures rationes, quibus Zeno tollebat motum lib.6. Phyſic. cap.8.*

ANALYSIS

Cap. II.

Argumentum.

Hic primò quasdam Dialecticæ affectiones & proprietates recenset Philosophus, quæ sunt numero tres. Secundò ostendit Piristicen ejusdem generis esse cum Dialectica: unde eædem proprietates huic etiam attribui possunt. Tertiò, probat omnes homines, etiam idiotas, quodammodo Dilecticâ & Pirasticâ uti: ubi utramque dividere videtur in Naturalem, & in Artificialem sivè acquisitam. Quartò duo principiorum genera esse ostendit. Ultimò concludit locos Sophisticorum Elenchorum ad Dialecticam pertinere.

Recense quasdam Dialectici proprietates.

1. Inter Dialectici sivè Artis Dialecticæ proprietates hæ annumerari possunt. Primò, Dialectica non versatur
2. in aliquo genere definito, hoc est, non habet certam Materiam sivè subjectum, circa quod versetur. Secundò, Demonstrationes sivè Syllogismos Demonstrativos
3. & necessarios non adhibet, quibus rem confirmet, vel refellat, sed probabiles tantum. Tertiò, (*a*) Dialectica non est talis, qualis universalis scientia, hoc est, non est una quædam generalis scientia.

Quare Dialectica non est una quædam generalis & universalis scientia, quæ de rebus omnibus considerare queat?

Quia nulla hujusmodi esse poterit. Nam cum scientia à subjecto, & principiis suis prorsus dependeat, non esse unam universalem scientiam tum ratione subjecti, tum etiam principiorum confirmari potest his duabus rationibus. Primò, non est unum genus sive subjectum rerum omnium. Ergò non est una quædam

1. universalis

univerſalis ſcientia rerum omnium. Argumentum patet: quia unitas ſcientiæ dependet ab unitate ſubjecti. Antecedens prob. Quia omnia in aliquo genere (ſaltem univoco) convenire non poſſunt. Secundò, ſi 2.
concedamus unum eſſe genus omnium, tamen non erunt eadem principia rerum omnium. Ergò nec una ſcientia.

Quomodo probas Dialecticam non adhibere Demonſtrationes, ſicut reliquæ Artes adhibent?

Hac ratione: Quia nulla ars, quæ Demonſtrationes adhibet, eſt percontratrix, hoc eſt, non utramvis contradictionis partem interrogat, quia non poteſt utravis pars contradictionis concedi, nec ſyllogiſmus Demonſtrativus ex utriſque fit: ſed Dialectica eſt percontratrix. Ergo Dialectica non adhibet Demonſtrationes. Præterea ſi admittamus Dialecticam Demonſtrationes adhibere, illam certè oporteret ſi non omnia, at certè prima pronunciata & propria ſua principia citra ullam interrogationem accipere. Nam alioqui, ſi adverſarius ea non concederet, non haberet amplius, unde id everteret, quod eſſet ab altero oppoſitum. Quia contra negantem principia non eſt diſputandum.

Num Piraſtice ſivè Tentativa diſſerendi facultas eſt ejuſdem generis cum Dialectica?

Maximè: unde & Piraſtica non eſt talis, qualis Geometria, hoc eſt, non eſt ſcientia, quæ certum habeat ſubjectum, quæque Demonſtrationes adhibeat; ſed hujuſmodi facultas, quam indoctus aliquis habere poſſit. Nam fieri poteſt, ut periculum faciat quis, qui rem non novit, de eo, qui eſt æquè imperitus. Hic enim reſpondendo concedit argumentationes, non quæ conſtant ex iis principiis, quæ novit, neque ex iis, quæ rei propria ſunt, ſed ex conſentaneis quibuſdam & conſequentibus rei, quæ (b) conſequentia hujus ſunt, ut qui ea norit, nil tamen vetet eum Artem

neſcire,

nescire, qui verò non norit, eum necesse est Artem ignorare. Ex his ergo perspicuum est Pirasticen non esse scientiam, cujus certum genus sivè subjectum assignari poterit, ideoque in omnibus versari, hoc est, de qualibet re proposita disputationem suscipere. Omnes enim Artes (c) communibus quibusdam utuntur principiis: idcircò omnes homines, etiam (d) idiotæ, quodammodo utuntur Dialecticâ & Pirasticâ.

Quomodo illud probas?

Hac ratione: omnes, quibus communia principia cognita sunt, quodammodo utuntur Dialecticâ & Pirasticâ, at omnibus hominibus (modo sanæ mentis sint) etiam ideotis, communia principia sunt cognita. Ergo omnes homines, etiam idiotæ, quodammodo utuntur Dialecticâ & Pirasticâ, hoc est, de re qualibet possunt ratiocinari. Major patet: quia ex communibus principiis constat Dialectica & Pirastica, ut dictum est: Minor prob. quandoquidem nemo est, qui ad aliquem modum non velit judicium ferre de iis, qui aliquid profitentur: & idiotæ hæc non minus sciunt, quàm eruditi, etiamsi minùs aptè, & citra ullam Artem ex iis ratiocinentur. Quo fit, ut nemo sit, qui refellere & redarguere argumentis alterum non conetur.

Num omnes eodem modo adversarium redarguunt & probabiliter ratiocinantur?

Nequaquam. Nam aliqui sine Arte, duce tantum Naturâ, ratiocinantur, & ejus muneris sunt capaces, in quo Dialectica artificiosè versatur: Tales sunt idiotæ & homines indocti. Alii non Naturâ adjuti, sed Arte etiam syllogistica, hoc est, ratiocinativa instructi argumenta, quibus de hominibus periculum faciant, aptè & concinnè conficiunt. Atque hi sunt perfecti Dialectici, qui Artem ratiocinandi probè norunt.

Quot sunt genera principiorum?

Duo: Quædam sunt communia, quæ in omnibus reperiuntur, non tamen sunt ejusmodi, ut naturâ quadam & certo genere contineantur, sed perinde sunt ac (e) negationes. Quædam talia non sunt, sed propria.

Quid ex principiis communibus oriri potest?

Syllogismus Tentativus, & (f) Ars quædam, non talis, quales sunt, quæ Demonstrant. Dialecticam intelligo.

Quid ex his concludis?

Concludo Syllogismum litigiosum non omninò ita esse affectum, ut pseudographus est: quandoquidem litigiosus non vitiosè concluditur ex principiis definiti alicujus generis, sed in omni genere versatur: hoc est, non ex principiis propriis alicujus subjecti sivè scientiæ, sed ex communibus concluditur. Atque hi sunt modi Sophisticorum Elenchorum.

Num ad Dialecticum pertinet cognoscere & considerare modos Sophisticorum Elenchorum?

Maximè: quod hac ratione perspici potest. Ad eam Methodum seu Artem, quæ in propositionibus pertractandis versatur, pertinet considerare modos sophisticorum Elenchorum: sed Dialectica est methodus, quæ in propositionibus pertractandis versatur. Ergo ad Dialecticam pertinet considerare modos Sophisticorum Elenchorum, hoc est, locos ex quibus deducuntur. Atque hactenus de apparentibus & fucatis Elenchis dictum sit.

Scholia

SCHOLIA IN CAP. 11.

b *Nonnulli tertiam proprietatem sic expli-cant:* Dialecticus non est talis, qualis universalis Philosophus, *hoc est, Metaphysicus. Unde asserunt Metaphysicam esse universalem scientiam. Quorum opinionem ut omninò non rejicio: ita nec omni ex parte recipio. Existimo enim* Metaphysicam, *si propriè loqui velimus, non esse universalem scientiam, quia (ut inquit hîc Arist.) tum omnia sub uno aliquo genere continerentur, & omnium essent eadem principia: quorum utrumque pro absurdo ducit. Nam si* Arist. *neget* Dialecticam *esse scientiam, quia certum & determinatum genus sivè subjectum non habet, quid ni negemus eâdem ratione Metaphysicam propriè esse scientiam, quæ omnium, sicut* Dialectica, *considerationem suspiciat? Nec multùm adjuvat illa distinctio de scientia universali & particulari. Liberum unicuique judicium relinquo.*

c *Per* Consequentia *hîc Arist. intelligit principia communia, ideò fortassis, vel quia, ut unumquemque hominem ratio, ita hæc principia, si intellectum depravatum non habeat, consequuntur, hoc est, generali Naturæ lumine hominibus cognita sunt: vel quia non sunt propria rei. Consequens enim illud dicitur, quod rei convenit, sed*

proprium non est, quia latiùs patet, & pluribus quàm uni rei attribuitur. Horum ignorantia ut nescientem arguit, ita notitia scientem non indicat. Unde principia communia si quis noverit, non sequitur eum habere scientiam: sed si ea ignoret, fieri nequit, ut scientiam habeat.

Omnes Artes & scientiæ utuntur formaliter (ut loquuntur) principiis propriis: sed materialiter utuntur principiis communibus: quia his non utuntur, ut sunt communia, sed ut restricta & coarctata sunt ad materiam sivè subjectum Artis vel scientiæ, sicut docet Philosophus libro 1. Demonst. c. 8.

Οἱ ἰδιῶται, idiôtæ hîc non significant homines privatos, qui vitam privatam agunt, quibus opponuntur πολιτευόμενοι, id est, magistratus: nec cives significant, quibus opponuntur ξένοι, sed rudes, plebeios & imperitos, præsertim Artis Dialecticæ ignaros, sed non naturalis facultatis disserendi. Hi enim sicut omnes homines Naturâ duti, rationes & argumenta conficiunt, quamvis hoc secundum Artem præstare nequeant: de Rodolphus Agricola. Nonné (inquit) & ante inventam Dialecticam fuerunt artes, & disputatum est, & inventum est verum, & nunc quotusquisque eorum qui disputant, Dialecticen tenet? Non est quod negem ita esse. Illi tamen, quod Dialectice docet, & faciunt, & fecerunt, multò commodiùs, si hanc didicissent fortasse facturi. Et paulo

Ex disputatione Tentativa non colligitur aliquem esse doctum.

Lib. 2. de inuent. c. 7.

lo post: Qui priores ergo (inquit) fuerunt Arti-bus, similia his ipsis, quæ nunc præcipiuntur (si quando rectè fecerunt) secuti sunt. Sicut ho-die plerique faciunt quod Artis est, sed non ex Arte (quippe quum nullam habeant) sed vel longa observatione, vel ingenii quodam præstanti vigo-re. Quantò rectius tamen, quantóque melius expidirent illa, si certa Artium ratione duce-rentur? Hæc Agricola. Dialectica duplex. *Hinc patet* Dialecti-*cam esse duplicem: unam Naturalem: Artifi-cialem alteram: illam imperiti habent, nec non habuerunt ii, qui ante Artem* Dialecticam in-*ventam extitere: hanc eruditi tantum possident.*

Ibidem. e *Principia communia dicuntur talia esse, qua-les sunt Negationes; quia sicut hæ nulli defini-to enti competere possunt; ita illa nulli certæ Arti aut scientiæ inserviunt, sed omnibus tum scien-tiis, tum scientiarum subjectis conveniunt.*

Ars duplex. f *Ex hoc loco constat Artem etiam liberalem (ut loquuntur) esse duplicem: unam, quæ in rati-ocinando Demonstrationibus utitur: Aliam, quæ Demonstrationes non conficit: Talem statuit Arist. esse Dialecticam & Pirasticen.*

ANALYSIS.

CAP. XII.

ARGUMENTUM.

CUm hactenus satis copiosè ostenderit quibus modis sophista adversarium ad primam Metam, nêpè, Elenchum, ducere nitatur, jam exponit quibus modis ad cæteras Metas adversarium pertrahere conatur. Duæ sunt partes hujus cap. In priori ostendit quibus modis Sophista ducit Respondentem ad Metam Falsi & Inopinabilis: in posteriori, quibus modis ad Metam Inopinabilis tantum.

Quot sunt modi, quibus sophista adversarium, cum quo disputat, ad Metam Falsi, & Inopinabilis ducere conatur?

(a) Tres sunt: quorum primus ex certa quadam perconandi sivè interrogandi ratione desumptus, hic est. Solet sophista eum, qui cum familiariter sermonem habet, nulla certa re proposita, tanquam aliud agens, nec animum disputandi habens, aliquam propositionem interrogare: alter ille interrogationem hanc non maximè curans, temerè ac sine præmaturâ deliberatione respondet; unde sophista hanc occasionem arripiens, statim, relicto priori sermone, ex hac ejus responsione aliquam falsam & absurdam conclusionem colligit, quam Respondens evitare nequit, quia temerè & sine consilio respondit. Nam qui temerè respondent, & parum accurant, quid concedant, citiùs peccant, & faciliùs capiuntur: temerè autem respondent, qui nil vident propositum sivè constitutum, de quo disputandum sit.

a De hoc loco aliisque nonnullis sequentibus vide Arist. lib. 8. Top. c. 1.

Quis est secundus modus?

Secundus modus ex (b) interrogationum multitudine

ductus hic est. Sophista nonnunquam propositum non cælat, sed profitetur se cum adversario de re aliqua disputaturum: & tum solet adversarium multa simul interrogare, & interrogationum multitudine onerare simúlque postulare ut dicat Respondens quid sibi videatur, ac quid de singulis ipse sentiat: atque ita eum interrogationum multitudine obrutum sive aliquid affirmet, sive neget, eò loci perducit sophista, ubi argumentorum copia sibi suppetit. Nam qui multa simul interrogatur, fieri non potest, ut ad ea omnia rectè respondeat.

Num hic modus hisce temporibus perinde valet & locum habet, atque olim?

Nequaquam. Nam cum constitutum sit de quo sit disputandum, minus dolosè minúsque malitiosè possunt agere sophistæ: quia si multa simul interrogent, illud statim Respondens quærit; Quorsum tam multa interrogas? Et quid ad id, de quo instituta est disputatio?

Quis est tertius modus?

3 Tertius modus sive elementum perveniendi ad Falsum quippiam, vel Inopinabile, à dissimulatione ortum habet: & hujusmodi est; (c) Solent sophistæ nonnunquam nullam à principio constituere propositum, de quo disseratur, nec in initio interrogare adversus ullam Thesim; sed profitentur se discendi studio, non tentandi, aut cavillandi animo quædam interrogare. Dabit enim tandem occasionem argumento hujusmodi dissimulata rei consideratio, quo faciliùs Respondens ad aliquod Falsum, aut inopinabile concedendum alliciatur.

Quis ex his tribus sophisticis locis proprius est, et maximè idoneus ad perducendum adversarium ad has Metas?

Secundus locus, nempè si Respondens interrogationum multitudine oneretur, & eò perducatur, ubi argumentorum copia opponenti suppetit, sed illud certe interdum rectè, interdum vitiosè fieri potest, sicut dictum est lib. 2. Top. c. 3. in loco à Digressione.

Ibi Arist. triplicem facit digressionem; Necessariam, probabilem, & sophisticam, quæ hic intelligitur.

Quot modis sophista ducere nititur adversarium ad (d) Paradoxa, sivè ut Inopinabile aliquod admittat.

Quinque modis; quorum primus ex opinionum varietate ductus, hic est. Solet sophista antequam cum adversario congrediatur, primò videre quam (*e*) sectam Philosophorum sequatur is, qui cum disputaturus est: hoc cognito, statim adversarium interrogat aliquam Thesim, quam hujus sectæ Philosophi contra multorum aut omnium fere opinionem defendunt. Habent enim singulæ sectæ suas quasdam hujusmodi sententias. Est autem ad eam rem primum veluti elementum, ut singularum sectarum (*f*) theses sive sententiæ in opinabiles inter propositiones accipiantur. 1

Quomodo dilui ac solvi solet hic locus?

Hujusmodi captionum solutio satis apta affertur, si neget Respondens ex argumentatione sequi illud Inopinabile, quod colligit sophista, quod ipse maxime cupit, qui contendit.

Quis est secundus modus?

Secundus modus ex hominum voluntatibus & apparentibus sive manifestis opinionibus, hoc est, ex sermonibus ducitur. Sed antequam ad hunc locum explicandum accedam, primò hoc notandum est, quod aliud fere est tacitum hominum judicium, aliud palam loquuntur: unde non omnes eadem (*h*) volunt ac dicunt: Sermones sive orationes, quibus multi utuntur, sunt honestissimi: voluntas autem & tacitum animi judicium spectat ad id, quod maxime utile videtur. Veluti nemo fere est, qui non ita loquatur: *longe esse præstantius mori honestè, quam jucundè vivere. Et præstantius esse in* (i) *paupertate juste vivere, quam ditare turpiter.* Sed tacita voluntas contraria sequitur. Nam homines contraria volunt: nempe ut vivant jucunde potiùs, quàm ut honeste moriantur; & ut turpiter ditentur potiùs, quàm in paupertate juste vivant; Itáq; hujus loci præ- 2

ceptum hoc est: Si Respondens interiores hominum voluntates defendat, tum sophista opponit externos & usitatos hominum sermones: sin verò vulgatos & tritos hominum sermones tueatur, illico objicit sophista occultas eorum voluntates. Quò fit, ut Respondens nequeat evadere, quin utrovis modo Paradoxa, & ea quæ repugnant, concesserit: quandoquidem futurum est, ut aut contradicat pervulgatis hominum sermonibus, aut occultis illorum voluntatibus: quorum utrúmque pro inopinabili duci videtur.

Quis est tertius modus?

3 Tertius modus, qui latissimè patet ad efficiendum ut Paradoxa dicantur (id quod (*k*) Callicles in Gorgia Platonis dicens inducitur: quodque omnes veteres captionum unicam ferè causam existimant) ex Natura & Lege, hoc est, ex contrarietate Naturæ & Legis desumitur. Ubi animadvertendum est, quàm plurimos statuisse Naturam & Legem esse contraria: unde dixerunt ea, quæ fiunt secundum Naturam, contraria iis esse, quæ fiunt à Lege: Veluti *justitiam* secundum Legem esse honestam, secundum Naturam verò non esse honestam. Hujus ergo loci preceptum, hoc est; si Respondens ea, quæ secundum Naturam sunt, defendat, statim sophista illi Legem objicit. Sin vero Legem tueatur, ad Naturam eum illicò perducit; unde effugere non potest, quin utrovis modo Paradoxa concedat.

Nam Lex hic intelligenda est illa, quam vocant positivam, non naturalem, sed ei contrariam, præceptum.

Quid veteres illi vocabant id, quod est secundum Naturam, *&* id quod est secundum legem?

Vocabant *id secundum Naturam*, quod in quaque re verum est: *secundum legem* autem id, quod multitudini videtur, & quod in multitudinis opinione positum est. Unde perspicuum est illius ætatis homines idem, qd qui hodie sunt, fuisse conatos, ut scil. Respondentem aut Elencho redarguerent, aut cogerent tandem aliquid dicere contra omnium opinionem.

Quis

Quis est quartus modus?

Quartus modus ex interrogationum contrarietate 4 sumptus, hic est. Solet sophista adversarium id interrogare, quod ex utraque parte Inopinabile quiddam contineat. Sunt enim quædam interrogationes, quæ tales sunt, quibus respondere non possis, quin in utrámque partem dicas aliquod admirabile, & quod hominum opinionibus repugnet; cujusmodi sunt; *utrùm sapientibus, an patri parere oportet?* Item. *Suntné facienda, quæ prosunt, hoc est, quæ utilia, an quæ sunt justa?* Item. (*l*) *Utrum utilius est injuriam pati, an facere?*

Quis est quintus modus?

Quintus locus ex Sapientum sivè Philosophorum, & 5 Vulgi diversitate ducitur. Ubi etiam notandum est in plurimis opiniones sapientum contrarias esse opinionibus vulgi sivè imperitorum. Hujus ergo loci præceptum tale est. Si quis opinionem sapientum, qui in disputationibus versantur, in aliqua conclusione defendenda sequatur, tum solet Sophista opinionem vulgi illi opponere; sin verò vulgi opinionem amplectatur, tum Sophista sapientum opinionem illi obtrudit; unde Respondens evadere non potest, quin aliquod dicat, quod repugnat opinioni, vel sapientum, si vulgus sequatur: vel vulgi, si sapientibus adhæreat. Sapientes enim dicunt *omnem beatum esse justum*: vulgus verò contrarium asserit. Ait enim *regem esse beatum*, etiamsi justus non existat. Huic enim inopinabile videtur *regem non esse beatum*, licet justus non sit. Verum hic (*m*) quintus modus non multum differt ab eo, qui ex Legis & Naturæ repugnantia ducitur, qui est tertius modus. Lex enim est multitudinis opinio: sapientes verò secundum Naturam & secundum veritatem loquuntur. Atque de modis, qui ad Paradoxa ducunt, hæc dicta sufficiant.

Hic quintus modus etiam non multum differt à quarto loco; unde nonnulli hos quinque locos ad tres tantum reducunt.

SCHOLIA IN CAP. XII.

a *Nonnulli interpretes, præsertim veteres, quinque locos faciunt, quibus sophista ducere conatur Respondentem ad Metam Falsi & Inopinabilis. Nam secundum modum in tres modos dividunt. Primus modus ex his tribus ibi traditur:* Item multa interrogare. *Secundus ibi:* Ac postulare: *tertius ibi.* Et sivè interrogatus. *Secundum ex his appellant,* Ex deductione ad aliud: *Tertium,* ex Respondentis commendatione. *Hos quinque modos memoriæ adjuvandæ causâ duobus hisce versiculis comprehendunt:*

Cela, multa pete, lauda, transferre memento:
Discere te fingas, si vis concludere falsum.

Ego Alberium & contextum Aristot. secutus ad tres tantum reduxi: Non enim video quomodo ex secundo loco tres possint effici, præsertim qui ex Respondentis commendatione desumitur, cum nullum de hac re verbum apud Aristot. reperiatur, sicut textum legenti apparebit. Alii secundum modum in duos distribuunt: prior dicitur ex Interrogationum multitudine: *posterior* ex Deductione ad aliud, *sivè* ex Digressione.

b *Sic olim Pharisæos multa Christum interrogasse scribit Lucas his verbis. Quum autem hæc ad illos diceret, cœperunt legisperiti & Pharisæi graviter insistere, & captiose interrogare eum de multis, insidiantes ei, & quærentes aliquid venari* Cap. 11.

ex ore ejus, quo accusarent eum. Hæc Evangelista. *Pertinet ad hujus loci explicationem id, quod à Solomone proverbiorum* cap. 10. *dicitur:* in multiloquio non deesse peccatum.

c Hac ratione Pharisæi & Herodiani, quos principes sacerdotum subornabant, Christum aggressi sunt. Et observantes (*inquit Lucas*) *emiserunt insidiatores, qui se justos simularent, ut caperent eum in sermone, traderéntque illum* Cap. 20.
principatui & potestati Præsidis, & interrogaverunt eum dicentes; Magister, scimus quod rectè dicis ac doces, nec respicis personam, sed viam Dei cum veritate doces; licet nobis tributum dare Cæsari an non? Hæc Lucas. Hæc interrogandi ratio admodum periculosa censetur, utpotè quæ sine suspitione alicujus doli homines decipiat. Nemo enim citiùs fallit, quàm is, qui se amicum esse simulat, juxta, illud.

Tuta frequénsque via est sub amici fallere nomen.

d Ad metam Inopinabilis spectant illæ interrogationes Pharisæorum, quibus conabantur Christum adducere, ut aliquid diceret, aut faceret quod populo displiceret, & multitudinis odium illi conflarent. Ut illa interrogatio Johannis *capite octavo. Numquid tu major es patre nostro Abrahamo, qui mortuus est? Et illa Math. capite decimo nono: Licetné homini divortium facere cum uxore sua qualibet ex causa? quibus cum respondisset Christus, non licere; iterum interrogabant*

terrogabant eum: *Cur ergo Moses jussit dare libellum repudii, ac dimittere eam? Qua interrogatione putabant Christum Mosis autoritatem negaturum, atque sic in Metam Inopinabilis incidere. Huc etiam pertinent & illæ interrogationes: Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? Non enim abluunt manus suas, cum edunt panem.* Math. 15. *Cur cum publicanis & peccatoribus sumit cibum præceptor vester. Math. capite nono. Qui potest peccata remittere, nisi solus Deus? Marc. capite secundo. Quare discipuli* Johannis & *Pharisæorum jejunant, tui autem discipuli non jejunant? ibid,* &c.

Mathisius. e *Philosophorum sectam appellat Aristoteles τὸ γένος, genus: Cicero nunc sectam, nunc familiam, nunc disciplinam, nunc hæresin, nunc genus Philosophorum dicit eodem modo.* Diogenes *Laertius lib.* 1 *.sectas Philosophorum decem recenset: Academicam, Cyreniacam, Eliacam, Megaricam, Cynicam, Ereticam,* Dialecticam, *Peripateticam, Stoicam, & Epicuream. Ex his tres clarissimæ habentur Academica sivè Platonica, Peripatetica sivè Aristotelica & Stoica. Quæ singularum propriæ sententiæ sunt, vide Laert. in vitis.*

Sectæ Philosophorum.

f *Nota aliter* Thesim *hîc dici, quàm paulò supra: Hic ponitur pro Paradoxo sivè admirabili sententia alicujus Philosophi, quæ sit contra opinionem; Paulò antè pro quæstione disceptanda ponebatur.*

Theses.

bebatur. *In priori sensu sumitur ab Arist. lib. 1. Top. c. 9. in posteriori lib. 8. Top multis in locis. Thesis etiam sumitur pro principio* Demonstra*tionis: cujus species sunt duæ: Hypothesis & Definitio, sicut docet Arist. lib.* 1. De*monst. c.* 2.

g βούλησις *vel significat voluntatem ratione regulatam, quando nempè à ratione regitur appetitus: quo modo à Stoicis sumi solet, ut testatur Cicero. 4. Tuscul. vel voluntatem rationi non obtemperantem: Atque sic hoc in loco sumitur. Mathisius.*

h *Aliud homines facere, aliud velle ostendit Socrates in Gorgia Platonis, unde hic locus desumi videtur.*

i *Hinc convenit illud Isocratis in Paræanesi.* Μᾶλλον ἀπόδεχου δικαίαν πενίαν, ἢ πλοῦτον ἄδικον &c. *id est, paupertatem cum justitia conjunctam opibus malè partis anteponito. Nam justitia pecuniis eò præstantior est, quòd hæ viventibus tantum prosunt, illa etiam defunctis gloriam parit: hæ vel malis hominibus contingunt, illam improbi nullo modo consequi possunt.*

k *Callicles in Gorgia Platonis, sivè de Rhetorica, ait Naturam & Legem esse contraria: & justitiam, si naturam spectes, esse bonam: si Legem consideres, non esse bonam. Legem etiam inventum timidorum hominum esse ait, qui veriti, ne à robustioribus læderentur, leges tulerunt. Ut hic locus meliùs intelligatur, non abs re fuerit verba ipsius Calliclis subjungere. Tu enim reverà (inquit)*

De hoc Gorgia vide lib. 2. cap. vult.

quit) ô Socrates, ad ejusmodi importuna & concionatoria perducis, veritatem persequi te asserens, dum quæ Naturâ quidem non sunt pulchra, sed lege, adducis. Natura verò & Lex plerumque inter se contraria sunt. Si igitur quis erubescat, & non audeat dicere quæ sentit, contraria dicere cogitur, quam sanè sapientiam etiam tu excogitasti, et in disputationibus maligne te geris. Si enim quis secundum Legem dicat, tu quæ secundum Naturam sunt, interrogas; si verò secundum Naturam, tu quæ secundum Legem: quemadmodum nunc in faciendo & patiendo injusta, quum Polus id, quod secundum Legem turpius esset, diceret, tu Legem persequebaris secundum Naturam. Naturâ enim quidvis turpius est, quod etiam pejus: velut injusta pati: Lege verò injusta facere. Neque enim viri est hæc affectio injusta pati, sed mancipii cujusdam, cui melius est mortuum esse, quam vivere, si quis dum injusta patitur, & irritatur, ipse sibiipsi opem ferre non potest, neque alii cuivis curam gerit. Verum arbitror, eos qui leges condunt, esse debiles, et de vulgi numero. Ad seipsos igitur & suam utilitatem & leges condunt, & laudes ac vituperationes faciunt, perterrentes robustiores, & qui plus habere possunt, ut ne plus quàm ipsi habeant. Dicunt enim turpe & injustum esse plus habere, & hoc est injusta facere, si quis quærat, ut plus aliis habeat. Benè enim secum actum ipsi putant, si quod æquale est, habeant, ut qui sunt viliores. Qua propter

que quidem hoc justum, & turpe dicitur, si quis plus, quam plærique alii habere quærat, & hoc injusta facere dicunt. At Natura ipsa, ut puto, ostenderit justum esse, ut præstantior plus habeat deteriore, & potentior impotentiore. Declarat autem multis in locis hæc ita se habere, tum in aliis animantibus, tum in totis hominum civitatibus ac generibus, quòd justum ita judicatum sit, ut præstantior inferiori dominetur, & plus habeat. Num justitia usus Xerxes in Græciam arma movit? aut pater ipsius in Schythas? Sed & innumera alia ejusmodi quis recensere possit? At hi, ut arbitror, secundum justi Naturam hæc faciunt, & per Jovem, secundum Naturæ legem: non tamen fortassis secundum hanc, quam nos condimus, qui optimos ac robustissimos e nobis, dum juvenes sunt, assumimus, & velut leones formamus, & incantationibus ac præstigiis in servitutem redigimus, ut qui æqualitatem habere oportere dicimus, & hoc pulchrum ac justum esse. Si verò exurgat vir justa Natura præditus, qui omnia hæc excutiat & confringat, & nostra illa præscripta, & incantationes, & præstigias, & leges præter Naturam omnes evitet, ac conculcet, is dominus noster ex servo conspiceretur, & hic Naturæ justicia reluceret. Hæc Callicles. Convenit cum hoc loco id, quod lib. 10. Metamorph. apud Ovidium Myrrha ait:

—Humana malignas
Cura dedit leges, & quod Natura remittit,
Invida jura negant.

(l) *Socrates*

l *Socrates in Gorgia Platonis ait pejus esse injuriam* facere, quàm pati. *Vera ergo (inquit) dicebam, quod neque ego neque tu neque quisquam alius homo optarit potiùs injusta facere quàm pati. Est enim pejus. Vide Arist. lib. 5. Eth. c. 9. & 10.*

m *Confert hunc locum cum tertio loco qui ex Legis et naturæ contrarietate desumitur, quòd sapientum judicium naturæ; vulgi autem sententia legi congruere videtur. At sic legis verbum non quemadmodum paulò suprà, ut naturæ præscriptum lex confirmata sit, accipi debebit. Mathisius.*

ANALYSIS.

CAP. XIII.

ARGUMENTUM.

IN hoc capite modos exponit, quibus Sophista adversarium ducere conatur ad Metam Nugationis & Solœcismi. Unde duæ sunt ipsius partes. Primò agit de Nugationis, secundò de Solœcismi Meta.

Quot sunt modi, quibus Sophista Respondentem ad Metam Nugationis adducere conatur?

Duo sunt; unus quo ad (*a*) veram Nugationem; alter quo ad apparentem Nugationem illum pertrahit.

Recense modum, quo ad veram Nugationem illum pertrahit.

Modus, quo ad veram Nugationem Respondentem ducit, ex suppositione desumptus, hic est, Sophista priusquàm cum adversario sibi responsuro congredi-

tur, supponit et efficere conatur, ut Respondens etiam supponat vel ipsi concedat Nomen et Orationem idem significare, hoc est, nomen per se sumptum et orationem, in qua illud ponitur, eandem habere significationem. Exempli causâ; *Duplum* est nomen; *Dimidii duplum* est oratio; si quis ergo concesserit *Duplum*, et *Dimidii duplum* idem significare, et nihil interesse, *Duplum*, an *Dimidii duplum* quis dicat, ad veram Nugationem à sophista perducitur, hoc modo:

Duplum est dimidii duplum.
Ergo est dimidii dimidii duplum.

Et sic bis repetitur *Dimidii*; unde vera oritur Nugatio. Argumentum patet; quia *Duplum* per se sumptum idem valet ex illa suppositione, quod *Dimidii duplum*; cum *Dimidium* sit ipsius correlativum; Ergo et in oratione cum illo termino *Dimidii*, dicendo *duplum Dimidii*, idem valet. Ergo si verum erit dicere,

Duplum est Dimidii duplum.

Verum erit etiam dicere;

Duplum est dimidii dimidii duplum.

Rursus, loco ipsius verbi *Duplum* ponatur *Dimidii duplum*, concludet Sophista ter vocem *Dimidii* hoc pacto:

Ergo duplum est dimidii dimidii dimidii duplum?

Eodem modo siquis supponat vel concedat quod vox *Cupiditas* per se sumpta, et conjuncta etiam cum Genitivo *Jucundi* idem significet, quia *Cupiditas* ratione generis sui, quod est *Appetitio*, est Relativum, cujus Correlativum est *jucundum*, in veram Negationem incidet. Hoc enim supposito vel concesso, sic infert Sophista;

Cupiditas est jucundi appetitio.
Ergo cupiditas est jucundi jucundi appetitio.

Argumentum patet; quia cupiditas est jucundi appetitio, et ratione generis, ut dictum est, refertur ad *jucundum*.

In quibus locum habet hic modus?

Præcipuè

Præcipuè in Relativis, idque non ſolum iis, quæ (b) Relativa ſunt ratione generis ſui, ſed etiam iis, quæ per ipſa & ratione ſui ſunt Relativa, & ad unum & idem referuntur. In priori genere eſt *Cupiditas*, quæ ad *jucundum* refertur ratione *Appetitionis*; quæ eſt ipſius genus in poſteriori eſt *duplum*, quod ad *dimidium* ratione ſui & per ſe refertur.

Num in aliis, præterquàm in relativis, locum habet hic modus?

Maximè. Nam locum habet in quibuſdam Accidentibus abſolutis, nempè in affectionibus ſivè propriis paſſionibus: (c) Quæ per ſe ſumpta non ſolum ſe ipſa ſignificant, ſed unâ etiam ſignificant, & (ut loquuntur Dialectici) connotant ſubjecta, in quibus inhærent, quæ per ſubjecta definiuntur. Exempli cauſa: *par & impar* ſunt propriæ paſſiones *numeri*, & per ſe accepta *numerum* ſimul ſignificant. Definiuntur enim per *numerum*. Eodem modo *ſimum* eſt paſſio naſi, & per ſe ſumptum ſignificat *naſum*. Ergo ſi in his fiat falſa illa ſuppoſitio, committitur vera Nugatio: veluti ſi quis ſupponat, vel concedat *impar* per ſe ſumptum, & *imparem numerum medium habentem*, idem ſignificare, ſophiſta hunc in modum illum aggreditur:

Impar eſt numerus medium habens.
Impar eſt numerus.
Ergo eſt numerus numerus medium habens.

Pari ratione, ſi quis ſupponat *ſimum* per ſe ſumptum, & *ſimum naſum* idem ſignificare, ſophiſta eum in Negationem trahet hoc modo:

Simum eſt naſus ſimus.
Simum eſt naſus.
Ergo eſt naſus naſus ſimus.

Quando ſophiſta ducit adverſarium ad apparentem Nugationem?

2 Cum non ſupponit, nec petit à Reſpondente ut ſibi concedat nomen per ſe ſumptum & orationem idem ſignificare

gnificare: veluti an *Duplum* per se sumptum aliquid significet,& si aliquid significat, utrum idem quod conjunctum cum genitivo *Dimidii*, an diversum significet: cum hoc(inquam)in principio prætermittit si conclusionem inferat, videtur tantum Respondentem ad Nugationem perducere, cùm revera non perducat: ac videtur propter idem nomen eadem esse res,atque eadem significatio,cum reverà non sit, neque hoc ipsum concesserit Respondens.

Quot modis sophista cogit respondentem,ut Solœcismum committat?

Duobus modis: primò (*d*) apparenter,sed non verè.Secundò(*d*)verè, & non apparenter. Nam quod ad prius illud attinet, fieri potest, ut quispiam reverà non committat Solœcismum, qui tamen videatur committere. Exempli causa: (*e*) Protagoras putabat hæc duo vocabula,μῆνις & πήληξ esse Masculini generis,cum reverà sint generis Fœminini,is certè,qui his vocabulis in fœminino genere utitur, sicut priori usus est Homerus, cum diceret:

μῆνιν ἐλομένην: id est, *iram perniciosam.*

reverà non committit Solœcismum, sed Protagoræ judicio Solœcismum committit. Quòd ad posterius illud spectat, fieri potest, ut aliquis committat Solœcismum,qui tamen non videatur committere:ut si quis vocabula in Masculino genere usurpet ac dicat,

μῆνιν ἐλόμενον, id est, *iram perniciosum:*

reverà committit Solœcismum, etiamsi Protagoræ judicio non videatur committere. Perspicuum est igitur * Artem quandam, nempè sophisticam posse hoc efficere,ut scil:(*f*)Solœcismus committatur,aut videatur committi: ideoque multæ argumentationes, quæ non concludunt Solœcismum, videntur tamen concludere, sicut in Elenchis contingebat.

Μῆνις irã, πήληξ galeam significat: dicitur & πήληξ.

* Sophistica dicitur Ars impropriè.

Unde præcipuè ducuntur Elenchi, quibus Solœcismus committi videtur?

Omnes ferè ducuntur ex articulo *Hoc*, vel ex casu incongruente, quando scil. nec Masculinum genus nec Fæminum significat, sed quod est inter ista quoddam veluti medium. Nam *Hic* Masculinum declarat, *Hæc* Fæminum, *Hoc* autem propriam seu mediam habet significationem, ut Neutrum horum declaret, sed tamen sæpè alterutrum eorum significat veluti si quis interroget,

Quid est hoc?

Tria ista rectè responderi poterint.

Est (g) *Calliope.*
Est lignum,
Est (h) *Coriscus.*

Masculini igitur & Fæminini articuli sive generis omnes casus sunt diversi: Neutrius verò, quod est interjectum, partim iidem, partim diversi. Quò fit, ut sæpenumerò cum datum sit *Hoc*, perinde concludunt ac si dictum fuisset *Hunc*: hoc est, quod in Nominativo Neutri articuli concessum est, ad Masculini accusativum alius transferat: aut alia quædam simili ratione casum, pro casu accipiat: unde paralogismus propterea fit, quod articulus *Hoc* multis casibus (nec non generibus) sit communis. Nam interdum Nominativum *Hic*, interdum Accusativum *Hunc* significat.

Quomodo illos Casus possumus dignoscere?

Si quis hos casus dignoscere, ac distinguere velit, oportet quod mutatis vicibus eos per verbum substantivum *Sum* determinet. Nam cum Nominativo verbum *Est* debet conjungere: cum Accusativo verbum *Esse*: ut.

Est Coriscus.
Esse Coriscum:

Eadem est ratio Fæmininorum nominum, & eorum quæ, cum appellentur σκέυη, id est, vasa, Fæmininorum aut Masculinorum habeant inflexionem.

Quomodo cognoscere poterimus quæ nomina, vasa significantia, sunt Neutrius generis, q

vero Masculini aut Fæminini?

Ea, quæ in *o* & *ν* terminantur, hæc sola τοῦ σκεύους, id est vasis inflectionem habent, hoc est, sunt Neutrius generis: ut: ξυλον, σχοινιον: quæ verò non ita terminantur, Masculina sunt, aut Fæminina; quorum nonnulla referimus inter σκεύη, id est, vasa, hoc est, traducimus ad Neutrum genus: ut ἀσκὸς est nomen Masculinum: κλίνη vero Fæmininum; idcirco etiam in his verbum *Est*, & verbum *Esse* eodem modo, quo in superioribus, casuum inter se differentiam & discrimen indicabit. Ut;

Est uter: Esse uterem.
Est lectus: Esse lectum.

Quibus Elenchi, similis est Solæcismus, hoc est, Elenchus, in quo Solæcismis committitur?

Similis est quodammodo Solœcismus, sivè Solœcismi Elenchus iis Elenchis, qui ex eo appellantur, quod non *similia similiter accipiantur*, hoc est, Elenchis *Figuræ dictionis*. Nam ut illic (i) in rebus fit Elenchus; ita hic in vocabulis committitur Solœcismus. Nam hæc duo *Homo* & *album*, & res & vocabula sunt, hoc est, aliquando pro vocibus primæ intentionis, aliquando pro rebus ipsis sumuntur. Ex his igitur, quæ dicta sunt, perspicuum est, si quando Solœcismum Sophista velit concludere, ex illis casibus, quos exposuimus, hunc ipsum concludere. Atque de speciebus contentiosarum Argumentationum, & partibus singularum specierum, & modis omnibus hactenus.

Ξύλον lignum, σχοινίον funiculum significat.

Ἀσκὸς uterem significat.

Committitur Solœcismus sumendo casum pro casu: ut fiebat in pronominibus. Nam si quis concedat esse *vas* in recto casu, cum loquatur de lecto: sophista accipit, quasi concedatur *Vas* in Accusativo: ita concludit, *Ergò est lectum.* Cum debeat concludere; *Ergò est lectus.* Pacius.

SCHOLIA IN CAP. XIII.

a *Nugatio est duplex.*
- 1 *Vera, cum opponens supponit nomen per se sumptum & orationem idem significare.*
- 2 *Apparens, cum hoc non supponit, nec concedit Respondens.*

b *Relativa sunt duplicia.*
- 1 *Quædam sunt* Relativa *per se: ut:* simplum & duplum, scibile & scientia:
- 2 *Quædam Relativa ratione generum suorũ: ut:* Grammatica *ratione generis, nempè* scientiæ *ad aliud refertur, sed ratione sui non refertur, sicut docet Arist. in Categoriis c. de Qualitate.*

c Ex *hoc loco nonnulli colligunt Nomina adjectiva, præsertim Neutrius generis, nunc substantivè nunc adjectivè accepta, esse de æquivocorum numero.*

d *Exemplum veri & apparentis Solœcismi potest ab iis etiam desumi, qui dicunt* ficus *et* ficos maturas *in fæminino genere. Unde Martialis*:

Cum dixi ficus, rides quasi barbara verba,
Et dici ficos Cæciliane jubes.
Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci,
Dicemus ficos Cæciliane tuos.

Ficus, *cum fructum significat, est Fæminini generis, cum verò morbum seu vitium corporis* denotat,

denotat, est Incerti sivè Dubii generis, sed usitatius Masculini.

e Hic Protagoras insignis fuit sophista, sicut patet ex illo Dialogo Platonis, qui Protagoras sivè Sophista inscribitur: is primus mercede docuit, minas centum exigens, vel quantum discipulus æstimasset artem. Sophistam se dixit, quòd eloquens sibi videretur. Igitur Plato, cum videret eum Arte Rhetorica intumescentem, verbaque ex Poetica plus justo ostentantem, ejus idæam longo sermone expressit. Fuit Protagoras (inquit Gellius) insyncerus quidem Philosophus, sed acerrimus sophistarum: pecuniam quippe ingentem cum à discipulis acciperet annuam, pollicebatur se id docere, quanam verborum industria causa infirmior fieret fortior: quam rem Græcè ita dicebat, τὸν ἥττω λόγον, κρείττω ποιεῖν. Hæc Gellius. Quamvis in initio capitis tertii asserat eum fuisse virum in studiis doctrinarum egregium, cujus nomen Plato libro suo illi inclyto inscripsit.

f Sic Germani (inquit Alberius) facile adduci possunt eò, ut Solæcismos committant in lingua Gallica: & vicissim Galli, ut in lingua Germanica solæca loquantur. Multa enim, quæ nobis sunt Masculini generis, sunt illis Fæminini, et è contrà. Hæc Alberius. In qualibet linguâ nomina eandem rem significantia non sunt ejusdem generis; unde una gens facile solæcismos committit in alterius gentis lingua.

g *Calliope est una ex novem* Musis, *Orphei mater, quæ heroico carmini præesse existimatur, à vocis suavitate nomen habens* : καλὸν *enim bonum est*, ὢψ *vox, unde virgilius in Epigram.*

Carmina Calliope libris heroica mandat.

Dicitur & Calliopea, sicut Penelope & Penelopea: unde virgil. Eclog: 4.

Orphei Calliopea, lino formosus Apollo.

h *Quod ad Coriscum attinet , frequens istius in hoc opere mentio fit: fuitque iste Socratis auditor, Nelei istius pater, cui Neleo Theophrastus cùm suam, tùm præceptoris sui Aristotelis bibliothecam testamento reliquit. Summa laude hunc Plato prosequitur in epistola 6. quam Hermeæ, Erasto, & Corisco scripsit. Tibi quidem Hermea (inquit) ego, qui Erasti & Corisci majorem experientiam habeo, quam tu, dico, & significo, ac testor , non facilè inventurum te esse mores magis fide dignos, quàm sunt horum tuorum vicinorum. Itaque ut omni justo modo ex his viris dependeas , & non obiter hoc à te faciendum putes, tibi consulo. Hæc Plato.*

Objectio.

i *Fallacia Figuræ dictionis consistit in* dictione. *Ergo malè asserit hìc Aristot. eam in* rebus *consistere.*

Solutiò.

Ideò dicitur in rebus consistere, quia eò nos adducit, ut erremus nonnunquam in rebus propter vocum similitudinem. Unde vocum similitudo,

tudo, non res est hujus deceptionis causa. Quare etiamsi in rebus decipiamur, tamen non propter res, sed propter dictionum similitudinem decipiamur.

ANALYSIS.

CAP. 14.

ARGUMENTUM.

Hactenus Arist. exposuit quibus modis Sophistæ studeant adversarium ad suas Metas perducere: in hoc capite quo pacto Sophistæ dissimulanter interrogent, ipsasque interrogationes disponere soleant, declarat, propositis ipsis præceptis, quæ sophistæ diligenter sequi solent. Præcepta sunt septemdecem, quæ dispositionem interrogationum Sophistæ dirigere solent. Albertus. Hoc caput proportione respondet primo tractatui Topic.

Quid jam dicendum superest?

Quia in dispositione eorum, quæ à Sophista interrogantur, non parum est momenti, ut quis possit celare propositam conclusionem, (quemadmodum & in Dialecticis interrogationibus usuvenire dictum est) jam operæ precium erit, si pauca de iis, quæ ad dispositionem sophisticarum interrogationum spectant, dicantur. Lib. 8. Top. cap. 1.

Quot sunt præcepta, ad quæ dispositionem interrogationum dirigere solent sophistæ?

I. Orationis prolixitas.

Septemdecem sunt: Quorum primum, ex orationis prolixitate desumptum, hoc est: Sophistæ, ut aliquem Elencho redarguant, non breviter, & succinctè, sicut dialectici, disputant, sed longa quadam oratione, & prolixa verborum ambagibus utuntur. Quò fit, ut Respondens citiùs & faciliùs, utpotè oblitus eorum, quæ

à sophista prolata sunt, in errorem labatur. Nam cum interrogationes longæ sunt, omnes captiones non facilè animadverti possunt, quandoquidem multa simul providere & conspicere difficilè sit. Ad orationis autem prolixitatem (a) elementis sivè locis, de quibus agit Arist. lib. 8. Top. c. 1. utendum est.

2. Celeritas.

Quod est secundum præceptum?

Secundum præceptum priori contrarium, à celeritate ductum, hoc est; Sophistæ, ut respondentem reddant ineptum, & minus idoneum ad respondendum nonnunquam summam celeritatem & festinationem in interrogando adhibent: necnon instant, ut citò iis, quæ interrogata sunt, respondeat: Quo fit, ut Respondens præsertim, qui tardioris & hebetioris sit ingenii, ad respondendum festinatione, qua potest, utens, minus possit providere, quid dicat.

3. Ira. Vide lib. 2. Rhetoric. Aristot. ad Theod. c. 2.

Quod est tertium præceptum?

Tertium præceptum, ad iram & altercationem provocans, hoc est; Sophistæ sæpenumerò Respondentem ad iram & altercationem provocant, quò eum ita perturbatum & concitatum reddant, ut rectè interrogatis minùs valeat respondere. Nam qui iracundia commoti sunt, minùs sunt cauti ad omnia. Rationes autem seu modi, quibus quis ad iram impellitur, hæ sunt, si Sophistæ palam perfiteantur se iniquè velle agere cum adversario, & summam impudentiam præ se ferant.

4. Interrogationum permutatio.

Quod est quartum præceptum?

Quartum præceptum, ab interrogationum permutatione & involutione ductum, tale est. Solent Sophistæ interrogationes perturbatè sine ullo ordine proponere, sive ad rem probandam multas habeant rationes, sivè habeant, ex quibus in utramque partem disputare possint. Fit enim hac ratione, ut uno tempore dent Respondenti aut multa, aut contraria cogitanda; quorum utrumque summam continet difficultatem.

5.

Quod est quintum Præceptum?

Quitum

Quintum præceptum à propositi occultatione dedu- Occultatio.
ctum,hoc est: Solent Sophistæ sæpenumerò,ut adversa-
rium citiùs fallant, propositam conclusionem celare:
unde, nullâ re propositâ, aliqua interrogant, ac si in animo non constituant de re aliqua omninò disputare. Huc pertinent omnes loci, quos ad celandum propositum spectant, de quibus l.8.t.c.1. Hi enim utiles etiam sunt ad contentiosas & Sophisticas Argumentationes concludendas. Eo enim spectat occultatio, ut lateant: latent autem,ut fallant.

Quod est sextum præceptum? 6

Sextum præceptum est hujusmodi: Sophistæ cum vident Respondentes protervos esse, omnia abnuentes & negantes, quæ ad rem facere existimant, hac cautione adversus eos utuntur: Cum partem contradictionis affirmantem interrogare intendant, aut mutant affirmantem in negantem: & hanc interrogant quasi contrariam partem velint efficere: aut verò ex æquo utramque partem simul interrogant: quo fit, ut cum non videant in quam partem inclinent Sophistæ, nec quid concedi velint, minus morosos sivè difficiles minúsque protervos se præbeant,

Exemplum: Si Sophista hanc propositionem sibi concedi postulat: *Estne omne jucundum expetendum?* sic interrogat. *Estne nullum jucundum expetendum*; vel *Estne jucundum expetendum vel non expetendum?*

Quod est septimum præceptum?

Septimum præceptum tale est: Si Respondens concesserit partem alicujus universalis, putà generis, aut alterius, inductis illius partis singulis sive individuis quibusdam: Sophista illud universale non amplius interrogabit, sed eodem, ut concesso utetur. Hac enim ratione usu venit, ut tum Respondens, tum etiam auditores putent concessum fuisse illud universale: quia adhuc in memoria tenent inductionem paulò ante factam, quasi non frustra interrogata sint illa, quæ ad inductionem spectabant. 7

Quod est octavum præceptum? 8

Octavum præceptum hoc est: Si nullum nomen sit impositum universali, tum Sophista solet similitudine aliqua

aliqua uti, prout commodum fuerit. Sæpè enim similitudo latet, & ad celandum sivè dissimulandum propositum plurimum valet; unde facilius fallit Respondentem. Nam, ut antè dictum est, ideò latet sophista ut fallat.

9. *Quod est nonum præceptum?*

Nonum præceptum hoc est: Sophista solet, cum aliquam propositionem interrogat, simul cum ea contrariam etiam interrogare. Exempli causâ: si concedi sibi velit hanc propositionem:

Omnibus in rebus patri obtemperandum esse.

Huic etiam contrariam hunc in modum simul interrogat:

Estné parentibus in omnibus obtemperandum, an in omnibus repugnandum?

Aut verò si velit sibi concedi *parentibus sæpiùs esse obtemperandum*, hoc pacto interrogat:

Utrum multa concedenda sunt parentibus, an pauca?

Hîc enim multò potiùs (si parentibus sit obtemperandum) multa esse concedenda videbitur Respondenti, quàm pauca: præsertim cum rerum compositio, sivè comparatio efficiat, ut res magnæ & majores hominibus videantur: itemque deteriores & meliores.

10. *Quod est decimum præceptum?*

Decimum præceptum est hujusmodi; Insignis & frequens est illa sophistarum impostura, ut quis Elencho reprehensus videatur. Cum scil. nonnullas interrogationes proposuerit sophista, licèt ex iis nihil syllogismo concludat, ita extremam interrogationem argumentationis subjicit, ut illã non interroget, sed in modum conclusionis reliquis interrogationibus subjiciat eodem prorsus modo, quo conclusiones absque interrogationibus subjiciuntur hoc modo:

Non igitur hoc, & hoc?

11. *Quod est undecimum præceptum?*

Undecimum præceptum est hujusmodi Sophista, cum paradoxon

radoxon seu improbabilem aliquam conclusionem robandam sumit, propositio autem in initio posita sit (c)probabilis, solet adhibere aliam propositionem sive interrogationem probabilem, & interrogat Respondentem: Utrum hæc tibi probabilis videtur? Hinc fit, ut Respondens aut in Elenchum incidat, si illa pro-positio ad prædictam improbabilem conclusionem pro-bandam valet, aut dicat aliquod paradoxum, & quod est contra opinionem omnium. Nam si eam concedat, incidit in Elenchum: sin neget, paradoxon admittit; sed si non planè concedat, videri tamen sibi fateatur, si non verè convictus, aliquo certè modo Elencho videbitur reprehensus.

Quod est duodecimum præceptum? 12.

Duodecimum præceptum hoc est; Sicut in Rhetoricis sive oratoriis disceptationibus oratores omni curâ provident, ne pugnantia ullo modo dicant; ita in Elenchis sophisticis concludendis Sophistæ magnoperè providere solent, an dicat Respondens pugnantia & contraria: aut iis, quæ ab ipso dicta sunt, aut sententiis sive opinionibus eorum Philosophorum, quibus in aliqua thesi defendenda adhæret, aut opinionibus eorum, qui reverà tales, hoc est, s pientes sunt, aut verò qui non sunt hujusmodi, similes tamen talibus sunt hominibus: aut denique opinionibus plurimorum, vel omnium.

Quod est decimum tertium præceptum? 13.

Decimum tertium preceptum tale est: Sicut Respondentes solent sæpenumerò, cum Elencho redarguuntur, distinctionem quandam fingere, & dicere, se in hoc, non in illo sensu, quo coarguuntur, aliquod nomen vel orationem accepisse, & sic evadere quo minus saltem videantur Elencho redargui: ita etiam Sophistæ in interrogationibus eodem illi præsidio utuntur, maximè adversus eos, qui objiciunt & fortiter resistunt: ita ut qd sit uno modo verum, altero non verum, illo modo, non hoc, eos accipisse dicant: qualiter fecit (d) Cleophon

in

in (*d*)Mandrobulo,hoc eſt, in illa Fabula,ſivè Tragœdia,quæ Mandrobulus inſcribitur:quæ hodiè non extat.

14. *Quod eſt decimum quartum præceptum ?*
Decimum quartum præceptum eſt hujuſmodi:(*e*)Solet Sophiſta nonnunquam à cœpta diſputatione deſiſtere & reliquas argumentationum partes,hoc eſt,interrogationes,quæ rel quæ ſunt, præcidere,& aliò ſe conferre: ſed tum oportet Reſpondentem, cum hoc præſenſerit, illi occurrere & admonere,ne rem propoſitam deſerat.

15. *Quod eſt decimum quintum præceptum ?*
Dicimum quintum præceptum hoc eſt : cum Sophiſtæ non ſupetunt rationes & argumenta,quibus contra rem propoſitam top.oſè poſſit diſputare , tum ſolet diſputationem ad aliud quiddam traducere, de quo liceat ſibi copioſiùs diſſerere: ſed ita illud accipiendum eſt,ſi modo nil habeat, quod contra rem propoſitam objicere poſſit. Quod quidem fecit (*f*) Lycophron, cum propoſitum problema eſſet,lyræ encomium,hoc eſt, cum juſſus eſſet laudare lyram.

16. *Quod eſt decimum ſextum præceptum ?*
(*g*)Decimum ſextum præceptum eſt hujuſmodi:Si Reſpondens poſtulet aliquam propoſitionem à Sophiſta probari: quoniam æquum videtur,ut ſubjecta probatione illius reddatur ratio , acceptis quibuſdam ſingularibus,ſolet Sophiſta univerſalem propoſitionem reticere, & loco ejus contradictionem in ſingularibus uſurpare, ut quod affirmaverit Reſpondens , negare, aut quod negaverit, affirmare oſtendat, & non probet univerſalem illam propoſitionem qualis,hæc eſt:

Contrariorum eadem eſt ſcientia, aut non eadem?

17. *Quod eſt ultimum præceptum ?*
Ultimum præceptum hoc eſt:Non oportet concluſionem (*h*)in modum propoſitionis interrogare : Et quædam ſunt propoſitiones,quæ interrogari non debent,ſed his, ut conceſſis, utendum eſt.Ac de locis unde ſophiſticæ interrogationes eruendæ ſunt , & ratione interrogandi hactenus dictum ſit.

SCHOLIA

SCHOLIA IN CAP. 14.

a PEr elementa *intelligit loca & principia, quæ dicta sunt l.8.top. Hæc autem sunt, interrogare atq; proponere non solum causas conclusionis, sed ea quoniam talia sunt: & parabolis & exemplis ornare sermonem &c. Sophistæ inter disputandum prolixa oratione tanquam maximo præsidio uti solent, sicut patet ex Protagora Platonis: ubi Socrates Protagoram perorantem concisioribus & brevioribus verbis uti jubet.*

b *Permutato ordine interrogationes proponit, opponens, cum vel eam proponit, quæ debet esse secundæ rationis, pro interrogatione primæ rationis, et è contra: vel eam proponit, quæ est pro opposita conclusione, pro interrogatione propositæ conclusionis, & è converso. Niphus.*

c *Esto thesis probabilis initio posita:* Afficere injuria, & occidere non esse bonum*: conclusio improbabilis & contra opinionem hominum, esto:* Afficere injuria, & occidere bonum esse. *Conclusionem hanc improbabilem efficere Sophista cogatur, eò quòd Respondens partem contradictionis probabilem elegerit, et tuendam suscepit, nẽpè,* Afficere injuria, & occidere non esse bonum *Isto modo sophista coactus conclusionem efficere improbabilem et contra opinionem hominum, confugiet ad propositionem quandã probabilem, quæ licet consensu falsitatis cũ conclusione improbabili conspiret, probabilis tamẽ vulgò videatur.* Alberius.

deatur. Sic Polus in Gorgia Platonis, cum vellet efficere conclusionem improbabilem eandem illam: nempè, Afficere injuria, & occidere bonum esse, *confugit ad propositionem sivè interrogationem ejusmodi, quæ vulgò probabilis videtur, ad quam jubet respondere adversarium. Interrogatio Poli est hujusmodi.*

Archelaus filius Perdiccæ Macedoniæ Rex fælixnè tibi (O Socrates) videtur esse, an miser?

Hic autem Archelaus, cum occidisset cognatos et affines, et multos maximis injuriis affecisset, Macedonibus imperavit. Cum igitur interrogatio ejusmodi una sit ex illis, ex quibus efficitur Syllogismus, non potest effugere Respondens, quin aut in Elenchum, aut in Paradoxon, aut aliquid Elencho simile incidat. Nam si concedat Archelaum esse fælicem, *incidit in Elenchum. Nam posuit* afficere injuria *&c. non esse bonum: si neget* eum esse fælicem, *in paradoxon incidit, quia vulgus* regem potentissimum fælicem esse *opinatur: si non concedat, sed fateatur* vulgo videre fælicem, *in aliquid simile Elencho, sivè in* ἐλεγχοειδὲς *incidit: Unde notandum est Arist. hoc loco tria conferre inter se. nempè* ἔλεγχον, παράδοξον, καὶ ἐλεγχοειδὲς, *h. e. redargutionem, inopinabile, et speciem redargutionis: quorum primum positum est in eo, si id, quod rogatur, omninò concedas: secundum, si omninò neges: tertium, si videri tibi asseris, & si non planè vel neges, vel*

Meteisius.

d. concedas. Ελεγχοειδὴς derivatur ab ἔλεγχ-ος, & εἶδος, quod Elenchi speciem habeat. Ελεγχοειδὴς.

Cleophon fuit Atheniensis tragicus poeta. Mandrobulus est quædam Cleophontis fabula, ut Actæon, Amphiareus, Telephus &c. de quibus Suidas meminit. Vide num iste Mandrobulus sit, de quo proverbium jactatur, Mandrabuli more res succedit, de iis, quæ indies in pejus prolabuntur. Verum istud per a, non per e in medio scribitur. Mathisius.

Hujus præcepti exemplum habemus elegantissimum apud Platonem: Hæc ubi dixisset Thrasimachus (injustitiam nempè quiddam re... justitiâ) abire volebat: Non tamen ibidem (inquit Plato) permiserunt hoc ipsi, qui præsentes essent, sed expectare ipsum coegerunt ... doctorum rationem reddere: et sanè etiam ego (inquit Socrates) valdè rogabam ac dicebam: O beate Thrasymache, quali sermone immisso abire cogitas, priusquàm doceas, aut discas, sive sic, sive aliter res se habeat. Paulò post Thrasymachus astute admodum conatur ostendere se justam habuisse causam, quamobrem deserere disputationem & discedere cogitaret, Et quomodo (inquit) tibi persuadebo? si enim ex his, quæ nunc dicebam, persuasus non es, quid tibi amplius faciam? an in animam ingerens sermonem tibi indam? Lib. 1. de Rep. sive de Iusto.

Cum Lycophron instituisset laudare lyram, ... rationes suppeterent, ex quibus copiose laudare

Alii dicunt eum traduxisse orationem ad lyram, signum cœleste, unde multos & egregios invenit sermones, per quos eam facilè poterat commendare. Niphon.

dare Lyram posset, traduxit et convertit orationem ad Lyricos, quorum præstantissimos quoq; laudibus prosecutus est. Sic quidam cum laudare Helenam instituissent, laudarunt Heroes il-los, à quibus Helena amabatur. Quis autem hic Lycophron fuerit incertum est (inquit Mad-sius) Sophista an poeta, tragicus. Quidam dixerunt fuisse Gramaticum tragediarumq; factorem. Alexander verò, cui magis (in-quit Niphus) credendum est, Aristotelem de Lycophrone Rhetore loquutum esse dicit, qui inter oratores dicebatur Sophista. Et huic *expositioni consonant verba Aristotelis, cum dixerit Lycophroni fuisse propositum, ut ex Arte laudaret Lyram. Modo laudare Lyram est officium oratoris, cùm, qui laudat, dicat in genere Demonstrativo. Hæc Niphus. Hic Lycophron poeta, patria fuit Chalcidensis, Sophoclis Grammatici, adoptione verò Lici Rhegini historici filius, inter septem poetas, qui* Pleiades di-*cebantur à numero stellarum,* Philadelpho Pto-*lomæo acceptus. Erant autem hi, Theocritus, Aratus, Nicander, Apollonius,* Philecbus, *Homerus junior, Lycophron. Is scripsit* Alex-andram, *poema valdè obscurum, in quo meminit de vaticiniis Cassandræ, exorsusq; ab Hercule, persequitur usq; ad Alexandrum Macedonem. De hujus morte Ovidius loquitur in Ibin:*

Utque cothurnatum periisse Lycophrona
narrant,

Hæreat

Hæreat in fibris fixa sagitta tuis.

Alius fuit Perinthi regis Corinthiorum filius, qui matrem occiderat vivente adhuc patre, de quo vide multa apud Herodotum lib. 3. & Laertium in periandro. Stephan.

Quoniam hoc præceptum paulò obscurius videri possit, subjiciendum est exemplum. Esto propositio: salubris & pestilentis est eadem scientia: *hanc propositionem Respondens sibi probari jubeat. Ut hanc probes, tibi non erit confugiendum ad propositionem illam universalem,* Contrariorum est eadem scientia. *Nam si illam adhiberet Respondens, tibi negotium facesseret allata instantia de* Noto *&* Ignoto, *quorum non videtur esse eadem scientia, licet sint contraria. Quid igitur faciendum est? nempè particularia quædam notissima adhibenda sunt, & in iis usurpanda est contradictio hunc in modum:* — Alberius.

Si salubris & pestilentis non est eadem scientia, neq; paris & imparis eadem erit scientia?
Atqui paris & imparis eadem est scientia.
Ergo salubris quóque & pestilentis eadem est scientia.

Ecce enim contradictio usurpatur in pare *& impare, quæ sunt contraria notissima: & quorum eandem esse scientiam inter omnes constare videtur. Alberius.*

Non dicit Arist. conclusionem non esse interrogandam, sed non esse interrogandam προτατικῶς, *id est, in modum propositionis sivè præmissæ. Niphus.*

LIBER SECUNDUS.

ANALYSIS.

CAP. I.

ARGUMENTUM.

Uia parum eſt noſcere cauſas & modos Paralogiſmorum, niſi etiam ſolutionem & enodationem eorundem cognoſcamus: ideò cum Ariſt. in priori libro oſtendiſſet quibus modis ſophiſtæ captioſos ſuos Elenchos & apparentes rationes ſoleant contexere, in hoc libro oſtendit qua ratione Dialecticus eoſdem diluere & reſolvere poſſit: unde cum illîc ſophiſtæ opponentis officium expoſuiſſet, hîc Dialectici Reſpondentis munus exponit. Tres ſunt partes hujus primi cap. Primò proponit de quibus tractaturus eſt in hoc libro. Secundò oſtendit hujus tractatus utilitatem: ubi tacitam ſolvit objectionem. Tertiò utilitatem Exercitationis ſubjungit.

De quibus jam reſtat dicendum?

De his quatuor. 1. De Reſponſione, hoc eſt, de apparenti ſolutione Paralogiſmorum. 2. Quomodo oporteat ſolvere, hoc eſt, de vera ſolutione eorundem. 3. Quid ſit ſolutione dignum. 4. Ad quem uſum cognitio ſivè tractatio diſputationum Sophiſticarum conferat.

Ut ab hoc quarto initium ſumatur, ad quæ utiles ſunt hujuſmodi diſputationes?

Utiles sunt ad hæc duo: nempè (a) ad Philosophiam: Et ad gloriam consequendam.

Quomodo utiles sunt ad Philosophiam?

Utiles sunt ad Philosophiam duabus de causis. Nam cum omnes sophisticæ captiones (ut dictum est) vel *in dictione*, vel *extra dictionem*, nempè in ipsis *rebus* consistant, & fallaciæ, quæ *in dictione* consistunt, per Multiplicis distinctionem solvantur: primo, hæ sunt utiles ad Philosophiam, quia hoc nobis præstat earum cognitio & consideratio, ut verborum ambiguitatem faciliùs animadvertamus, & ut quæ simili, quæ diverso modo accidant tam in rebus, quàm in nominibus cognoscamus: unde fit, ut facilior aditus ad Philosophiam perdiscendam nobis patefiat. Cum enim probè noverimus quæ sunt ea, in quibus rerum similitudo cum nominum similitudine conveniat, & etiam ea, in quibus differat, multo faciliori via ad Philosophiæ intellectum perveniemus.

Secundò utiles sunt ad res ipsas exquirendas, cum quis solitè eas apud se investigat, earúmque naturam animo secum considerat. Nam qui facilè ab altero decipitur Paralogismo *intra dictionem*, nec id statim animadvertit, idem si per se, & apud seipsum aliquid consideret, frequenter se ipse Paralogismo etiam impediet.

Quomodo utiles sunt ad gloriam consequendam?

Ad gloriam consequendam utiles sunt, quia, siquis sophisticas captiones contexere probè noverit, hac ratione videbitur omnibus in rebus bene exercitatus, & nullius esse imperitus. Qui enim cum altero disputat, ejusque argumentationes aspernatur, & vituperat, cum vitium earum ipse fortassis indicare non possit, suspicionem is præbet, eas cum indignatione rejicere, nec non difficilem se alteri præstare non propter veritatem, sed propter imperitiam.

Dubium.

Cum suprà exposueris locos, ex quibus Paralogismi ducantur,

Ratio sic breviter colligi potest. Ex primo libro cognoscimus ex quibus constituuntur sophistici Elenchi, cognoscimus etiam causas defectus eorum; & quomodo solvendi sunt. Ergo hic secundus liber superfluus est & inutilis.

ducantur, nec non sophistarum fraudes & imposturas quibus utuntur, sufficienter enucleaveris, satisq; explicatè edocueris, quibus cognitis Respondentes facilè & sine ullo negotio hujusmodi captionibus occurrere possint quorsum hic iterum peculiarem de ipsorum solutione tractatum instituis?

Solutio.

Quamvis equidem locus, ex quibus sophistæ captiosas & fraudulentas suas rationes depromant, suprà in priori libro exposuerim nec non ex parte & quadantenus quomodo Respondentes eas solvere possint, docuerim: tamen non plenè & perfectè ibi loci hoc suum me præstitisse puto: nec accuratam & expeditã captiones solvendi rationẽ ibi me ostendisse arbitror: Quia non est idem *solvere paralogismos*, & (b) *celeriter solvere*: nec idem est accepta aliqua argumentatione illius vim perspicere, vel vitium ubi sit, indicare, atque celeriter posse Respondentem eidem occurrere. Sæpè enim accidit, ut quæ scimus, mutatis & trajectis verbis ignoremus: Ex iis ergo, quæ in priori libro exposui, Respondens fortasse cognoscet aliquo modo sophisticas captiones solvere, non tamen ita prõptè, nec ea celeritate, quæ in hujusmodi captionibus diluendis in Dialecticorum requirendam censeo. Quare opere precium duxi in hoc secundo libro respondendi & solvendi viam magis facilem patefacere, quæ tota in *Celeritate* posita est.

Quomodo solvendi sunt paralogismi cognoscimus ex primo libro; sed non quomodo celeriter solvendi sunt.

Unde celeritas & tarditas in disputationibus proveniunt?

Ab exercitatione. Nam sicut (c) celeritas & tarditas se habet in aliis rebus: ita & in disputationibus: sed in aliis rebus tota ab Exercitatione dependet, à qua & incrementum accipit. Ergo & disputationibus. Undè efficitur, ut tametsi res nobis cognita sit, sæpè tamen quia desit Meditatio exercitatióque disserendi, expedire nos in tempore, & ut decet, non possimus.

Nonne, si cognoscamus paralogismorum connexio

& (d) compositionem, eosdem poterimus dissolvere & in partes distribuere?

Nequaquam Nam sicut se res habet in Descriptionibus Mathematicis sivè Demonstrationibus: ita se res habet in Paralogsmis sivè Sophisticis Elenchis. Sed in Demonstrationibus accidit, ut postquam eas resolverimus, & ad sua principia revocaverimus, componere eas rursus non possimus. Ergo accidit in Paralogismis ut sciamus, undè ducantur, eos tamen dissolvere non valeamus.

SCHOLIA IN CAP. I.

a PEr Philosophiam *Alexander intelligit Theologiam, quæ est universalis Philosophia, quæq; Metaphysica appellatur. Si enim aliquis scierit quo nam modo sophistici syllogismi, qui in dictione sunt, fiant, & voluerit in Theologia versari, nullo pacto decipietur. In Theologia enim res, quæ cadunt sub sensum, considerantur per se: nomina verò & orationes per accidens, quatenus per eas res explicamus. Alii intelligunt non solum Metaphysicam, sed & cæteras scientias.* Niphus.

b *Sicut acutus & sagax opponens is est, qui Medium, quo conclusionem probaturus est, quàm citissimè excogitat; sicut docet Arist. l. 1. Demonst. c. 27. Ita peritus Respondens is censendus est, qui captionis vitium citò perspicere, citoque captionem diluere potest.*

c *Celeritas & tarditas sicut in cæteris rebus, ita in disputationibus tota pendent ab exercitatione, vel adhibita, vel omissa & neglecta: ita eadem res dissimili comparatione contrariorum est efficiens, sicut testatur Arist. l.2. Phys. c.3. Insignis hic locus est, quo exercitatio frequens diligensque in omni re nobis commendatur. Huc pertinet quod Aristoteles lib 8. Top. exercitationem facultatis gratiâ suscipi fatetur his verbis:* τὸ ἢ γυμνάζεσθαι δυνάμεως χάριν *Mathisius.*

d *Duo sunt modi cognoscendi: unus per Compositionem: Alter per Resolutionem. Quod scimus modo & viâ Compositionis, illud fortasse ignoramus viâ Resolutionis, & è contrà. Facilius est Sophisticam Argumentationem componere, quàm eandem dissolvere. Nam Resolutione indiget, qui exactè velit paralogismum diluere: quæ ut multò præclarior, ita & multò difficilior est, quàm Compositio.*

ANALYSIS.

CAP. II.

ARGUMENTUM.

PRimum illud, quod in capite primo tractandum proposuit, jam absolvit: in hoc autem capite tractatur apparens Solutio sophisticarum captionum. Tres sunt

ſunt partes hujus cap. Primò oſtendit apparentem ſolutionem quandóque magis adhibendam, quàm veram. Secundo confutat duos errores Antiquorum: prior erat eorum, qui exiſtimabant Argumentationem ex Homonymia deductam, eſſe verum Elenchum. Secundus eorum, qui dicebant ad orationem ambiguam ſimpliciter ſine ulla diſtinctione reſpondendum eſſe. Tertio quædam præcepta de apparenti ſolutione ſubjungit.

Præſtatné quandóque apparentem (a) ſolutionem magis, quàm veram Sophiſticis captionibus adhibere?

Maximè. Nam præſtat quandóque ſyllogiſmos probabiles, hoc eſt, apparentes inter diſputandum præeligere potiùs quam veros. Ergo (à ſimili) præſtat quandóq; apparentem ſolutionem magis, quàm veram adhibere, & ad opinionem potiùs, quàm ad veritatem captionum ſolutiones conferre. Contentioſis enim cum hominibus planè nobis pugnandum eſt, quaſi cum iis, qui videantur Elencho redarguere, ac non verè redarguunt: ſiquidem non dicimus eos omnino concludere; undè & dirigenda eſt reſponſio, ut ne videantur concludere: Quod patet ex definitione Elenchi. Nam ſi verus Elenchus ſit contradictio non homonyma, quæ ex nonnullis ſumptionibus ſeu præmiſſis colligitur, non opus eſt, ut Reſpondens veram Solutionem, quæ fit per diſtinctionem, adhibeat, ſi Sophiſta ex Homonymia aut Amphibolia Argumentum deducat; quia is, qui eo modo argumentatur, Syllogiſmum aut Elenchum non facit.

Dubium.

Quam ab cauſam ergo Reſpondens diſtinctione uti debet, ſi non ideò utatur, ut non redarguatur à ſophiſta?

Non aliam ob cauſam diſtinctione utitur, niſi quòd concluſio, quam affert Sophiſta, ſpeciem quandam veri Elenchi præ ſe ferat. Non eſt igitur cavendum, aut diſtinctione utendum, ne redarguamur, ſed ne videamur

redargui: quandoquidem interrogationes ambiguæ vel homonymæ, & ejusmodi aliæ, etiam verum Elenchum obscurant, & sitné aliquis Elencho convictus necné, incertum reddunt: Ergo non ob Sophistæ rationem, sed ob auditorum opinionem Respondens distinctionem adhibere debet, ne scil. illum Elencho redargui arbitrentur.

Num sufficit quoad apparentem solutionem propositis interrogationibus multiplicibus, iisq; concessis, si Respondens post conclusionem illatam illas interrogationes seu præmissas distinxerit, & dixerit aliud se affirmasse, aliud sophistam sumpsisse, nec eum conclusisse negationem ejus, quam ipse affirmaverat?

(*b*) Non sufficit. Nam si interrogata concedantur, non potest Respondens illatâ conclusione, ea distinguere: quia hoc modo incertum est auditoribus, an sit convictus Elencho, cum incertum sit, an is verum dicat, dum ait Opponentem in alio sensu conclusionem collegisse, quàm ipse præmissas concesserit, Opponente fortassis contrarium asserente: Quod si Sophista interrogans divideret Multiplex in sua significata, & interrogaret homonymum vel ambiguum in uno aliquo significato, tum non dubium esset, quin Elencho esset reprehensus Respondens, qui simplicem & determinatam adhibuit responsionem; atque etiam illud fieret, quod his quidem temporibus postulare minùs solent Sophistæ, superioribus autem magis postulare solebant, ut scil. interrogatus sivè Respondens simpliciter sine distinctione responderet aut *Etiam*, aut *Non*. At his temporibus, quia sophistæ vitiosè interrogant, eò quod in una aliqua significatione Multiplex non interrogant, necesse est, ut Respondens aliquid amplius addat, quo vitium interrogationis corrigat, id est, ostendat vitium esse in ipsa interrogatione, eò quòd multiplex sit. Nam si Sophista eam distinxisset satis sufficienter, necesse esset, ut Respondens simpliciter sine distinctione diceret vel *Etiam*, vel *Non*.

Num

Num rectè existimarunt vetes Argumentationem, quæ fit secundum Homonymiam, esse Elenchum?

Nequaquam. Nam si talis Argumentatio esset Elenchus, Respondens nullo modo poterit effugere, quo minus Elencho redarguatur (& sic sophista quotiescúnque ex Homonymia, etiam cum peritis, ratiocinaretur, victoriam ab iis reportaret, quo quid absurdius?) cum præsertim in iis, quæ oculis subjecta sunt, necesse aliquando sit Respondentem, quantum quidem ad nomen attinet, quod affirmaverit, negare, & quod negaverit affirmare: ut si Coriscum esse musicum, & immusicum sivè non musicum, affirmare cogetur illud ipsum hoc Elencho:

Coriscus est musicus.
Coriscus infans est immusicus.
Ergo est musicus & immusicus.

Quomodo antiqui hunc Elenchum solvebant?

Veteres duas solutiones hujus Paralogismi afferebant. Prior hæc est: Distinguebant inter Coriscum & hunc Coriscum. Nam pronomen *Hic* indicat rem singularem, quæ oculis subjicitur. Dicebant ergo se non concedere Coriscum (in communi) esse musicum & immusicum. Sic enim sibi contradicerent: sed se concedere hunc Coriscum esse musicum & hunc Coriscum non esse musicum: his autem verbis non contineri contradictionem: quia non idem numero Coriscus intelligitur. 1

Nonné hæc solutio bona est?

Nequaquam. Nam sivè res ipsæ, sivè nomina considerentur, non est aliquod discrimen inter *Coriscum*, & hunc *Coriscū*. Nam si rem spectes, semper duo sunt Corisci, alter musicus, alter non musicus: si verò nomina respicias, semper hi duo Corisci significantur eodem nomine, sivè illud nomen sit *Coriscus*, sivè *hic Coriscus*.

Quæ est secunda solutio Antiquorum?

Secunda solutio hæc est: voluerunt unam enunciationem intelligi de *Corisco*, alteram verò de *hoc Corisco*: unde non est contradictio. 2

Num

Num approbanda est hæc solutio?

Non est: quia nulla ratio assignari poterit, cur articulus *Hic* magis apponatur uni Corisco, quàm alteri: id est, *musico*, vel *non musico.*

Quid si aliqua interrogatio sivè oratio sit ambigua, num simpliciter & citra ullam distinctionem Respondens illam aut concedere, aut negare debet?

Non debet. Nulla enim oratio ambigua, sivè non sit vera in utróque sensu, sivè sit in utróque vera, absque distinctione vel concedenda vel neganda est. Quòd oratio ambigua, quæ in utróque sensu non est vera, non sit sine distinctione concedenda vel neganda, his duabus rationibus confirmari potest.

Primò, Respondens modis omnibus cavere debet, ne videatur redargui à Sophista: Ergo sine distinctione orationem ambiguam non debet simpliciter concedere vel negare. Argumentum prob. Nam si non distinxit ambiguitatem, efficit ut auditoribus dubium & incertum sit, an Elencho sit redargutus necne. Quocirca si non verè sit reprehensus, at certè illius oratio pro convicta & refutata ab auditoribus habetur. Undè in apparentem Elenchum cum incidere necesse est. Fit autem plerúmque, ut, qui ambiguitatem vident, eam tamen distinguere non curent, quia frequenter hujus generis interrogationes ab adversario proponuntur, ne in omnibus videantur tergiversari: aut certè quia non existimant ex eo posse captionem vim illam accipere: undè ad extremum nescio quid præter illorum opinionem eis accidit. Quare cum distinguere nobis liceat, numquam tardi aut negligentes esse debemus in distinguendo, nec allatâ conclusione ex interrogatis ambiguis concessis, sed initio distinguere debemus, sicut paulò antè dictum est.

Secundo, ad duas sivè plures interrogationes non est simpliciter sine distinctione respondendum: sed ambigua interrogatio, quæ ex Homonymia aut Amphibolia oritur, continet plures interrogationes, Ergo ad

eam simpliciter sine distinctione non est respondendum vel concedendo, vel negando. Minor prob. hoc exemplo; quid enim interest, sub duobus nominibus hoc modo interroges.

Suntné Callias & Themistocles musici?

An sub uno nomine æquivoco (si quod assignari possit) utrísque conveniente? Nam si nomen illud plura significet, certè qui illud interrogat, plura interroget, non unum, necesse est.

Num ad orationem ambiguam, quæ in utróque sensu vera est, simpliciter respondendum est, ut nonnulli arbitrantur?

Nequaquam. Nam ad (*c*) duas interrogationes seu propositiones non est una responsio accommodanda, quamvis in utróque sensu sint veræ. Ergo ad orationem ambiguam, licet in utróque sensu sit vera, non est simpliciter respondendum. Argumentum prob. quia nihil interest, utrum hoc modo quis interroget,

Utrum Coriscus & Callias sint domi?

An sub aliquo nomine æquivoco utrísque competenti? Nam sivè ambo sint domi, sivè non sint, non minus sunt utroque modo plures propositiones. Neque enim una est interrogatio, quia in utroque sensu vera est. Nam possunt (*d*) sexcentæ diversæ interrogationes verè proponi, ad quas omnes verè possit quis respondere simpliciter *Etiam*, aut *Non*: veruntamen non est ad illas omnes una danda responsio. Hoc enim esset disputationis leges tollere, & omnem argumentandi rationem evertere. Hoc vero perinde est, ac si rebus diversis idem nomen esset impositum. Ut igitur ad duas interrogationes non est danda una responsio: ita ad interrogationem homonymam sive ambiguam numquam est simpliciter respondendum *Etiam*, aut *Non*. Nam qui secus fecerit, is dixerit quidem aliquid, at certè non responderit.

Quid

Quid si ambiguæ interrogationi simpliciter absq; distinctione responderit, num hoc in disputationibus quodammodo probari, & tolerari potest?

Maxime: quia nonnunquam quid inde sequatur, incertum sit. Quemadmodum igitur, sicut in initio hujus c. dictum est, Elenchi quidem videntur, qui non sunt; ita solutiones nonnullæ erunt, quæ in speciem modo, non etiam veræ solutiones erunt, quas scil diximus interdum potiùs adhibendas esse, quàm veras in contentiosis disputationibus, & cum occurrere volumus paralogismo de Duplicitate ducto, hcc est, ex interrogatione multiplici sive ambigua.

Quibus modis potest Respondens apparenter tantum Sophistæ opponenti respondere, ut non videatur apud auditores Elencho redargui?

Ut hoc faciliùs intelligatur, quædam præcepta de apparenti solutione tradenda sunt, quibus cognitis, facilè constabit quibus modis apparenter responderi possit sophisticis argumentationibus.

Quod est primum præceptum?

1 Primum præceptum hoc est: Cum sophistæ opponentis interrogatio videatur esse vera sivè probabilis, non tamen ei satis constat illius veritas aut probabilitas, non eam simpliciter concedet aut negabit; sed respondebit: *Esto; sit ita; admittatur tua interrogatio esse vera, quid indè concludis?* Atque si hoc modo responderit, minimè fiet Elenchus, hoc est, sic fiet ut minimè falso & sophistico Elencho reprehendi videatur.

Quod est secundum præceptum?

2 Secundum præceptum tale est: Si sophistæ interrogatio utcunque vera sit, sivè probabilis, & præsentiscat Respondens, quod si hanc concesserit, aliquod Paradòxon, sive inopinabile dicere cogetur: Non eam simpliciter concedet, sed utetur hoc verbo *videri*: & hoc modo respondebit, *Ita videtur, quod interrogas.* Hac enim ratione fiet, ut néque Elenchus, néque

Paradoxon

paradoxon inde efficiatur, cum nihil ſimpliciter, & determinatè aſſeruerit.

Quod eſt tertium præceptum. 3

Tertium præceptum eſt hujuſmodi: quia manifeſtum eſt ex *l.8. Top.* quomodo poſtuletur quæſitum in initio propoſitum, ſivè quomodò fiat petitio principii: tum Reſpondens hac cautela uti debet; primò tollere & negare debet quicquid proximè accedit ad id, quod initio quæſitum eſt, néque ullam ex eo genere interrogationem debet admittere, quaſi illo modo id ipſum, quod in initio quæſitum fuit, petatur. Secundò cum tale quid ſibi concedi poſtulat ſophiſta, quod neceſſariò quidem conſequitur ex theſi ſivè re propoſita, falſum autem eſt, vel inopinabile; tum reſpondere debet illud ipſum idem eſſe, cum eo, quod in initio quæſitum fuit. Nam quæ neceſſariò conſequentur, ipſius theſis ſivè rei initio propoſitæ partes videntur.

Hoc præceptum diſtribuunt nonnulli in duo præcepta.

Quod eſt quartum præceptum?

Quartum præceptum tale eſt: ſi ſophiſta interroget 4
univerſale aliquod non ſub proprio nomine, ſed parabola ſivè ſimilitudinis collatione obſcuro aliquo nomine, quo conceſſo, abſurdum ſequi poterit: reſpondendum eſt ſophiſtam non ut conceſſum fuit, nec ut ipſe
propoſuit, id ſumere in concluſione: quia propter hoc 5
ſæpè fit Elenchus.

Hæc duo præcepta nonnulli à quarto non diſtinguunt, ſed ea tanquam partes ipſius conſtituunt. Quod quidem à ratione non multum eſt alienum.

Quod eſt quintum præceptum?

Quintum præceptum generale eſt. Si Reſpondens ſuperioribus illis cautionibus & reſponſionibus excludatur, & iis uti non poterit, tum ad id confugere debet, ut non rectè probatum eſſe contendat, occurrendo ſophiſticæ captioni ex definitione Elenchi, quæ ſupra tradita eſt *l.1. c:3.* & oſtendendo illam definitionem dictæ captioni non convenire.

Quod eſt ſextum præceptum?

Sextum præceptum hoc eſt; Si ſophiſta ſub (c) proprio
nomine, & non parabola ſivè ſimilitudine aliquid in- 6
terroget,

terroget, tum necesse habet Respondens aut simpliciter respondere, nempe negando, vel concedendo: aut per distinctionem, partim negando, partim concedendo.

Quod est septimum præceptum?

7 Septimum præceptum est hujusmodi: Si sophista orationem truncatam & imperfectam, in qua aliquid necessario intelligitur, interroget, Respondens non debet simpliciter respondere; sed quærere potius a sophista, ut suam explicet sententiam. Nam si ad hujusmodi simpliciter responderit, non potest effugere, quin Elencho reprehendatur. Exempli causa:

Nonné quod est Atheniensium, est possessio Atheniensium?

Et: *Nonné homo est τῶν ζώων, id est, animalium?*

Et: *Nonné Lysander est τῶν λακώνων, id est, Lacedæmoniorum?*

De Lysandro Lacedæmoniorum principe vide Plutarch. & Æmilium Probum.

Has orationes si simpliciter Respondens concesserit, statim Sophista eum Elencho redarguet, & falsam inferet conclusionem: hoc modo:

Quicquid est Atheniensium, est possessio eorum.
Themistocles est Atheniensium.
Ergo est possessio eorum.

Et: *Quicquid est animalium, est possessio eorum.*
Homo est animalium.
Ergo est possessio eorum.

Et: *Quicquid est Lacedæmoniorum, est possessio eorum.*
Lysander est Lacedæmoniorum.
Ergo est possessio eorum.

Quod si plenè ac perfecte sine aliqua ambiguitate illæ orationes interrogentur, non concederet eas Respondens: sed, ut interrogantur, multiplices & ambiguæ sunt. *Nam esse Atheniensium; Esse animalium: esse Lace-*
1 *dæmoniorum.* duo significant. Vel enim significant esse possessionem Atheniensium, Animalium, & Lacedæmoniorum, in quo sensu non sunt concedendæ illæ
2 orationes; vel significant esse de numero Atheniensium, Animalium

imalium & Lacedæmoniorum, hoc est, esse Athe-
sem, Esse Animal, Et esse Lacedæmonium; in
significatione veræ sunt; sed ex iis sic acceptis
illæ conclusiones non inferuntur. Nam hominem
(Græca Phrasi) dicimus esse animalium, quia
animal: & Lysandrum esse Lacedæmoniorum,
est Lacedæmonius. Perspicuum est igitur, ubi
io est obscura & imperfecta, non esse simpliciter
cedenda.

Quod est octavum præceptum? 8

avum præceptum hoc est; Si duo sint ita inter se
cta, ut si hoc sit, illud quoque necessariò esse videa-
, sed non è contra, si illud sit, hoc esse necesse est;
Respondens, cum rogatur utrum eorum esse pu-
, id dare & concedere debet, quod (f) minus latet,
a difficilius est ex multis concludere.

Quod est Nonum præceptum? 9

num Præceptum est hujusmodi. Si sophista ex eo
at argumentum, (g) quod huic nihil sit contrarium,
autem sit aliquod contrarium, etiamsi verum dicat
phista, Respondens tamen dicat aliquid etiam con-
rium esse alteri, sed ei nomen non esse impositum,
o appelletur.

Quod est decimum præceptum? 10

cimum præceptum cognoscetur, si præmittatur quæ-
m distinctio propositionum. Propositiones ergò sunt
duplici differentia. Quædam ita tritæ & usurpatæ
, ut nisi quis eas concesserit, falsum dicere, nec-
n mentiri illum dicant omnes. Quædam sunt, de
ibus contrariæ sunt Philosophorum opiniones, &
quibus nondum inter eos convenit; quale est illud;

An animalium anima sit mortalis, an immortalis?

æceptum itaque hoc est; Si sophista talem propositio-
m interroget, ut incertum sit utro modo dici sole-
, cujusmodi sunt (h) αἱ γνῶμαι, id est, sententiæ
(Nam

(Nam Sententias appellant & veras opiniones & univerſales, enunciationes: ut; *Diameter non habet communem menſuram cum latere*) & prætereà de cujus veritate in utrámque partem ſunt opiniones, in his (inquam) omnibus Reſpondens nomina*(i)* transferre debet. Sic enim maxime latere poterit, ne videatur à ſophiſta reprehendi. Nam quia incertum eſt, utrum verum ſit, non videbitur ſophiſtice cavillari: Et quia in utrámque partem ſunt opiniones, non videtur falſò reſpondere. Tranſlatio enim efficiet, ne oratio poſſit Elencho redargui, nec Reſpondens, qui eam attulit, à Sophiſta convinci.

Quod eſt ultimum præceptum.

11 (*k*) Ultimum præceptum eſt hujuſmodi: Reſpondens providere & cavere debet, ut præſentiat interrogationes illas, quas ſophiſta propoſiturus eſt. Sic enim maximè adverſarium impediet, ne ad extremum, quod vult, efficiat.

SCHOLIA IN CAP. 2.

Solutio argumentationum est duplex.

1 *Vera, quoties verè diluimus id, quod ab adversario propositum est, eaq; fit duobus modis.*

1 *Principio, si ostendamus falsum esse propositum, sivè præmissas, vel alteram earum.*

2 *Deinde, si docemus non esse ratam consequentiam, hoc est, si probemus conclusionem, non necessariò ex præmissis sequi.*

2. *Altera ad hominem, puta, quæ non rei, sed homini satisfacit; fitq; ea trifariā.*

1 Primū regerendo, idq;

1 *Vel in rem, quoties parem, aut etiam graviorem, quàm sit ea, quæ objecta est nobis, adversario reponimus.*

2 *Vel in personam, cum ostendimus non decere, personam adversarii, ut hæc nobis objiciat, etiamsi constet ea esse vera.*

2 *Deinde elevando, cum videri volumus contemnere id, quod adversarius objecit, dicimusq;, id tale esse, quod rideri magis quam dilui mereatur.*

3 *Postremo digrediendo, cum animum auditoris digressu quodam à proposito abducimus; itaq; aliis occupamus, ut ejus, quod objectum est nobis, quædam obrepat oblivio, & quanquam non sit, tamen dilutum esse videatur.*

Ex Rodolpho Agric. l. 2. c. 22.

rist: c. 3. hujus lib. solutionem veram vocat λύσιν πρὸς τὸν λογὸν, ϗ πρὸς τὸν ἐρωτώμενον, hoc est,

V

est solutionem ad argumentationem, & ad interrogata: alteram, quæ est ad hominem, appellat λύσιν πρὸς τὸν ἐρωτῶντα, καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, *id est, solutionem ad interrogantem. Solutio ad hominem reverà non est solutio, sed effugium quoddam: unde Rodolphus Agricola: sunt aliæ solvendi (inquit) vel (si magis proprium volumus eis nomen dare) elabendi rationes, quæ vulgò dicuntur solutiones ad hominem. Ad eas refugimus quando ex re parum speramus auxilii: quia firmior est argumentatio, quàm ut aliqua parte infringi lab factarive possit: vel quia datur occasio de adversario dicendi: quem quia possumus acriùs retundere, malumus in ipsum orationem, quàm in rem ingerere. Notat idem Agricola* solvendi *verbum, quanquam commune sit neganti & distinguenti, rectiùs tamen distinguenti convenire. Nam quisquis negat, non patitur confici argumentationem: quæ autem confecta non est, propriè solvi dici non potest. At cum multiplex distinguitur, est utique in speciem confecta: rectiùs igitur solvi dicetur. Hæc Agricola.*

Ibidem.

Est & tertia solutionis species, quæ dicitur solutio ad tempus, sicut testatur Arist. lib. 2. cap. 7. in fine.

Nota.

b *Si quis interroget*, utrum omnis canis latret? *Et Respondens concedat*: *Et*: utrum stella sit canis? *& iterum idem concedat*: *si postea opponens inferat*: Ergo stella latrat: *Respondens jam factâ conclusione non potest* Canem, *quæ vox est æquivoca & in præmissis reperitur, distinguere: quia anteà concessit utrasque*

que præmissas: unde necessariò conclusio sequitur, vel saltem sequi videtur: quo fit, ut, etiamsi dixerit se intellexisse omnem canem domesticum latrare, *incertum sit, an sit redargutus. Sed nunc solent* Dialectici, *qui respondent, totam argumentationem expectare, antequam omninò ad eam respondeant: unde tam, factâ conclusione, præmissas distinguere possunt Respondentes, non obstante eo, quod apud Arist. hîc reperitur: quia hoc intelligi debet, postquam interrogationes concesserit Respondens.*

c *Ex his perspicuum est Aristotelem primum fuisse inter Græcos, qui ad syllogismos diluendos inveneret Artem per distinctiones. Ante enim ipsius tempora (ut notat Alexander) sophistæ ad omnes interrogationes qualescunque simpliciter Respondebant aut negando, aut concedendo. Nec in* Dialogis Platonis *invenimus Socratem vel alium respondere per distinctionem. Niphus.*

Aristoteles primus invenit responsionem per distinctionem.

d *Græce habetur* μυρία, *quæ vox significat innumera, infinita.* Μυρίος *enim infinitum, immensum significat. Alii legunt* μύρια *(proparoxyt:) quæ vox significat decem millia: qui numerus apud Græcos, sicut* sexcenta *apud Latinos pro qualibet incerto numero usurpatur.*

Alberius.

e *Ex hoc loco patet* propriè dici *& usurpari non solum synonyma, sed etiam homonyma. Neque enim* κυρίως, *id est,* propriè dici, *&* Homonymos dici *sunt contraria, sed* κυρίως *&* ἀκύρως.

Ergo Homonymia etiam possunt κυρίως *dici. Ac propterea rectè præcipimus, cum dicimus, aut respondendum esse simpliciter* etiam, *vel* non: *aut in responsione adhibendam esse distinctionem, quoties vocabula ipsa propriè dicuntur & usurpantur. Nam si vocabula illa, quibus interrogatio exprimitur, sint* ἄκυρα, *neutro modo respondere cogimur.*

Idem. f *Plures rationes adhibendæ sunt ad concludendum, cum ponitur & conceditur illud, quod minus latè patet: ac propterea majus onus imponitur interroganti, cum cogitur rationes illas afferre. Exempli causa, si quis roget:* utrum salubris & pestilentis, an contrariorum omnium eadem est scientia? *Ut* viz. *ex alterutra propositione concessa & posita efficiat*, causæ febrem procreantis, & causæ febrem tollentis, esse eandem scientiam: *Respondendum est, te malle concedere* Salubris & pestilentis eandem esse scientiam. S*ic enim ille, qui opponit, cogetur plures rationes afferre, ex quibus efficiat* causæ febrem procreantis, & causæ febrem tollentis eandem esse scientiam. *Nam pluribus Mediis opus erit. Sic, cum propter consecutionem inversam* factum non esse *latius pateat, quàm* principium non habere. *Si sophista roget hunc in modum: utrum* Mundus non est factus, an principium non habet? *Respondendum est, te malle concedere* Mundum non habere principium, *quia hoc minus latè patet, quàm*

quàm illud. Unde majus opus ei imponitur. Cogetur enim plures rationes afferre, ut probet ea quæ sunt in Mundo, non habere principium.

g *Ut si sophista dicat* omni morbo valetudinem esse contrariam : at Ophthalmiæ, podagræ, &c. nihil esse contrarium: *Respondendum est his etiam, & unicuique alii morbo esse aliquid contrarium, sed contrarium illud nomen non invenisse. Alberius.*

h *Hoc loco* καταχρηστικῶς *sententiæ* τῆς γνώμης *voce abutitur. Nam cum propriè sententia sit oratio sumpta de vita, quæ aut quid sit, aut quid esse oporteat, in vita breviter ostendit: ut Cicero lib. 4. Rhetoric. definit. Hîc generatim quævis sententiæ atque opiniones probabiles de re quacunque ita vocantur, sivè vitam attingant, usque res, quæ in vita expetendæ seu fugiendæ sunt: sive non attingant. Sententiam (inquit Quintilianus) veteres quod animo sensissent, vocaverunt, id cum est apud oratores frequentissimum, tum etiam in usu quotidiano quosdam reliquias habet, &c. sententiam propriè dictam definit Arist. his verbis. Sententia est non de singularibus, ut qualis quidem Iphicrates sit, sed de universali enunciatio: nec de omnibus universalibus, ut* rectum obliquo contrarium esse, *sed de quibuscunque operationes sunt, quæ ad agendum eligenda, vel fugienda sunt. Vide ibid. & lib. 6. Ethic. c. 11. lib. Rhetoric ad Alex. cap. 11.* Lib. 2. Rhet. ad Theod. c. 21.

i Transferrens *dicitur (ut notat Faber Stapul.) qui translatitiè loquitur, & utitur Metaphora, dum utriusque partis opinionem quadam similitudine videtur tueri. Exemplum hujus praecepti tradit Alberius, quod hujusmodi est. Si sophista roget, hunc in modum:*

Estné anima animalium crasis, & si est crasis, nonnè est mortalis?

Respondens vocabulum crasis *mutabit in vocabulum translatum, nempè in* harmoniam, *dicetque Animam esse harmoniam, nèque posse id esse, quod harmoniae contrarium est, ac propterea animam esse immortalem. Aut, si commodius videatur, adhibebit vocabulum etiam non translatum: verbi gratiâ: respondebit,* Animam nèque esse accidens, nèque esse corpus concretum, sed esse naturam, sivè substantiam simplicem, quae nihil admixtum habeat: *ac proindè esse immortalem. Sic enim Respondens Sophisticas insidias prudenter vitabit. Nam cum non sit constitutum apud vulgus utrum* anima animalium sit mortalis necne: *Respondens non videbitur Sophisticè respondere: & quoniam sententia dubia est, non videbitur mentiri. Quin etiam Metaphora adhibita in responsione efficiet, ut neq; requirendi nèq; convinci posse meritò videatur. Haec Alberius. Alexander per* translationem *intelligit resumptionem nominum interrogationis in suum utile, scil. ut lateat. Ex quibus colligitur locus valdè utilis, & est talis.*

Cum

cum ignoraverimus responsionem ad interrogationem nobis propositam, debemus transferre nomina interrogationis ad nomina ignota opponenti. In colluctationibus Patavinis (inquit Niphus) propositum fuit semel cuidam profitenti Metaphysicam:

Utrum latitudo caliditatis uniformiter, difformiter difformis sit uniformis, an difformis?

Respondit:

Quidditatem magnitudinis caliditatis, æqualiter inæqualiter æqualem esse tantum ipsam.

Et sic evasit ab interrogatione obscura. Sed prior expositio, quæ etiam est apud Alexandrum, est magis consona ipsi Philosopho.

k *De ultimo præcepto vide Arist. lib. 8. Top. c. 4*

ANALYSIS.

CAP. 3.

ARGUMENTUM.

ARistoteles in primo cap. hujus libri quatuor tractanda sibi proposuit: quorum duo hactenns pertractavit, nempè quartum in primo cap. & primum in secundo. jam ad reliqua pertrectanda se accingit: ostendit ergo in hoc capite quomodo oporteat rectè solvere Sophisticas captiones. Tres sunt principales partes hujus capitis. Primò agit de recta seu vera solutione paralogismorum in genere. Secundò speciatim agit de vera solutione

tione paralogismorum uniuscujusque Fallaciæ *intra dictionem*. Tertiò generalem modum solvendi captiones *intra dictionem* declarat.

Quid est recta seu vera solutio Paralogismorum.

Recta solutio est patefactio falsi syllogismi, docendo ex qua interrogatione sivè præmissa falsum concluditur.

Quot modis syllogismus dicitur falsus?

Duobus modis: uno, si falsò conclusum est: altero, si cum non sit syllogismus, videatur esse syllogismus: Hoc est, falsus syllogismus vel peccat in Materia, quando ex altera, vel utraque præmissa infertur falsa conclusio: vel peccat in Forma, nempè, cum in Modo & Figura non concluditur, videtur tamen concludi: undè & recta solutio non solum est illius, qui peccat in Materia: sed etiam hujus, qui peccat in Forma: quæ nihil aliud est, quàm correctio interrogationum; docens ob quam interrogationem conclusio non sequitur, sed videatur tantum sequi.

Quomodo argumentationes sivè syllogismi peccantes in Materia, & peccantes in Forma solvuntur?

Argumentationes peccantes in materia, quæ ex falsis concludunt, (*a*) negatione; argumentationes verò peccantes in Forma, quæ concludere tantum videntur, distinctione solvuntur.

Quot sunt argumentationum species, quæ necessariò concludunt, hoc est, peccantium in Materia?

Duæ sunt. Nam quædam verum concludunt, hoc est, veram habent conclusionem, sed falsas præmissas.

Quædam falsam habent conclusionem, et præmissas falsas.

Quot modis solvuntur argumentationes, quæ falsam habent conclusionem?

Duobus modis. Primò tollendo sive negando unam vel utramque præmissam. Secundò ostendendo non ita se habere conclusionem.

Quomodo solvuntur argumentationes, quæ (b) falsas habent propositiones seu præmissas, & veram conclusionem?

Hæ

Hæ uno tantum modo ſolvuntur, nempè tollendo, ſivè negando præmiſſam, quæ falſa eſt: quandoquidem concluſio vera eſt.

Quot obſervare debent ii, qui obſervationes ſolvere volunt?

Hæc duo: 1. obſervare debent (c) Formam argumentationis, utrum in Modo & Figura quis concluſerit necnè. 2. Materiam debent obſervare, utrum ſcil. concluſio ſit vera an falſa: ut vel diſtinguendo, vel tollendo, ſivè negando diſſolvant: negando, aut hoc aut illo modo: id eſt aut concluſionem & propoſitiones, aut propoſitiones tantum, ſicut antè dictum fuit.

Num eodem modo diſſolvitur argumentum, cum quis ab alio interrogatur, & cum non interrogatur, ſed cum per ſe, nullo opponente, illius vim exquirit?

Nequaquam. Nam *(d)* qui ab alio interrogatur, majori cum difficultate argumentum ſolvit: quia ſtatim & ſummâ cum celeritate opponenti reſpondendum eſt: Statim autem & ex tempore occurrere captioni difficilè eſt. Qui verò non interrogatnr, ſed apud ſe argumentionem aliquam perpendit, multò faciliùs argumentum diſſolvit; quia per otium illam ponderat, & exquirit.

De ſolutione captionum, quæ ex Homonymia, vel Amphibolia ducuntur.

Quomodo ſolvuntur captiones, quæ ex Homonymia & Amphibolia ducuntur?

Illud intelligetur, ſi hæc duo præmittantur. 1. Harum captionum genera ſeu diviſio. 2. Earundum diſtinctio & diſcrimen.

Quot ſunt harum captionum genera?

Duo: unum earum, quæ interrogationem habent pluraſignificantem, hoc eſt, quæ in præmiſſis tantum, & non in concluſione multiplicitatem ſivè ambiguitatem habent. Alterum earum, quæ *(e)* concluſionem multifariam acceptam habent, hoc eſt, quibus in concluſione ineſt muliplicitas. Exempli cauſa; *Quem*

Quem contingit silere, contingit λέγειν,
Σιγῶντα contingit silere.
Ergò σιγῶντα contingit λέγειν:

Hujus captionis conclusio continet ambiguitatem: hæc verò, quæ sequitur, habet multiplicitatem in præmissis tantum,

Qui scit dicere aut facere, illud quoque simul scit quod dicit aut facit.
Sed indoctus scit dicere, hoc est, recitare carmina Iambica.
Ergo indoctus simul scit carmina Iambica.

Conclusio est falsa. Nam indoctus non scit carmina Iambica, quia ea ignorat. Major propositio ambigua est. Nam *scire ea, quæ quis dicit*, vel significat aliquem habere perfectam scientiam & intelligentiam rei, quæ dicit aut facit: vel significat eum habere scientiam dictionum, quòd eas memoriter possit recitare. Ergo verbum *scire* homonymum est. Nam potest quis scire vel perfectâ scientiâ rei, quam scit: & sic in præmissis non sumitur: vel quoad dictiones & significationem; et sic *scire carmina* nihil aliud est, quam ea recitare; unde sequitur falsa conclusio, in qua verbum *scire* ad priorem sensum, non ad posteriorem refertur. Ac duplex sivè ambiguum in quacunque sit propositione, sivè in præmissis, sivè in conclusione, aliâs est verum, aliâs non est verum. Quod enim est duplex, partim significat quod est, partim quod non est, id est, partim verum, partim falsum.

Vel sic; lapis est tacens, sed contingit lapidem dicere. Ergo contingit tacentem dicere.

Major propositio est ambigua. Nam prædicatum ipsius est anceps. Aut enim significat eũ scire quid dicat, Aut perfectam habere cognitionem ejus, quod dicit; ut puta qui recitat aliquod carmen, scit quid dicit, i.e. intelligit se recitare hoc carmen, & intelligit quæ sit ejus sententia: sed non habet perfectam cognitionem omnium quæ ad hoc carmẽ spectant; ut puta nescit, quale sit carmen, & ex quibus pedibus constet.

.Quam statuis differentiam inter duo illa captionum genera?

In illis, in quarum (*l*) fine, id est, conclusione inest multiplicitas, non fit Elenchus, nisi Opponens à Respondente acceperit contradictoriam ejus, quam concludit, et Respondens multiplicem illam conclusionem abnegaverit; ut in illa captione,

Cæcum videt.
Ergo contingit cæcum videre.

Respondens Elencho non redarguitur, nisi priùs abnegaverit

negaverit illam multiplicem conclusionem, et hujus contradictorium sophistæ dederit. Sed in illis argumentationibus, in quarum interrogationibus sivè præmissis inest multiplicitas, potest fieri Elenchus, etiamsi Respondens non abnegaverit interrogationem multiplicem. In his enim non est necesse priùs negare, quod duplex sivè ambiguum est; quia non ad hoc ambiguum concludendum pertinet sophistæ, argumentatio, sed ex hoc ambiguo ducitur.

His præmissis, jam modum solvendi captiones Homonymiæ & Amphiboliæ tradas velim: quomodo ergo solvuntur?

Solvuntur vel per distinctionem Multiplicis; sivè vocis, ut in Homonymiæ; sivè orationis, ut in Amphiboliæ captionibus; vel per additionem alicujus vocis.

Quando solvuntur per distinctionem; quando per additionem?

Solvuntur per distinctionem, cum in initio est duplex hoc nomen, vel oratio: hoc est, cum perspicimus ambiguum, antequam inferatur conclusio. Solvuntur per additionem, cum ab initio latet multiplicitas, nec eam perspicimus ante conclusionem. Nam si initio est multiplex, solvitur captio per distinctionem, dicendo interrogationem vel conclusionem in uno sensu veram esse; in altero verò falsam; et explicando in quo sensu teneat illatio sive conclusio; in quo non tenet; veluti σιγῶντα λέγειν, altero modo verum esse; altero modo falsum. Itē si quis interroget, Nonnè τὰ δέοντα sunt facienda vel bona? Respondendum est τὰ δέοντα in uno sensu esse facienda; in alio sensu non esse facienda. Si verò ab initio lateat multiplicitas, tum captio per alicujus additionem solvenda et corrigenda est. Nam conclusioni aliquid adjiciendum est; ut si sophista concludat;

Prius exemplum ad Amphiboliam: Posterius ad Homonymiam pertinet. De utroque dictum est lib. I. c. 3.

Ergo contingit σιγῶντα λέγειν.

Respondens conclusioni aliquid adjiciet, hoc modo;

Contigit τὰ σιγῶντα λέγειν sed τὸ σιγῶντα λέγειν non contingit.

Idem

Idem erit in iis faciendum, quæ multiplicitatem habent in propoſitionibus ſivè præmiſſis, quas fortaſſe Reſpondens affirmare vel negare coactus eſt, eò quod non animadvertebat latentem in iis ambiguitatem: Exempli cauſa, ſi Sophiſta ſic concludat.

Ergo non ſimul ſciunt, quod ſciunt:

Reſpondens concedet concluſionem: ſed aliquid etiam adjiciet hoc pacto.

Ergo non ſimul ſciunt, quod ſciunt hoc modo.

Neque enim hoc idem valent, *Non accidere, ut qui ſciunt, ſimul ſciant*: Et, *non accidere, ut qui hoc modo ſciunt, ſimul ſciunt.*

Eſtne generalis modus ſolvendi has captiones Homonymiæ & Amphibolia?

Eſt: iſque talis eſt. Reſpondens ſemper contendere debet, etiamſi Sophiſta ſimpliciter concluſerit contradictionem ejus, quod ſine diſtinctione conceſſum aut negatum eſt, illum tamen non eam rem, quam ipſe affirmaverit, aut negaverit, ſed nomen & verba tantum refutaſſe; ideóque non Eſſe Elenchum: ſiquidem Elenchus eſt contradictio unius & ejuſdem non nominis tantum, ſed etiam rei: ut ſuprà dictum eſt *l.1.c.3.*

De ſolutione captionum, quæ ex Compoſitione & Diviſione oriuntur.

Quomodo ſolvuntur captiones Compoſitionis & Diviſionis?

PErſpicuum eſt quomodo hæ ſolvendæ ſunt. Solvuntur enim hoc modo: ſi oratio diviſa, & conjuncta diverſam habeant ſignificationem, & ſophiſta alteram earum concludat, Reſpondens in ſolutione reſpondere debet illud, quod ſophiſtæ concluſioni contrarium ſit, quódque ei repugnet: hoc eſt, ſi ſophiſta concluſionem in ſenſu diviſo inferat, Reſpondens dicet concluſionem

ſionem potiùs inferendam fuiſſe in ſenſu conjuncto: & ſi ſophiſta concluſionem in ſenſu conjuncto colligat, Reſpondens dicet eam in ſenſu diviſo potiùs colligendam: & ſic contrarium concluſioni ipſius ſophiſtæ ſemper ſubjicere debet. Undè ſuſtinenda eſt ſolutio, & rejicienda in concluſionem, nec opus eſt interrogationes ſivè præmiſſas diſtinguere, ſicut in captionibus Homonymiæ & Amphiboliæ. Sunt autem omnes ejuſmodi argumentationes ex Compoſitione & Diviſione:

Numquid quò tu vidiſti hunc percuſſum, eo ille percuſſus eſt?
Sed oculo tu vidiſti hunc percuſſum.
Ergo ille oculo percuſſus eſt.

In concluſione, *oculo*, conjungitur cum verbo *percuſſus eſt*, à quo reverà ſeparari & ſejungi debet. Ergo ſophiſta in concluſione hæc duo conjungit, quæ Reſpondens non conjungenda, ſed dividenda eſſe aſſeverabit: atque ſic ſophiſtæ concluſioni contrarium reſpondebit. Alterum exemplum hoc ſit:

Numquid quo quis percuſſus eſt, eo tu vidiſti percuſſum?
Sed gladio quis percuſſus eſt.
Ergo gladio vidiſti eum percuſſum:

In concluſione, *Gladio*, *cum verbo vidiſti* conjungitur, à quo tamen ſeparari debet.

Objectio.

Hæ captiones referri debent ad Amphiboliam, cum interrogationes earum ſint ambiguæ. Ergo ad Compoſitionem non pertinent.

Solutio.

Quamvis equidem hæ captiones ambiguas habeant interrogationes; tamen ad locum ſivè Fallaciam Compoſitionis referuntur. Neque enim (g) Duplex ſivè Multiplex (ſaltem actuale) appellari poteſt, quod modo conjunctam, modò diviſam habet ſententiam: quandoquidem oratio non manet eadem (ſaltem quoad Formam) cùm diviſa accipitur, quæ anteà erat conjuncta.

Quomodo probas captiones Compoſitionis & Diviſionis

sionis non continere Multiplex actuale, quale est in captionibus Homonymiæ & Amphiboliæ.

Ratione à simili ducta hoc possum probare. Nam eadem est ratio captionum Compositionis & Divisionis (quantum ad hoc pertinet) quæ est captionum Accentus, in quibus eadem vox diversis accentibus signata locum habet: sed captiones accentus non continent Multiplex actuale, quale est in captionibus Homonymiæ & Amphiboliæ. Ergo nec captiones Compositionis & Divisionis continent tale Multiplex. Minor prob, hoc exemplo:

ὅρος significat terminum & definitionem: ὄρος significat montem.

ὅρος est definitio & essentia rei.
Sed mons est ὄρος.
Ergo mons est definitio & essentia rei.

In hac captione non est Multiplex actuale, qualè est in Homonymiæ & Amphiboliæ captionibus. Nam ὅρος & ὄρος etiamsi quoad scripturam sint unum idemque vocabulum, cum & elementis, hoc est. literis eisdem, & eodem modo (ablatis accentibus, qui in scriptura non soleat depingi) scribantur: tamen quoad Formam & proferendi modum non sunt eadem: Ergo non continent Multiplex actuale: siquidem Multiplex actuale posuerimus, cum eadem dictio secundum materiam & formam, plura significat.

Quid hinc concludis?

Concludo non verum esse, quod aliqui voluerunt, scil. omnes Elenchos sophisticos pertinere ad locum ex *Multiplici actuali:* quia tales ad Homonymiam & Amphiboliam tantum pertinent. Distinguere tamen debet Respondens illas captiones ex Compositione. Nam non idem valet, si dicas,

Vidisse te oculis, aliquem percussum.

Ac si diceres,

Vidisse te, oculis aliquem percussum.

Illa enim divisa est & vera: hæc conjuncta & falsa. Huc etiam referri potest Euthydemi ratio, quam ex hac interrogatione colligebat:

h Num

(b) *Num nosti, seu vidisti tu nunc stantes in Piræo triremes in Sicilia cum sis?*

Triremes sunt naves tres ordines remorum habentes.

Aliud exemplum hoc est: si quis hanc conclusionem interroget; *Num bonus sutor malus est?* Et Respondens hanc conclusionem negaverit, sic insurget sophista:

Simon malus est.
Simon est bonus sutor,
Ergo bonus sutor malus est.

Aliud exemplum hoc sit:

Quorum bonæ sunt scientiæ, sunt bona mathemata, sivè disciplinæ.
Sed mali bonum est mathema.
Ergo malum est bonum mathema.

Mathema est id quod discitur, quatenus discitur.

Hoc concesso, sic ulteriùs progreditur sophista;

Malum est mathema.
Et malum est malum.
Ergo malum est malum mathema.

Aliud exemplum hoc est.

Vero dicitur nunc te natum esse.
Ergo tu nunc natus est.

In conclusione hujus captionis adverbium *Nunc*, quod cum verbo *Dicitur* conjungendum erat, ab eo separatur, & cum participio *natus es* conjungitur; itáq; ut solvamus istam captionem, adverbium *Nunc* à participio *Natus es* separandum est, ad verbum *dicitur* referendum. Magnum enim est discrimen hoc modo illa ratio proferatur;

Verè dicitur nunc, te natum esse:

An isto modo enuncietur:

Verè dicitur, nunc te natum esse.

Prior sensus conjunctus est & verus: ex quo non sequitur falsa illa conclusio: posterior autem divisus est & falsus, ex quo falsa illa conclusio colligitur.

Aliud exemplum hoc est.

Num quomodo potes, & quæ potes, hæc & eo modo utique feceris?
Sed non pulsans citharum, pulsare illam potes.
Ergo non pulsans citharum, pulsaveris tamen;

In

In conclusione hujus sophismatis *Non pulsans citharam* malè conjungitur cum verbo *pulsaveris*: itáque sejungendum est ab eo, & conjungendum cum verbo *Potes*. Nam Minor propositio duplicem habet sensum: unum divisum, qui hic est;

Tu, qui jam non pulsas citharam, posteà potes illam pulsare;

Alterum conjunctum, qui hic est:

Tu, qui jam non pulsas citharam, jam illam pulsare potes.

Prior verus est; posterior falsus, ex quo falsa illa conclusio sequitur.

Quomodo veteres solvebant hoc sophisma?

Veteres hoc modo solvebant; Quamquam (inquiunt) Respondens Majorem propositionem illius sophismatis concesserit, nempè *se facturum, quomodo facere potest*: tamen inde non sequitur illa conclusio, scil. *ut non pulsans citharam, pulset tamen*: quia non quocúnque modo facere potest, concessit se facturum, neque idem valet (inquiunt) *Quomodo potest*, &, *Quocúnque modo potest facere.*

Num veteres hoc modo rectè solvebant illud Sophisma?

Nequaquam. Nam omnis solutio vera & recta convenit omnibus captionibus alicujus loci sophistici sivè Fallaciæ, sed hæc solutio non convenit omnibus captionibus Compositionis. Ergo non est vera, & recta; unde hæc solutio est ad interrogantem, non ad interrogata & ad argumentationem, hoc est, est solutio ad hominem, non ad rem.

De solutione captionum, quæ ducuntur ex Accentu.

Quomodo solvuntur captiones, quæ ducuntur ex Accentu?

Quo-

Quomodo solvendæ sunt captiones Accentus, non difficile est cognoscere; quia neque in orationibus scriptis, neque in pronuntiatis sive ore prolatis nisi admodum paucæ reperiuntur; qualis est ista;

Nonne τὸ οὗ καταλύεις domus est? certè.
Nonne τὸ οὐ καταλύεις est negatio τοῦ καταλύεις?
Dixeras autem τὸ οὗ καταλύεις esse domum.
Ergo domus est negatio.

Vel. *Nonnè οὗ habitas, domus est? certè.*
Nonnè illud οὐ est negatio hujus verbi habitas?
Ergo domus est negatio.

Solutio hujus captionis manifesta est. Non enim idem significat illud *ου* cum acuto, & cum circuflexo tono notatur. Nam illud Significat *Non*: hoc vero significat *ubi*. In posteriori sensu sumitur in Majori: in priori autem in assumptione sivè in Minori.

De solutione captionum, quæ ducuntur ex Figura dictionis.

Quomodo solvuntur captiones, quæ ex Figura dictionis oriuntur, in quibus colligitur quod eodem modo dicuntur, quæ eadem non sunt?

Solutio hujusmodi captionum non erit difficilis, si genera Categoriarum teneamus & distinguamus. Nam hæ captiones ex eo concludi videntur, quòd genera Categoriarum sivè Prædicamentorum confundit sophista. Nam quod Respondens interrogatus negavit quippiam eorum, quæ Essentiam sivè Substantiam significant, sophista interrogans illud transfert ad Relationem, Quantitatem, aut aliquod aliud Prædicamentum: quæ, si nominum & dictonum similitudinem spectes, videntur Substantiam significare: ut in hac argumentatione; si sophista hanc conclusionem interroget:

Acciditnè quempiam idem simul facere & fecisse?

Si Respondens negaverit, sic contrarium probabit sophista:

Pupilla oculi simul videt & videtur.

Accidit eandem rem & secundum idem simul videre & vidisse.

Ergo accidit quempiam idem simul facere & fecisse.

Ecce in hac argumentatione progreditur à Prædicamento *passionis*, ad prædicamentum *Actionis*. Nam *videre* in Antecedente etiamsi actionem significaré videatur, tamen Passionem significat; siquidem *sentire* est *pati*. *Facere* verò in conclusione Actionem denotat. Unde negandum est illud argumentum. Elenchus enim non est, nec esse videtur, si Respondens non concesserit *videre* esse *Facere*, sed *pati*: simili ratione si hanc interrogationem proponit:

Estnè aliquid facere & pati? *hoc est, Num aliquid eorum, quæ Actionem significant, passionem etiam significet?*

Hoc si negaverit Respondens, contrarium probat sophista in hunc modum:

Nonné τέμνεται, καίεται * αἰσθάνεται *(i. secatur, uritur, sentit) similiter efferuntur, & omina pati, quiddam significant? Rursus nonné* λέγειν, τρέχειν, ὁρᾶν, *(id est, dicere, currere, videre) simili inter se modo dicuntur, &* Agere *significant?*

*Grouchius & alii loco hujus verbi subjiciunt; *Operatur*, ut latina verba quoad dicendi formam sint similia, sicut Græca.

Sophista hæc tanquam concessa accipiens, ulterius progreditur, & perficit ratiocinationem, assumendo Minorem hoc modo:

Sed τὸ ὁρᾶν (*id est,* videre) *est* αἰσθάνεται, *hoc est, species ipsius* sentire.

Ergo aliquid simul est facere & pati:

In hoc sophismate duæ Categoriæ, nempè τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν, hoc est, *Agere* & *Pati* propter similem dicendi formam confunduntur. Respondens tamen adhuc Elencho non redarguitur; quia non respondit ad duas illas interrogationes, néque concessit tria illa verba τέμνεται, καίεται, αἰσθάνεται *Passionem* significare: neq; reliqua tria λέγειν, τρέχειν, ὁρᾶν actionem significare, cum reverà ὁρᾶν *Passionem* potius denotet: ideóque

Respondentem

Respondentem non reprehendit (cum ex non concessis disputet) sed videtur apud auditores reprehendisse. Hi enim existimant Respondentem illud ipsum concessisse, quia simile quiddam fortasse concessit, nempè *Secare esse Facere quiddam*, & *secuisse*, *fecisse quiddam*; unde illi, quia vident hæc, & hujusmodi ab eo concessa, existimant etiam eum & alia concessisse, quæ reverà non concessit: Atque sic reliqua semper supplent auditores: quasi in omnibus essent similia, & hoc ipsum concessisset Respondens, cum similia non sint, sed videntur esse propter quandam similitudinem. Atque ita in his captionibus idem usu venit, quod in iis, quæ ducuntur ex Homonymia, in quibus auditores, si verborum vim & significationem ignorent, putant Respondentem non tantum idem nomen, sed eandem etiam rem negare, quod affirmaverat opponens; aut affirmare, quod ille negaverat; cum tamen opponens necesse habeat, ut adversarium redarguat, interrogare prætereà an eâdem semper significatione accipiat verbum homonymum; quo certè concesso, verus sequitur Elenchus. Sunt autem & quæ sequuntur captiones superioribus similes.

Omné quod quis habuit, & jam non habet, illud amisit?
At qui unum tantum ex decem talis, vel aleis amisit, jam non habet decem talos.
Ergo qui unum amisit talum, decem talos amisit.

In hac captione fit transitus à Prædicamento Substantiæ ad Prædicamentum Quantitatis. Nam in interrogatione sivè in Majori ponitur Substantia: in conclusione verò infertur Quantitas. Illud enim, *Quod*, Substantiam significat; at, *Decem*, Quantitatem, nempè numerum significant. Ergo malè in conclusione Quantitas ex Substantia colligitur, necnon malè transfertur Substantia ad Quantitatem. Si autem quis ab initio interrogasset,

Num quot quis habuit, & jam non habet, tot amisit?

Nemo id concessisset, sed dixisset, vel tot, vel horũ quippiam eum amisisse. Quare verum erat dicere;

Quod quis habuit, & jam non habet, illud amisit?
Sed non verum erat dicere,
Quantum vel quot quis habuit, & jam non habet, tantum vel tot amisit.
Hujus quóque generis est captio, qua concluditur dare aliquem quod non habet, quæ est hujusmodi:
*Aliquis dat unum solum * denarium:*
At non habet unum solum denarium:
Ergo dat quod non habet.

* Calculum.

In hac captione fit progressus ab eo, quod refertur *ad aliquid* sivè à *Relatione* ad *Substantiam*. Nam in conclusione infertur Substantia ex eo, quod *ad aliud* refertur. Nam illud, *Quod*, in conclusione Substantiam significat: cùm, *solum*, in præmissis non significet hoc, nempè Substantiam, nec Quale, nec Quantum, sed quomodo refertur ad alterum, veluti non haberi illud unâ cum alio. Habet igitur hæc captio eandem vim, ac si quispiam ita interroget;
An possit aliquis dare citò, quod citò non habet?
Hoc si fuerit concessum, eandem conclusionem inferet Sophista:
Ergo potest aliquis dare, quod non habet.
Perspicuum est eum non rectè conclusisse, Nam hic fit progressus, ut in præcedenti captione, ab eo, quod, *ad aliud* refertur, ad *Substantiam*. Etiam, *cito dare*, non est hoc dare, sed ita, seu hoc modo dare. Fieri enim potest, ut alio modo quis det, quam habeat: verbi gratia; quod libenter, vel cum voluptate quis habet, dare potest gravatè & cum dolore. Superioribus captionibus hæ quoque similes sunt:
Aliquis una sola manu verberare potest.
At unam solam manum non habet.
Ergo eâ, quam non habet, manu verberare potest.
Item. *Aliquis uno solo oculo videre potest.*
At unum solum oculum non habet.
Ergo eo quem non habet, oculo videre potest.
Quomodo Antiqui has captiones solvebant?

Tres solutiones ab Antiquis traduntur: Nonnulli dicunt & unum solum sivè oculum sive aliud quidvis eum habere, qui plura habet. Alii verò dicunt id ipsum omninò hunc accipere, quod alius dat, quippe cum unum solum det iste calculum, aliúsque non plus quam unum ab altero accipiat: unde hi conclusionem videntur negare. Alii autem statim interrogationem tollentes & negantes, affirmant fieri posse, ut quis habeat, quod non accepit; veluti si quis dulce vinum accipiat, si corruptum sit inter accipiendum, habeat acidum, cum non acidum, sed dulce accepisset. 1 2 3

Num hæ Antiquorum solutiones veræ sunt & rectæ?

Non sunt; quia, ut ante dictum est de solutione Antiquorum, quam adhibebant captionibus *Compositionis*, non ipsam argumentationem dissolvunt, sed homini tantum occurrunt; unde sunt solutiones *ad hominem*, non *ad argumentationem*.

Quomodo illud probas?

Hac ratione; si hæ solutiones veræ essent, et ad argumentationem accommodatæ, tum qui contrariam vel aliam solutionem adhiberet, non omninò posset istas captiones diluere; sed hoc falsum est, Ergo et illud. Minor prob. Illæ captiones possunt dilui per distinctionem prædicamentorum, ostendendo transitum fieri ab uno in aliud; sicut ante dictum est; Major patet; quia contrariæ et diversæ solutiones non sunt veræ solutiones; quidem vera solutio uno modo tantùm fit, sicut videre est in omnibus aliis captionibus; exempli causa; captio, quæ oritur ex Homonymia, uno tantum modo fit, nempè per distinctionem Multiplicis docendo propositionem in uno sensu veram esse, in altero sensu falsam. Itáque si Respondens non adhibuerit hujusmodi solutionem, sed simpliciter concesserit, necessariò convincetur, quia Sophista concludit Elenchum; sin qui effecerit, non convincatur necessaria conclusione, non est perfectò vera illa solutio. In captionibus verò paulo ante dictis, concessis omnibus, nullus fit syllogismus;

quia omnes habent in se Multiplex: ideò vera solutio non erit, nisi per distinctionem. Huc etiam referuntur & illæ, quæ sequuntur, captiones:

Nonnè quod scriptum est, id scripsit aliquis?
Atqui scripta est hæc falsa oratio: Tu nunc sedes, *quæ tamen vera erat, quando scribebatur.*
Ergo simul falsam & veram orationem scripsit aliquis.

In hac captione ipsum *Quid* in *Quale* sivè in *modum quendam* mutatur. Nam *falsam* et *veram orationem opinionemve esse* non hoc, id est, Substantiam seu ipsum Quid, sed tale aliquid, id est, Qualitatem declarat. Dixi autem *opinionem*, quia eadem est ratio illius, & *orationis*. Item;

Nonnè quod discit discens, hoc discit?
Discit autem quis τὸ βραδὺ ταχὺ, id est, quod est tarde, celeriter. Nam fieri potest, ut quis celeriter discat quercum, quæ tarde perficitur.
Ergo aliquis tarde & celeriter discit.

In conclusione hujus captionis infertur non *quod discit* aliquis, sicut in præmissis, sed *quomodo* discit; unde *Quid* mutatur in *Quale* sivè *in modum quendam*. Item;

Num quod quis, perambulat, id pedibus calcat?
Perambulat autem totum diem.
Ergo totum diem pedibus calcat.

In hac captione fit transitus à Prædicamento Substantiæ ad Quando. Nam, *Quod*, denotat Substantiam; *Totum diem*, denotat Quando. In hac verò captione,

Quicquid bibisti, id habes in ventre:
Calicem, sive cyathum bibisti:
Ergo calicem habes in ventre.

Quid sivè *Substantia* mutatur in *ubi* sivè *ex quo*. Nam cum dicimus, *calicem bibit*, non ostendimus *quid* bibit quis, sed *ex quo*. Est etiam ex hoc genere et ista captio

Nonne quod quis novit, inveniens vel discens, hoc est per inventionem propriam, aut doctrinam ab alio traditam novit?
At hæc duo, quorum unum invenit, alterum ab alio didicit, quis novit.
Ergo hæc duo simul inveniens, vel discens novit,

In hac captione *numerus singularis* mutatur *in pluralem*. Nam in Majori singularis, in Minori et conclusione pluralis intelligitur. Huc pertinet illa captio, qua probatur esse tertium hominem, præter ipsum hominem in communi, & singulos homines. Sumit Sophista

Hoc est quod Arist. in contextu ait; *An hic omne accipitur, ibi vero non omne.*

Te scire aliquem hominem ambulare:

Atqui néque scis hominem universalem ambulare; quia homo universalis non ambulat; Néque scis Socratem vel Platonem ambulare, quia supponimus te ignorare quis ambulat: puta quia è longinquo eum aspicis, ut dignoscere non possis. Nescis ergo hominem universalem ambulare, item nescis quemvis singularem hominem ambulare, scis tamen hominem ambulare. Est igitur aliquis homo tertius, id est, distinctus ab universali et singularibus. Hoc sophisma solvitur, quia sumit universalem hominem, quasi hoc aliquid per se existens extra singularia, quemadmodum Plato posuit Idæam hominis; et ita sumit hunc hominem non ambulare, quoniam Idææ à Platonicis ponuntur immobiles; sed secundum Arist. homo universalis non est præter singulares, proinde nec potest esse tertius homo præter universalem et singulares. Quare homo et reliquæ substantiæ universales non significant hoc aliquid sed Qualitatem quandam essentialem. Néque ullum universale significat hoc aliquid, sed Qualitatem, aut Quantitatem, aut Relationem, &c.

Quomodo illud probas ?

Exemplo Corisci et Corisci musici. Sicut enim Coriscus musicus non est hoc aliquid distinctum à Corisco, sed est unum et idem individuum abstractum à musica vel consideratum cum musica; ita homo non est hoc aliquid separatum à singulis hominibus, ut putavit Plato constituens Idæas. Quare non licet hoc * exponere, néque verò expositio tertium hominem facit; sed illa concessio, *id quod est commune, esse id ipsum, quod hoc aliquid*: Id est, illa absurditas, quòd ponatur *tertius homo* sejunctus à specie et individuis, non ex eo efficitur, quòd homo exponitur, hoc est, ponitur seu profer-

*Exponere significat hic exprom ere, seu *in medium*, & *exempli causa proponere*. ut sæpe etiam accipiebatur lib. 1. Prior.

tur homo universalis, sed ex eo, quòd hic homo universalis conceditur esse hoc aliquid distinctum à singularibus: sic enim fit, ut hoc universale, quod fateris hoc aliquid, sit verè & propriè homo, non tamen sit id, quod Callias, vel aliquis ex singularibus hominibus. Nec si quis dicat, id quod exponitur significare hoc aliquid essentiale, sed id ipsum quale, hoc est, hoc aliquid accidentale. Nam utrovis modo dicas, semper facis hominem universalem esse hoc aliquid distinctum à singularibus. Quare constat non esse concedendum, hoc aliquid, quod universale est, sed potiùs vel Quantum, vel Quale, vel Relativum, vel hujus generis aliud quidpiam significare.

Estne aliquis generalis modus solvendi captiones, quæ intra dictionem *consistunt?*

Est: Nam oppositum sivè contrarium ei, ex quo ducitur captio, est harum solutio. Verbi gratia: si ex Compositione sumatur captio, solutio erit per Divisionem: sin ex Divisione oriatur, solutio erit per Conjunctionem. Rursus: si ex Accentu acuto sumatur captio; gravis accentus erit solutio: sin ex gravi, acutus. Pari ratione, si ex Homonymia orta sit captio, ita dissolvetur, si oppositum sivè contrarium illius nominis, quod concludit sophista, ponat Respondens: hoc est, Respondens dicet sophistam concludere aliquod Homonymum in contrario, sivè in alio sensu, quàm ipse concesserit: ut si sophista concludat *inanimatum*: Respondens dicet se concessisse *animatum*: & è contrà, si concludat *animatum*, dicat Respondens se intellexisse *de inanimato*. Eadem est ratio solvendi captiones Amphiboliæ. Nam si sophista sumat propositionem in uno sensu, dicat Respondens se intellexisse in alio sensu. Denique si captio oriatur ex similitudine sivè Figura dictionis, oppositum erit solutio. Veluti ad illam captionem:

Veluti si negaveris canem esse animatum, & sophista probaverit hoc modo: omne animal est animatum; Canis est animal; Ergo Canis est animatus; tu responde: imo canis sydus non est Animatus. Pacius.

Nonnè dare potest quispiam, quod non habet?

Dicendum est, non dare quidem cum *quod non habet, sed alio modo* quàm habet: nempe quia non habet unum solum talum. Ad istam quóque.

Num,

Num, quod quis novit. inveniens aut discens novit?
Respondendum est, verum quidem esse *qd* novit, horum altero modo id nosse, sed non *quæ* novit. Item ad istam

Num, quod quis perambulat, id pedibus calcat?
Respondendum est, *quod* quis perambulat, id pedibus eum calcare, sed non *quando*, sivè tempus, quo perambulat. Similiter & in aliis captionibus est faciendum.

SCHOLIA IN CAP. 3.

1 *EX hoc loco notandum est duos esse veræ solutionis species: una fit negatione falsæ propositionis: altera distinctione Multiplicis: qd provenit aut ratione vocum, ut in Fallaciis* intra dictionem: *aut ratione rerum, veluti in Fallaciis* extra dictionem,

Objectio.

Responderi solet nonnunquam concedendo. Ergo non solum negando & distinguendo.

Solutio.

Aliud est ad argumentationem respondere: *aliud est* argumentationem solvere: *Respondere possumus (ut vulgò dici solet) negando, distinguendo, concedendo: negando falsa, distinguendo multiplicia, concedendo vera: sed solvimus tantum negando et distinguendo. Ergo non est aliquis modus solvendi per concessionem: quia concessio est respectu alicujus veri: sed concessio veri non est manifestatio sivè patefactio falsi syllogismi: ideò per concessionem non fit vera et recta solutio. Et hinc constat, quod licet concessio sit species Responsionis: non tamen est species Solutionis: Responsio enim latiùs patet, quàm Solutio.*

Aliud est Responsio, aliud est Solutio

Objectio.

Fit solutio argumenti per interpretationem. Ergò non tantum per negationem et distinctionem.

Solutio.

Solutio quæ fit per interpretationem, est solutio per distinctionem. Nam quicunq; aliquam propositionem interpretatur, eo ipso, quamvis hoc occultè et implicitè fiat, distinguit. Concedit enim eam veram esse secundū unam interpretationē; falsam verò secundum aliam interpretationem.

Omnis Responsio vel est
- *1. Simplex, quæ fit*
  - *1. Concedendo.*
  - *2. Negando.*
- *2. Mixta quæ fit distinguendo, partim*
  - *1. Concedendo.*
  - *2. Negando.*

b *Syllogismus peccans in Materia aliquando habet veram conclusionem: aliquando falsam: si veram habeat conclusionem, tum vel unam præmissam falsam habet: ut:*

Omnis homo est animal.
Omnis equus est homo.
Ærgo omnis equus est animal.

Vel ambas habet falsas: ut:

Omnis arbor est animal.
Omnis equus est arbor.
Ærgo omnis equus est animal.

Sin falsam habeat conclusionem, tum itidem vel constat ex una præmissa falsa: ut:

Omnis homo est risibilis.
Omnis equus est homo.
Ærgo omnis equus est risibilis.

Vel ex duabus falſis conſtat præmiſſis: ut.

Omnis arbor eſt riſibilis.
Omnis equus eſt arbor.
Ergo omnis equus eſt riſibilis.

c *Cum duæ ſint partes ſyllogiſmi: Forma & Materia: primò Reſpondens debet Formã examinare, an ſcil. in Modo et Figura concludatur. Secundo in loco debet Materiam ipſius conſiderare, nempè utrum propoſitiones ſint veræ an falſæ. Hinc ut duplex eſt ſyllogiſmi compoſitio: ita duplex eſt ejuſdem reſolutio: una in Formam: altera in Materiam: illa* prior, *hæc* poſterior *reſolutio appellatur:* De *quarum utraq; copioſe egit Ariſt. De illa in lib. Analytic. Prior de hac in lib. Poſter. Vide quæ ſcripſi in* Pro*legomenis de inſcriptione Analyticorum* Poſte*riorum.*

d Di*fficilius multò eſt argumentationem ſophiſticam ſolvere, dum cum altero ratiocinamur, quàm dum eandem taciti apud nos expendimus: quòd hîc meditationi locus relinquitur: ibi verò ſubitò & derepentè res ſit explicanda.:*

Objectio.

e *Omnis paralogiſmus, qui habet Homonymiam vel Amphiboliam in concluſione, eandem etiam habet in præmiſſis, quia nihil eſt in concluſione, quod non fuit in præmiſſis. Ergo malè Ariſt. ait quoſdam habere eandem in præmiſſis, quoſdam verò in concluſione.*

Solutio.

Senſus

Sensus illius distinctionis Arist. hic est: qd quidam paralogismi habent Homonymiam vel Amphiboliam tantum in præmissis, & non in conclusione: ut ii, qui Medium terminum habent ambiguum: quidam verò habent Homonymiam vel Amphiboliam etiam in Conclusione, ut ii, qui Majorem vel Minorem extremitatem habent multiplicem, sed præcipuè Minorem: unde in hujusmodi paralogismis non animadvertitur ambiguitas, antequàm inferatur conclusio. Ergo quod dixit de Conclusione, noluit esse negandum de altera præmissa.

f *Nota hîc conclusionem* τὸ τέλος, *id est, finem argumentationis ab Arist. appellari, quia in postremo loco subjungitur.*

g *Hoc loco* duplex, τὸ διττὸν, *proprè sumitur pro eo, quod actu & verà tale est, non quod potentiâ & phantasiâ est duplex. Hoc enim in reliquis Fallaciis* intra dictionem *reperitur. Non ergo simpliciter negat philosophus* Duplex *esse in Fallaciis Compositionis & Divisionis. sed negat* Duplex *sivè Multiplex actuale in iis reperiri: unde hîc nonnullos veterum reprehendit, qui asserebant Paralogismos Compositionis & Divisionis solvendas esse ex distinctione Multiplicis actualis, quia hoc in Homonymia & in Amphibolia tantum reperitur.*

Hujus sophismatis mentionem facit Arist. 2. Rhet. cap. 24.

h *Ægidius componit Paralogismum hoc modo:*
Quotiescunq; vidisti tu existentes in Piræo triremes in Sicilia existens, es in Sicilia.

Sed

Sed nunc vidisti tu existentes in Piræo triremes in Sicilia existens.

Ergo es in Sicilia. Sed positum est te esse in Piræo. Ergo simul eris hîc & ibi.

Dicit Ægidius hunc Paralogismum peccare per Compositionem, *quoniam illa oratio* vidisti nunc existentes in Piræo triremes in Sicilia existens, *est multiplex, quia potest intelligi, quod* tu nunc existens in Sicilia videas triremes in Piræo existentes: *vel*, quod tu nunc existens in Piræo, videas triremes existentes in Sicilia. *Alexander autem ex hac oratione non vult Paralogismum conficiendum, sed esse exemplum sumptum ab ipso Euthydemo. Oratio enim illa Euthydemi est multiplex, quoniam aliud significat navibus à* Piræo *divisis, et aliud cõpositis navibus cum* Piræo. Di*visis enim significat, qd* in Piræo existens nũc vidisti naves in Sicilia existẽtes: *Compositis autem significat, quod* in Piræo naves existentes tu existens in Sicilia nunc vidisti. E*st autem* Piræ*us portus Athenienſium, qui autore Strabone, quadraginta stadiis ab urbe distat. Alii verò orationem illã dicunt multiplicem esse, quatenus ipsum* Nunc *potest conjungi cum verbo* vidisti, *& sic falsa est: aut potest conjungi cum* existentes in Piræo, *& sic est vera: quia tu vidisti naves existentes nunc in* Piræo, *ut puta cum erant in Sicilia. Circa hoc exemplum dicit etiam Alexander hoc exemplũ Euthydemi esse cõclusionẽ sophismatis, qd secũdum*

Niphus.

Vide Plutarchum in vita Themistoclis.

dũ Cõpositionẽ conficitur, cujus collectio hæc est:

Utrum tu nunc in Piræo es?
Utrum vidisti in Sicilia naves existentes?
Utrum ergo vidisti tu nunc existens in Piræo naves in Sicilia existentes?

Est enim secundum Compositionem *Sophisma. Non enim in* Piræo *sunt nunc, & si videris, quòd in Sicilia sint naves, necesse erit te esse in Sicilia in* Piræo *existentem; & naves in Sicilia existentes in* Piræo *esse. Intulit ergo Euthydemus existentem in* Piræo *nunc eundem esse in Sicilia, & naves nunc existentes in Sicilia easdem in* Piræo *esse. Non multum interest, quam expositionem sequamur, modo duplicem sensum illius interrogationis assequamur. Ut hoc sophisma intelligatur supponendum est (inquit* Pacius*) cùm Athenienses miserunt triremes in Siciliam, fuisse ibi aliquem, qui triremes in Sicilia vidit: posteà triremes reductæ sunt Athenas, atq; in* Pyræo *constitutæ: & ille quoq; ex Sicilia rediit Athenas. Hunc igitur Euthydemus sic interrogat:*

Num vidisti tu nunc stantes in Pyræo triremes in Sicilia existens?

Hæc interrogatio propter compositionẽ et divisionẽ duobus modis capi potest: Et *altero modo est vera, altero falsa. Nam si particula,* Nunc, *jungatur cum verbo,* Stantes, *et sejungatur à verbo,* Vidisti, *oratio vera erit hoc sensu,*

Te, cum esses in Sicilia, vidisse triremes, quæ nunc sunt in Piræo.

Contrà

Contrà, si adverbium, Nunc, *jungatur cum verbo* Vidisti, *sensus falsus efficietur, nempè,*

Te, cum sis in Sicilia, videre naves positas in Piræo:

Quod est impossibile. Hæc Pacius.

ANALYSIS.

CAP. 4.

ARGUMENTUM.

IN capite præcedenti ostendit Philosophus quomodo solvuntur Paralogismi, qui ducuntur ex Fallaciis *in dictionem:* in hoc capite ostendit quomodo solvantur Paralogismi, qui ex *Accidente* ducuntur. Ubi tres etiam veterum solutiones reprehendit.

Quomodo solvuntur Captiones, quæ ex Accidente *ducuntur?*

Omnes captiones *Accidentis* unam & eandem habent solutionem. Nam conclusioni demum occurrendum est, atq; dicendum est, non esse necessarium, ut illud quod Rei sivè subjecto conveniat, etiam Accidenti ipsi conveniat, quamvis convenire videatur. In quo videndum est, ut paratam nos semper habeamus apertè captiosam ex hoc genere conclusionem, cui similem esse dicamus, quam adfert adversarius. Sunt autem ab *Accidente* omnes, quæ sequuntur, (a) captiones.

Tu nosti virtutem esse bonam?
Hoc autem est, quod te sum interrogaturus:
Ergo tu nosti, quod te sum interrogaturus.

Pacius sic colligit: *scis quod interrogaturus sum? minime. At interrogaturus sum an virtus sit bona. Ergo non scis an virtus sit bona.*

Quamvis *virtutem esse bonam*, & *id quod ego te sum interrogaturus* sint idem subjecto: tamen non idem sunt quoad naturam & essentiam, quare non sequitur, si unum noveris, alterum etiam te noscere. Item:

Coriscus

Vel: *Nostine hunc, qui venit, aut hunc qui celatus est? non novi; sed hic Socrates est. Ergo non nosti Socratem.*

Coriscus est veniens.
Tu nosti Coriscum.
Ergo tu nosti eum venientem;

Item *Coriscus est absconsus.*
Tu nosti Coriscum.
Ergo tu nosti absconsum.

Corisco accidunt hæc, *venire*, & *absconsum esse*; item *notum esse*, & *non esse notum.*

Item *Hæc statua est tua.*
Hæc statua est opus.
Ergo est opus tuum.

Item; *Hic canis est tuus.*
Hic canis est pater.
Ergo est pater tuus.

Licet *statua* & *tuum* idem sint subjecto, tamen comparata ad hoc, quod est *opus*, non sunt idem; quia statua est possessio tua, sed est opus Polycleti, vel alterius opificis: pari ratione, accidit *Cani* ut sit *pater*, & ut sit *tuus.*

Item: *Num pauca paucis vicibus accepta, pauca sunt?*
Sed *duo sunt pauca.*
Ergo duo paucis vicibus, hoc est, bis accepta, nempe quatuor sunt pauca: es per cōseques quatèr accepta, i.e., sedecem pauca sunt; et ita deinceps in infinitū.

Perspicuum est in iis omnibus non esse necesse, ut eadem, quæ *accidentibus* conveniunt, *rebus subjectis* attribuantur; quia in iis solis, quæ naturâ & essentia non differunt, sed unum quippiam sunt, id usuvenit, ut quæ uni attribuuntur, eadem alteri omnia conveniant. Jam autem non idem est *virtutem esse bonam*, &, *id qd te sum interrogaturus*; neq; idem valet *venientem* aut *absconsum esse*: atque *esse Coriscum.* Itaque non rectè concluditur,

Coriscum novi,
Venientem non novi,
Ergo eundem novi, & non novi.

Saltem sub eadē ratione. Neq; hæc conclusio rectè infertur,

Hæc statua est opus.
Hæc statua est mea.
Ergo est meum opus.

ad concludendum est, *meam esse hanc possessionem*, aut tm, aut aliquid quippiam hujusmodi. Eodem modo & in aliis se res habet.

Quomodo Antiqui has captiones solvebant?

Antiqui tres solutiones harum captionum tradidêre; quarum prima hæc est. Quidam dissolvunt distinguendo postremam interrogationem, hoc est, conclusionem. Aiunt enim fieri posse, ut eadem res sciatur & ignoretur ab aliquo, non tamen secundum idem. Exempli causa in ista captione,

Coruscum novi,
Venientem non novi,
Ergo eundem novi, & non novi.

Distinguunt conclusionem; et dicunt quod quis potest eundem nosse et non nosse, sed non eâdem ratione E- nim igitur, qui venit, seu venientem fatentur se non nosse. Coriscum autem se nosse aiunt; unde conclusionem illam concedunt, sed non eâdem ratione. Nam dicunt eum nosse, quà est Coriscus: non nosse, quà veniens est, seu quod veniat.

Estné hæc vera & recta solutio?

Non est; quod hac ratione fiet manifestum: omnis vera et recta solutio captionum alicujus Fallaciæ adhiberi potest omnibus captionibus ejusdem Fallaciæ, ut antè dictum est c. 2. Sed hæc solutio non potest adhiberi omnibus captionibus hujus Fallaciæ *Accidentis*, ergo non est vera & recta solutio. Minor prob. quia hæc solutio non potest adhiberi alicui captioni hujus Fallaciæ, nisi illi tantum, in quo verbum *noße*, sivè hujus æquipollens collocatur. Nam si ex verbo *Esse*, aut *Ma-* quodam *affectum esse* idem axioma, sivè pronunciatum illud constaret, non habet locum illa solutio. Exempli causa; in hac captione;

Hic canis est pater.
Hic canis est tuus.
Ergo est tuus pater.

Quid (quæso) loci haberi potest illa solutio? ut enim

in quibusdam id verum sit, fieri posse, ut, *eandem rem tu scias et nescias*: at certè hæc captio nihil habet cum illa commune.

Objectio.

Hæc Antiquorum solutio est vitii in syllogismo patefactio. Ergo est vera & recta. Argumentum prob. ex definitione rectæ solutionis suprà traditæ cap.3.

Solutio.

Argumentum non sequitur. Procedit enim à parte definitionis rectæ solutionis. Nam cum nihil vetet eandem captionem pluribus vitiis laborare, & ex diversis locis Sophisticis oriri, non quælibet patefactio vitii est ejusdem captionis solutio, nisi etiam addat causam, cur tali vitio laboret. Hoc enim positum fuit in definitione rectæ solutionis. Fieri enim potest, ut quis ostendat falsum esse id, quod concluditur, non tamen causam reddat, nec locum, ex quo oriatur illud falsum, assignet. Qualiter evenire potest in argumentatione Zenonis, qua *nihil posse moveri ostendere* conabatur. Quapropter, si quis respondens argumentari conetur, ut id absurdum & impossibile doceat, quod alius conclusit, (*b*) ipse peccabit, & absurde faciet, tametsi decies millies concludat: quia hoc non est solutio, præsertim cum recta solutio (ut antè dictum est c.3.) sit patefactio falsi syllogismi, ostendens causam cur falsus sit. Si igitur opponens nihil concludit, hoc est, syllogismum non conficit, hujus rei declaratio facta à Respondente, nempè quod rem concluserit, solutio est, ídque dico sivè verum sivè falsum conetur argumento colligere.

Si Respondens ostenderit opponentem syllogismum in Modo & Figura non concludere, veram solutionem adhibet. Hoc in loco nonnulli secundam orationem colligunt, qua probatur illam Antiquorum solutionem non esse rectam.

Nonné hæc ergo Antiquorum solutio est recta?

Nequaquam. Nam quamvis quibusdam captionibus hujus generis adhiberi possit, sicut antè dictum est, tamen in iis certè, ad quas modo adhibetur, vix locum habere posse videtur. Nam illa responsio, qua dicitur *posse quem nosse & non nosse eundem, non tamen secundum idem*, non potest adhiberi illi paralogismo:

Coruscum novit,
Venientem non novit,
Ergo eundem novit & non novit.

Non poteſt (inquam) adhiberi huic paralogiſmo: quia in *Coruſco* & *Veniente* nō habet locum. Nam novit *Coriſcum* eſſe *Coriſcum*, & novit *venientem* eſſe *venientem*.

In quibus ergo locum habet?

In his, de quibus dicuntur diverſa prædicata. Nam poteſt quis eſſe Coruſcum noſſe album, ſed non noſſe eſſe muſicum: in his ergo & hujuſmodi illud locum habet, nempè quod quis aliquid noſcat & non noſcat, non tamen ſecundum idem. Hic verò utrumq; novit, & *Coriſcum*, quod ſit Coriſcus, & *venientem* quod veniat, quare hæc ſolutio ne huic captioni adhiberi poteſt.

Quæ eſt ſecunda ſolutio Antiquorum?

Secunda ſolutio hæc eſt: Nonnulli ſolvunt hujuſmodi captiones non diſtinguendo, ut præcedentes, ſed concedendo. Concedunt enim omnem numerum & multum ſivè raro paucum eſſe paucum: ſed hi non minùs peccant quàm illi. Non enim oſtendunt hanc rationem nihil concludere: ſed hoc prætermiſſo, ad id ſe conferunt, ut veram eſſe concluſionem dicant. Omnem enim numerum multum & paucum eſſe magno ſuo errore fatentur; cum reverà hoc falſum ſit.

Quæ eſt tertia ſolutio Antiquorum?

Tertia hæc eſt: Quidam has captiones ex duplicitate, id eſt, Multiplici actuali oriri putant, quale eſt in Homonymia & Amphibolia, unde eas diſtinguendo ſolvebant: Exempli cauſa in his captionibus:

Iſte eſt tuus:
Et eſt pater:
Ergo eſt pater tuus.
Iſte eſt tuus:
Et eſt filius:
Ergo eſt filius tuus.
Iſte eſt tuus:
Et eſt ſervus:
Ergo eſt ſervus tuus.

Diſtinguebant has voces *pater tuus*, *filius tuus*, & *ſervus tuus*. Nam vel ſignificant hæc eſſe poſſeſſionem tuam:

vel patrem, filium, aut servum tuum.

Nonné hæc eorum solutio est recta?

Non est. Quia nullum omninò Multiplex actuale in his captionibus reperiatur. Nam in quacunque captione reperitur Multiplex actuale, necesse est, ut aut nomen aliquod, aut oratio sit multiplex, & plura propriè significet. (Tale enim Multiplex asserebant veteres in his reperiri) sed in his captionibus neque nomen, neque oratio est Multiplex. Ergo &c. Maior patet: quia omnis multiplicitas est aut in nomine, aut in oratione. Minor prob. hoc exemplo;

Iste est filius,
Et est hujus,
Ergo est hujus filius.

In hac captione *hujus filius* propriè plura non significat. Nam propriè non significat quod sit filius domini, sed patris; sic & servus non propriè dicitur patris, sed domini servus. Ergò hæc coniunctio *hujus filius* non contingit ratione Homonymiæ aut Amphiboliæ, sed potiùs Accidentis; sicut & in hac captione.

Nonné hic est tuus?
Hic autem est filius;
Ergo est tuus filius.

Quoniam accidit, ut hic sit & tuus, & filius; non tamen tuus filius, sed alterius. Huic similis est captio, qua concluditur aliquod bonum esse τῶν κακῶν, i.e. malorum, ut,

Prudentia est scientia malorum.
Prudentia est bonum.
Ergo bonum est malorum.

Hæc captio, non magis quàm illa præcedens, oritur ex multiplici. Nam *Hoc esse horum* sivè *aliquid esse aliquorum*, ut *prudentia seu bonum est malorum*, non dicitur multifariam: sed propriè possessionem significat: aut si fortè multifariam dicatur (Dicimus enim hominem esse τῶν ζώων, idest, animalium, non tamen significat esse eorum possessionem, sed esse de numero animalium, hoc est, esse animal) nil tamen ad ipsam captionem pertinent: sed

sed potiùs ad Fallaciam *Ex dicto secundum quid ad dictum simpliciter*. Etenim si ita aliquid ad mala affectum sit, ut illa affectio in Genitivo casu exprimatur, dicetur quidem illud cum aliqua adjectione, & secundum quid esse τοῦ κακοῦ: omninò autem & simpliciter non dicetur esse τῶν κακῶν: unde efficitur, ut hujusmodi captio.

Bonum (ut prudentia) est τῶν κακῶν scientia,
Ergo bonum est τῶν κακῶν,

Ad Fallaciam *Ex dicto secundum quid ad dictum simpliciter* referatur. & non ad Fallaciam ex aliquo Multiplici. Quanquam illud fortasse possit accidere, ut illa oratio: *Bonum est τῶν κακῶν*, bifariam accipiatur, non tamen in hac argumentatione, de qua jam dictum est; sed potiùs in illa:

*Estnè aliquod * manicipium bonum pravi domini?*
Ergo bonum est malorum.

Quanquam fortasse nec in hac quidem argumentatione sit aliquod multiplex. Neque enim si separatum verum sit, *Hoc esse bonum*: idque esse illius rectè conjunctim efficietur, *Hoc esse bonum illius*. Quare ne illa quidem oratio: *Homo est τῶν κακῶν*, multifariam accipitur.

Quomodo illud probas?

Hac ratione: nulla oratio truncata & imperfecta, in qua aliquid supprimitur aut tacetur, est multiplex: sed oratio, *Homo est τῶν κακῶν*, est truncata & imperfecta. Nam significat hominem esse vel possessionem τῶν κακῶν sivè aliquod aliud: vel esse de numero τῶν κακῶν. Ergo non est multiplex. Major probatur hoc exemplo: Hæc oratio.

Μῆνιν ἄειδε θεά,

Quamvis sit imperfecta: tamen nullam omninò multiplicitatem in se continet: quia significat primam Homeri Iliadem. Possum enim rectè ac sine ulla multiplicitate jubere, mihi hanc Iliadem quis det, si pronunciato dimidio versu, ita dixerim, *da mihi μῆνιν ἄειδε θεά*.

* Id est, servus qui in bello capitur.

Id est, iram cane Dea: Sic enim incipit prima *Ilias* Homeri, cur hoc opus dicatur *Ilias* dixi in lib. 2. Demonst. c. 7.

SCHOLIA IN CAP. 4.

a NOtat Niphus in his paralogismis non esse unum peccatum duntaxat, sed plura. Omnes enim ultra Fallaciam Accidentis peccant contra ignorationem Elenchi, quoniam peccant contra rationem syllogismi, cum nullus servet syllogisticam Formam: Aristoteles tamen docet eos solvere, quantum ad peccatum illud, quod est secundum Fallaciam Accedentis. Hoc enim nunc ad suum institutum spectat.

b Sumitur ex hoc loco pervulgatum illud axioma: Multiplicare inconveniens, & contrà argumentari non est argumentationem solvere: quia vera & recta solutio est patefactio falsi syllogismi ostendens causam cur falsus sit: quod non fit contra argumentando. Hoc enim est clavum clavo pellere.

c Ægidius dicit omnes hos modos solvendi respexisse ad conclusionem. Nam primi solvebant conclusionem negando: secundi concedendo: ultimi distinguendo. Alexander verò hos ultimos modos putat respexisse ad propositiones sine præmissas. Ego priorem expositionem sequutus sum.

ANA-

ANALYSIS

CAP. 5.

ARGVMENTVM.

IN hoc capite Arist. percurrit paralogismos reliquarum sex fallaciarum *extra dictionem:* & ostendit quomodo dissolvuntur.

Quomodo solvuntur captiones, quæ ex dicto secundum quid ad dictun simpliciter, *& è contrà, ducuntur?*

Omnes captiones hujus Fallaciæ, sivè in iis sumatur Dictum propriè, simpliciter & absolutè, sivè Dictum secundum quid, aut ratione partis, loci, modi, aut denique collationis vel comparationis uno & eodem modo solvuntur, nempè si diligenter perpendamus conclusionem hujusmodi captionum, num contradictio horum aliquod vitium habeat: hoc est, solvuntur hujusmodi captiones, si oppositum sive contradictorium conclusionis illatæ in veritate cum præmissis possit consentire. Nam fieri nequit, ut contraria, & opposita, & affirmantia, & negantia, hoc est, contradictoria omninò ac simpliciter de eadem re affirmentur, vel eidem insint: sed nihil vetat utrumq; contrarium secundum quid affirmari vel inesse, nempè quadam ex parte, aut ratione cujusdam comparationis cum altero. Item nihil vetat unum quidem contrarium secundum quid, alterum autem omninò ac simpliciter affirmari vel inesse. Quare si alterum simpliciter dicatur, alterum ex parte, nondum est Elenchus aut contradictio. Hoc autem in conlusione ad contradictionem collata nobis spectandum est. Ad hoc genus captionum omnes pertinent, quæ sequuntur: si quis interroget: *Fierinè potest, ut quod non est, sit, vel quod est, non sit;* si quis neget, sophista sic ratiocinatur:

Quicquid est in opinione, illud ipsum est.
At quod non est omninò, est in opinione.
Ergo quod non est omninò, illud ipsum est.

Item.

Quod non est lapis, non est.
At aliquod, quod est, non est lapis.
Ergo aliquod, quod est, non est.

vel sic: Quod non est homo, nec bos, nec aliquid eorũ quæ sunt, non est: sed ens non est homo, nec bos, nec aliquid eorum, quæ sunt. Ergo ens non est.

Item, si quis interroget: *Fierine potest, ut idem simul benè, sivè sanctè juret, & pejeret?* & respondens neget: sic eum aggreditur sophista, supponendo quod aliquis juret se pejerare, & pejeret:

(a) *Quicunque adimplet juramentum, sanctè jurat.*
At aliquis peierando adimplet iuramentum.
Ergo hic peierando sanctè iurat: unde simul sanctè iurat, & peierat, sivè non benè iurat.

Item. *Coriscus* * *credit Socrati.*
At non * *credit ei falsum dicenti.*
Ergo credit & non credit ei.

*Suadet.
*Non suadet.

In duabus primis captionibus non est vera contradictio. Nam, ut vera fiat contradictio, necesse est, ut termini sint iidem & eandem rem significent, sed *non esse aliquid*, & non *esse simpliciter* non sunt idem; quo fit, ut malè efficiatur, si res aliqua, quæ sit, est hoc vel illud, omninò illam ac simpliciter esse; aut si res aliqua, quæ sit, non est hoc & illud, omninò illam ac simpliciter non esse; Pari ratione in tertia captione non est contradictio. Nam *benè & sanctè iurare hanc rem, vel ex parte*, non est benè & sanctè jurare simpliciter & absolutè. Qui enim se pejeratum juravit, & pejeret, is benè fortassis, quod ad hoc pertinet & hac modo ex parte juravit: omninò autem & simpliciter non benè. Idem dicendum est de quarta captione. Nam qui alteri falsum dicenti non credit, non ideò omninò ac simpliciter illi non credit; nec qui simpliciter alicui credit, statim illi mentienti credit. Similis etiam est illa captio, quâ simul aliquem falsò dicere sivè mentiri, & verum dicere ostenditur, hoc modo.

(b) *Qui-*

(b) *Quicunque dicit, ut est, dicit verum,*
At qui dicit falsum, dicendo se dicere falsum, dicit ut est.
Ergo qui dicit falsum, dicit verum.

Sed difficilis est fortassis huius captionis solutio; quia difficilè est statuere, utrum illud *simpliciter*, aptandum sit ad *veracem esse*, an ad *mendacem esse*; sed nihil incommodi est, si dicamus eundem hominem simpliciter quidem mentiri; quadantenus verò & ex parte verum dicere; aut esse vera quædam, vera autem simpliciter non esse. Similiter se res habet in iis captionibus huius Fallaciæ, quæ ducuntur ex comparatione, vel ex ratione loci cuiusdam, aut temporis. Nam ex hac eâdem causa omnes huiusmodi proficiscuntur. Primò ex comparatione ducitur hæc captio:

Alexander sic colligit; quicunque dicit oculum esse album, mentitur & verum dicit. Simul enim est albus & non albus: At hic dicit oculum esse album. Ergo hic mentitur & verum dicit. Alii sic colligunt; Ego dico falsum, si dico hominem esse equum, at hoc dicendo dico verum. Ergo simul dico falsum & verum.

Sanitas & divitiæ bona sunt.
At non sunt bona imprudentibus, & malè utentibus.
Ergo sunt bona & non sunt bona.

Item ex loco & tempore.

Benè valere, & in civitate potentem esse, bonum est.
At aliquando hoc non est bonum.
Ergo idem est bonum & non bonum.

Solvuntur hæ captiones, quia procedunt à *dicto secundum quid ad dictum simpliciter*: unde in iis non est contradictio. Nil enim prohibet, quod simpliciter est bonum, huic autem aut illi non esse bonum: vel huic quidem esse bonum, non tamen hoc tempore, aut non hoc loco. Similes sunt & captiones, quæ sequuntur,

Quod non vult prudens est malum.
Sed bonum perdere non vult prudens.
Ergo bonum est malum.

Conclusio malè infertur: Nam sic inferri debet. *Ergo perdere bonum est malum.* Huic similis est captio, quæ de fure fieri solet,

Qui vult capere malum, vult malum.
Fur est malum.
Ergo qui vult capere furem, vult malum.

Hæc

Hæc captio procedit à *dicto secundum quid ad dictum simpliciter*. Non enim sequitur,

Vult malum capere:
Ergo vult malum:

Quippe bonum potiùs vult, quia bonum est furem capere. Item hæc ratio non sequitur:

Vult malum (nempè morbum) amittere.
Ergo vult malum.

Nam quamvis morbus sit malum: tamen eo liberari non est malum. Item si sophista interroget,

Numquid justum est optabilius quàm injustum, & justè quàm injustè?

Et Respondens concesserit, sic eum aggreditur sophista:

(c) *Injustè mori est optibilius, quàm justè mori,*
Ergo injustum est optabilius, quàm justum, & injustè quàm justè.

In hac captione proceditur à *Dicto secundum quid ad dictum simpliciter*. Item.

Habere sua semper est justum.
Sed habere sua secundum legem aliquando est injustum, ut cum Judex falsum indicat.
Ergo est justum & non justum.

Habere sua justum est simpliciter; sed habere sua falso judicio adjudicata justum est ex parte, & non simpliciter. Item.

Injusta dicentem justum est condemnare.
Sed justum hominem injuria affectum contingit injusta dicere.
Ergo justum hominem justum est condemnare: sed hoc est injustum. Ergo justum est injustum.

Quod ad primum ex his tribus paralogismis attinet, dicendum est illum colligi *ex dicto secundum quid ad dictum simpliciter*. Non enim si quid pati injustè optabile est, ideò injustum est optabilius quàm justum, nec injustè est optabilius quam justè: sed simpliciter justum est optabilius; nihil tamen vetat injustum, quod ad

Si judex res tuas alteri per imperitiam adjudicaverit, justum est te res tuas habere, & non est justum te habere contra sententiam Judicis, cui jus Civile stari vult. Ergo alium habere res tuas non est justum simpliciter, sed justum limitate, id est, secundum sententiam Judicis. Pacius.

hoc vel illud attinet, optabilius esse quàm iustum. odem modo dicendum est de secundo paralogismo, am sua quæcúnque habere iustum est,aliena verò ha-re iniustum,et tamen iudicium hoc iustum esse nihil ohibet, nimirum, quia ex sententia iudicavit, & ut quissimum esse existimavit, ita iudicavit: Néque e-im oportet,si quid,quod ad hanc quidem rem attinet, t hoc modo iustum est,omninò ac simpliciter esse iu-m. Idem etiam dicendum est de tertio paralogismo. am cum sint aliqua per se iniusta,fieri tamen potest, illa recitare, & in iudicio dicere iustum sit. Non e-in si iustum est ea dicere, necesse est ea esse iusta, ut non esse necesse id esse utile,cuius narratio utilis t;quod idem de rebus iustis sentiendum est. Itáque n,si ea,quæ dicuntur,iniusta sint,propterea qui dicit iusta,vincit. Ea námque dicit,quæ dictu sunt iusta, mpliciter autem et ad ferendum,iniusta:unde non se-itur.

Qui iusta dicit in iudicio, vincere debet.
Ergo qui dicta iusta dicit in iudicio, vincere debet.

liud enim est *iustum*:aliud est *iustum dictum*.Nam il-d est iustum simpliciter, hoc verò iustum secundum id.

---

3 *De solutione captionum ex* ignoratione Elenchi.

Quomodo solvuntur captiones, quæ ex ignoratione Elenchi *ducuntur*?

CAptiones huius Fallaciæ solvuntur,si diligenter examinemus conclusionem,ostendendo in ea non esse am contradictionem,etiamsi videatur;quod effectum derimus, si ostendamus eam non esse *ad idem*, *secun- idem*, *eodem modo*, & *eodem tempore*. Una enim ex particulis, quæ in postrema parte definitionis E-nchi collocantur, in paralogismis huius Fallaciæ semper

ſemper omittitur, aut ignoratur. Néque ſolum in conclusione his captionibus occurrendum eſt, ſed etiam ſtatim à principio, quoties captionis vis in interrogatione ſivè præmiſſa poſita eſt: ut ſiquis interroget:

Num idem poteſt eſſe duplum & non duplum?

Non eſt neganda hæc interrogatio, ſed concedenda, ita tamen, ut Elenchus indè non fiat. Dicendum enim eſt unum idémque duplum eſſe & non duplum: non eâdem tamen ratione. Ut: duo ſunt duplum reſpectu unius: ſed non ſunt duplum reſpectu trium. Hæ captiones ex *ignoratione Elenchi ducuntur:*

Num, qui unumquódque novit eſſe unumquódque rem ipſam ſimpliciter novit?
Sed fieri poteſt, ut quiſpiam eſſe Coriſcum noverit, ſed non noverit eum eſſe muſicum,
Ergo eandem rem novit & non novit.

Rurſus: *Nonnè illud, quod quatuor cubitorum magnitudinem habet, eſt majus eo, quod trium cubitorum tantum magnitudinem habet?*
Sed fieri poteſt, ut idem longitudinem quatuor cubitorum, latitudinem autem trium duntaxat cubitorum habeat.
Ergo idem erit majus & non majus ſeipſo.

In his duobus paralogiſmis omittitur particula *ſecundum idem.*

---

4 De ſolutione captionum, quæ ex petitione principii ducuntur.

Quomodo ſolvuntur captiones, quæ ducuntur ex petitione principii?

1 HÆ captiones his duobus modis ſolvuntur. Primò ſi Reſpondens perſpiciat Opponentem tales interrogationes

rogationes seu præmissas accipere, in quibus *petitio incipii* ponitur sivè idem interrogat, quod in initio positum fuit: tum statim iis occurrere debet, nec eas llo modo admittere: ne quidem, si illæ sint probabiles, t veræ: unde has confestim rejiciet, nec patietur Opnentem eas proponere.

undò, si Respondens (*d*) non perspiciat à principio les interrogationes à sophista proponi, sed confectâ nclusione, idem interrogari videat, tum ignorantiam ius in adversarium interrogantem propter hujusmoi argumentationum vitium rejiciet, dicens eum nihil nfecisse, nec benè disputassè, quia principium petie. Debet enim, ut sit Elenchus, abesse *petitio principii*: Deindè verò dicet Respondens se illa admisisse, non t iis adversarius contra se uteretur, sed ut adversus illa isputaret, quasi argumentando probaturus contrarium, uim in par ex elenchis fecerit.

---

5 De solutione captionum *Consequentis*.

Quomodo solvuntur captiones Consequentis?

CAptiones, hujus Fallaciæ solvuntur, si ostendatur eas in ipsa argumentatione, nempè in consequenia vitium continere; hoc est, si Consequentia ipsius arumenti negetur; & dicatur Consequens & Antecedens non reciprocari, sed consequens latiùs patere, uam Antecedens.

Quotuplex est consequenia?

(*e*) Duplex; una, in qua universale sivè superius conluditur de suo particulari, sivè inferiori; quorum illud t Consequens, hoc verò ut Antecedens se habet:

Homo

Homo est.

Ergo animal est.

Altera, quæ fit per oppositiones contradictorias: ut:

Omnis homo est animal.

Ergo omne non animal est non homo.

Quomodo in his duabus consequutionibus solvendæ sunt captiones?

In priori genere dicendum est nobis, eo adversarium peccare, quia postulat, ut hoc cum illo iunctum est, etiam illud cum hoc esse connexum: id est, quia velit, si ex Antecedente inferatur Consequens, etiam ex consequente inferri Antecedens; ut;

Si *homo est, animal est.*

Ergo si animal est, homo est.

In posteriori autem dicendum est eum peccare, quia, velit, si ex hoc Antecedente illud Consequens efficiatur, ex opposito Antecedentis omninò ac semper confici oppositum Consequentis. Cuius generis est argumentatio Melissi,

Quod genitum est, habet principium.

Ergo quod non est genitum, non habet principium.

Quod quidem argumentum procedit ab opposito Antecedentis ad oppositum Consequentis; undè non valet: putabat tamen Melissus illud firmum esse; unde progressus est ulterius; hoc modo;

Cœlum (id est, Mundus sive universum) est ingenitum.

Ergo *non habet principium : unde non habebit finem: quare infinitum est.*

Aqui non ita se res habet, quandoquidem à contradictoriis inverso ordine valet argumentum. Ergo sic potius concludere debuerat Melissus:

Quod genitum est, habet principium.

Ergo *quod non habet principium, non est genitum.*

6 De solutione captionum, *quæ ex non causa ut causa ducuntur.*

Quomodo solvuntur captiones, quæ ducuntur ex non causa ut causa?

HÆ captiones solvuntur, si Respondens primò ostenderit, quod demptâ & sublatâ aliquâ præmissâ, hilominus concludatur impossibile sivè absurdum, cu. s causa non erat illa præmissa; itáque conclusioni occurrendum est. Secundò hoc patefacere Respondens ac icere debet, concessisse se omnes præmissas, etiam eam, æ non est conclusionis causa, non quod veras esse puet omnes, aut ad conclusionem spectare, sed ut vide. t, quid tandem ad rem facerent, iam autem omninò d rem nihil pertinere, quæ opponens sumpserat.

---

7 De solutione captionum, quæ ex pluribus interrogationibus oriuntur.

Quomodo solvuntur captiones, quæ ex pluribus interrogationibus, ut unâ, fiunt?

CAptionibus, quæ *ex pluribus interrogationibus ut unâ fiunt*, *iam* inde à principio, antequam inferatur nclusio, occurrendum est, dicendo plures esse intergationes, quæ proponuntur ut una; undè eas statim ncedere, aut negare non oportet, sed ostendere quod ures sunt: ideò, distinctione adhibita, plures responsies adhiberi oportet. Nam interrogatio una est, ad am una adhibetur responsio. Quare nec plura de u-, nec unum de pluribus, sed unum de uno vel affirandum vel negandum est.

Num fieri potest, ut una responsio pluribus interrogationibus adhiberi possit, interim ut Respondens hoc ipso Elencho non redarguatur?

Max-

Maximè. Nam ſicut ſe habet in Homonymis: ita, quantum ad hoc attinet, et in pluribus interrogationibus: ſed in Homonymis hoc licet, Ergo & in pluribus interrogationibus. Major patet; quia interrogationes homonymiæ plures in ſe continent. Minor prob. quia in Homonymis interdum accidit, ut utrâque, interdum ut neutra ſignificatione verum ſit, quod interrogatur; eóque accidit, ut, qui unam & ſimplicem dedit reſponſionem, licet interrogatio non ſit una, nullo indè poſſit Elencho redargui nec ullo urgeri in commodo. Quare eodem modo cum plura de uno, vel unum de pluribus affirmantur vel negantur, qui unam ad ea accommodat reſponſionem, Elencho non redarguitur, quamvis in eo tamen vitio non careat.

Video ſi plures interrogationes aut veræ ſunt, aut falſæ, ad eas unam reſponſionem poſſe adhiberi, idq; ſine Elencho: ſed quando ad plures interrogationes non eſt adhibenda una tantum reſponſio?

Poteſt quis ad plures interrogationes unam reſponſionem adhibere ſine Elencho, ſed non ſine vitio; unde quamvis non redarguatur Elencho; tamen in hoc non caret vitio.

Una reſponſio tum non eſt adhibenda, cum in uno ſenſu vera eſt interrogatio, in altero falſa eſt; & quando plura de pluribus ita enunciantur, ut uno quidem modo utráque utríſque conveniant, alio modo non conveniant. Tum enim maximè cavendum eſt, ne unicam adhibeamus reſponſionem. Exempli cauſa; ſiquis duobus acceptis, quorum unum eſt bonum, alterum eſt malum, interroget;

Nonné hæc uno modo ſunt bona & mala? & altero néque bona néque mala?

Si Reſpondens ſimpliciter conceſſerit vel negaverit tunc incidet in abſurdum. Nam non utráque attributa utriſque ſubjectis conveniunt. Ergo idem eſt bonum ac malum; & neque bonum néque malum. Item;

Fallacia hic eſt; quia accipiuntur quaſi unum, quæ ſunt duo. Dicuntur enim eadem cum

An res quæq; ſecum eſt eadem, & ab aliis diverſa?

Si ſimpliciter reſpondeatur, tum ſumptis duobus diverſis, in hunc modum fiet captio;

Hæc ad ſe comparata, non ad alia, ſunt eadem.
Hæc eadem ad ſe comparata ſunt diverſa.

Ergo eadem res à se invicem diversa sunt, & eadem tamen.

ursus si demonstrato uno malo, quod fit ex bono: & no bono, quod fit ex malo, & interroget opponens,

Fiuntné hæc bona an mala?

concesserit Respondens, tum infert Sophista.

Ergo duo fiunt, unum vel ambo bonum vel ambo malum.

Quare dicendum erat, unum fieri bonum, alterum fieri malum. Simili ratione acceptis duobus inter se inæqualibus, quorum utrúmque sibi æquale est, si quis interroget,

Suntné hæc ambo æqualia?

Quomodocúnque respondeatur, capietur Respondens. Nam si affirmet, inferet sophista ex suppositione,

Ergo eadem sunt æqualia & inæqualia?

i neget, sophista sic colligit:

Ergo unumquodq; non est æquale sibi.

Num hæ captiones alio modo solvi possunt?

Maximè: præsertim secunda & quarta. Nam possunt ad Fallaciam Homonymiæ pertinere. Nam verbum *ambo* in quarta interrogatione, & verum *omnia* sivè *Quæq;* in secunda plures significationes habet: unde fit, ut non idem affirmetur & negetur nisi nomine tenus, quem verum Elenchum esse negamus: siquidem Elenchus est contradictio unius & ejusdem non nominis solum, sed & rei, ut suprà dictum est *l.* 1. *c.* 4. Cæterum illud perspicuum est, nisi plures interrogationes pro una sumantur, sed unum de uno affirmetur vel negetur, non fore impossibile vel incommodum, si una responsio adhibeatur.

cum seipsis; quia aurum est idem cum seipso, & plumbum est idem cum seipso. Rursus dicuntur diversa, quia aurum a plumbo differt, non aurum à semetipso, nec plumbum à semetipso. Pacius.

SCHOLIA IN CAP. 5.

VT rectè quis juret, non satis est veritatem astruere: oportet & justè fieri idipsum, & non fallendi animo: ita tres conditiones sancti

 juramenti

juramenti Theologi ponunt: veritatem, justiciam & judicium. Consule Petrum Lombardum lib 3. sentent: distinct. 39.

Lib. 4. Academic.

b *Stoici hoc genus argutiarum inexpugnabile dicebant: de quo Cicero sic scribit: Hæc scil. inexpugnabilia esse dicitis, quod est odiosius, quàm illa, quæ nos incomprehensa, & non percepta dicimus. Et ibidem: Hæc Chrysippæa sunt, nec ab ipso quidem dissoluta* &c. *Aristoteles tamen non inexpugnabilia ejusmodi esse ait; sed ad solvendum paulo difficiliora. Huic simile est illud:*

Mathisius.

Albotius.

Cretenses sunt mendaces.
Epimenides, qui hoc dixit, fuit Cretensis.
Ergo mendax fuit, qui dixerit eos esse mendaces.

Cujus sophismatis solutio hæc est. Epimenides quidem, quia erat Cretensis, potuit fortassis dici simpliciter mendax: sed πῆ, id est, quadam ex parte, verbi gratià, ratione hujus sententiæ potuit esse verax; imo fuit verax: sicut Apostolus testatur Epistolâ ad Tit. c. 1. his verbis:

Cres semper mendax, mala bestia, ventes obesus.

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. *id est*, Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri.

c *Sic Apostolus Petrus Epist. 1 c. 4. Nemo autem vestrum (inquit) patiatur ut homicida, aut fur aut facinorosus, aut curiosus alienarum rerum. Porro si ut Christianus affligitur aliquis, ne pudefiat, imò glorificet Deum in hac parte: quandoqui*

uandoquidem & temptus est, ut incipiat judiium à domo Dei,&c.

Si Respondens non animadvertat principium ti antequam inferatur conclusio, dicere debet, n se concessisse illud,ut opponens ex eo concluret,sed ut concluderet contra ipsum. Sic enim adet Elenchum:nec hoc est absurdum. Nam sputandi causâ potest quis concedere id, quod n putat verum esse, ut non concludatur ex eo, d ut concludatur contra illud. *Niphus.*

Priorem consequentiam appellant directam,& firmativam,in qua proceditur à positione Antecedentis ad positionem Consequentis: posteriom verò vocant inversam et negativam,in qua sputatur à destructione Consequentis ad deuctionem Antecedentis. Sophista ergo in his ubus peccat: in priori,cum disputat à destrune Antecedentis ad destructionem Consentis:ut:

Non est homo.
Ergo non est animal.

posteriori, cum argumentatur à positione nsequentis ad positionem Antecedentis.Ut:

Est animal.
Ergo est homo.

utráque hac Consecutione plura vide Apud ist.lib.2.Topic.c-3.

ANALYSIS.

CAP. 6.

ARGUMENTUM.

Hic Aristoteles ostendit quomodo solvantur captiones, quæ ad *Nugationem* & *Solœcismum* ducunt adversarium, unde duæ sunt principales partes hujus capitis.

Quomodo solvuntur captiones, quibus sophista nititur ducere Respondentem ad(a)Nugationem?

Cum hujusmodi captiones duobus modis oriantur, ut suprà dictum est lib.c.13. Primò ex Relativis: Secundò ex quibusdam Accidentibus; illæ captiones quæ oriuntur ex Relativis, solvuntur, si non concedat Respondens illam propositionem, quam sophista sibi concedi postulat; Hoc est, si non concedat Relatorum Categorias sivè Relativa ipsa separata, & per se sumpta aliquid præter se significare. Exempli causa; si *Duplum* per se sumatur & seorsim ab hac oratione, *Duplum Dimidii*, non est concedendum illud quicquam præter se significare; neque idem significare, quod in illa oratione significat, quamvis in ea collocetur; quod hac similitudine perspicuum erit. Nam sicut vox, *Decem*, ponitur in hac oratione, *uno minus decem*, nec decem tamen illa oratione significantur, sed novem; Itémque verbum *facere* ponitur in illa oratione, *Non facere*, &(b) in omni negatione ponitur affirmatio: neque tamen verum est eum, qui dicit, *hoc non esse album*, dicere, *ipsum esse album*. Simili ratione hoc verbum *duplum* per se & seorsim sumptum fortassis(c)nihil significat, sicut nec *Dimidium*, quod in eo intelligitur, aliquid significat; aut si quid significat non tamen idem significat seorsim & per se sumptum, & in oratione conjunctum; sicut nec

scienti

ientia in specie sumpta, veluti *Scientia Medica*, id ip-
m significat, quod *scientia* in communi sive in ge-
ere. Nam *scientia* in communi est Relativum, & ad
ibile, tanquam ad suum correlativum, refertur: cum
specie non sit Relativum.

Quomodo solvuntur captiones, quæ ad Nugationem ducere videntur Respondentem ex parte Accidentium, quæ per subjecta definiuntur? 2

æ etiam captiones solvuntur per negationem falsæ ius suppositionis, quæ supponit Accidens per se & se-sim sumptum idem significare, quod in oratione con-nctum cum suo subjecto significat. Exempli causa: d) *Curvum*, si communiter ac per se sumatur, idem signi-cat in *Simo* & *varo*: conjunctum autem subiecto, nem-è *Naso* & *Cruri*, nil prohibet aliud atque aliud signi-care. Nam si coniungatur cum *Naso*, veluti si dicatur, *urvus nasus*, significat *simum*: sin verò coniungatur m *crure*: ut, *curvum crus*, non *simum*, sed *varum* signi-cat.

Estne adhuc alia solutio harum captionum, quæ ex Accidentibus desumitur, præter eam, quàm jam tradidisti?

st. Nam solvuntur hæ captiones, si Respondens non ermittat, ut sophista in recto seu Nominativo casu, ubiectum horum accipiat in eorum definitione: quan-doquidem illo modo falsa fiet oratio, néque verum est, in recto definiat hoc modo, *simum est nasus curvus*: sed n obliquo definire debet, hoc pacto; *simum est nasi quædam affectio*. Quocirca nil absurdum sequitur, si in alio asu, quam in recto verbum illud *Nasus* repetatur, di-cendo, (e) *Nasus simus est nasus habens curvitatem nasi*.

De solutione captionum Solœcismi.

Quomodo solvuntur captiones, quæ Respondentem ducunt ad Solœcismum?

 Quod

Quod ad has attinet, undè illæ ducuntur, suprà exposuimus *lib.* 1. *c.*13. Quomodo autem solvendæ sunt, ex ipsis paralogismis satis apparebit. Ad Solœcismum pertinent hæ, quæ sequuntur, captiones.

Nonne, quod vere dicis, hoc revera est?
Sed aliquid dicis esse lapidem.
Ergo aliquid est lapidem.

In hac captione non est similis acceptio terminorum in Majori & in Conclusione; quia in conclusione sumitur *lapidem* in Accusativo casu, cum in Majori sumeretur in Nominativo, saltem virtute. Nam potestate includitur in articulo *Hoc*, qui est casus Nominativi; prætereà in Conclusione sumitur in Masculino genere, in Majori vero in Neutro; siquidem articulus *Hoc*, sub quo comprehenditur, est Neutrius generis. Unde tum ex parte generis, tum ex parte casus committitur Solœcismus; qui quidem etiamsi non apparet, antequam Conclusio inferatur, in initio apparuisset, si in eodem casu hoc modo Sophista interrogasset;

Nonnè, quod vere dicis, est hunc?

Hanc enim interrogationem statim ut vitiosam & incongruam rejecisset Respondens, nec permisisset conclusionem inferri; Hic enim apparet opponentem non latinè loqui, sicut nec si hoc modo interrogasset,

Nonnè, quam tu dicis esse, est hic?

Si verò, cum in Majori articulus, *Hoc*, in Neutro genere accipiatur, Respondens inferat in Conclusione *lignum*, aut alia quævis nomina, quæ nec Masculina, nec Fœmina sunt, sed Neutra, non fiet Solœcismus. Ut;

Nonnè, quod tu dicis esse, est hoc?
Lignum autem dicis esse.
Ergo lignum est.

Sed *lapis*, & articulus H*ic*. Masculinorum habent inflexionem. At vero si quis interroget;

Nonne hic est hæc?
Nonnè Coriscus est hic?
Ergo hic est hæc;

Τὸ ἑλληνίζειν interpres Latinus latine; hæc transferens ad suam linguam recte Græcum verbum accommodat, maxime cum eadem sit, quod ad hanc rem attinet, in utraque lingua constructionis ratio, *Boetius* legit Romane loqui. Mathis.

Non collegit syllogismo Solœcismum; ne si Coriscus quidem reverà idem significet id, quod est hæc, aut quod est Fœminini generis, illud autem ita esse non admiserit Respondens. Nam ut aliquid tandem conficiatur, illud prius interrogatum oportuit. Quod si néq; ita est, néque ita esse concedat Respondens, non est syllogismus, nec reverà, nec adversus Respondentem, qui interrogatur. Simili igitur ratione & in illa captione oportet illud verbum *lapidem* significare Hic, id est Nominativum casum, & Masculinum genus; undè sic concludendum erat.

Ergo aliquid est lapis.

Quod si non ita sit, nec ita concesserit Respondens, non est admittenda conclusio; videtur tamen admittenda ex eo, quod, qui sunt reipsa dissimiles nominis casus, similes tamen esse videntur. Aliud exemplum hoc est:

Nonnè vere dicitur, quod hæc est id, quod tu dicis hanc esse?
At tu dicis parmam esse.
E*st igitur hæc parmam.*

In hoc paralogismo nihil omninò confectum est. Nam, *hæc*, non *parmam* in Accusativo casu sibi iungit, sed *parma* in Nominativo: hanc autem parmam in Accusativo. In hac etiam captione simile vitium est:

Nonne, quod ais esse hunc, est hic?
Ais autem esse Cleonem.
Ergo *hic est Cleonem*:

Néque enim articulus Hic sibi iungit *Cleonem* in Accusativo casu, quia in prima interrogatione, nempè in Maiori dictum est: *Quem dicis esse, est hic, non hunc*: Néque enim qui hoc modo dixisset, Latinè fuisset locutus. Aliud exemplum:

Nonnè tu scis illud?
E*st autem illud lapis.*
Ergo *tu scis lapis.*

Parma est scuti sive clypei quoddam genus, quod Græcè ἀσπὶς; hoc in loco dicitur. Cleon nomen est ducis Atheniensis, qui adversus Lacedæmonios & Thraces bella gessit; de hoc fit mentio li. 1. prior. ca. 15.

In hac captione pronomen *illud* non eodem modo sumitur in Maiori, *Nonné tu scis illud?* Et in Minori: *Est illud lapis*. Nam illîc est Accusativi; hîc est Nominativi casus. Item;

Nonné, cuius habes scientiam, hoc scis?
Habes autem scientiam lapidis.
Ergo scis lapidis:

In hoc paralogismo articulus *Hoc* demonstrat in Accusativo: Huius autem lapidis in genitivo: at concessum est, cuius habes scientiam, hoc te scire in Accusativo, non huius in genitivo, quare concludendum fuit, *Ergo scis lapidem, non lapidis.* Quod autem huiusmodi captionibus non concludatur Solœcismus, sed videatur tantum concludi, et quomodo sit ipsis occurrendum, ex iis, quæ dicta sunt, intelligi potest.

SCHOLIA IN CAP. 6.

a *SOlutiones earum captionum, quæ ad secundum & tertium sophistarum scopum,* nempè Falsum & Inopinabile *referuntur, omisit Aristoteles: vel quia ut (inquit Niphus) continentur in Paralogismis* Redargutionis: *vel quia fortassis non est in his tanta difficultas quanta est in reliquis. Nam secundum & tertium sophistarum scopum nullo negotio infringemus; si respondeamus Falsum & Inopinabile illud, ad quod sophista nos adducere conatur, non consequi ex Thesi nostra, quam tueri nobis propositum fuit. Item tertium scopum sophistarum infringemus, si, ubi sophista*

sophista laudaverit sententiam vulgò tritam, nos contrà ad tacitum hominum judicium provocemus: & contrà, ubi tacitum hominum judicium laudaverit, nos contrà ad sententias vulgò tritas provocemus. Sic enim faciemus quiddam simile ei, quod in Eunucho Parasitus suadet militi: ubi nominabit Phædriam, tu Pamphilam continuo: si quando illa dicit, Phædriam comessatum intromittamus, tu, Pamphilam cantatum, provocemus: si laudabit hæc illius formam, tu hujus contra: denique par pari referto, quod eam mordeat.

Objectio.

b *In quacunque oratione est affirmatio, ea oratio est affirmans: sed in negante oratione est affirmatio, ut hîc ait Arist. Ergo negans oratio est affirmans.*

Solutio.

In quacunq; oratione est affirmatio non limitata, ea oratio est affirmans: in oratione verò negante affirmatio est limitata et restricta per negationē.

c *Duplum dicitur nihil significare (ut aliqui volunt) quia nullum ens absolutum significat: sed Aristoteles non negat simpliciter Duplum aliquid significare: sed aut nihil significare, aut non illud, quod in oratione significat.*

d Curvum τὸ κοιλὸν *Græcè dicitur id, quod indifferentur* τὸ σίμον, *hoc est, simum*, καὶ τὸ ῥαιβὸν, *hoc est, varum seu obliquum sub se complectitur.* Curvum *in quavis materia intelligi potest:* Curvum quid?

Simum

Simum *autem & varum certam materiam obti-nent. Nam hoc de* crure: *illud de* naribus *pro-prie dicitur. Mathisius.*

Objectio.

e *In hac definitione est Nugatio: cum dicitur, quod* Nasus simus est nasus habens curvitatem nasi. *Nam verbum* nasus *bis in ea sumi-tur. Ergo mala est definitio.*

Solutio.

Niphus. *Respondet Alexander, quod non bis* Nasus *in hac definitione accipiatur. Nam ponendum est (ut inquit) comma ad illud verbum* nasus est. *Non enim* nasus, *qui ibi ponitur, est pars defini-tionis, sed est interrogatum.* D*efinitio enim est:* habens curvitatem nasi. *Quando enim inter-rogamur de aliquo, simul accipimus & illud, non ut definitionis partem, sed ut interrogatum: ut interrogati,* quid est homo? *dicimus* homo? *est animal rationale, ubi* homo *non* accipitur *ut pars definitionis, sed ut interrogatum: sic cùm dicimus*, quid est nasus simus? *dicimus, nasus, scil. simus est, qui habet curvitatem nasi: per quæ patet solutio ad sophismata. Nam differt dicere,* simum, *&* simum nasi curvitatem: *quo-niam in* simo *per se dicto non exprimitur* nasus *tanquam proprium significatum: in hac oratio-ne* simum est nasi curvitas, nasus *exprimitur: quare licet idem bis intelligatur, non tamen bis significatur, nec expresse bis dicitur: et sic cessat Nugatio. Ex his notat Niphus Nugationem*

esse

ſſe bifariam: aut quando idem bis ut principa-le ſignificatum, dicitur: ut, enſis, ſpatha eſt gladi-us inciſivus. Nam bis ſignificatur ferrum il-lud, quod eſt enſis: ſemel per nomen enſis, *& ſe-mel per nomen* ſpatha: *Aut quando bis idem xprimeretur: ut ſi diceretur*: Naſus ſimus eſt naſus habens curvitatem naſi: *Hæc enim eſt Nugatio, ſi* naſus *in recto ſecundo loco poſitus eſſet pars definitionis. In illa enim definitione ſe-mel poneretur in recto, & ſemel in obliquo, & u-trumque expreſſe, ubi autem intelligeretur, non eſſet Nugatio.*

*Aliud eſt S*olæciſmum eſſe in oratione: *ali-ud eſt* ſyllogiſmo concludere ſolæciſmum, ſi-ve *(ut loquuntur)* ſyllogizare *S*olæciſmum. *Qui enim in concluſione, vel in propoſitione, vel in quacunque oratione diſcordat in genere, Solæciſmum dicit, non tamen ſyllogizat Solæ-ciſmum. Nam ſyllogizare, ſive ſyllogiſmo con-conficere Solæciſmum, eſt quando in propoſiti-onibus acciperentur aliqui termini ſub uno genere, & in concluſione ſub alio: aut in propo-ſitione ſub uno caſu, & in concluſione ſub alio.*

ANA-

ANALYSIS

CAP. 7.

ARGVMENTVM.

CUm Philosophus in primo cap. hujus libri quatuor tractanda sibi proposuerit eorúmque tria hactenus tractaverit: ad illud quartum (quod illic tamen in tertio loco ponitur) nempè, *quid sit solutione dignum*, tractandum & explicandum accedit: ostendit ergò in hoc cap. qui paralogismi solutione digni sunt. Cum itaque paralogismi sint in duplici differentia: quidam enim sunt faciles & abstrusi, & horum alii acuti, alii acutiores, alii acutissimi: ostendit difficiles dignas esse solutione, cum inter faciles illos quidam adeò ridiculi & fatui sint, ut nullam solutionem omninò mereantur.

Num omnes captiones sophisticæ sunt ejusdem generis? Nequaquam. Nam sunt in duplici differentia: quædam sunt captiones, in quibus facile sit causam captionis perspicere, propter quam auditorem & Respondentem decipiant: quædam verò, in quibus difficile sit perspicere, quænam sit deceptionis causa.

In quibus locum (c) habet hæc captionum differentia? Locum habet non solum in iis, quæ diversæ sunt, sed etiam in iis, quæ sunt eædem: hoc est, non solum in iis, quæ ex diversis locis Sophisticis seu Fallaciis, sed etiam in iis, quæ ex eodem loco oriuntur. Nam eædem captiones dicuntur, quæ ex eodem loco sophistico ducuntur. Ac eadem quidem captio aliis ex *dictione*, aliis ex *Accidente*, aliis *ex alio loco* duci videtur. Id quod propterea fit, quia ut quæcunque res varie commutatur, et transfertur: ita non æquè semper solet esse perspicua.

Ergo

Ergo ex eodem loco sophistico captiones interdum faciles, interdum difficiles oriuntur?

Maximè. Nam ficut fe habet in captionibus Homonymiæ,qui quidem locus eft frequentiffimus, ex quo captiones ducuntur,ita et fe habet in reliquarum Fallaciarum captionibus ; fed ex Homonymiæ Fallacia et faciles et difficiles oriuntur captiones.Ergo et ex reliquis et faciles et difficiles oriuntur captiones.

Recenfe quafdum faciles captiones.

Inter faciles captiones ferè omnes orationes ridiculæ et leves annumerari poffunt; quales hæ funt.

(a)Qui ferebat per fcalas (b)δίφρον,ferebat currum.
Sed vir(nempè auriga)ferebat per fcalas δίφρον.
Ergo auriga ferebat currum.

Conclufio eft falfa. Nam currus aurigam potiùs ferebat,non auriga currum. Refpondendum eft, δίφρον vel currum fignificare, et fic fumitur in Majori; vel fcamnum feu fedile. Et fic in minori accipitur. Item.

Ὅπου στέλλεσθε? Ad Antennam.

Ubi verbum στέλλεσθε, vel figificat, *quo velum contrabitis ?* vel, *quo tenditis* ? in priori fenfu rectè refpondetur, *Ad antennam*; in pofteriori non rectè fic Refpondetur.

Item,fi demonftratis duobus bobus, fivè juvencis,quæ parituræ funt, quis interroget,

Utra boum antè pariet ?

Et Refpondens concefferit unam earum ante alteram parituram, fic fophifta eum aggreditur.

Quod retrò pariet, non antè pariet.
Utraq; boum retrò pariet.
Ergo neutra ante pariet .

Refpondendum eft per diftinctionem . Nam *Ante*, vel fignificat tempus, feu ordinem temporis; ut, illa bos *ante* dicitur parere , quæ priori tempore parit, et fic conclufio eft falfa ; vel fignificat fitum et ordinem partium, nempè partem corporis anteriorem , et fic

conclufio

conclusio vera est; quia in bobus locus pariendi est posterior pars, non anterior. Ergo ad illam interrogationem *utra boum ante pariet?* Respondetur quòd neutra, si, *ante*, partem corporis anteriorem significat, si verò tempus denotat, respondetur, quod hæc, vel illa antè pariet. Item, si quis interroget;

Boreas est ventus septentrionalis seu Aquilonaris; dicitur ἀπὸ τῆς βοῆς, καὶ ῥεῖν, quia ut violenti flatus est, ita etiam sonori. Vide A Gellium lib. 2.c.22.

Estné Boreas καθαρὸς, id est, purus?

Respondendum est, quod καθαρός, sivè *purus* sumitur vel pro eo, quod nubes dissolvit & aerem purgat; & sic est καθαρὸς; vel pro eo, quod non nocet; & sic non est καθαρὸς; quia homines interfecit; Paralogismus sic conficitur.

Quicquid interficit mendicum & mercatorem, non est καθαρόν, id est, purum.
Sed Boreas interficit mendicum & mercatorem.
Ergo Boreas non est καθαρὸς, id est, purus.

καθαρὸν in Maiori sumitur pro eo, quod non nocet; in Conclusione pro eo, quod nubes dispellit, & aërem purgat. Item,

(*d*) *Qui benè præest, est ille, qui ad nos venit.*
Sed εὔαρχος benè præest.
Ergo εὔαρχος est ille, qui ad nos venit.

Conclusio falsa est. Nam Apollonides, non Evarchus est ille, qui ad nos venit. Dicendum quod Εὔαρχος vel significat eum, qui benè principatum gubernat, & sic sumitur in Minori: vel eum significat, qui hoc nomine proprio, nempè E*varchus* appellatur. Eodem modo ex aliis huiusmodi faciles oriuntur captiones.

Suntné etiam perdifficiles captiones, quæ oriuntur ex Homonymia, & cæteris Fallaciis, quæ in dictione *consistunt?*

Maximè; eæque tales, ut vel doctissimos lateant, necnon eosdem impediant. Id quod eo argumento intelligi potest, quod inter se sæpè de nominum significationibus dissentire docti homines conspiciuntur; veluti; utrum E*ns* & *unum* eâdem significatione de omnibus dicantur an diversâ. Quibusdam enim videtur *Ens* &

unum

sum nullam in se continere ambiguitatem, sed eodem modo semper accipi. Alii verò ex eo dissolvunt Zenonis & Parmenidis * argumentationem, quod *Ens* & *unum* multipliciter dicuntur. Et sicut faciles & difficiles captiones oriuntur ex *Homonymia* & Fallaciis, quæ *in dictione* consistunt: ita etiam ex *Accidente* & reliquis fallaciis, quæ *in rebus* sitæ sunt, utriusq; generis captiones deducuntur: atq; nosse ex quo genere sit quæque, utrum Elenchus, an non Elenchus sit, non est in omnibus æquè facile & manifestum.

*Vide Arist. lib. 1. Physic.

Cum captiones sint faciles, & etiam difficiles, quo alio nomine appellantur difficiles?

Difficiles appellantur acutæ Argumentationes.

Quid est acuta argumentatio?

Acuta argumentatio est, quæ dubitare maximè facit Respondentem: hæc enim maxime mordet.

Quotuplex est dubitatio?

Duplex: una est in argumentationibus syllogisticè concludentibus, id est, in iis, quæ peccant in materia, cum quis dubitat utra interrogationum sive præmissarum sit tollenda sive neganda: 1
Altera est in Argumentationibus litigiosis, id est in iis, quæ peccant in Forma, cum quis dubitat, quomodo id quod propositum est, dissolvat. 2

Num argumentationes syllogisticæ eodem modo dubitationem afferunt?

Nequaquam. Nam quò quæque sunt acutiores, eò majorem afferunt dubitatem.

Quotuplex est acutissima Argumentatio syllogisticâ?

Duplex: una, quæ ex iis, quæ sunt maxime probabilia, aliquid aut probat aut refellit quod est maxime probabile. Nam cum una sit disputatio sive ratiocinatio, transposita contradictione, hoc est, accepto disparato conclusionis cum altera præmissarum, similes omnes syllogismos habebit, & semper, quod volet, concludet: quia semper ex probabilibus æque probabile refellet, aut

1 veluti: *Medea est mater. Ergo diligit filios.* Rursus; *Medea non diligit filios. Ergo non est mater.*

aut adstruet Sophista: ideoque necesse, est, ut Respondens maximè dubitet: unde hujusmodi argumentatio est maxime acuta, quæ conclusionem (e) interrogatis parem facit, id est, quæ pariter à conclusione & à præmissis adfert dubitationem. Altera, quæ ex omnibus sumptionibus sivè præmissis similibus constat. Hæc enim ab utrisque præmissis æqualem relinquit, utra neganda sit, dubitationem. Cum enim altera sit neganda, utra tandem ea sit, non est facile discernere.

Quotuplex est acutissima argumentatio in litigiosis disputationibus?

Duplex: una, in qua non statim apparet Respondenti an sophista concluserit in Modo & Figura, necne; Et utrum per id quod falsum est negatum, an per distinctionem: hoc est, utrum negando falsam aliquam præmissam, an distinguendo aliquod multiplex dissolvatur. Secundò acutissima est, quam constat solvendam esse per distinctionem, vel per negationem, sed non apparet per cujus interrogati sivè præmissæ negationem, aut distinctionem sit solvenda; imò utrum hæc negatio, vel distinctio ad conclusionem, an ad aliquod interrogatum sivè præmissam sit accommodanda.

Quotuplex est prætereà argumentatio non concludens sivè litigiosa?

Duplex: una fatua: altera non aspernanda:

Quid est fatua argumentatio litigiosa?

Fatua argumentatio est, cum sumptiones sunt valdè incredibiles aut falsæ. Cum enim deest talis aliqua interrogatio seu præmissa (f) de qua, & per quam disputatio est, syllogismus est fatuus, qui hanc non sumpsit, neque conclusit.

2 *Quid est argumentatio non aspernanda?*

Argumentatio non aspernanda dicitur, (g) cum deest interrogatio seu præmissa, quæ extrinsecus ad rem valet: Tum enim argumentatio bona est, sed interrogans non bene interrogavit.

Quot modis potest quis interrogare seu opponere?

Tribus

Tribus modis. Nam sicut tribus modis solutio adhiberi aut conferri potest; aut enim ad ipsam argumentationem confertur, aut ad interrogantem, non ad interrogationem, aut ad neutrum horum, sed ad tempus: sic tribus modis potest quis interrogare & concludere: aut 1 adversus thesim sivè conclusionem à Respondente propositam, quam defensurus est: aut adversus Respon- 2 dentem, qui eam thesim defendit; aut ratione temporis: quod tertium tum evenit, cum plus temporis deside- 3 ratur ad refutandam solutionem, quam dedit adversarius, quàm patitur spacium temporis, quod ad disputandum concessum est.

SCHOLIA IN CAP. 7.

a GRæce sic legitur: ἀνὴρ ἐφέρετο κατὰ κλίμακος δίφρον: ex qua oratione non omnes eodem modo captionem conficiunt. Ægidius (ut refert Niphus) non κλίμακος per o parvum, sed κλιμάκως per ω legi putat. Sic enim in codicibus Græcibus, ex quibus textus suus translatus est, legebatur: quam opinionem amplectitur Niphus. Hoc mihi (inquit) consonũ est. Nã antiquus trãslator transtulit gradatim, et δίφρον sedens. Sic enim legit, vir ferebatur gradatim sedens. Unde Homonymiã in verbo κλιμάκως inesse existimat. Nam si κλιμάκως significet regionatim, falsa est oratio: quia falsũ est, virum sedentẽ regionatim ferri: at si κλιμάκως significet per clima, oratio potest esse vera: quia vir sedens fertur per clima. Hæc expositio Aristotelem non sapit. Præterea δίφρον non omninò Sedens exponitur.

Latini interpretes dicunt *gradatim* designare & *gradiendo*, & *per gradum*; in priori sensu falsa est oratio, in posteriori vera.

 Alex-

Alexander variis modis hoc ſophiſma intelligi aſſerit: per Figuram dictionis, per Amphiboliam, & per Compoſitionem. Quia vir, *qui eſt Maſculini generis, interpretatur per genus Neutrum. Ut:*

Nonné vir per ſcalam ferebatur?
Nonné δίφρον per ſcalam ferebatur?
Ergo vir per ſcalam ferebatur δίφρον.

Hîc enim eſt Paralogiſmus Figuræ dictionis. Eſt enim concluſionis ſenſus: vir, δίφρον exiſtens, per ſcalam ferebatur. Ubi patet Maſculinum per Neutrum exponi. Poteſt etiam ſophiſma eſſe ſecundum Amphiboliam, quatenus illud verbum ἐφέρετο *poteſt legi activè & paſſivè: ſi active legatur, ſenſus hic eſt:*

Vir ferebat humeris per ſcalam δίφρον, id eſt, currum, vel ſellam, vel ſedem:

Sin autem paſſive legatur, ſenſus hic erit:

Vir δίφρον, id eſt, currus exiſtens, ferebatur per ſcalam.

Poteſt etiam (inquit) eſſe per Compoſitionem: ut ſi virum contigerit ad primam horam diei ferri per ſcalam, δίφρον verò, id eſt, currum ad quartam: & tunc ſophiſma ſic interrogabitur:

Nonné vir ferebatur per ſcalam?
Nonné δίφρον ferabatur per ſcalam?
Ergo vir per ſcalam ferebatur δίφρον.

Oportebat enim ſic concludere: vir igitur & δίφρος, id eſt, currus per ſcalam ferebantur: & hoc verum eſt. Dicit *etiam Alexander inveniri*

aliam

aliam scripturam hoc modo: vir ἰσφόρτο per scalam διάφορον. *Hæc sunt, quæ de hoc sophismate invenire potui: sed utrum veritati consentiant, lectoris judicio examinanda relinquo. Ego aliter hoc sophisma, sicut & alia nonnulla, quæ sequuntur, collegi, non quod aliorum expositiones omninò rejiciendas, aut hanc meam illis præferendam putarem: sed ut ostenderem hæc posse alio modo colligi, quàm quo interpretes collegerunt: qua in re si erraverim, ignoscat mihi lector, atque eo lubentiùs, quòd in veritate investiganda, & non ex proposito erraverim.*

b Δίφρος *proprie dicitur locus in curru, in quo parabates, hoc est, qui è curru pugnat, & auriga sedebant, à duobus illis, quos fert, dictus, quasi* διφόρος, *ut tradit Eustathius Il.* χ. Per *synecdochen pro toto curru usurpatur. Sunt qui* bigam *interpretari malunt, id est, currum bijugem: significat etiam scamnum, quo gestantur infirmi: usurpatur etiam pro qualibet sede sive sella: de sedilium generibus sic scribit Athenæus. Sedebant (inquit) eo seculo convivæ: ita multis in locis Homerus ait:* Lib. 5. Deipnoſopiſt.

Deinde in sellis atque thronis sederunt.

Est autem thronus sella cum subsellio, in qua sedent liberi ingenuíque homines, quam & nonnulli θρῆνυν *vocant, nomine sumpto à verbo* θρήσασθαι, *quod pro* sedere *usurpant, quia sedendi causa afferatur. Philetas.*

Θρύπτεσθαι, id est, sedere humi sub Platano. *Sella verò, quam* clismon *nuncupant, ad corporis inclinationem curiosiùs ornatur. Vilissimum in hoc genere sedile fuit δίφρος, id est, scamnum. Itaque Vlissi, quia mendicus esse videretur,* * *δίφρον, id est, scamnum fœdum apposuêre cum exigua mensa. Hæc Athenæus.*

* Ex nominis etymo, sellam qua duo sedent

c *Græcè apud Philosophum sic legitur:* ὅπου στάλεσθε πρὸς τὴν κεραίαν. *Hoc exemplum (inquit Niphus) non habetur in translationibus antiquis, Alexander & Herminius hoc in suis habent codicibus. Nonnulli existimant Homonymiā esse in verbo* στέλλεσθε, *quod vel significat,* missi estis ab aliis: *vel* properatis ex propria vestra electione. *Alii putant ambiguitatem inesse in voce* κεραίαν: *quæ significat vel antennam navis, vel Ceraam, proprium nomen loci.* Κεραία *præterea significat cornu, idem quod* κέρας: *item apicem, punctum, virgulam: usitatiùs usurpatur pro navis antenna, quæ est lignum in transversum mali positum, unde pendet velum. Vtero quoque tribuuntur* κεραῖαι, *quæ sunt duæ mammæ apophyses à lateribus adiiia, papillæ seu cornibus exorientibus similes. Vnde in omnibus his significationibus fieri potest Paralogismus.*

Antenna quid?

d *Hoc etiam sophisma non reperitur in translationibus antiquis. Alexander & Herminius habuerunt in suis codicibus. Alexander multifariam illud exponit.* Evarchus *(inquit) duplex est: & qui benè principatum gubernat, & qui*

bonum

bonum principatum habet, non tamen ipsum be-nè gubernat. Apollonides verò unum tantum significat, scil: qui bonum habet principatum, male tamen gubernat. Mathisius existimat, quòd Aristoteles loquitur hîc de Tyranno, allu-dens ad verborum ἔτυμον. Εὔαρχος *enim* benè im-perans *latine sonat* (ἀπὸ τοῦ εὖ ἄρχειν) Ἀπολλωνί-δης *à perdendo dicitur:* τὸ ἀπολλύειν *enim* perde-re *significat: unde & Apollo, teste Macrobio l. 1. Saturnal. c. 17. nomen sortitus est. Quod ad hoc exemplum attinet, Apollonides (inquit Niphus) habebat duos filios: quorum alter Evarchus dicebatur: erat etiam Evarchus pater, qui habebat proprios filios. Superiùs igitur Aristoteles posuit sophisma ad Compositionem spectans, in quo frater Evarchi sic interrogabatur:*

Εὔαρχος significat & eum qui bene præest imperio: & eum, qui bene paret imperio.

Nonnè Evarchus tuus est?
Nonnè Evarchus pater est?
Ergo tuus pater est.

Sed tamen non pater est, sed frater tuus est. Hic Paralogismus Compositionis est, quia non valet:

Est pater, & tuus.
Ergo est tuus pater.

Aristoteles propter breviloquium unam propositionem ponit, & non completam. Dicit enim fratri Evarchi:

Estnè Evarchus? subaudi tuus. pergit.
Estnè Evarchus pater?
Ergo est pater tuus.

Totum hoc vult esse supplendū. Tunc addit ab-

ſurdum, dicens, non certè Euarchus tuus pater eſt, ſed Apollonides, *ita ſophiſma illud poteſt intelligi ſecundum Compoſitionem. Hæc Niphus. Cujus quidem collectio valdè eſt probabilis.*

Alberius. e *Cum argumentatio acutiſſima pariter à concluſione & à ſumptionibus dubitationem afferat: perſpicuum eſt in ea concluſionem ipſam æquè poſſe argumentum habere atq; propoſitiones ſivè ſumptiones. Itáque ſi concluſio accommodatè ad contradicendum & refellendum transferatur in locū principis propoſitionis & Axiomatis, tota argumentatio, etiamſi conſtet pluribus ſyllogiſmis, plures illos ſyllogiſmos æquè atque anteà ad concludendum aptos & valentes habebit. Sic ſunt rationes apodicticæ, in quibus omnia retrò viciſſim commeant, & æquè ſunt cauſæ: in quibus etiam, undèlibet, incipere licet, verbi gratiâ.*

Madefactâ terrâ, vapores à ſole excitantur:
Vaporibus excitatis, nubes fiunt:
Nubibus factis, pluit:
Ubi pluit, madefit terra:
Madefactâ terrâ, vapores à ſole excitantur;
Vaporibus excitatis, nubes fiunt *&c.*

Acutiſſima eademque veriſſima fuit argumentatio Chriſti, quum argumentaretur hunc in modum: ſi baptiſma Johannis eſt ex cœlo, ea, quæ facio, etiam ſunt ex cœlo. & viciſſim: ſi ea, quæ facio, ſunt ex cœlo, baptiſma Johannis erat ex cælo, *Itáque interrogatio Chriſti hæſitationem*

tationem attulit principibus sacerdotum & senioribus populi, quærentibus, qua autoritate Christus ea faceret, quæ faciebat, et quis dedisset ei istam authoritatem, Mat. c. 21: interrogabo (inquit) vos & ego quiddam, quod si dixeritis mihi, & ego vobis dicam, qua autoritate hæc faciam. Baptismus Johannis unde erat? è cælo, an ex hominibus? At illi cogitabant apud se dicentes; si dixerimus, è cælo, dicet nobis. Quare ergo non credidistis illi: sin autem dixerimus ex hominibus, timemus turbam. Omnes enim habent Johannem ut Prophetam: Et respondentes Jesu dixerunt: Nescimus, &c. *Niphus hujus acutissimæ argumentationis hoc assignat exemplum;*

Omnis mater diligit filium:
Medea est mater:
Ergo Medea diligit filium.

Hæc argumentatio est acutissima, quia ex maximè probabilibus interimit maximè probabile. Maximè enim probabile erat apud omnes Medeam filium suum odio habuisse, & tamen hic probatur eam dilexisse filium, quod autem facit, ut quàm maximè dubitet Respondens, ostendit Ægidius: quia si concesserit conclusionem, quam maximè improbabile concedet; si autem negaverit, oportebat negare utrámque vel saltem alteram præmissarum: & cum illæ sint quàm maximè probabiles, negabit quàm maximè probabile. Unde si negaverit conclu-

sionem accepto ipsius opposito pro Majori, manente eâdem Minori, concludet quàm maximè improbabile: hoc modo:

Medea non diligit filium.
Medea est mater.
Ærgo quædam mater non diligit filium.

Conclusio est improbabilis: quia ipsius oppositum est maximè probabile. Similiter ex eodem conclusionis opposito cum eadem Majore concludet maximè improbabile, viz. Medeam non esse matrem: hunc in modum.

Omnis mater diligit filium.
Medea non diligit filium.
Ærgo Medea non est mater:

Quicquid igitur dicatur, semper videtur concludi, quod est maximè improbabile: & conclusio ex æquo se habet ad premissas: quia sicut hæ conclusionem improbabilem concludunt: ita oppositum conclusionis quàm maximè probabile concludit oppositum præmissarum, quod est maximè improbabile: quare sicut syllogismi similes, quia semper ex maximè probabilibus concludunt quàm maximè improbabile. Quæ cum ita sint, hæc argumentatio erit acutissima; quoniam in eas angustias redigitur Respondens, ut, quid concedat, aut, quid neget, prorsus ignoret.

f *Notat Niphus interrogationes, propositiones vel premissas esse causam materialem & efficientem syllogismi: materialē ratione extremitatum*

tum, quæ sunt Major & Minor, quibus conclusio et syllogismus constat: efficientem ratione Medii termini, propter quem infertur conclusio, in qua Major extremitas prædicatur de Minori. Ergo cum dixerit Arist. De qua, *respexit ad causam materialem: cum autem dixerit* per quam, *respexit ad efficientem. Quamvis requirantur duæ propositiones ad conficiendam conclusionem, ambæ tamen non æquè principaliter concurrunt. Tunc igitur erit argumentatio fatua, quando ea propositio prætermittitur, ex qua & per quam evidentiùs & principaliùs infertur conclusio. Quare si syllogismus principaliorem propositionem prætermiserit, peccetque in Materia, & falsum concludat, omninò est despicienda. Hæc Niphus.*

g *Ægidius hæc verba sic exponit: Cum autem in syllogismo, qui sumit improbabilia, non deficit aliqua propositionum, sed deest aliquid eorum, quæ extrinsecus sunt, utputa propositiones, quæ monstrant aliquid acceptorum in syllogismo, tum bona & non contemnenda est argumentatio, quatenus non deest aliqua propositionum earum, ex quibus oratio immediatè constare debet, sed interrogans non benè interrogat, quia cum sumpsisset ea, quæ non erant probabilia, debebat ipsa probare atque declarare. Alberius autem sic exponit: Quod si loco interrogationis illius, quæ ad argumentum* διότι, *& ad Medium verum constituendum necessaria est interro-*

gatio

gatio quædam extrinsecùs assumpta quidem, sed non prorsus aliena adhibeatur, argumentatio ejusmodi erit quidem accuminis expers, sed non prorsus contemnenda: verum ille, qui interrogavit, non omninò culpâ vacabit. Rectiùs enim & acutiùs argumentari debuit. Utræque hæ expositiones bonæ sunt, sed putarem priorem illam sensum Philosophi magis attingere.

ANALYSIS.

Cap. 8.

Argumentum.

Cum Aristoteles quatuor illa, quæ in initio huius libri proposuit tractanda, hactenus absolverit, iam epilogum quendam subiungit, in quo primò summatim recenset ea omnia, quæ & in his duobus libris de Elenchis sophisticis, & in octo libris Topicorum fusiùs explicavit. Secundò de Artium inventione quædam subiungit.

Lib. 1 Elen. c. 3. usque ad c. 12. Lib. 1. c. 12. *Cùm hactenus in his duobus libris ex quot, & qualibus locis Paralogismi fiant, quæ solent inter disputandum incidere: Deindè quomodo Falsum probet sophista & ad Paradoxa dicenda cogat adversarium, preterea ex quibus colligatur (a) syllogismus, & quomodo interrogandum esset, & quæ sit interrogationum collocatio.* Lib. 1. c. 14. Lib. 2. c. 1, 2. 3. 4. 5. 6. 7. *Preterea ad quid utiles sint omnes huiusmodi interrogationes, ac de omni responsione simpliciter, & quomodo sint solvendæ argumentationes & syllogismi sophistici*

. dictum à te ſufficienter ſit, quid iam in huius operis epilogo dicendum reſtat ?

Jam reſtat, ut eo in memoriam revocato, quod in initio, nempè lib. Topic. c. 1. propoſitum fuit, pauca de eo dicamus, ac finem huic tractationi imponamus. Ibi igitur inſtitutum eſt invenire (*b*) quandam facultaté Syllogiſticam de quæcúnque re ad diſſerendum propoſita ex iis, quæ ſunt quàm maximè probabilia. Hoc enim eſt officium Dialectices, tum ejus, quæ per ſe dicitur, tum ejus, quæ Piraſtice eſt, quæque in tentando & experiendo cernitur.

Num Dialectices officium in eo tantum conſiſtit, quod tentandi & periculum faciendi cauſâ Dialecticè, & probabiliter quis alterum interrogare poſſit ?

Nequaquam. Nam Dialectices officio hoc etiam adjunctum fuit (ne qua in re hæc ars ſophiſticæ, cui (*c*) vicina & finitima eſt, cedat) ut non ſolum poſſit quis periculum facere interrogando ſivè opponendo tantùm, ſed etiam in reſpondendo ſcientiam quandam & cognitionem præ ſe ferat. Idcircò non ſolum dictum ibidem fuit iſtius de diſſerendi ratione tractationis officium in hoc tantum conſiſtere, ut nos per Dialecticam poſſimus argumentum ſumere, hoc eſt, interrogare ſivè opponere, ſed etiam ut diſputationem ſuſtinentes tueamur theſin ſimili modo per ea, quæ ſunt quàm maximè probabilia ; quod in Reſpondendo conſiſtit. Atque hujus rei cauſam paulò antè expoſuit. Cum itáque Dialecticus non ſolùm interrogare, ſed etiam reſpondere teneatur, neceſſe eſt, ut ſcientiam quandam præ ſe ferat, quâ qui caret, interrogare tantum, & non reſpondere, nec rationem eorum, quæ interrogata ſunt, reddere ſolet: & ob hanc cauſam Socrates ſemper interrogabat, numquam, aut quàm rariſſimè reſpondebat, quia ſe nihil quicquam ſcire profitebatur.

Quid in prioribus illis Lib. nempè Topic. explicatum eſt ?

Explicatum

Hic non speciatim recensentur quæ octo lib. Topic. tradita sunt, sed ea, quæ lib. 1. & 8. summatim tradidit.

Explicatum fuit lib. 1. Top. c. 2. ad quot utilis esset Dialectica, nempe ad exercitationem, ad congressum & philosophicas scientias; explicatum fuit c. 3. ex qualibus et quot propositionibus Dialecticæ disputationes constarent, ubi quatuor Prædicata recensebantur. Declaratum etiam est cap. 11. quatuor esse instrumenta, per quæ nobis copia argumentationum suppeteret: de quibus omnibus fuse dictum fuit usque ad Octavum lib. Topic. In quo denique de ratione interrogandi, et quomodo collocanda sit omnis interrogatio Dialectica, nec non de responsionibus et solutionibus, quæ ad syllogismos afferuntur, et omninò de omnibus, quæcúnque ad disputandi Methodum pertinent, dictum fuit. Postremò in duobus lib. Elenchorum de Paralogismis actum est, ut paulò ante diximus. Quæ cum ita sint, satis commodè ad finem & exitum id perductum est, quod in initio institutum erat.

SCHOLIA IN Cap. 8.

a *Grouchius non* syllogismus, *sed* solœcismus *legit: Cum in Græco tontextu sic legatur:* ἔτι δ', ἐκ τίνων συμβαίνει ὁ συλλογισμός. *Quamvis Mathisius Grouchium in eo tueri ac defendere videatur. Fieri potest (inquit) ut in Græcis mendum sit. Grouchio & Mathisio illud favere videtur, quod Arist. in his lib. Elenchorum non exposuerit ea, ex quibus colligatur syllogismus: Hoc enim in lib. Topic. præstitit: unde videtur legi,* Solœcismus *potius quàm* syllogismus: *nisi syllogismum sophsticum intellexisse Aristotelem dicamus.*

b *Convenit hic locus cum initio lib. 1. Topic. Ibi*

enim

enim ſic legitur: ἡ μὲν πρόθεσις τῆς πραγματείας, μέθοδον εὑρεῖν, ἀφ' ἧς δυνησόμεθα συλλογίζεσθαι περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος προβλήματος ἐξ ἐνδόξων. Quod in Topicis μέθοδον, ἀφ' ἧς δυνησόμεθα συλλογίζεσθαι ait, hic breviter δύναμιν συλλογιστικὴν: quod in Topicis, περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος προβλήματος, hic uno verbo περὶ τοῦ προβληθέντος ait. Quod etiam in Topicis, μηθὲν ἐροῦμεν ὑπεναντίον, hic φυλάξομεν τὴν θέσιν ὡς δι' ἐνδοξοτάτων ait.

c Sophiſtice ſummam affinitatem & ſimilitudinem habere videtur cum Dialectica: quia illius captiones ſpeciem habent verarum argumentationum: ſicut habet Ariſt. l. 1. c. 1. Deindè etiam omnium rerum ſcientiam ſibi arrogant Sophiſtæ: undè non ſolum ipſius Sophiſtices officium eſt interrogare, ſed etiam reſpondere. Quæ cum ita ſint, etiam Dialectices munus erit non ſolum rogare & ex rogatis concludere, ſed etiam reſpondere, & ea, quæ objiciuntur, arte depellere: alioquin inferior eſſet, quàm Sophiſtice.

d Sophiſtæ (ut conſtat ex Platone) omnia ſe ſcire jactitabant: Socrates autem nihil. Itáque hic interrogabat in diſſerendo, illi non ſolum interrogabant, verum etiam reſpondebant, idque ſuperbè ſatis & inſolentèr. De Socrate ſic loquitur Varro in Academicis Ciceronis. Socrates in omnibus ferè ſermonibus, qui ab iis, qui illum audierunt, præſcripti, varii copioſique ſunt, ita diſputat, ut nihil affirmet ipſe, refellat alios, nihil

hil se scire dicat, nisi id ipsum, eoque præstare cæteris, quod illi nesciant, & scire putent, ipse nihil se scire. De *Socratis sententia, quam Arcesilas Academicus amplexus est, quâ uterque nihil se scire profitebatur, vide Lactantium libro tertio de falsa sapientia capite sexto. Lactantio ista sententia* ἀσύστατος, *hoc est, instabilis & inconstans visa est. Ut enim nihil sciri posse sciendum sit, inquit, aliquid sciri necesse est. Nam si omninò nihil scias, idipsum, nihil sciri posse tolletur. Verum Socrates (inquit Mathisius) modestiæ causâ, ut Sophistarum contrà sentientium tumorem redargueret, ita loquutus esse videtur. Legimus etiam, Parmenidem interrogare semper solitum fuisse.* (In Platonis Sophista.) *Hinc patet majorem scientiam in Respondente, quàm in Opponente requirendam esse: majusque onus illi, quàm huic esse impositum. Respondentes enim dicuntur ab Arist.* λόγον ὑπέχοντες, *id est,* disputationes sustinentes: *ac si onus quoddam ab opponente eis imponatur, quod ferre sit difficile.* (Lib. 1. Topic. cap 1.) *Nam is, qui respondendi partes in se suscepit, debet omnia captionum genera ac loca, undè ducuntur, cognita & explorata habere, quo hujusmodi faciliùs possit evitare: non aliter quàm is, qui in pugna ab hoste se defendit, debet omnes adversarii ictus prævidere, quo faciliùs eos effugere possit.*

ANA-

ANALYSIS.

CAP. 9.

ARGUMENTUM.

ARistoteles hîc primò exponit quo pacto adinventæ sunt Artes. Secundò ostendit se Artem Dialecticam primùm invenisse. Tertiò excusat se, si omnia minùs rectè in hac Arte tradiderit: undè omissorum in hac Arte veniam, inventorum gratiam petit.

Jam verò, ut nihil in hac tractatione nos lateat, velim, ut explices quomodo Ars Dialectica ad alias Artes se habeat: num inveniatur eodem modo, quo cæteræ Artes inveniuntur?

Hoc ipsum statim explicabo, si prius Artium initia &
incrementa exposuero. Artes ergò, quæ ab hominibus inveniuntur, sunt in duplici differentia. (*a*) Quæ- 1
dam sunt, quæ, ab illis priùs inventæ & excogitatæ,
posteà temporis progressu adauctæ & perpolitæ sunt
eorum operâ, qui illas ab aliis inventas exceperunt. 2
Quædam sunt, quæ ab initio inventæ, sed non ita multum à principio incrementum & perfectionem susceperunt, nec per posteros aut adauctæ, aut perpolitæ fuerunt, sicut priores. Sed tamen multò plus utilitatis habent illa principia harum Artium, quàm reliqua omnis, quæ ex iis proficiscitur, accessio.

Quomodo probas principium harum Artium utilius esse omni accessione & incremento, quæ posteà ex iis proficiscebantur?

Hac ratione: illud quod eſt maxima pars totius, eſt utilius omni acceſſione, quæ poſteà ex ea re proficiſcitur: ſed(*b*)principium(ut dici ſolet)eſt maxima pars totius, Ergo utilius eſt omni acceſſione; unde fit, ut etiam ſit omnium difficillimum. Quantò enim vi & facultate majore eſt, tanto minore eſt magnitudine, eáque de cauſa inventu difficillimum eſt: ſed poſtquam ſemel inventum fuerit,facile eſt ei adjicere & conferre, quod reliquum eſt. Porrò autem illud, quod dixi, cùm in aliis ferè omnibus Artibus, tum in politicis orationibus, hoc eſt, in Arte oratoria uſu veniſſe maximè conſpicitur. Qui enim hujus Artis principia invenêre, parum admodum progreſſi ſunt, nec eam perfectam reliquerunt;ſummâ tamen cum difficultate hujus initia excogitarunt;qui autem nunc in ea Arte ſunt illuſtres & probati, acceptam, quaſi per ſucceſſionem, à multis per partes promoventibus, eam adauxerunt, & in eos fines,quos nunc habet,hanc Artem protulerunt, jamque perfectam & omnibus ſuis numeris abſolutam reddiderunt.

Vide lib. 1. Rhetoric. ad Theod.

Qui ſunt, qui Arti oratoriæ, poſtquam fuerit inventa incrementum & perfectionem adjecerunt?

(*c*) Tiſias quidem primus addere cœpit iis initiis,quæ à primis inventoribus profecta erant. Hunc(*d*)Thraſymachus ſecutus eſt; cui deindè ſucceſſit (*e*) Theodorus aliíque permulti, qui ſinguli ſuas quaſdam particulas adjecerunt; ut jam non ſit mirum, hanc artem in tantam magnitudinem excreviſſe, utpotè quæ multitudinem quandam præceptorum contineat.

*Nonnè * Dialectica, ſicut Rhetorica reliquæq; Artes, primò à quibuſdam erat inventa; deindè aliorum operâ & induſtria erat exculta & perpolita?*

Nequaquam, Dialectica enim Ars non fuit inventa ante tempora Ariſtotelis, neq; omnino aliqua hujus Artis particula extabat.

*Per Dialecticam hic intelligitur ratio conficiendorum ſyllogiſmorum: ſicut in fine hujus libri habetur; ubi Ariſt. ſic ait: περὶ δὲ τοῦ συλλογίζεσθαι οὐδὲν εἴχομεν πρότερον λέγειν ἄλλο: ἀλλὰ τριβῇ ζητοῦντες, πολὺν χρόνον ἐπονοῦμεν.

Obiectio,

Objectio.

Multi ante tempora Aristotelis ex litigiosis disputationibus quæstum faciebant, necnon hanc disserendi rationem mercede conducti alios docuerunt. Ergo *falsum est Dialecticam ante tempora Aristotelis non esse inventam.*

Solutio.

Etiamsi reverà multi ante tempora Aristotelis Dialecticam & disserendi rationem profiterentur, qua ingentem pecuniarum summam ex imperitis discipulis extorquebant: tamen eorum institutio, qua alios docebant, erat similis Gorgiæ tractationi. Ut enim hic & alii orationes Rhetoricas ad dicendum: ita illi orationes ad interrogandum comparatas sive Dialecticas ad disputandum discipulis tradebant ediscendas de iis rebus, in quas sæpiùs suos utrique sermones inducebant. Unde efficiebatur, ut discipuli celeriter illi quidem, sed citra ullam Artem, quæ ab illis tradebantur, discerent. Illi enim ita demum se rectè instituere ac docere existimabant, si non Artem ipsam, sed ea, quæ ab Arte efficiuntur, hoc est, ipsum Artis opus, nempè argumenta traderent discipulis.

Quibus similes hos esse judicas, qui hoc modo sine Arte discipulos suos docent?

Similes iis esse judico, qui Artem mechanicam alios docturi, non ipsam Artem docent, sed Artis opera iis suppeditant. Ut si quis se profiteatur Artem edocturum, qua effecturus sit, ne pedes inter eundem ullus lædat aut offendat, ac posteà non doceat corium, ex quo fiant calcei, incidere, nec undè ejusmodi instrumenta parari possint, hoc est, non doceat sutoriam Artem, sed multa det genera variorum calceorum, & magnam calceorum multitudinem subministret. Nam ut hic ad usum quidem profuit, Artem autem non tradidit: ita eodem modo, qui Dialecticam aut aliquam aliam facultatem traditurus est, & non ipsam Artem tradat, sed artis opus, potest quodammodo discipulis prodesse, sed ut fiant

Dialectici aut disserendi Artem acquirant, efficere non potest.

Num Rhetorica ante Aristotelis tempora fuit inventa? Maximè. De hac enim Arte satis multa à veteribus tradita habuit Arist. sed de syllogismis conficiendis, qui ad Dialecticam pertinent nihil planè habuit, quod aliis acceptum ferat: sed longo usu & exercitatione singula inquirendo multum temporis cum labore consumpsit in iis inveniendis & perficiendis. Unde is primus artem Dialecticam quoad syllogismorum confectionem invenit, & inventa perfecit ac proposuit. Si igitur Aristotelis de Dialectica tractationem inspicientibus videatur non esse hæc Methodus aut Ars ex talibus initio extantibus satis perfecta, & exculta præ aliis disciplinis, quæ posteà temporis progressu incrementum & perfectionem susceperunt, hæ profectò omnium tum(que) legentium, tum audientium partes esse debent, ut siqua sint prætermissa ad hujus Methodi & Artis consummationem, ea Philosopho bona cum venia condonent: & siqua rectè inventa, multâ eo nomine gratiâ illum prosequantur.

Aristoteles rationem conficiendorum syllogismorum primus invenit Unde Modi & Figuræ ante ipsius tempora non erant cognita

---

SCHOLIA IN Cap. 9.

H*Uc pertinent, quod habet Rodolphus Agricola* lib. 2. c. 7. *primùm constat (inquit) Artes omnes paulatim & per incrementa repertas fuisse: néque quisquam idem Artem aliquam cæpit & absolvit. Et paulò post. Facta sunt hæc (inquit) antequam Artes fierent, & ob id ipsum, quod crebrò sunt facta, longâ rectè secutaque factorum annotatione, Artes esse cæperunt. Provenêre deindè præclara ingenia, quæ dispersa*

sa colligerent, confusa disponerent, explerent imperfecta, rudia perpolirent, & omnia complecterentur, non modò quæ facta essent, sed quæ fieri etiam possent. Hæc Agricola. Hinc est quod Arist. ait. Tempus (inquit) talium est inventor bonus atque adjutor: undè & Artium facta sunt incrementa. Est enim cujuslibet id, quod deest, supplere ac addere. Hæc Aristoteles. Hinc patet Artium alias inveniri per successionem, principiis aut rudibus aut falsis inventis, per posteros diligentiùs excultis: Alias inveniri saltem perfectas, & si non totas: & harum illud, quod à principio invenitur, utilius est eo incremento, quod à posteris adjectum fuit. Lib. 1. Eth. c. 7. Niphus. 1 2

b *Principium dicitur maxima pars totius, quia major difficultas est in principio inveniendo, quàm in reliquis adjiciendis. Ex hoc loco nota,* principia Artium esse mole minima, sed potestate maxima.

c *Tisias natione Siculus fuit, Coracis Rhetoris discipulus: cui argutè δίδρακτον seu mercedem negavit. Corax enim, qui primus Artem dicendi mercede professus est, Tisiam ea lege instituendum suscepit, ut mercedis partem præsentem numeraret, reliquam tum demum persolveret quùm in judicio, causâ peroratâ, victoriam reportasset. Quum itàque non parum in Arte profecisset, causam tamen nullam reciperet, idque fraude facere videretur, ne reliquum mercedis præceptori persolveret, Corax hominem in jus* Tisias.

vocat causámque omnem in hoc D*ilemma confert*. Disce (inquit) stultissime adolescens, utroque modo futurum, quod postulo, sivè viceris, sivè condemnatus fueris. Nam à victore merces mihi *ex pacto* debebitur: quum ita inter nos convenerit, ut quum primam ex judicio victoriam reportasses, reliquum mihi mercedis persolveretur. Sin ergo vicero, nihilominùs judicii laqueis teneberis, utpote sententiis judicum condemnatus. *Ad hac Titias*, Imo (*inquit*) tu potiùs disce, præceptor sapientissime, neutro modo futurum, quod postulas. Nam si tu viceris, ex pacto nulla tibi debebitur merces: quandoquidem ita convenit, ut eam tum demum persolverem, quum causâ peroratâ, victor discessissem. Sin ego vicero, quid quæso, expectes à victore judicum calculis absoluto? *Quibus auditis, judices adolescentis ingenium admirati, feruntur acclamasse: κακῦ κόρακος κακὸν ὤον, id est*, mali corvi malum ovum, *alludentes nimirum ad Coracis nomen, quod Latinis* corvum *significat. De Tisiæ Arte dicendi vide* P*latonem in Phædro.*

Thrasymachus. d *Thrasymachus Carthaginensis sophista, periodon & colon primus monstravit, ac modum, qui nunc est Rhetorices. Nam enumeratur inter primos hujus Artis inventores: fuit Isocratis discipulus, ut scribit Suidas. De eo sæpè fit mentio apud Platonem; qui in Dialogo primo de Repub. sivè de* Justo *sic scribit. E*t tum ego videbam, quod

quod prius nunquam, Thrasymachum erubescentem.

e*Theodorus fuit Byzanteus sophista, qui à Platone vocatus est* λογοδαίδαλος, *nempè qui venustatem & artificium sermonis, non sensuum acumen consectatur.* Λογοδαίδαλος *enim significat orationum seu verborum ingeniosum & artificiosum concinnatorem, seu orationum peritum artisicem:* ἀπὸ τοῦ λόγου, καὶ δαιδάλου, *quorum illud verbum* orationem, *hoc* Dedalum *ingeniosum illum artificem Cretensem à poetis celebratum significat: à* δαίω *significante* γινώσκω, *quasi* δαίαλος. *Vide Platonem in Phædro.* Theodorus. Λογοδαίδαλος.

l*Gorgias Leontinus Philosophus, Siculus Rhetor Empedoclis discipulus. Isocratis & aliorum Philosophorum & Rhetorum præceptor. Hic Arte suâ tantum pecuniæ corrasit, ut auream statuam primus omnium poneret in templo Apollinis* Delphici. *Ausus est primus in conventu poscere, qua de re quisque vellet audire: ac de omni re, quæcunque in disceptationem quæstionemque vocaretur, se copiosissimè dicturum esse profitebatur. Is instituit orationem extemporalem, & declamationes exercitationis causâ, teste Philostrato: Hic non Artem ipsam docebat discipulos, sed ea, quæ Artis sunt: hoc est, quasdam orationes Rhetoricas (ut ait Arist.) discipulis ediscendas tradidit, & in locis communibus eos exercitavit, exemplis, nescio quibus, ac formulis sinè Arte propositis, quomodo & Jure-* Gorgias. Mathisius.

consultos

consultos primum suam Artem edocuisse Marcus crassus autor est lib. 1. *de orat. Sed ut nemo sutoriam artem docet immensam calceorum multitudinem prebens, qua pedes adversus offendicula munias: ita sophismatum aut captionum exemplis suppeditatis nemo veterum sophisticen aut Dialecticam reverà docuisse credi debet. Ad hoc ut Ars doceatur, non satis est exempla, sed etiam præcepta tradere necesse est, quæ exemplorum tandem suppositione illustrantur. Ex hoc loco patet quod & in* Rhetorica *& in* Dialectica *erant Sophistæ.* De *Gorgia plura vide in* Dialogo *Platonis, qui ejus nomine* Gorgias *inscribitur.*

Officium lectoris. g *Ex hoc loco patet quid sit officium lectoris, qui aliorum libros legere, necnon auditoris, qui alios audire solet, nempè, ut uterque ea, quæ minus explicata, vel omninò præterita esse videantur, pro suo candore æqui bonique consulat: & pro iis, quæ rectè tradita constitutaque sunt, debitas & ingentes gratias agat. Vellem (inquit* Mathisius. *Mathisius) hanc conclusionem etiam atque etiam diligenter expendere eos, qui tam insolenter at protervè hactenus editis (nescio quibus) animadversionibus in Aristotelem insultarunt. Certè si quid liberalis animi in iis insit, non dubito, quin hoc diligentiùs animo reputato longè secus sensuri sunt, atque huc usque senserunt, præsertim cum ita in Metaphisicis scribit Aristoteles.*

Lib. 2. c. 1. Verum non solum (*inquit*) illis agendæ sunt

gratiæ,

gratiæ, quorum opinionibus quis acquiescet, sed illis, qui superficie tenus dixerunt. Conferunt enim aliquid etiam isti. Habitum namque nostrum exercuerunt. Si enim Timotheus non fuisset, multum melodiæ (hoc est Musicæ) nequaquam habuissemus. Si tamen Phrynis non extitisset, ne Timotheus quidem. Simili modo & de illis est, qui de veritate asseruerunt. A quibusdam enim aliquas accepimus opiniones: quidam verò, ut fierent, causa fuerunt. *Hæc Aristoteles.*

Laus soli & immortali Deo.

FINIS.

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]